

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

“Biz de insanız yavrum ya!”

Hazırlayanlar: Esra Açıkgöz - Hakan Alp

Hazırlayanlar:
Esra Açıkgöz
Hakan Alp

Vur de vuralım

“Biz de insanız yavrum ya!”

Nefret Suçları: Vakalar, Tanıklıklar

MERKEZ

öl de ölelim”

Eşcinsellik hastalığıdır!

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://rantey.org>

Müslüman Mahallesinde Salyangoz Sattırılmaya Başlandı

ESRA AÇIKGÖZ - HAKAN ALP
“Biz de İnsanız Yavrum Ya!”

ESRA AÇIKGÖZ 1981'de doğdu. 1999-2003 tarihleri arasında Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü'nde eğitim aldı. Üniversite ikinci sınıfta *Cumhuriyet*'te çalışmaya başladı. O tarihten beri de aynı yerde, *Cumhuriyet Dergi*'de muhabirlik yapıyor. *Ankara Adliyesi* adlı belgesel ve kitap çalışmasında araştırmacı olarak çalıştı. *Tank, Tüfek ve Cezaevi: 12 Eylül ve Çocukluğum* (Agora Kitaplığı, 2010) adlı bir kitabı var. *Nefret* adlı belgesel filmin yönetmenlerinden.

HAKAN ALP 1981'de Siirt'te doğdu. 2005 yılında İstanbul Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde lisans eğitimini, 2010'da İstanbul Kültür Üniversitesi İletişim Bölümü'nde yüksek lisansını bitirdi. Halen İstanbul Üniversitesi'nde nefret suçları konusunda doktora tezi çalışmasını sürdürmekte. Birçok ulusal ve uluslararası akademik dergide makaleleri yayımlandı. Ayrıca *Radikal*, *Cumhuriyet*, *Sol* gazetelerinde de makaleleri yayımlandı. *Nefret* adlı belgesel filmin yönetmenlerinden.

İletişim Yayınları 2088 • Bugünün Kitapları 175

ISBN-13: 978-975-05-1678-8

© 2014 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2014, İstanbul

EDİTÖR Tanıl Bora

KAPAK Suat Aysu

ORJİNAL AFİŞ TASARIMI Elif Karlı

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Dilek Büyük

BASKI ve CİLT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rante.org>

ESRA AÇIKGÖZ - HAKAN ALP

“Biz de İnsanınız Yavrum Ya!”

Nefret Suçları:
Vakalar, Tanıklıklar



Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

İletişim

İÇİNDEKİLER

NEFRET SUÇU ÜZERİNE.....	7
NEFRET SUÇLARI	15
GİRİŞ.....	27
ASKERDE ERMENİ BİR ERDİ, ÖLDÜRÜLDÜ...	
ANİ - GARBİS BALIKÇI	35
BENİM OĞLUMUN SUÇU NEYDİ?	
SONGÜL - AHMET ALICI	57
LİNÇ İKTİDAR POLİTİKASIDIR	
BEHİÇ AŞÇI	81
PANZERE ÇIKIŞIM KADIN DÜŞMANLIĞINA ÖFKEMDENDİ	
DİLŞAT AKTAŞ	95
KUZENİ “ŞEHİT” OLDU, O “TERÖRİST” DİYE DÖVÜLDÜ	
FEVZİ ÇELİK	113
DİN DEĞİŞTİRMEYİ İHANET SANIYORLARI	
İHSAN ÖZBEK	123
ABİM ÖYLE NEFRETLE BAKTI Kİ, ÖLDÜM	
ÖYKÜ.....	147

ROMANSAN İLLAKİ AYRIMCILIK OLUYOR	
SÜMBÜL - CEMAL KOCA	183
“BİZ DE İNSANIZ YAVRUM YA”	
GÜLİZAR ÖZER - SEVİTTİN UÇKUN	188
MARAŞTA HALÂ KAN KOKUSU VAR	
SEVİM POLAT	199
EN BÜYÜK ENGEL, TOPLUMSAL ÖNYARGILAR	
ŞAFAK PAVEY	213

NEFRET SUÇU ÜZERİNE

Nefret suçu, belirli ortak özellikleri bulunan birey ya da gruplara yönelik önyargılarla işlenmiş suçlar için yapılan tanım; suçun yöneltildiği bireyin ve mensubu olduğu grubun, toplumda istenmediğine dair mesaj verildiği için “mesaj suçları” olarak da anılıyor. Sözlü tacizde veya tehdit edici bir davranışta bulunma, nefretli konuşma, ad veya lakap takma, posta, e-posta, telefon veya mesajla rahatsız etme, tahrik veya tehdit içeren duvar yazısı yazma, fiziksel saldırı, grupça saldırı, soygun, hırsızlık, gasp, taciz, tecavüz, sarkıntılık, gözdağı verme, şiddet, aile içi şiddet, kundakçılık veya diğer herhangi bir yöntemle zarar verme şekillerinin hepsi, nefret suçu işlemektir. Bunun sonucunda da birey veya grup kaçınılmaz olarak kendini dışlanmış ve tehdit altında hisseder, toplumla entegrasyonu zayıflar.

Nefret suçu terimi ABD kaynaklı bir kavram; ilk olarak 1980’lerde ABD’de kabul edildi. ABD’de nefret yasalarının yürürlüğe konmasının başlıca nedeni bu ülkenin etnik, dinî, kültürel olarak farklı topluluklardan oluşması. Bir göçmen ülkesi olan ve ABD’li üst kimliği oluşturarak toplum içi uz-

laşmayı ve düzeni sağlamaya çalışan bu devlette ayrımcılık ve ırkçılık çok önemli bir sorun. Bu nedenle nefret suçları en ağır şekilde cezalandırılır. Diğer bir deyişle, nefret motivasyonu ile gerçekleştirilen bir suç, başka bir nedenle gerçekleştirilen aynı suça göre daha ağır cezalandırılır. ABD’de uygulanan “Nefret Suçlarının İstatistiki Olarak Ortaya Konması Yasası (Hate Crime Statistics Act)” örnek alınabilecek bir uygulamadır. Bu kapsamda polisler de eğitiliyor. Polis suç mahalline gider gitmez, suçlunun suçu ifa ederken, öncesinde, suç işleme esnasında ve sonrasında sarf ettiği sözleri raporluyor. Tespit için en önemli unsur bu. Dolayısıyla, bu yasanın çıktığı ülkelerde devletin kolluk kuvvetleri ciddi anlamda bir eğitim alıyor. Çünkü tespit edip, rapor edecek kişiler onlar.

Toplumsal adalet, barış ve huzurun sağlanması, dezavantajlı grupların hukuka olan güvenlerini yitirmemesi açısından nefret suçu faillerinin cezalandırılması gerekmektedir. Avrupa Birliği üyesi ülkelerin büyük bir çoğunluğu, nefret saikiyle işlenen suçları ya ceza kanunlarına genel bir ağırlaştırıcı hüküm veya ayrı bir Nefret Suçları Yasası çıkarmak suretiyle farklı hükümlere tabi kılmakta. Nefret suçlarının farklı bir muameleye tabi tutulması gerektiği Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin değişik kararlarında da dile getirilmiş. Nefret söylemi, nefret suçuna giden sürecin çıkış noktası hatta; Baskın Oran Hoca’nın isabetle belirttiği gibi, nefret söylemi nefret suçunun ön koşulu. Nefret söylemi, nefret suçunun önünü açar, hatta teşvik eder. Birbirinden ayrı şeyler de olsalar sonuçta birbirlerini beslerler.

Hrant Dink’in katli ile birlikte Türkiye’de nefret söylemi ve özellikle de nefret suçu kavramları terminolojimize girip yaygın olarak kullanılmaya başlandı. Geçmişte yaşanan 6-7 Eylül 1955 olayları, Sivas katliamı, Rahip Santoro cinayeti, Malatya katliamı, Seferihisar ve Kemalpaşa’daki linç girişimleri de nefret suçlarına çok çarpıcı örneklerden. Bu suçlar, mağ-

durlara zarar vermekle kalmayıp, aynı grup üyelerine karşı da hoşgörüsüzlük, ayrımcılık ve önyargı iletilerini pekiştirici etkiyle göndermekte, bu grupları toplumun diğer grup/bireylerine adeta “düşman hedefler” olarak göstermektedir. İnsan hakları mücadelesi içinde yer alması gereken nefret suçları, iki temel unsur; ayrımcılık ve önyargıyı bünyesinde barındırırlar. Devletin ideolojik aygıtı olan medyanın, kendi gündemini yaratırken, toplumsal bağlamdan kopuk şekilde hem örtük hem açık biçimde ırkçılık, etnik önyargı, zenofobi (yabancı korkusu-nefreti), antisemitizm gibi kavramlar üzerinden nefreti yeniden ürettiğini ya da pompaladığını biliyoruz. Medyanın olumsuz, alaycı ifadeler, küfür, hakaret, aşağılama, abartı taktiklerine başvurarak “öteki”leştirdiği ve “hedef” haline getirdiği grupları, kamu güvenliğini tehdit edici “potansiyel risk ve tehdit saçan öcüler” gibi sunarak, toplumdaki “öteki” gruplara karşı beslenen önyargıları pekiştirir ve bu grupların kendilerini korumasız ve savunmasız hissetmelerine yol açar. Bu durum, bir yandan kişinin belirli bir gruba aidiyeti yüzünden küçük düşürülmesi, aşağılanması, hedef gösterilmesi; diğer yandan, nefret söylemi üreten gruba güç ve özen atfetmesi açısından oldukça zararlıdır.

Medya, egemen ideolojinin bir aygıtı olarak milliyetçiliği, ırkçılığı yeniden üretirken toplumsal öfke ve nefret duygularının ötekilere karşı yöneltilmesine neden oluyor. Ana akım medyanın içselleştirdiği “biz”lik tanımı, toplumdaki egemen ideoloji tarafından biçimlenmiştir. Buna göre biz Türküz, Müslümanız hatta Sünniyiz, heteroseksüeliz, erkekiz, muhafazakâriz, halkçıyız... “Biz”lik tanımına uymayan herkes “öteki”leştiriliyor. Özellikle farklı etnik azınlıklara, farklı dinî inanç ya da mezhepten olanlara, ateistlere, farklı siyasi görüşten olanlara –örneğin komünistler, sosyalistler– lezbiyen, gey, biseksüel, travesti, transseksüel –ağırlıklı olarak eşcinseller– ile töre ve namus bahanesiyle kadınlara

ra karşı hem toplumda hem de bizzat medya aracılığıyla nefret suçu işleniyor.

Bilindiği üzere Hrant Dink yoğun bir nefret söylemi bombardımanı sonucu bir nefret suçuna kurban gitti. Bazı gazeteler Dink'i hedef gösterdi/etiketledi/ötekileştirdi ve yalnızlaştırdı. Dink cinayeti öncesi medyada gördüğümüz başlıklardan birkaç örnek: "Hrant'ın hırlayışı", "Türklüğe hakaretten yargılanan Ermeni gazeteci", "Ermeni'ye Bak", "Hrant kaşıyor", "Hrant uslanmadı", "Kovun bunları. Ya sev ya terk et." Türkiye'de ırkçılık büyük bir sorun. Birleşmiş Milletler Irk Ayrımcılığının Önlenmesi Komitesi ile Avrupa Konseyi'ne bağlı 'Irkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu'nun (ECRI) Türkiye raporlarında, Türkiye'de ırk temelli nefret ile işlenen suçların yoğun olduğu, güvenlik güçlerinin azınlık gruplarına karşı kötü muamelede bulunduğu, medya ve kamuoyunda azınlık gruplarını "aşağılayan" anti-semit yayınların yapıldığı ve ders kitaplarında "dinî azınlıklara" yönelik kötü ifadelerin kullanıldığı vurgulanmış; devletin, uluslararası hukuktan doğan yükümlülükleri dikkate alması ve kanunda gerekli değişikliklerin bir an önce yapılması gerektiği belirtilmişti. AKP hükümetinin, Kürtlere, Alevilere ve Romanlara dönük açılımları başlattığını biliyoruz. Ancak geline şu noktada, bu açılımların başarıya ulaştıklarını söylemek yanlış olur.

Birçok ülkede önyargı kurbanı haline dönüşen Romanlar potansiyel suçlu olarak algılanmakta, işe alınmamakta ve ırkçı saldırılara uğramaktalar. Örneğin, AİHM 2007 yılında Hırvatistan'ı nefret suçlusunu olarak mahkûm etmişti. 1999'da Zagreb'te bir grup ırkçı dazlağın saldırısına uğrayan Roman vatandaşın başına gelenler, gerek devlet hastanesi gerek savcı tarafından görmezden gelinince, olay mahkemeye intikal etmişti. Fransa geçtiğimiz yıllarda 9000 Romani sınır dışı ettiğinde, AB Komisyonu Sarkozy'nin bu tutumunu eleştirmiş-

ti. Ülkemizde de Sulukule'nin boşaltılması ve özellikle geçen yıl Manisa Selendi'deki olaylardan sonra Roman vatandaşların zorunlu göçleri Roman hak ihlallerine örnek oluşturuyor. İşsizlik, düşük gelir, yeterli eğitim alamama gibi sorunlara sahip Romanlar, ya dansları, müzikleri ile adeta bir eğlence malzemesi olarak ya da genel kurallara uyum sağlama sorunları, kavgacılık ve potansiyel suçluluk yönleri ile medyada sunulmaktalar. İşte birkaç başlıktan örnek; "Roman mahallesinde kavga: 50 Gözaltı", "Romanlar Polise Pis Anlar Yaşattı" vs. Toplumun % 75'inden daha yüksek bir bölümünün kendileriyle komşu olmak istemediği Romanlar, yine de ulusal kimliğin çimentosu olmaya devam ettiklerini ve kendilerine beslenen bu önyargıların kırılabilmesi için toplumda herkese düşen görevlerin önemine dikkatleri çekmektedir.

Demokratikleşme paketi ile birlikte nefret suçları ilk kez yasaya girdi. Düzenlemeye göre, "dil, ırk, milliyet, renk, cinsiyet, engellilik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle; bir kişiye taşınır veya taşınmaz bir malın satılmasını, devrini veya kiraya verilmesini; bir kişinin kamuya arz edilmiş belli bir hizmetten yararlanmasını; bir kişinin işe alınmasını veya bir kişinin olağan bir ekonomik etkinlikte bulunmasını engelleyen kişilere" de üç yıla kadar hapis cezası verilecek. Ancak nefret suçu maddesinde "cinsel kimlik, cinsel yönelim", "etnik köken", "inançsızlık", "yaş" ya da "meslek" tanımlarına yer verilmedi. Kürtlere, LGBT'lere veya ateistlere karşı işlenen nefret suçları yine cezasız bırakıldı. Recep Tayyip Erdoğan'ın mitinglerde Gezi protestocuları için sıkça sarf ettiği "Ey ateistler, ey teröristler, ey solcular" ifadesi nefret suçu maddesinin dışında kalmış oldu. Mevcut TCK'nın ayrımcılık maddesi "ayrımcılık ve nefret suçları" olarak değiştirildi ve nefret saikiyle suç işlenmesi de ilk kez bu paketle açıkça ceza artırımı nedeni sayıldı.

Pakete göre, ayrıca nefret saikiyle işlense bile bazı suçlara verilecek cezalar da bu kapsam dışında kalacak. Örneğin, cinsel saldırı, cinsel taciz, çocukların istismarı –cinsel istismar– ile ağırlıkla polis gibi kolluk güçleri tarafından yoğun olarak işlenen eziyet, haksız arama, konut dokunulmazlığının ihlali vd suçlar nefret saikiyle işlenirse de ceza artırımı uygulanmayacak.

Nefret Suçları Yasa Kampanyası Platformu, TBMM'ye sunduğu Nefret Suçları yasa tasarısında, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, sağlık durumu ve HIV ile yaşayan gruplara değinmiş olmasına rağmen, pakette “ötekiler” görmezden gelindi. Ayrıca platform “Nefret Suçları ile Mücadele ve İzleme Birimi” kurulmasını talep etmişti fakat onun yerine demokratikleşme paketinde “Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kurulu” yer aldı. Böyle bir kurulun sivil toplumu temsil etmesi, idari ve mali otonomiye sahip olmasının yanı sıra, kamuoyunda farkındalık yaratma, kamu kurumlarını, kolluk kuvvetlerini inceleme, rapor isteme, kurumların ayrımcılıkla mücadele stratejilerini hazırlama, önerilerde bulunma gibi yetkileri olmalıdır. Ancak ayrımcılığa karşı bir yasa halen çıkmamışken, böyle bir kurulun işlevini doğru ve eksiksiz yerine getirmesi çok zor.

LGBTİ bireyler adeta görünmez kılınmış. Halbuki AİHM'in eşcinselleri hedef alan söylemleri değerlendirdiği Vejdeland/İsveç davası kararında “ırkçılık” kavramı aslında, diğer tüm ayrımcı ve ötekileştirici saikleri kapsayan şemsiye bir kavram olarak kullanılmaktadır. Vejdeland davasında AİHM cinsel yönelim temelinde gerçekleştirilen ayrımcılığın “ırk, köken ve renk” temelinde gerçekleştirilen ayrımcılıklar kadar ciddi olduğunu vurgular. Prof. Dr. Yılmaz Esmer'in 2009 yılında hazırladığı “Radikalizm ve Aşırıçılık” adlı araştırması kapsamında 34 ilde 1715 kişiye sorulan “Kiminle komşu olmak istemezsiniz?” sorusuna, katılımcıların %87'si “eşcinsel

kişiler” olarak yanıt verdi. Bu sonuç Türkiye’de LGBTİ birey olmanın ne kadar zor olduğuna dair bir ipucu veriyor.

Kürt sorunu da çoğu zaman terörizm ve PKK ile özdeşleştirilerek, Kürtler hakkında “cani, hain, kalles, çapulcu, dağdan inenler” türünden “sloganlaşmış” ve “korkunçlaştırıcı” kalıp yargılar kullanılmaktadır. Oysaki bu tavır Kürt sorununu çözümsüzlüğe götürmekten başka bir fayda sağlamamaktadır. Seçim sonrasında tutuklu vekillerin serbest bırakılmaması ile başlayan ve Silvan’daki çatışmada 20 askerin yaşamını yitirmesinin ardından, Caz Festivali’nde sanatçı Aynur Doğan’a Kürtçe şarkı söylediği için veya İstanbul’un Zeytinburnu ilçesinde Kürtlere Kürt oldukları için saldırılar yapılarak bir linç kampanyası başlatıldı. Bu noktada etkili olan, medyanın kullandığı dilin yanı sıra hükümet yetkililerinin açıklamalarıydı. Halbuki hükümetin, Kürt siyasetini “değersizleştiren ve itibarını zedeleyen türden” açıklamalar yapmamaya itina etmesi ve de seçim sonrası yapılan “bal-kon konuşması”nda kullanılan barış dilini, özellikle bu kritik dönemde koruması beklenmekteydi.

“Nefret suçları” ile ilgili olarak, gerek Avrupa ülkelerinde gerekse ABD’de yapıldığı gibi, ülkemizde de verilerin toplanması ve en önemlisi bu verilerin kamuoyuyla paylaşılmasına, yargı ve medya çalışanlarının eğitime, nefret mağdurlarına rehabilitasyon desteği sağlayacak düzenlemelere ihtiyacımız var. Bu konuda en büyük görevlerden biri de medyaya düşüyor. Medya “biz” ve “onlar” kutuplaşmasını güçlendirmekten ziyade; karşılıklı anlayış, saygı, kimlikler/kültürlerarası diyalogu sağlıklı sürdürebilmek adına, kelimelerin ve imgelerin gücünü doğru kullanmalı. Barış dilinin oluşturulması ve “öteki”lerle bir arada yaşama kültürünün gelişmesi için bunlar gerekli.

Toplumsal nefret, bir zihniyet sorunu! Nefret suçuyla mücadelenin bir eğitim meselesi olduğunu kabul etmek gere-

kir. Bir arada yaşamayı öğrenme kültürü ve eğitimi, okul öncesi ailede başlamalı, okulda ve ders kitaplarında devam etmeli. Çünkü nefret suçlarının doğmasında en etkili neden olan önyargı ve ayrımcılığın önüne geçilmesinin garantisi eğitim olacaktır.

Esra Açıkgöz ve Hakan Alp'in ortaklaşa hazırladıkları bu kitap, farklı kentlerde yaşanan 10 nefret suçu mağduru veya yakınının tanıklıklarını içeren bir sözlü tarih çalışması. Kimlerin sesi olmuş çalışma? Giriş bölümünde detaylı olarak anlatılmış ama burada da değinmekte yarar var: CHP Milletvekili Şafak Pavey, askerliğini yaparken başka bir er tarafından öldürülen Ermeni er Sevag Şahin Balıkçı'nın anne-babası Ani-Garbis Balıkçı, Diyarbakırlı trans birey Öykü, Kürt işçi Fevzi Çelik, Türkiye Kurtuluş Kiliseleri Birliği lideri İhsan Özbek, Maraş katliamı tanıklarından Sevim Polat, Selendi'de linç girişimine uğrayan Romanlar, TAYAD Başkanı Behiç Aşçı, uzun saçı ve lens takması nedeniyle öldürülen üniversite öğrencisi Aykut Alıcı'nın anne-babası Songül-Ahmet Alıcı, ve Hopa'da Metin Lokumcu'nun ölümünden sonra Ankara'daki eylemlerde panzere çıkması nedeniyle başbakanın "Kız mıdır, kadın mıdır bilemem..." sözlerine maruz kalan ve sonrasında 46 polis tarafından saldırıya uğrayan Dilşat Aktaş'ın...

Türkiye gibi nefret suçlarına yönelik verilerin toplanmadığı ve kamuoyuyla paylaşılmadığı ülkelerde, önyargılara, ayrımcılığa ve şiddete maruz kalan "ötekilerin" durumlarının vahameti konusundaki farkındalık seviyesi oldukça düşüktür. Bu yüzden bence bu çalışmanın en büyük yararı; yalnız kamuoyunu bilgilendirmesi, nefret suçu mağdurlarının sesi olması değil, aynı zamanda nefret suçları ile mücadelede cesaretlendirici olma niteliğini de taşımasıdır.

YASEMİN İNCEOĞLU

Hakan Alp ve Esra Açıkgöz tarafından hazırlanan elinizdeki kitap, yazarlarının “Giriş” bölümündeki ifadeleriyle, grup aidiyetleri nedeniyle “yaşam hakkı ihlali” de dahil, farklı biçimlerde nefret suçlarının, şiddetin hedefi olan 10 insan hikâyesini, kendilerinin ya da yakınlarının sözleriyle aktarıyor; belki bu kadar yakından tanık olduğumuzda, kendi seslerinden dinlediğimizde, içimizdeki nefretin farkına varabiliriz ve onu ortadan kaldırabiliriz diye bunca emek. “Yaşam hakkı ihlali” hukuksal bir terim. Pek çok hukuk teriminde olduğu gibi bu terim de, gerçek bir insanın yaşadığı gerçek bir yaşam anı soyutlanıp kavramsallaştırılırken, hayata ve ölüme dair her şey ruhundan ayrılıp, hayatiyetini kaybediyor. “Yaşam hakkı ihlali”, bir insanın hayatına son verilmesidir, öldürülmesidir. Türkiye’de nefret suçları, genellikle “yaşam hakkı ihlali” söz konusu olduğunda gündemleştirilebilme ayrıcalığına sahip olmaktadır. Genel olarak hukuk sisteminin ve insan haklarının görece yerleşik olduğu ülkelerde, bu kitapta örneklerini izlediğimiz suçları oluşturan davranışlardan çok daha sıradan davranışlar –örne-

ğin; kötü içerikli laf atma, kamusal hizmetlerde davranışsal ayrımcılık vb- “nefret suçu” olarak tanımlanmakta ve cezalandırılmaktadır. “Nefret suçu” kavramı ve bu kavrama konu olan suç tipi, Amerika’da 1980’li yılların ortalarına doğru ırk, toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim konularında yükselen farkındalık düzeyinin ve mücadelelerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. “Yanlılık suçu” olarak da anılan nefret suçları, suçla ilgili popüler ve bilimsel söylemde giderek alışlageldik bir kategori haline gelmiştir. Nefret Suçları terimi John Conyers, Barbara Kennelly ve Mario Biaggi’ye aittir. 1985’te “Nefret Suçları İstatistikleri Hareketi” adlı bir bildirge yayınlayan yazarlar, bu tasarı ile Adalet Bakanlığı’ndan “ırk, din ve etnik önyargı” kaynaklı suçların sayısı ile ilgili istatistikleri toplamasını ve yayınlamasını talep etmişlerdir. 1985’ten başlayarak ABD’de kavramın kullanımı, günlük gazetelerde de yer almasıyla birlikte artış göstermiştir. Türkiye’de 2000’li yıllarda ilk kez KAOS-GL’nin etkinliklerinde ve yayınlarında kullanılmaya başlanan kavram, ayrımcılıkla mücadele alanında önem kazanmaya başlamış ve giderek artan sayıda yayın, konferans ve araştırmanın konusu olmaya başlamıştır.

Bir kişi ya da gruba, ait olduğu kimliği, inancı, politik görüşü, cinsiyeti ya da cinsel yönelimi gibi nedenlerle, farklı biçimlerde zarar verme amacıyla saldırılması sonucunda oluşan suçlar genel olarak nefret suçları olarak adlandırılmaktadır. Nefret suçları, suçun kurbanlarının herhangi bir eylemi nedeniyle yani gerçekleştirilen bir edim sonucunda değil, gerçek ya da algılanan renkleri, milliyetleri, cinsel yönelimleri, görünüşleri, etnik kökenleri, bir başka söyleyişle “eylemleri değil, varoluşları nedeniyle” maruz kaldıkları, saldırganlık içeren davranışlardır. Diğer suç tiplerinden farklı olarak nefret suçları, saldırganların, kurbanlarının varoluşlarına yönelik tehditlerdir ve kurbanlar bireysel, kişi-

sel özellikleri ya da edimleri değil, ait oldukları grubun varlığı, o gruba aidiyetleri nedeniyle nefret suçlarının hedefidirler. Bu nedenle nefret suçları konusuyla ilgili her şey doğası gereği toplumsaldır; sadece saldırganların ya da mağdurların değil toplumun tümünün yaşama biçimiyle, toplumu oluşturan farklı grupların birlikte yaşamaya ilişkin anlayışları ve bu anlayışın, ideolojinin sonuçlarıyla doğrudan ilişkilidir, dolayısıyla bütünüyle politiktir. Kitapta yer alan örneklerden birine bakalım: Fevzi Çelik'in etnik aidiyeti nedeniyle yaşadığı saldırı, o gün ona saldıranlarla arasında yaşanan herhangi bir olumsuz olay nedeniyle gerçekleşmemiştir. Fevzi Çelik, kendisini "hiç tanımayan" başka insanların saldırısına sadece Kürt olduğu için uğramıştır.

"Fevzi Çelik, 15.07.2011'de hep yaptığı gibi işe gitti. Birkaç saat geçmemiştir ki, onlarca insan silahlar, sopalarla çalıştığı inşaatın çevresini sardı. Çünkü o gün Silvan'da 13 asker öldürülmüştü ve inşaatla çalışanların çoğu Kürttü! 'Pis Kürtler', 'PKK dışarı' diye bağırıyorlardı Kürt inşaat işçilerine..."

Maraş Katliamını yaşayan ve çok sayıda Alevinin öldürülmesine tanık olan Sevim Polat'ın ve diğerlerinin hedef haline getirilmelerinin tek nedeni ise dinî inançlarıydı.

"Yalnız bizim evin işaret olayının dışında, Maraş olayının başında olan lider beni takip edermiş. O belirlemiş evimizi. Biz daha sağlam belirlenmişiz. Hem işaretle, hem takip. Bir de okulda öğrenciler, zannediyorum, o zaman tespit ediliyordu. Öğretmenimiz sınıfta Alevi olup olmadığını anlamak için ders aralarında hususi bir şekilde Alevi sohbetleri açıyorlardı. İşte 'Bu memlekette Ermenisi var, Yahudisi var,' sayıyor, sayıyor, 'Alevisi var,' diyor. İnsanın aklına bir şey gelmiyor. 'Evet, ben de Aleviyim ve Aleviliğimle gurur duyuyorum,' diyorum. Ama onun niyeti başkay-

mış. Bazen diyorum ki, acaba ben saklasaydım, bunları yaşamaz mıydım? Ama saklayan arkadaşlarımın da başına aynı şeyler geldi.”

Nefret suçlarına neden olan ideolojiler, suçun hedefi olan kişilerin ait olduğu grupların, egemen grup mevcudiyetini tehdit ettiği düşüncesi ile ötekinin etkisiz kılınması, gerekirse yok edilmesi anlayışına dayanır. Dolayısıyla nefret suçları, yöneldiği kişinin eylemlerini değil varoluşlarını hedefler. Nefret suçlarına neden olan, mağdurlara yönelik kişisel geçici öfke ya da planlı zarar verme isteğinden kaynaklanan, saldırganların kişisel motivasyonları değildir, mağdurun ait olduğu gruba yönelik önyargılar, ayrımcılık ve yanlılıklardır. Askerliği sırasında öldürülen Sevag Balıkçı'nın babası Garbis Balıkçı'ya Ermeni kimliğini belki de hiç olmadığı kadar hissettiren, oğluna yönelik saldırının nedeni sadece Sevag'ın “sıradan” Ermeni olmasıydı. Hrant'ın “sıradan bir Ermeni olmaması” da, bir başka nefret suçunun hedefi haline gelmesine neden olmuştu.

“Şimdi benim Malatya'da dededen öz bir soyum var, ama kim bilmiyorum, araştırmak da istemiyorum. Bunlar olmuş ama yine de bu devirde bunu düşünmedim ben hiçbir zaman, ama düşündürttüler bana bunu! Sevag birdi, bin ettiler! 24 Nisan'da tüm ülkelerde Sevag anıldı. Sevag kimdi ki! Evet, Hrant biriydi, bir gazeteciydi, herkese göre çok konuşuyordu, şimdi doğru konuştukları ortaya çıktı, ama günaydın! Sevag hiç kimseydi ya, normal bir aile çocuğuydu. Ama birilerine gözdağı vermek istendi, açıkça belli bu...” (Ani Balıkçı)

“Bize saldıranların içerisinde daha önce yanımızda amelelik yapanlar da vardı. Tabii onlar da kendi adamlarına destek veriyorlardı. Onlar da bize saldırıyorlardı. Biz onlarla

ekmeğimizi, çayımızı paylaşıyorduk. Çevre dağ köylerinden gelen insanlardı, garibandır diye fazla ezmiyorduk onları. Usta falan da değillerdi. Ekmeğimizi paylaştığımız, garibandır diye ezmeyip yanımızda amele olarak çalıştırdığımız bu insanlar kavga söz konusu olduğunda hepsinden önce bize saldırdılar. Orada toplananlar ‘Allahu ekber, Allahu ekber’ diye bağırıp bize saldırmaya çalışırken, güvenlik görevlileri hiçbir şey yapmıyordu, ne yaparlarsa yapsınlar, diyorlardı.” (Fevzi Çelik)

Nefret suçlarının yarattığı tehdit ve korku ortamının olası mağdurlara mesajı açıktır: Ya böyle var olma ya da böyle olduğunu belli etme! Fevzi Çelik, pek çok başka araştırmanın da ortaya koyduğu bir gerçeği tekrarlıyor: Nefret suçları mağdur bireyler ve bireylerin ait oldukları sosyal gruplar üzerinde diğer suçlara göre daha büyük bir etki bırakmaktadır. Nefret suçlarında kurban olan bireyler hoş karşılanmadıkları ve güvende olmadıkları mesajını alırlar. Böylece işlenen suç bireyi ve üyesi olduğu grubu kurbanlaştırmaktadır. Nefret suçlarına uğrayan bireyler benzeri saldırılara daha sonra da maruz kalacakları konusunda endişe duyarlar. Nefret suçları kurbanın kimliğinin tanınmadığı, o toplumda istenmediği mesajını verir. Bu yüzden de endişeleri diğer suç mağdurlarına göre daha şiddetlidir ve hayatın her alanında neredeyse zaman dışı olarak yaşanır.

“Her zaman insanın aklındadır. Bir garajda ya da çarşıda bir şey olsa, siz Kürtsünüz diye bir şey olsa... O korkuyu her zaman yaşıyorsunuz. Sadece inşaatta yok ki... Çocuklarımız çarşıya gittiklerinde acaba bir baskı ile karşılaşırlar mı, başlarına bir şey gelir mi, diye tedirgin oluyoruz. Sokakta Kürtçe konuştuğumuzda acaba bize saldırırlar mı, diye korktuğumuz da oluyor. Baskı hiç aklımızdan çıkmıyor.” (Fevzi Çelik)

“Oğlum pıdecide çalışıyordu. Üzerine Ahmet Kaya tişörtü giymişti. Onu işten çıkardılar.” (Fevzi Çelik)

Nefret suçlarına yol açan ideolojik arka planı oluşturan toplumsal bağlam, hukuk, medya, insan ilişkileri, genel olarak gruplar arası ilişkiler, iktidar ve hegemonik yapılar kısaca sistem tarafından belirleniyor. Yanlılık içeren suçlar, öncelikle egemen grupların üstünlüğüne, dışlanan grupların tabi kılınmasına dayanan “fark yaratma” süreci ile başlar. Zihniyet kalıpları, ideolojiler ve gerçek hayat koşulları bağlamında, egemen grupların, diğer gruplar açısından eşitsizlik ve adaletsizliğe yol açan sınıfsal avantajlarının meşrulaştırılabilmesi için bu “fark yaratma” sürecinin bazen neredeyse dışlanan ve nefret suçlarının hedefleri haline gelen grupların “özel” özelliklerine dayandırılması söz konusudur: Onlar, doğuştan hastadırlar, doğaya aykırıdırlar ya da en hafifinden kötüdürler ve “toplum” a zarar vereceklerdir. Farklılık yaratma süreci sosyal kimliklerin, grup aidiyetlerinin sistemden beslenen hiyerarşik doğasını sürdürmektedir, desteklemektedir ve daha az değer verilen kimliklerin bastırılmasına hizmet etmektedir. Bazen, gerçek-sahte vatandaşlar ayrımı, bazen “milli irade” kavramında kendisini bulan sahte çoğunluk yaratma süreçleri, adeta “mahalleyi koruma” refleksine dönüşür. Medya, hukuk sistemi, eğitim kurumlarında inşa edilen, tarif edilen ve işaret edilen “farklılıklar”, nefret söylemi yoluyla toplumsallaştırılır ve nefret suçu adeta kendiliğinden oluşur. Sevag Balıkcı’nın annesi Ani Balıkcı, nefret suçlarına ilişkin kurumsal arka planın nasıl hazırlandığının bir örneğini aktarıyor:

“Ve ben 35 yılımı, çocukları bugüne hazırlayarak geçirdim. Yaptığımızı oyunları, şiirleri, her şeyi Milli Eğitim’e yazardık. Ermenice zaten olmazdı içinde, ama eğer başka günlerde, kutlamalarda Ermenice varsa, o Ermenice’yi Türkçe’ye çevirir Milli Eğitim’e yollardık; acaba içinde Türklüğe kar-

şı bir şey var mı, diye, kontrolden geçerdi, onay alırdık, ondan sonra çocuklar söyleyebilirdi... Yani millet-i sadıka derlerken, millet-i sabıkalıymışız meğer biz!"

Türkiye Protestan Kiliseler Birliği eski başkanı, Kurtuluş Kiliseleri Birliği lideri İhsan Özbek, egemen sistemin doğal bir parçası ve müttefiki olarak Müslümanlığın sosyalizasyonu sürecinin, Müslüman olmayanların reddedilişini nasıl hazırladığını anlatıyor:

"Cemaatimiz içinde, ailelerinde Hristiyan olanlar bulunsa da, onlar da Hristiyanlığı daha sonradan seçmiş kişiler. Dolayısıyla bir bilinçli tercih söz konusu bizim kilise üyelerimizde. Bu tercih diğerleri; Hristiyan olmayanlar, yakınlar, aile çevreleri, değişik ilişkiler tarafından bir türlü reddedilme olarak algılanıyor. Psikolojik, sosyal boyutu var bunun. İnsanlar ihanete uğradıklarını düşünüyorlar. Çünkü Türkiye'de ister Türk olun, ister Kürt sizin kimliğinizin bir parçası olarak görülüyor Müslümanlık; İslâm'ı gündelik hayatınızda yaşamıyor olsanız bile. Ve birden biri, sizin ailenizden birisi, Hristiyan olduğunu açıkladığında, kendinizi reddedilmiş hissediyorsunuz ve bu reddedilmeye uygun tepkiler veriyorsunuz. İnsanlar sanki onuru zedelenmiş, namusuna dokunulmuş gibi, dinini değiştirmiş ya da bir din seçmiş kişiye tepki gösteriyor. Eğer elinizde bir iktidar varsa –ailede babaysanız; okulda müdür, öğretmen; işyerinde patron– bu kişiler üzerinde yaptırım uyguluyorsunuz."

Nefret suçlarının, hedefin grup aidiyetiyle ilgili yanlışlık içermeyen sıradan suçlara kıyasla çok daha olumsuz psikolojik sonuçlara yol açması söz konusudur. Nefret suçlarının mağdurları diğerlerine kıyasla dünyayı daha güvensiz ve kendilerini değersiz hissedebilirler. Kişisel hâkimiyet ve kontrol duyguları azalır, sıradan suçun hedefi olmuş insanlara

göre dünyanın tehlikelerle dolu bir yer olduğuna dair inançları artar. Çünkü nefret suçlarının hedeflerinin hangi gruplar olduğu, bu suçların niteliğinin de en önemli göstergelerinden biridir. Dünyanın farklı coğrafyalarında saldırganların hedefleri, o toplumda hangi grupların ayrımcılığa uğradığına bağlı olarak değişmekte fakat saldırganların zihniyet yapıları, motivasyonlarını oluşturan ve besleyen böylece suçu belirsiz hatta bazen meşru kılan ideolojik ortam değişmemektedir. Bu ideolojik ortam, herhangi bir toplumda kimlerin nefret suçlarının hedefi olma ihtimali olduğunu tarif etmektedir ve olası mağdurlar da bunun farkındadır. Bu farkındalık, elinizdeki kitapta aktarılan deneyimlerin tümüne yansıyor:

“Ama herhalde o 24 Nisan bir gözdağıydı. Sevag veya bir Ermeni çocuk, o gün öldürülmeliydi! Yeri ve zamanı Sevag için uygundu. Hiç Ermeni çocuk yok, şahitlik yapacak insan yok, dağın başında, gerekli elemanlar da oradaydı.” (Ani Balıkçı)

“Cinayetten sonra sıradan vatandaşlar bizim Hristiyan olduğumuzu anladıklarında Ankara’da, Malatya’da, Adana’da bıçakla gırtlaklarını keser gibi bize işaretler yapıyorlardı. Bu bize olayın Malatya’yla sınırlı olmadığını gösteriyor. Malatya’daki vahşet üzerine birçok söz söylendi. Basında hükümet görevlileri tarafından vahşet, katliam, insanlık dışı, nefret gibi söylemler vardı. Ama bizim hayatımıza baktığınızda, biz bunu Türkiye’nin her yerinde, her sosyal kesimden yaşıyorduk. Bu devletin bilinçli politikasının bir sonucudur. Devlet bize şiddet uyguluyordu ve insanları da nefrete yönlendiriyordu.” (İhsan Özbek)

“Kızım –küçüğü– Malatya katliamından sonra, hâlâ bugüne kadar; benim her an öldürüleceğim duygusunu taşımakta. Ben bunun olmayacağını söylesem de, ‘O zaman ni-

ye koruma polisin var?’ diye soruyor. Tabii hiçbir garantim yok, öldürülebilirim. Öyle bir tehdit hissetmiyorum aslında, onu da söylemeliyim. İlk iki yıl vardı. Adamlar silahla öldürmeye geldikleri için. Ondan bir yıl sonra filan o duygum gitti. Ama ailem üzerinde çok yıkıcı bir etkisi oldu. Hayatımız sürekli takip altında. Telefonlarımız sürekli dinleniyor. Resmî bir şekilde dinleniyor. Yani ben karımı çok seviyorum ve karımla telefonla konuştuğum zaman karı-koca gibi konuşamıyoruz. Bu çok üzücü. Ama yani bir şekilde de anlayabiliyorum. Güvenlik kaygısı çeken bir ülkenin yurttaşı olduğum ve ayrıksı yurttaşı olduğumun farkındayım. Tabii dinliyorlar, dinleyecekler, her yerde dinliyorlar, ama bir gün insanları dinlemeden, güvenebileceğimiz bir ortamın olmasını diliyorum hep.” (İhsan Özbek)

“Abim tarafından gördüğüm şiddet gün geçtikçe arttı. Ab-lalarım, kardeşlerim de zaten karşı. Ee, ben de örtbas edeyim, düzelmiş gibi yapayım, üniversiteyi kazanana kadar, dedim. Ama bir yere kadar yapabiliyorsun, bir yerden sonra tıkanıyorsun. Onların istediği kumaş pantolonu giymek, saçını kısacak kestirmek, sakalı uzatmak, bunların hepsi beni öldüren şeyler. Konuşmanı değiştiriyor, kaba saba konuş, diyor. El hareketlerini değiştir... Ama o el bir süre sonra, bir yerde ister istemez kalkıyor. Bu senin doğan, özünde var çünkü. Bir kadın kalkıp 24 saat erkek taklidi yapsa bir yerde illaki falso verir. Ben de sıkıyorum ama bir yere kadar, arada bir ‘Ay’ kaçıyor ağzımdan.” (Öykü)

“Hatta ben yıllar sonra, Maraş katliamının yıldönümünde interneti karıştırırken bazı sınıf arkadaşlarımdan isimlerini gördüm, hayret ettim. Aynı sınıfta olduğum halde ben o arkadaşımın Alevi olduğunu bilmiyordum. Ama onlar da katledildi. Tek tek bütün Alevileri tespit etmişler, kimseyi atlamamışlar...” (Sevim Polat)

Nefret söylemi ve nefret suçlarına neden olan, toplumları oluşturan gruplar arasındaki “farklılıklar” değil, bu farklılıkların hiyerarşik bir biçimde tanımlanması ve hayata geçirilmesidir. Genel olarak sosyal bilimler, özel olarak da sosyal psikoloji literatürü göstermiştir ki, gruplararası ilişkiler, farklılıklarımız ve benzerliklerimizi algılama biçimlerimize bağlı olarak, bizi birbirinden değişmez özelliklerle ayırmaya götüren, aramızdaki sınırları güçlendiren ve farklılıklar üzerinde kurgulanan bir damgalama etkinliği olabilir; sistem böyle inşa edilebilir ya da herkes tek tek ve gruplar olarak birbirlerinin yaşama ve kendini geliştirme hakkını tanıyarak barış içinde bir arada yaşayabilir. Ayrımcılık, sadece ayrımcılığa uğrayan kişi ve grupları mutsuz kılmaya yol açmaz, aynı zamanda ayrımcılık ideolojilerinin yaygınlaşması yoluyla, toplumsal hayatı farklı özelliklere bağlı olarak hiyerarşik hale getirir. Hepimiz, ait olduğumuz grupların üyeleri olarak, tek tek her birimizin ya da gruplarımızın kimliğini inşa etme sürecinde kendi özlerimize dair kalıcı inançlar kurgulayarak aynı türden ayrımcılıkları yeniden yeniden üreterek, birbirimizden giderek uzaklaşırız ve toplumda kimin ayrımcılığa uğrayacağını belirleyen tek ölçüt “güç” olmaya başlar. İnsanlık, insanların bir arada yaşamasının tek ölçütü, üzerinde sözbirliği sağlanabilecek en rasyonel ölçüt, şimdilik en ileri adım olarak “yasa”yı icat etmiştir. Buna karşın, sosyal psikolojiden hareketle baktığımızda, yasanın çiğnenmesinden yani bir suç olarak nefret suçlarının işlenmesinden daha tehlikeli olan ve toplumsal barışı ve bir toplumu oluşturan farklı insanları bundan daha mutsuz kılacak ve şiddeti güçlendirebilecek olan, belirli gruplara karşı yasanın çiğnenmesinin daha az “suç” oluşturduğuna dair inançlardır. Nefret suçları tam da bu inançlar yoluyla meşrulaştırılır, bazen mağdurların nezdinde bile. Birileri daha az değerlidir ve böyle olduğuna dair adeta kaçınılmaz sistemli gerçek onlara yaşamalarının her anında hatırlatılmalıdır.

Bu kitapta anlatılan öyküler, hayatlar, hatıralar ve bütün bu yaşanmışlıkların aktörlerinin temsil ettiği grup aidiyetleri göz önüne alındığında, Türkiye toplumunun çok küçük bir azınlık dışında nefret suçlarının olası hedefleri olabileceğini gösteriyor. Yani çoğumuz, bir yanımızla, bir grup aidiyetimizden ötürü ve herhangi bir zamanda tehlikeli ve hizaya getirilmesi gerekenler olarak tarif edilebiliriz. Şafak Pavey, böylesine yaygın bir nefret ideolojisinin hayata geçirilmesi için “hepimize” ihtiyaç duyulduğunun altını çiziyor kitapta ve şu son cümlelere ilham veriyor: Nefret söylemi ve nefret suçlarının sıradan, günlük, kaçınılmaz kısaca adeta kaderimiz olduğuna dair ideolojiyle inşa edilmiş bir dünyaya mahkûm değiliz. Belki de bütün mesele, bizlere iktidarların sürekli işaret ettiği, zamanın ruhuna ve egemenlerin çıkarlarına göre değişen, kimlerin “daha az değerli, dolayısıyla incitilebilir” olduğuna dair ideolojilerin hegemonyasına direnebilmek.

“Kendi seçmen bölgemde, İstanbul’un 1. Bölgesi’nde, arka sokaklarda, bir sürü gecekondu mahallesinde, ben, birçok evin arka bahçesindeki kilitli kulübelerde engelli çocuklar buluyorum, biliyorum ki isimleri bile verilmemiş. Şimdi söyle; bu kölelikle mücadele gibi bir şey, daha iyi bir örnek düşünemedim şu anda. Bu hikâye çok bilinen bir şeydir ama ben yine de dillendireyim bir kere daha: Bir siyah, bir beyaz yan yana savaşıyorlar köleliğe karşı mücadelede, en sonunda kazanıyorlar. O zaman beyaz adam dönüyor siyah adama ve diyor ki; ‘İşte şimdi özgürsün, ne yapmak istiyorsun?’

‘Bir köle edinmek istiyorum,’ diyor siyah adam da. Mazlumnun zalimliği diye adlandırıyorum ben bunu.” (Şafak Pavey)

MELEK GÖREGENLİ

GİRİŞ

“Bir bebekten katil yaratan karanlığı sorgulamadan hiçbir şey yapılamaz kardeşlerim...”

– RAKEL DINK

Nefret suçu kavramı aslında Türk hukukuna uzak bir kavram. Ancak kısaca anlatmak gerekirse, bir fiilin nefret suçu olarak tanımlanabilmesi iki unsurun varlığına bağlı: Gerçekleştirilen fiilin bir suç teşkil etmesi ve bu suçun işlenmesindeki temel nedenin “önyargı” olması. Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatı’nın (AGİT) “nefret suçlarını” aynı zamanda “önyargı suçları” olarak da tanımlaması boşa değil yani. AGİT’in tanımına göre; “Bir şahsa veya mülküne karşı işlenen herhangi bir suçun kaynağı o kimsenin ırkı, rengi, etnik kökeni ya da uyruğu, dini, cinsiyeti veya cinsel yönelimi, cinsiyet kimliği, yaşı, fiziksel veya zihinsel engelleri yahut buna benzer bir aidiyeti ise, bu suç nefret suçudur.”

AGİT’e üye 56 devletten 48’inde yasalarda nefret suçuna dair bir düzenleme var. Ama ne yazık ki Türkiye geriye kalan sekiz ülke arasında! Oysa, Türkiye’de bu suçların geçmiş çok derinlere uzanıyor. 1915 Ermeni tehciri, 6-7 Eylül 1955 olayları, Malatya, Maraş Katliamı... ve “gelenek” devam ediyor; Rahip Santoro cinayeti, Kürtlere yönelik linç girişimleri, Dink cinayeti...

Resmî ideolojik söylemin “biz”lik tanımı, “Türklük” başta olmak üzere, “Müslümanlık”, “Sünnilik”, “erkeklik” şeklinde karşımıza çıkıyor. “Normal” ve “anormal” tanımları resmî söylem tarafından belirlenirken, hedef tahtasında da hep “öteki”ler oluyor; Kürtler, Ermeniler, Aleviler, Hristiyanlar, Romanlar, eşcinseller, travestiler, göçmenler, engelliler, kadınlar... Listeyi uzatmak mümkün. Çünkü kimi “öteki” yapıyorsanız o kara listeye giriyor ve nefrete maruz kalıyor.

Ne yazık ki, Türkiye’de nefret suçlarıyla ilgili pek araştırma yok. Resmî kurumların topladığı sağlıklı bir veri de. Ancak Sosyal Değişim Derneği’nin 2010’da yaptığı “10 Yıl, 10 Örnek” araştırması gösteriyor ki, nefret suçundan en büyük pay (yüzde 24) farklı etnik kimliğe sahip insanlara düşüyor. Bunu siyasal görüşler (yüzde 19), cinsel kimlik (yüzde 16), dinî inançlar (yüzde 16), toplumsal statü (yüzde 12), cinsel yönelim (yüzde 7), ulusal kimlikler (yüzde 3), bedensel engellilik (yüzde 2) ve mülkiyet (yüzde 1) takip ediyor.

Nefret suçları diğer suçlar arasında özel bir konuma sahip. Mağdur üzerinde sıradan suçlardan daha büyük bir etki yaratıyor. Zira fail nefret suçunu gerçekleştirirken mağdur ve mağdurun ait olduğu topluma bir mesaj yolluyor: “Senin burada bizimle yaşama hakkın yok, seninle bir arada olmak istemiyoruz”, “Sen, ‘bizim’ koşullarımıza adapte olursan yaşırsın”, “Ya sev ya terk et...”

Tanıdık geldi, değil mi? İlkokuldan itibaren, “Türk olmak”, “asker doğmak”, “Müslüman ölmek”, “erkek adam olmak” gibi öğretilerle “terbiye” edilen beyinlerimiz “farklı olanın tehlikesi”ne karşı “nefret”e sarılıyor. Üstelik bu öğretiler, eğitim, medya gibi devletin ideolojik aygıtlarınca pompalanıyor. Nefret suçları da işte bu özenle inşa edilen “biz” kavramının dışında kalanlara yani “ötekine” ölüm anlamına geliyor. Hedef grubun etiketlenmesine ve yalnızlaşmasına zemin hazırlayan bir iklim yaratıyor.

Elinizdeki kitap bu konuya dikkat çekmek istiyor. Nefret söyleminin, ötekileştirilen mağdurların yaşamlarına etkisini göstermeyi amaçlıyor. Öyle büyük laflar ederek değil, yaşamların içinden bakarak. “Nefret” mağdurlarına, “sessizliğe” mahkûm edilenlere, en iyi ihtimalle “istatistik” olanlara dönüyor yüzünü ve nefret suçlarının yaşamdaki karşılığını göstermek istiyor. Yine onların ağzından. Belki onları dinlerken kendimize bakar, nefretten uzaklaşırız diye...

Türkiye’nin farklı köşelerinde “öteki” olmanın en ağır durumlarını yaşayan 10 insanın sesi var bu kitapta. Korkuları, yalnızlıkları, öfkeleri, şaşkınlıkları, üzüntüleri, dışlanmaları, dışta kalmaları... Onlar kim mi?

* * *

Milliyetçi dalganın giderek yükseldiği Anadolu coğrafyası linç girişimlerinin beşiği haline gelmiş durumda. Çok değil, bundan birkaç yıl öncesinde Aydın, Sakarya, Mersin, Antalya, Trabzon, Tokat, Eskişehir, Kütahya illerinde Kürt işçilere yönelik gerçekleştirilen linç girişimleri hafızalardaki tazeliğini koruyor. Onlarca insanın yaralandığı bu ırkçı saldırılar sonrası Kürt işçiler, üzerlerindeki baskılar nedeniyle yaşadıkları şehirleri terk etmek zorunda bırakıldılar. Fevzi Çelik de bu saldırılara maruz kalan Kürtlerden biri. Silvan’da çıkan bir çatışmada on üç asker yaşamını yitirince, Aydın’ın Germencik ilçesine bağlı Bozköy’de bir otelin inşaatında çalışan Çelik, “terörist Kürtler” sloganlarıyla “hassas vatandaşlar”ın saldırısına uğradı. Oysa Silvan’da yaşamını yitiren askerlerden biri, Vefa Çelik, onun amcasının oğluydu!

Sistem sadece Kürtleri potansiyel tehlike olarak görmüyor tabii ki. Muhalif her ses linç kültüründen nasibini alıyor. Trabzon, Sakarya, Bolu, Edirne, Rize ve daha pek çok Anadolu kentinde linç girişimine maruz kalan TAYAD’ın Başkanı avukat Behiç Aşçı, linçin bir iktidar politikası olduğu-

nu vurguluyor. O da devrimci düşünceleri nedeniyle bu politik saldırıdan payına düşeni alıyor. Ankara yürüyüşünde Bolu'da linç girişimine maruz kaldı mesela. Aşçı, yaşadıklarını tüm linç girişimlerinde, saldırganların değil, linçe maruz kalanların, gözaltına alındığını, haklarında davalar açıldığını ve suçlu bulunduklarını anlatıyor.

* * *

Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinde gayrimüslim cemaate yönelik nefret, etiketleme ve ötekileştirme politikalarının azımsanmayacak ölçüde arttığını söyleyebiliriz. Son iki yılda kimisi yargıya yansımış ve nefret suçları çerçevesinde değerlendirilebileceğimiz onlarca tehdit, taciz ve saldırı vakası gerçekleşti. Örneğin İstanbul Bahçelievler Lütuf Kilisesi'ne, İzmir Çeşme Lütuf Kilisesi'ne, Kurtuluş Kiliseleri Derneği'nin İstanbul Ataşehir temsilciliğine, İzmit Protestan Kilisesi'ne, Samsun Agape Kilisesi'ne, Ankara Kurtuluş Kilisesi'ne, İzmir Konak'taki "Dua Evi" olarak bilinen Diriliş Kiliseleri Derneği temsilciliğine yönelik saldırılar henüz hafızalarımızdan silinmedi.

Tüm bu saldırıların muhataplarından olan Türkiye Protestan Kiliseleri Birliği Başkanı İhsan Özbek ölüm tehditleri altında inancını yaşamaya ve yaşatmaya çalıştığını, Hristiyan olarak Türkiye'de sürekli önyargılarla karşılaştığını anlatıyor. Devletin sürekli takibi altında olan bir cemaatin lideri Özbek; "İnsanların Türkiye'de kahramanca yaşaması gerekiyor özgür olmaları için. Oysa biz sıradan, basit hayatlar yaşayarak mutlu olabilmeliyiz. Ama bu ülke bizi kahraman olmaya mecbur kılıyor. O çok zor. Her zaman bunu taşıyamıyoruz," diye anlatırken "öteki" olanın yalnızlığını, yaşam savaşını en yalın haliyle gösteriyor bize.

* * *

Hrant Dink Vakfı'nın 2009 yılından beri düzenli olarak yayımladığı "Medyada Nefret Söylemi" izleme raporlarına göre, medyada en sık hedef gösterilen grupların başında Ermeniler geliyor. Ermeniler adeta düşman olarak gösteriliyor ve dolayısıyla toplumsal linç iklimi bu algı üzerinden oluşuyor. Bebeklerden katil üretilen bir toplumun inşası için, etnik grup ve inançlara yönelik nefret söylemleri en sık kullanılan yöntemlerden biri. Ermeni toplumunun bu coğrafyada hangi ayrımcılıklara maruz kaldığını, tam da Paskalya Bayramı ve Ermeni Katliamının 95. yıldönümünün aynı güne denk geldiği 24 Nisan 2011'de, Batman'da askerlik yaparken öldürülen Ermeni genç Sevag Şahin Balıkçı'nın anne ve babasından dinledik. Anlattıkları sadece onların değil, koca bir toplumun acıları, ayrılıkları, özlemleriydi aslında.

* * *

Cinsel yönelimi ve cinsiyet kimliğinden dolayı ayrımcılığa maruz bırakılmış ve hayatın her alanında homofobik-transfobik tutum ve davranışlarla karşı karşıya kalan LGBTİ bireyleri de nefret suçunun mağdurlarından. Transgender Europe'un 2013'te yayınladığı rapora göre 1 Ocak 2008 - 31 Ekim 2013 arasında dünyada 60 ülkede toplam 1374 trans birey nefret cinayetleri nedeniyle hayatını kaybetti. Türkiye de listeye en çok trans cinayetinin yaşandığı Avrupa ülkesi olarak girdi. 2008-2013 arasında Türkiye'de 34 trans birey nefret cinayetine kurban gitti, tabii bunların raporlara geçebilenler olduğunu da unutmamak gerekiyor. Muhtemelen gerçek rakam bundan çok daha fazla. Öykü de sistemin yarattığı bu nefret çemberinden payına düşeni aldı, alıyor. Ailesi Öykü'nün cinsel kimliğini öğrendiğinde kabul etmedi, dövdü, zincirledi. Hakkında ölüm fermanı çıkarıldı. Kaçtı. Şimdi Diyarbakır'da Hebun LGBTİ Derneği'nin başkanlığını yürütüyor. Herkes "olduğu gibi" yaşayabilsin diye...

Nefret suçu bazen “hassas vatandaşlar”ın linci olarak çıkıyor karşımıza, bazen de bir “mahalle delikanlısı”nın “kendi gibi olmayan” bir genci öldürmesi. Aykut Alıcı, 14 Ağustos 2010’da Küçükçekmece’de dokuz kişinin saldırısına uğradı, öldürüldü. Çünkü saçını uzatıyor, lens takıyordu! Katillerden biri müebbet aldı, diğerleri beraat. Annesi Songül ve babası Ahmet Alıcı hep 19 yaşında kalacak oğulları için adalet arayışındalar.

Romanlar, dünyada en çok ayrımcılığa uğrayan gruplardan. Avrupa’da 15 milyon Roman olduğu tahmin ediliyor. Bunların 4-5 milyonu da Türkiye’de. Nerede yaşarlarsa yaşasınlar değişmeyen bir nokta var onlar için: Ayrımcılık. Yaşadıkları ülkelerde yoksulluğa, yoksunluğa en başta ve en çok onlar maruz kalıyorlar. Türkiye’de de durumları bundan farklı değil. Üstelik örgütlü olmadıkları için seslerini de duyuramıyorlar. Romanlara yönelik pek çok saldırı, ayrımcılık gizli kalıyor. Ancak geçen yıl Bolu, Bursa, Manisa’da uygulanan şiddet, evlerinin yakılmasına varınca görünür oldular. Manisa Selendi’de “Çingenelere Ölüm” sloganları eşliğinde lince uğrayan, doğup büyüdükları memleketlerinden sürülen Sümbül-Cemal Koca ile Gülizar Özer ve eşi Sevittin Uçkun’la konuştuk biz de. Bir yandan onların tedirginliklerini, korkularını ve yeni bir yaşam kurma mücadelelerini dinlerken, bir yandan da sık sık “Biz de Türküz.” “Biz de Müslümanız,” cümleleriyle dile getirdikleri “biz”den olma çabalarına tanıklık ettik. Aslında onları en çok acıtan ellerinde sopaları, silahlarıyla üzerlerine gelenlerin çocukluktan beri tanıdıkları, birlikte büyüdükları, komşuluk yaptıkları insanlar olmasıydı.

Bu duyguyu onlarca insanın öldürüldüğü Maraş Katliamı'nın tanıklarından Sevim Polat'ın anlattıkları da taşıdı bize. "Hamile kadınların karnını yardılar, bebekleri, hatta ceninleri duvarlara çivilediler," diye anlatırken Polat, Alevi toplumunun tarih boyunca maruz kaldığı zulmün boyutunu döktü ortaya. İnsanlığın bu karanlık yüzüne çok sonraları Sivas'ta, Gazi Mahallesi'nde de tanık olduk.

* * *

"Engelli Ayrımcılığını Önleme ve Mücadele Platformu" projesi kapsamında yapılan bir ankete göre, halkın yüzde 70.3'ü engelli komşu istemiyor. Bu anlayışın derinliklerinde bilinçsizlik ve önyargılardan kaynaklanan bakış açısı yatıyor. En zor işin toplumsal önyargılarla savaşmak olduğunu söyleyen Şafak Pavay, engelli bir kadın olarak verdiği mücadeleyi anlatıyor. Toplumsal önyargı "engelli olunması halinde mutsuz olmak" noktasında birleşiyor. Bu yüzden Pavay'e göre zorluklarla mücadele öncelikle merhamet ve acıma duygularını reddetmekle başlıyor. Onun için nefretten ve ayrımcılıktan uzak bir hayat kurmanın yolu, eşit insanlar olduğumuzu hatırlamaktan geçiyor.

Türkiye'de kadın cinayetleri son 10 yılda yüzde bin 400 artış gösterdi. 2002'de öldürülen kadın sayısı raporlara 66 diye geçerken, 2013'ün sadece ilk dokuz ayında bu rakam 842'ye ulaştı. Aileyi kutsayan ve erkek egemenliğini yaşamın her alanında merkeze koyan politikalar, kadınları ikincilleştiriyor, toplumun, ailenin ve erkeğin metası haline dönüştürüyor. Bu politikalardan Dilşat Aktaş da payına düşeni aldı. 31 Mayıs 2011'de Hopa'daki AKP mitingi protestolarında ölen Metin Lokumcu için Türkiye'nin her yerinde eylemler yapıldı. Ankara'daki eylemdeydi Dilşat Aktaş. Ölkeliydi. Panzere çıktı. "Biz kadınlar için zaten sokağa çıkmak, kendini sokakta ifade etmek aslında özgürleşme talebiyle

çok doğru orantılı bir olay,” diyerek anlattı o günü Aktaş, “O gün panzere çıkmam kadınların, yıllardır yaşadığı kadın düşmanlığına karşı bir öfkenin de aslında açığa çıkmasıydı... O an slogan atmanın ötesinde yapabileceğim en ileri şey buydu, iktidarın o gücünü, o erkini başka bir biçimde yenebilmek için o an bir hamleyle panzere çıktım.” Ancak o gün polis saldırdığında Aktaş’ı ayrı bir ceza bekliyordu, hep “bel altı”na vurdular, kemiğini kırana kadar. Başbakanın konuyla ilgili tek lafı Aktaş’aydı: “Kız mıdır, kadın mıdır, bilemem...” Recep Tayyip Erdoğan’ın cinsiyetçi söylemine maruz kalan Dilşat Aktaş, nefret suçlarının temelinde resmî ideolojik söylemin olduğunu, erkek egemen ideoloji ile birlikte kadınların sırf cinsel kimliğinden dolayı nefret suçu mağduru olabileceğini anlatıyor.

* * *

Son olarak, bize gönüllerini açan, bizimle acılarını, mücadelelerini paylaşan kitabın asıl kahramanlarına canı gönülden teşekkür etmeyi bir borç biliriz. Ve tabii ki yazılarıyla kitapta nefret suçlarını kavramsal olarak da aydınlatan hocalarımıza; bu ağır anlatıların deşifresinde bize destek veren Betül Memiş, Gökçe Uygun, Semra Çelebi ve Alper Şirin’e de.

ESRA AÇIKGÖZ - HAKAN ALP

Nisan 2014

ASKERDE ERMENİ BİR ERDİ, ÖLDÜRÜLDÜ...

ANİ - GARBİS BALIKÇI

Sevag Balıkçı, Batman Gümüşgörü Jandarma Karakolu'nda askerlik yaparken er Kıvanç Ağaoğlu tarafından vuruldu. Üstelik de 96 yıl sonra ilk defa 24 Nisan Anması ve Paskalya Bayramı'nın aynı güne denk geldiği bir tarihte; 24 Nisan 2011'de. "Ülkemden utanmak istemiyorum," diyordu kendisiyle yapılan her söyleşide annesi Ani Balıkçı. Ülkesinden utanmaması için istediği tek şey; oğlunun katilinin adilce yargılanmasıydı. Mahkeme olaya "kaza" deyip Ağaoğlu'na 4 yıl 5 ay 10 gün ceza verdi. Ani ve Garbis Balıkçı hâlâ adalet arayışında.

Ani: Ben, 35 yıllık ana sınıfı öğretmeniyim. Eşim Garbis, kuyumcu işçisi. Ufak bir atölyesi var. Beşiktaş'ta doğdum. 55 doğumluyum. Kız Meslek Lisesi ve Ankara Gazi Eğitim Fakültesi mezunuyum. Çok sevdiğim bir işi yaptım, çocuklarla çalıştım 35 yıl. 78'de eşimle evlendik, iki çocuğumuz oldu. Biri Sevag'tı, biri kızımız Lerna. İkisi de liseyi bitirdiler. Sevag seramik bölümüne girdi, Maçka Sanat mezunu. Sonra iki yıllık üniversite eğitimini yaptı. Sonra da aske-

re gitti... 86 doğumlu Sevag, 7,5 aylık doğmuştu. Ufak doğduğu için sırf gözleri ve kirpikleri görünüyordu, diğer organları tam gelişmemişti. Kuvözün içindeydi. Sevag adını vermek istedim, çünkü siyah göz demek... 40 gün hastanede kaldık Sevag'la. Kuvözün içinde beslendi. Emme refleski yoktu. Anne sütü de alamıyordu, çünkü sıkıntı ve üzüntüden sütüm yoktu. Enjektörle besleniyordu. 40 gün hastanede kaldıktan sonra 2 kilo anca oldu – hatta 1.800 filan. 1 Nisan'da doğdu, 20 gün sonra “Ben çıkmak istiyorum,” dedim doktoruma. Doktoruma çok güvenirdim, oranın hocasıydı. Bırakmak istemedi, “Yarın akşam koşarak geri gelme-yesin,” dedi. O zamanki şartlar çok kötüydü, hijyen diye bir şey yoktu hastanelerde. Aldık, eve geldik. Ama doktorun dediği gibi oldu. O gece yarısı deli gibi hastaneye koştuk, çünkü morarmaya başladı Sevag. Hastaneye zor yetiştirdik. Bir müdahaleyle Sevag canlandı. Biz hatta eşimle “Ne yapalım, kader buymuş,” dedik. Ama birden ağlama sesi geldi! O gece üç kere kalbi durdu. 23 Nisan'ı 24'üne bağlayan geceydi... Okula gidip 23 Nisan'ı çocuklarla kutlayacaktım, ama tabii gidemedim. Benim için oğlum o tarihte öldürülmeden önce, 23 Nisan, 24 Nisan çocuk bayramıydı. Ve ben 35 yılımı, çocukları bugüne hazırlayarak geçirdim. Yaptığımız oyunları, şiirleri, her şeyi Milli Eğitim'e yazardık. Ermenice zaten olmazdı içinde, ama eğer başka günlerde, kutlamalarda Ermenice varsa, o Ermenice'yi Türkçe'ye çevirir Milli Eğitim'e yollardık; acaba içinde Türklüğe karşı bir şey var mı, diye kontrolden geçerdi, onay alırdık, ondan sonra çocuklar söyleyebilirdi. Yani millet-i sadıka derlerken, millet-i sabıkalıymışız meğer biz!

Neyse; bu dönemde Sevag iyileşti, benle okula gelmeye başladı. Ama hep bir korkum vardı; acaba araz kaldı mı, diye. Kalmıştı; insan olmak! En büyük arazı buydu. İnsanları seven, herkesi öpücüklere boğan, sevecen bir çocuktuk. Ya,



Ani ve Garbis Balıkcı.

işte “O insan iyi biri değil,” dersek, “Olsun” derdi, selam verirmiş. Öyle bir çocuktu. Hiç arkadaşlarıyla kavga ettiğini de duymadım. Okulda hep övgü alırdı. Maçka Sanat’ta, çok iyi bir çocuk yetiştirmişsiniz deyip, hep bana teşekkür ederlerdi. Üniversitede tabii artık takip edemedik, çünkü büyümüştü. Sonra askerlik zamanı geldi işte. Biraz geç gitti. Evet, fazla gitmek istemiyordu Sevag. Nedeni, Sevag’ın hiç tabanca, tüfek oyuncacığ olmaı. Bir kere babası bir tank getirmişti. Bir süre oynadı, sonra onunla da oynamadı. Sınıfımda zaten hiç oyuncak silah bulundurmadım. İnsan öldürmek ters bana da, oğluma da. Acemilikte ilk silah aldığı gün, “Anne bana silah verdiler,” dedi. Dedim ki, “Oğlum, korkma, içi

boştur...” Yolladık askere, düşünmedik böyle bir terslik olacak, 23 Nisan’da böyle bir korku geçmedi aklımızdan. Ama herhalde o 24 Nisan bir gözdağıydı. Sevag veya bir Ermeni çocuk, o gün öldürülmeliydi! Yeri ve zamanı Sevag için uygundu. Hiç Ermeni çocuk yok, şahitlik yapacak insan yok, dağın başında, gerekli elemanlar da oradaydı.

Garbis: 1 Mayıs 2010’da gittim Sevag’ın yanına. O gün de Sevag kantinde çalışmaya başlamıştı. İlk gittiğim gündü. “Oğlum kantini teslim aldınız mı, malları saydınız mı?” diye sordum. “Baba komutan saymış,” dedi.

“Ee, açık felan?”

“Yok, bir şey yok,” dedi.

“İyi,” dedim ben de. Bizim de az çok mesleğimiz bakkallıktı, biliyorum işi. Ona biraz neyin, ne olduğunu anlattım: “Dikkat et, kimden para almıyorsan falan hep yaz.” “Tamam, baba,” dedi. Bir ay sonra bana telefon edip, “Bir milyar açık var,” dedi. “Nasıl olur oğlum?” dedim. Sonra da “Canın sağ olsun, ben yollarım, sen üzülme,” dedim. Yolladım. “Herhalde komutanın dağıtımına gidecek, yol parası lazım,” dedim. “Evet,” dedi.

“Boşver, helal olsun. Sen kantinde kal oğlum.”

İkinci ay bir telefon daha geldi. “Baba 2.5 milyar açık var,” dedi.

“Canın sağ olsun oğlum, isterse 50 milyar olsun, yemeyiz içmeyiz yollarız, sen üzülme.”

Orada bir-iki arkadaşım vardı, onlara söyledim, onlar gittiler, görüştüler. Oğluma “O parayı ödeme, ben geleceğim,” dedim. “Yok, baba filan,” deyince, “Tamam, o parayı da yoluyorum,” dedim. Ertesi gün “250 liraya düştü,” dedi. “Nasıl olur? 2.5 milyardan 250 liraya düşer mi açık?” dedim. Neyse, gene yolladım, “Helal olsun, sen kal orada,” dedim. “Yok, kalmayacağım, yapamayacağım, olmuyor, ben nöbet tutaca-

ğım,” dedi. “İyi, nasıl biliyorsan öyle yap,” dedim. Kantinden çıkıp, nöbet tutmaya başladı. Tabii o arada görüşüyoruz. Son; 23 Nisan akşamı eve geldim, 18.30-19.00 suları. Annesiyle konuşuyordu. Ben de aldım telefonu. Ertesi gün de 24 Nisan, bizim Paskalya bayramımız. Tarih, 2011 senesi. Telefonda konuştuk. “Çiğköfte yapıyoruz baba, akşam yiyeceğiz,” dedi.

“Rakı, şarap var mı orada?”

“Yok baba öyle şeyler,” dedi.

“İyi o zaman kola içersiniz...” Böyle şaka yaptım. “Baba gelirsem bana bir araba alırsın, de mi?” dedi.

“Yeter ki, sen gel de, alırsın.”

“Ya, baba 3-4 milyarlık bir araba alırsın,” dedi.

“Olur oğlum, sen gel, çalışalım, el ele verelim, alırsın,” dedim. “Tamam, baba,” dedi. Telefonda öpüştük, “İyi bayramlar oğlum,” dedim, “Çöreklerini yolladık.”

O gün Paskalya çöreğinin birini almışlar, öbürü postane-de bırakılmış, ayrı bir kolinin içindeydi. Elbiselerini de yollamıştık.

Ani: Beyaz elbiselerini istemişti... Benden tüm beyaz elbiselerini istedi çocuğum. Bembeyazdı çünkü. Onun için hep beyaz kaşkolum boynumda. Ayakkabısına dek beyazdı, tek kot pantolonu istedi. Hepsini yolladık...

Garbis: 24 günü kalmıştı, uçak biletini de almıştık... “Diğer çöreği de pazartesi alıp yersiniz,” dedim. Neyse, telefonda öpüşüp koklaştık, telefonu kapadım. Tabii ertesi gün 24 Nisan. Pazar günü. Saat iki sularıydı, kiliseye gidip duamı yapayım, dedim. Hep oğlum için dua ettim; “Sağ salim gelsin.” Benle çalışıyordu, sanatkârdır, bir şeyler öğrenmişti. Dedim, o gelir, ben de rahat ederim. Meğersem ben dua ettiğimde, o zaten ölmüş... Gelemedi, biz de yalnız kaldık bu durumda...

Duamı yaptım, biraz alışveriş ettim, buraya kadar geldim,

bir arkadaşım telefon açtı –Konyalı derler bana– “Konyalı senin oğlanın ikinci ismi neydi?”

“Sevag Şahin Balıkçı,” dedim.

“Bir bakın bilgisayardan, bir isim var, benzerlik mi?”

Hemen karakolu aradım. Bir asker çıktı, oğlumu istedim. “Amca onlar çalışmadalar,” dedi. Saat dört filan olmuştu. İçim rahatladı. Bir daha aradım; “Daha gelmediler, çalışıyorlar, gelirse söylerim.”

Meğerse bizim Sevag, o gün sabah on birde vefat etmiş! Bizim haberimiz yok tabii bundan. Eve geldim, hanıma dedim; “Açalım bilgisayarı, bizim oğlanın adı geçiyormuş.” Ben sandım ödül filan aldı, çünkü becerikli birisi.

Ani: Bana da öyle geldi...

Garbis: Açtık, bulamadık. Derken arkadaşım gene aradı. Hanıma verdim telefonu, onlar konuştular.

Ani: Ben “İnternette hangi siteden bakacağım?” dedim. Meğersem bizim Batman’daki tanıdıklar oradan duymuşlar. Hastaneye gidince bizi arayamamışlar, internete vermişler. Kozluk oranın adı. *Kozluk Son Haber*, diye yazınca çıktı; “İki er şakalaşırken yanlışlıkla ismi belirli olmayan bir kişi tarafından S. Ş. Balıkçı vurulmuş, otopsi için hastaneye gitmiş...” Gitti oğlan, dedim! Sonra tabii burada çığlıklar, kendimizden geçtik, dünya yıkıldı...

“O gün bir Ermeni ölecekti ve o bize denk geldi...”

Garbis: Yine Batman’a telefon açtım. Bu sefer açmadılar telefonu. Onlar aradılar sonra beni; “Başınız sağ olsun,” dedi. Ondan sonrasını hiç hatırlamıyorum! Elimdeki cep telefonunu atmışım. Sonra askerler, komutanlar geldi.

Ani: Eski evimize gitmişler, adres orasıydı, burayı da kimse bilmiyor. Kadıköy'e taşındığımızı biliyorlar ama adresi bilmiyorlar. Ancak o saate dek tespit edilebilmiş adres. Onun için beş-altı gibi geldiler. Eve hemen doktorlar geldi, bize ilaçlar yapıldı, biz salaklaştık. Gelen albaya "Bir gâvur öldü, mutlu musunuz?" dedim, ama hâlâ kafamda "acaba" sorusu var. İyi niyetliyiz ya, oğlumuz gibi... Biz öyle çocuk yetiştirdik, hiçbir zaman kötülük düşündürmedik, kendi de düşünmedi. Keşke düşündürseydik. Keşke gönderirken deseydim ki: "Dikkat et yanındaki Türklere, Müslümanlara!" Böyle bir şey benim kitabımda yazmaz ama. O da bilmezdi, çünkü biz hep onlarla büyüdük, ayrım bilmeyiz.

Garbis: Oğlum ondan bundan kaçın, demedik hiç. Çünkü dememize gerek yoktu.

Ani: Keşke deseydik ama uyanır mıydı acaba...

Garbis: Sadece "Arkadaşlarınla iyi geçin oğlum," dedim, "Orası asker ocağı. Herkes birbiriyle samimi olur," ki; oğlum da samimi olmuştu. Benim oğlum herkesi neşelendiriyordu orada.

Ani: Esprileri, şakaları vardı, biz yarın saat sonra anlar ve gülmeye başladık...

"Başınız sağ olsun," dediler. "Bir gâvur öldü, mutlu musunuz?" dedim. "Hanımefendi öyle konuşmayın," dedi, "biz peşini bırakmayacağız."

Hâlâ 24 Nisan gelmiyor benim aklıma. Çünkü ben oğluma özellikle "Öyle bir günde böyle bir şey olmuş" filan demedim. Hepimiz biliyoruz, öyle olaylar var. Mesela ben bir kılıç artığı ailenin torunuyum. Dedem ve babaannem, ikisi de ayrı ayrı, evet. İkisi de dört çocuğunu ve eşini kaybediyor.

Ortalık durulduktan sonra Sivas'ta –babam Sivas doğumlu– birleşiyorlar, evleniyorlar. Yine dört çocukları oluyor. Biri birinin adını, biri birinin adını koyuyor ve bir gün eşi çıkıp geliyor dedemin... Nasıl bir acı! Anlatırken kötü oluyorum. Fakat babaanne kabul etmiyor. Kadın, o hengâmede tek çocuğuyla Halep'e kadar gitmiş, o çocuk sırtında. Bir Arapla oturmak zorunda kalmış. Arap onu kurtarmış. Sonra Arap'ı kandırıp köyüne geri gelmiş.

Bir gün bir genç çocuk geliyor köye, “Baba,” diye.

“Sen kimsin?”

“Senin oğlunum.”

Dedem, “Ben de geleyim, seni göreyim,” diyor.

“Gelme baba, ben Müslüman oldum,” diyor.

Şimdi benim Malatya'da dededen öz bir soyum var, ama kim bilmiyorum, araştırmak da istemiyorum. Bunlar olmuş ama yine de bu devirde bunu düşünmedim ben hiçbir zaman ama düşündürttüler bana bunu! Sevag birdi, bin ettiler! 24 Nisan'da tüm ülkelerde Sevag anıldı. Sevag kimdi ki? Evet, Hrant biriydi, bir gazeteciydi, herkese göre çok konuşuyordu, şimdi doğru konuştukları oraya çıktı, ama günaydın! Sevag hiç kimseydi ya, normal bir aile çocuğuydu. Ama birilerine gözdağı vermek istendi, açıkça belli bu...

Garbis: 24 Nisan bayram. Ama bir de 96 yıl sonra ikisi bir araya gelen 1915 soykırımı. Bu ikisinin denk gelmesi o gün bir Ermeni'nin öldürülmesi demek oldu. Çünkü o gün bir Ermeni ölecekti ve o bize denk geldi, başka bir ailenin çocuğu da olabilirdi. O günü seçmişler bunlar, ırkçı bir kişi bu. Eğer bugün benim bir salahiyetim olsa, ben onun ıncığını cıncığını bulurum, ama bize değil, devletimize düşüyor o vazife. Devletin bulması gerekir ama hiçbir şekilde bunun peşine gidilmedi. Niye bu kadar lakayt davranılıyor?



Ani ve Sevag Balıkcı.

Ani: Sevag'ın etinden sütünden bir güzel faydalanılmış, ondan sonra ebediyete yollanmış. Her şeyin 25-30 kuruş olduğu kantinde bu kadar açık veriliyor. Yolladık işte. Ayrıca bir para çalınmış nöbette. Sevag sonradan gidiyor, orada bir cüzdan düşürmüştü ondan evvelki, Sevag dayak yiyor. "Bir yerine bir şey oldu mu," diye sorduk. "Yok," dedi, ama hep yanlarına vurmuşlar, ki zaten yanından vurup yolladılar! Ve biz oraya tatbikata gittiğimizde, dayak yemediğine dair çarşaf gibi bir kâğıt okundu. Ee, yemediyse yemedi!

Başta temkinli yaklaştık, ama ne zaman ki tatbikata gittik o zaman cinayet olduğunu anladık. Başta durana, kızım-

la beraber sorduk; “Oğlum nasıl oldu?” diye. Çocuk “Sevag abi,” dedi, yarım saat titredi. Acıdım çocuğa, “Bir kendine gel, rahatla, sonra anlat,” dedim –Keşke onlar kameralara alınsaydı. Gerçi ne alınsa fayda etmiyormuş, bu mahkeme neticesinde anladım.– Kızıma dedim ki, “Daha geri gitmem ben, bitti, öğreneceğimi öğrendim.” Sonra kızım ve damadım sordular, komutan da duruyor orda; “Bu tellerde bir barut izi kalır mı, kalmaz mı?”

“Sen askerlik yaptın mı?” diye sormuş komutan. Kızım da demiş ki, “Askerlik yapmaya gerek mi var bunun için, bir iz var mı?” Kapatmışlar konunun üstünü. Kızım da yanıma geldi. Sonra eşim, damadım ve avukatımız öbürleriyle konuşmaya gittiler. Tatbikattan benim öğrendiğim bu. Orada komiğime giden bir şey vardı; bir ambulans gördüm. Çıktık, bize çay ikram ettiler. “Ambulans tam teçhizatlı mı?” diye sordum. “Sizin için getirdik,” dediler. Ah, ben ne yapacağım! Ben bir an düşündüm ki, oğluma onun içinde mi müdahale ettiler, etseler kurtulur muydu falan... Ayılır bayılırsınız, diye bizim için getirmişler. Allah razı olsun!

Mahkemede şahitlerden bazıları “Ermeni olduğunu biliyorduk,” bazıları “Bilmiyorduk,” dediler. Oysa Abdullah adlı bir er demiş ki; “Ermenistan’la bir savaş çıkarsa ilk seni vururuz.” Sevag bunu sözlüsüne anlatmış. Mahkemede de tutanaklara geçti bu. Hatta hâkim dedi ki; “Ben sandım ki çörekler gelince Ermeni olduğunu anladınız. Demek ki biliyordunuz.” Hâkim kendi bunu söyledi, ama kararıyla kendini çürüttü...

Cinayet olduğunu düşünmem; bir kere bu Ermenilik lafının geçmesinden, o günün 24 Nisan olmasından, sanığın bir mesleği yok, Facebook’ta bütün sayfa Alperen, üç hilal... Olabilir ona sempati duyabilir –ki üye değilim dedim ama fikrinle konuş; tabancayla, tüfekle değil! O şeye sempati duyuyor diye adam öldürmesi gerekmiyordu! Ama bu ta-

bii ki bizde şüphe uyandırıyor. “Vur de vuralım, öl de ölelim” diye bağırırsan, uyandırır. Kime vuruyorsun, kimi öldürüyorsun?

Garbis: Allah’ın takdiri, diyeceğim ama böyle bir can almayı Allah’ın takdiri olarak düşünemiyorum. Çünkü bir insan, insanı öldürüyor. Ve bilerek, kasten yapılıyor. Bu bir şakalaşma değil, şakalaşma böyle olmaz. Gittik yerini gördük, tatbikata gittik. Tüfeği tutuşunu, bilmem nesini, yani her şeyi gördük orada. Hâkime mahkemede dedim ki; “Siz de herhalde tatbikatın kasetini izlemiştinizdir, ona göre bakın tüfeğin tutuş, indiriş şekline...” Bunların hiçbirini kaale almadılar.

Ani: Önce, şakayla oldu diye tutanak tutulmuş savcı tarafından. İki tutanak var. İkincisi kaza diye tutulmuş. Mesela şahitlere silahın kurma sesi soruluyor; kurma kolunun sesini duymuyor çocuklar, –ki ben yeni öğrendim, şakır şakır ses yapıyor– ama Sevag’ın “Yetiş abi” iniltisini duyuyorlar. Karşı tarafın avukatı da diyor ki, “Ne kadar güveniyordun, çok iyi arkadaştı ki, ‘yetiş abi,’ demiş!” İyi arkadaşmış, aralarında kötü bir şey yokmuş!!! Ben seni öldüreceğim, deyip gezecek miydi 14 ay?!. Okudukça çıldırıyorum. Nasıl bir adalet?

Mahkemede şahitlerin hepsinin etki altında olduğu belliydi çünkü ilk verdiklerinin tamamen dışında ifade verdiler. Geneli “Silahı tele dayamıştı, ateş etti,” şeklindeydi.

Çocuklar hâlâ askerdiler ilk geldiklerinde zaten. Mesele askeriyede biri, “Vururum seni tombulum,” demiş. Sevag da “Öyle deme abi, bozuluyorum,” demiş. Kim söyledi, diye soruluyor. Susuluyor. Herkes etki altına alınmış ve hâlâ konuşmuyorlar. Belki birileri bunları duyar, vicdana gelir de konuşur...

Aydınlı bir çocuk vardı, askerliği bitince o, “Tüfeği dayamıştı, Sevag abiye ateş etti,” dedi. Karşı taraf onu etki altına almış. Çocuk, “Beni on kere aradılar, telefon numaramı değiştirdim,” diye anlatıyor. Ona, Sevag’ın ailesi zaten davadan vazgeçti, bari akrabamız kurtulsun, demişler. Bir ifade yazdırıp imzalatıyorlar; “Ben Sevag’ı vurdu demedim,” diye. Bunu mahkemeye verdiler. Bakın, bu bir suç değil biliyor musunuz, birilerinin bir tanığa bunu yaptırması suç değil! Ama bizim avukatlardan biri, acaba çocuk geldi mi, şehre gelmek için bindiği uçaktan indi mi, diye merak edip arayınca, “Avukat tarafından telefon açıldı,” deniliyor ve o bir saniyelik telefon kaydı bir sayfalık suç oluyor.

Garbis: Çocuğun ifadeleri farklı olunca, hâkim çağırdı, çocuk orada tam anlamıyla söyleyemedi ama dedi ki; “Silahı Sevag’a doğrultmuştu.”

Ani: Zaten otopsi raporları da öyle; düz girmiş, hiç sapma yok kurşunda. Elbiselerinde şey yok. Şahitlerden biri diyor ki, üstünde bordo kapüşonlu vardı; ki yok! Biri diyor ki, siyah tişört çıkarttılar; onun değil! Davanın genişletilmesi, o tanıkların tekrar görülmesi istendi, ancak kabul edilmedi. Çünkü sıkıldılar diye düşünüyorum.

Garbis: Dünyanın bilirkişisi gelsin, bilerek öldürüldü, ırkçı cinayet diyecek. Bilmeyen, anlamayan biri bile bugün aynı şeyi diyor...

Ani: 24 Nisan, Sevag ve Paskalya... Bu kadar mı tesadüf etti? Gerçekten adalet bitmiş! Başbakan kendi diyor; “Öldürüyor birini, arka kapıdan çıkıyor.” E, sensin yapan; düzelt! Zaten ülkede adalet yok... Tersi olsaydı, ne olurdu, bilemiyorum? Ben yapsaydım 24 yıl yiyecektim.

Normalde adalet yok da; Ermeni'ye hiç yok, daha doğru-
su ötekiye...

***“Aldığı nefesi duyuyordum. Gözüm hep parmağına
takılıyordu, nasıl çekti o tetiği diye.”***

Garbis: Bir şeyler muhakkak ki örtülmeye çalışılıyor bu-
rada. Mesela hiçbir şeyi doğru dürüst kontrol etmemiş bi-
lirkişi. Ben orada hâkimin karşısına çıkıyorum, diyorum ki
“Burada bir delik var.” “Yok, efendim o sökül deliği,” diyor-
lar. “Ee, peki buradan çıkan delik ne o zaman?” “Sağdan gi-
ren delik yok,” diyor. Halbuki ufak bir delik var tişörtünde.
Nasıl olur bu? Bakmamışlar! Sonradan “Kurşun deliği,” di-
yor bize. Fanılanın üzerinde üç delik var; sağda 1, solda 2.
Bunu da görmüyor bilirkişiler.

Hepsi kurşun deliğiymiş. Beyaz fanilada nasıl olur da bu-
nu göremiyorlar?! Oradaki doktor diyor ki; “Üzerinde sade-
ce hâki renkli içlik vardı.” Beyaz atlet nerden çıktı o zaman?
Yani burada kuşkulandırıcı şeyler var. Mahkemede de de-
dim; “Bir şeylerin üzeri örtülmeye çalışılıyor. Ben buraya bir
hakikati öğrenmeye geldim ama öğrenemeyeceğiz... Ben hiç-
bir şey öğrenmeden gidiyorum. Kaza dendi, bitti her şey!”
Savcı iki kere mahkemeye çıkıyor, kaza olduğunu anlıyor.
Hakikaten hâkim mi o dosyaya? Hangi tatbikatta vardı? Ge-
len şahitleri dinledi mi? Sadece okumayla olmuyor, gelen
insanların duruşları, halleri önemli. Bunlar hiç dikkate alın-
mıyor. İstedğim tüm şeyler reddedildi mesela mahkemede.

Ani: Karşı taraf hep basın yasağı istiyordu. Bir tek o kabul
edilmedi. Edemez zaten, bu devirde nasıl yapacak ki... Mah-
kemede söyleyeceklerimizi yazıp veriyorduk. Habire lafımız
kesildiği için yazıyorduk. Ama hiçbiri yok dosya içinde. Yar-
gıtay'a ne gidecek, bilmiyorum...

Tam iki yıl oğlumuzun hatırına o yolu teptik. Mahkeme odası, bu oda kadar. Sanık da zaten... Aldığı nefesi duyuyordum. Gözüm hep parmağına takılıyordu, nasıl çekti o tetiği diye. İki yıl böyle bir psikolojik baskı altında mahkemeye gittik, geldik. Onla aynı havayı soluduk. Bir seferinde “Beni oğlunuzun yerine koyun,” deyince, tırnaklarımı geçirmi-şim kendime, avucumda yara oldu. İki tane indiresim geldi. Son mahkemede de “O bir kere öldü, ben her gün ölüyorum,” dedi. Bir mahkemede de “Onun yerine ben ölseydim,” dedi. Biz kızımınla birlikte “Keşke,” dedik. Hâkim tarafından azarlandık “Sessiz olun!” diye. Ondan sonra onun avukatı bir yazı bulmuş. Nor Asala diye bir kuruluş varmış. Hrant’ın ve Sevag’ın katillerini vuracaklarmış, onun için koruma istemiş. Sen biraz evvel ölmek istiyordun onun yerine; niye korktun ki? Demek ki ölümün soğuk nefesini ense-sinde hissetmiş, koruma istiyor! Benim oğlum onu bile hissetmeden, sen yolladın öteki tarafa. Ben kokusuna hasretim. İçeri hapsolsa ne olacak? 90 yıl da yese, anası gitsin sevsin koklasın, öpsün... Ama ben...

Uçak biletini yolladık. Uçağın üstünde değil de altın-da geldi... Bana teslim edilen buydu... Askeriyenin sordu-ğu bir şey daha vardı; bayrağa sarabilir miyiz? Saçma bir so-ruydu de mi? Bana öyle geldi. Fransa’da mı yaşıyorum da onun bayrağını saracağım? Tabii ki bayrağa saracaksın, çün-kü senin elindeydi, ordunun, devletin elindeydi. Normal bir ölüm olsa ne işi var bayrağın? Ve o bayrağı sonra eşime de öptürdü benim bildiğim. Göndere bayrağı biz her hafta sonu çekeriz, İstiklal Marşı’nı söyleriz. 35 sene böyle öğretmenlik yaptım. Sonra da onu katlar, başımıza koyar ve yerine kal-dırırız. Evet, bayrak ülkemizde kutsal, bizim için de kutsal. Buranın vatandaşıysam bana sorması bile yanlıştı... Biz de bayrak sarılı tabutun üstüne haçtan yapılmış –ki her cenaze-de konur– çiçeğimizi koyduk. Bundan daha doğal bir şey var

mıydı? Belki de kardeşliği falan simgeledik, ama hâlâ devam ettiğine göre ötekileştirilmemiz; demek ki işe yaramamış. Sevag'ı şehit saymıyor. Bahçeli onu da söyledi; "Vatan evladı değil." Madem öyle onu niye bayrağa sardınız? Ben zaten paye istemiyorum onlardan, bu öyle bir sahip çıkmaysa eğer... Şehit saymazsa saymasın. Ama o zaman almasın askere Hristiyanları. Hristiyanı cepheye sürmemek diye bir şey de var. O da yanlış, ayrımcılık. Öbür çocuğun suçu ne? Ona da karşıyım, ona da karşıyım. Bir asker için denmiş ki, "Çekin bunu siperden, bayrağa saramayız." Bu, ne demek ya?! Ne parasında, ne de payesindeyim. Ben Bahçeli'nin söylediği şekle karşıyım. Ama, evet, savaşmadı. Evet, Hristiyanlık'ta yok, İsa yazmamış, çünkü hiç savaşmamış. Muhammed savaşmak durumunda kalmış. Niye savaşmış, diyemiyorum. O zamanki şartlar... İsa demiş ki, "Bir yanağına vururlarsa, öbürünü de çevir." Biz de zaten tüm Ermeniler çevirip, tokadı yiye yiye geziyoruz ülkede. Hrant'ın dediği gibi, ürkek güvercinler gibi... Bundan sonra ürkek olacağız, olmalıyız da.

Vallaha bize pek sürpriz olmadı mahkeme kararı. Bundan evvelki olaylardan belliydi sonuç, ama o kadar bariz deliller vardı ki, bu kadar hafif bir cezayla kurtulacağını da düşünmemiştik. 4 yıl 5 ay. 1 yılını yatacak yeni torba yasasıyla...

Bu kadar delil varken... Pes! Açık cezaevinde... Şimdi de geziyor zaten. Yargıtay'a başvurdu o da. 1 yıl bile çok geldi! Kaçma durumu yok, sabıkası yok, onun için gezebilir!

Garbis: Zaten bu işleri sabıkasız insanlar yapar. Yasin Hayal'in sabıkası var mıydı? O küçük yaşta, bu 30. Bu memlekette cezalar hafif olduğu sürece bu şeyler devam eder. Trafik kazasına benzetiliyor, böyle bir olay olabilir mi?

Devlet bu cinayetin altına inerse çok şey çıkarır. Yargıtay'dan pek bir şey çıkacağını tahmin etmiyorum ama yine de sonuna dek mücadelemizi sürdüreceğiz.

ANİ: Sonuçta, arkadaş arkadaşını tutar! Ben her duruşmada söyledim; “Ben bu vatanın evladıyım. Bu ülkede neticelensin bu dava, beni başka ülkelere muhtaç etmeyin.” Utanıyorum, utana, utana da gideceğim AIHM’e. Onlar utanmadı! Bak maraz çıkarttı, bir tetiği çekip vurmakla, devletin başına bela. Vatani seven kim? Ben mi; o mu? Orada da sordum bunu. Yanıt yok. Ömrüm yeter mi bilmem, yıllarca sü-rüyormuş davanın AIHM’e gitmesi, belki kızım devam edecek... Aslında ben gitmek istemiyorum AIHM’e, hiç de meraklı değilim. Sen vergi öde, ben para alayım. Yok, böyle bir şey! Bana trilyon verseler de, o dışarıda gezdikten sonra, ben ne yapacağım o parayı!

Garbis: Benim oğlum gitmiş...

Ani: Para değil benim davam. Kalmışız iki kişi, ev bile fazla geliyor. Annem tımarhanede, o kadın o gün üşüttü. Alzheimer, dediler. Değil, o gün fittirdi. Bazen bana diyor ki; “Yan odada Sevag ders çalışıyor, ses çıkarma...” O, bir saniyede tüm aileyi mahvetti. Attığı tek kurşun hayatımızı de-ğiştirdi. Eğer bunla mutluysa, rahatsa, mutlu mesut gezsin!

Bu davadan adalet çıksaydı birçok ırkçı olayın önü alınır-dı. Alınmadığı için devam edecek...

Mesela geçen bana Taraf gazetesi, “Helalleşelim” diye bir yazı dizisi için sordu. 24 Nisan’da evladını kaybetmiş bir an-ne olarak, helalleşmekse, dedim, başbakan çıkıyor televiz-yona Lazı, Kürdü, Çerkezi... herkesi sayıyor, Ermeni, Rum, Musevi yok. Kafalar, zihniyet değişecekse, helalleşelim, her şeye rağmen. Nasıl helalleşeceğiz ki? Önce Hrant’ın, sonra Sevag’ın hesabı verilsin, helalleşelim.

Hrant öldürüldüğünde oraya gittim hemen. Kafamı çevir-dim, Hrant yerdeydi. Hiç kimseyi görmedim tabii, ama uzun bir süre orada yattığı için aksama dek ordaydık. Hrant tanı-

diğim biriydi. Okulda filan sorun olunca gider konuşurduk cemaat sorunlarını. Ama işte gitti... O konuşuyordu, susturalım dediler, susturdular. Bir tanesini de 24 Nisan'da belli olsun diye yollayalım dediler, yolladılar. Çünkü soykırımın ikinci anmasıydı, bu bir gözdağıydı. O da bize rastladı.

Hrant'ın olayı çözülseydi, Sevag ölmeyecekti. Sevag'ın olayı çözülseydi Samatya'dakiler ölmeyecekti. Buyurun işte, arka arkaya gelmiş...

Ani: Bu süreçte İnsan Hakları Derneği, vicdani redçiler, Dur De Girişimi, Yeşiller, Nor Zartonk destek verdi... Cemaatten destek çok az, yok gibi. Arkadaşlarımız da uzaklaştı bizden.

Garbis: Yüz kişi varsa, üç kişi kaldı. Korkudandır herhalde, başka ne olacak, çekiniyorlar demek ki... Cumartesi, pazar "Hadi Konyalı, ne yapacağız," diye evime gelip soran arkadaşlarım vardı. "Al," derdim, "et de, çiğköfte yapalım." Ya da ben yapardım. Arkadaş toplumunu severdim. Nerede o gelenler? Hiçbiri kalmadı.

Ani: Ya bizim acımızı görmek istemiyorlar, iyi yönden düşünürsek. Konuşacak konu kalmadı bizde, tek konu Sevag. Gelene onu anlatıyoruz. Mahkemeyi konuşuyoruz. Belki ondan sıkılıp gelmiyorlar.

"Ermeni'yi branşıma istemem!"

Ani: Daha başka ayrımcılıklar da yaşadım. Kız meslek lisesine gitme nedenim, oradan çocuk gelişimci olmaktı, çünkü liseyi bitirince direkt öğretmen olabiliyordum, aileme maddi katkıda bulunabilecektim. İlk yıl tüm dersleri alıyor, ikinci yıl branşlara ayrılıyorduk. İki arkadaşlık. Müdürü-

müz, “Ermeni’yi branşıma istemem!” demiş. Okuldan ayrı-
lıp Ermeni liselerinden birine gidecektik arkadaşım-
la. Teza-
da bakın, tam biz okuldan ayrılıyor-
ruz, bir baktık başka bir
hoca, müdür yardımcısı “Gelin, nereye gidiyorsunuz?” de-
di. Biz de ağlıyoruz. “Size burada bir hafta müsaade ediyor-
um. Öbür branşlara girin, hangisini seviyorsanız orada ka-
lın. O branşı bitirdikten sonra, orada staj yapma hakkınız
var.” Staj yapıp diploma alabiliyormuşuz. Bir yıl uzayacak,
ama çok sevindik. Neyse, arkadaşım-
la süsleme, el sanatla-
rı bölümünü seçtik. Bakın biri öyle diyor, biri koruyor! Ben
onun için kimseyi adlandıramam. O, insanın içinden gelen
bir şey. Müslüman budur, Ermeni budur, denmez. Biri istik-
balime mâni oluyordu, öbürü kurtardı beni. Neyse, biz git-
tik, branşı iki yılda bitirdik, sonra staj yapacağız ama müdür
yine aynı hoca. Neyse, bir yolu bulundu ve biz girdik. Ama
biz girdik diye hizmetli alınmadı yuvaya. Bulaşıkları yıkıyo-
ruz, sekiz katın camlarını siliyoruz, yatakhane-
yi, tuvaleti te-
mizliyoruz, asansör kapatılıyor, sekiz kat yemek taşıyoruz...
Hepsine göğüs gerdik. Sınıfa filan girip ders görmek yok,
hizmetçilik yapıyoruz.

Sonra yarı dönem geldi. Tabii oradaki tüm hocalar da yu-
karı çıkıyor, biz onlara çay-kahve servisi de yapıyoruz tenef-
füslerde. Yılbaşında birer buket gül yaptık, onlara hediye ver-
dik. Sonra o hocaya bir şey lazım olmuştu, yine biz yaptık,
verdik filan. İkinci dönem “Özür diliyorum sizden, sınıfa gi-
rebilirsiniz artık,” dedi. Hizmetli de geldi. Gerekçesi şuymuş:
“Ben Balıkesirliyim. Hiç gayrimüslim ahababım olmadı.”

Ee, olması mı gerekiyordu? Hocasın sen, senin sınıfına ge-
lirse başka dinden olan birisi, “Alamam,” mı diyeceksin? Ve-
ya kötü mü davranacaksın?

Sonra bizi kendi sınıfına aldı sınav zamanı. Sınavda ırkçı-
lıkla ilgili bir soru da vardı zaten. Tabii biz döktürdük. Belki
de o an aklına geldi de sordu, bilemiyorum...

Beşiktaş'ta büyüdüm ben. Müslüman komşularımız vardı. Hâlâ yazıştıklarım var. Keşke, diyorum, bunlar bizim dostluğumuzu görseydi, bilseydi. Bunu yaşamama rağmen o hocama kin beslemiyorum. Bilmiyor. Kendi de "Bilmiyorum," dedi. Bilmesi mi gerekirdi? Onu da ben bilmiyorum. Ama sonra tanıdı, anladı mesela. Biz uzaydan gelmedik, antenlerimiz de yok. Buranın eskiden yaşamış vatandaşlarıyız. Savaşmışlar, topraklar gitmiş... Ee, savaş zaten onun için yapılıyor, toprak alınsın verilsin diye. Tarihte olmuş. Şimdiki hükümetin derdi değil ki bu. O zamanki yapmış. Özür dile, bitsin gitsin. Kim kime tazminat veriyor? Kim kime toprak niye versin? Yurtdışında olan, o diaspora denilenler sıra özleminde. Biz burada kaldıysak suç mu işledik burayı sevdiğimiz için? Vatan burada, toprağımız burada.

***"Ve papazın sakalları yanıyordu,
hiç unutmuyorum onu."***

Garbis: 1954-55'te Konya Ereğli'den İstanbul'a geldik. Kumkapı'da büyüdüm. Üç yaşımıdaydım. 1965'te okuldan ayrıldım. Kapalıçarşı'da kuyumcуда çıraklığa başladım. Ermeni, Rum, Yahudi, Süryani çoktu o zaman Kapalıçarşı'da. Bizler çok güzel anlaşırdık, kimse ayırım bilmezdi. Kuyumculuk mesleğinde Hristiyanlar da çok olduğu için bizlere değer verilirdi. "Ustacım şunu yapar mısın," filan. Öyle yetiştik. Fakat bugünkü zamana geldik, şimdi muazzam bir ayrımcılık var bizim kuyumculukta. Mesela sizin Hristiyan olduğunuzu öğrendiği zaman... Mesela bana Konyalı dediklerinde bir şey olmuyor da Garbis dendiği zaman benden iş almıyorlar. Bir arkadaşım 35 senedir biriyle çalışıyordu, ama bugün işini kestiler Ermeni olduğu için. Bu ayrımcılık kuyumculuk piyasasına girdi, zaten piyasada pek Ermeni de kalmadı.

Ani: Bu da gizli soykırım demek ki...

Garbis: Murat isminde bir çocuk vardı, bir mağazaya çalışırdı. Ne zaman ki dininin ne olduğu öğrenildi, çocuğun işi kesildi. Ermenilere piyasada yer kalmadı...

6-7 Eylül 1955'te Gedikpaşa'daydım. Kadırga'ya giderken, bir Rum kilisesi vardı. Hâlâ durur. Altında da simitçi fırını vardır. Biz de o kilisenin tam karşısında otururduk. O zaman ufağım ben. 6 Eylül'de kilisenin çanının yandığını gördüm. Rahmetli babaannem bizi içeri gönderdi. Biz de çocuğuz, ikide bir gelip bakıyoruz. Gökyüzü kıpkırmızı oldu. Papazın birinin sakalları yanıyor. Ve papazın sakalları yanıyordu, hiç unutmuyorum onu. Ertesi gün bir baktık, o Gedikpaşa yokuşu... ne ararsanız var yerlerde...

Ani: 16 günlükmüşüm. Annem beni emzirememiş korkudan, sütü kaçmış. Babamın dükkânına da, eve de saldırmamışlar. Arkadaşları, "Burası Müslüman evi, dükkânı," demiş. Tabii iyiler de var içlerinde. Ama onlar zaten dışarıdan gelen çapulcular, İstanbullu değil. Bakmışlar ki Ermenilerin evleri güzel, ağaçları, meyveleri güzel, iyi para kazanıyorlar, güzel giyiniyorlar; sürelim bunları, demişler. Soykırım... Yıllar sonra bakmışlar ki, biri çıkıp konuşuyor, gerçeğin öyle olmadığını söylüyor. Ona da "Biraz daha konuşsun, bakalım ne olacak," demişler. Ama bakmışlar ki, adam susmuyor. Onu da uzatmışlar caddenin ortasına... Bir de bakmışlar ki, bunlar 1915'i dillendiriyorlar, yıldönümünde anıyorlar. Birini de çayıra uzatalım demişler... Bundan sonrasını bilmiyoruz...

Garbis: Kimseye bir şey olmasın asker ocağında. "Kafama uymuyorsa o kişiyi öldürürüm." Bu nasıl bir mantık?! Herkesin görüşü kendine. Öldürmekle mi görüşünüzü kabul ettiriyorsunuz karşınızdakine? Çok ayıp ve utanç verici...

Ani: Her cenazede üzülüyorum. Yurtdışındaki diasporaya gittim, görüştüm. Tanıdık, akraba var. Hepsi mecburiyetten gitmiş. Ben gidip bir hafta zor durup vatan diye koşarak geri geliyorum. Yazık... Burada doğduk...

Garbis: Kökümüz Sivas. Sonra Ereğli'ye göç...

Ani: Kim nereyi durgun bulmuş, orada kalmış.

Garbis: 1915'te Karaman'dan babaannem Beyrut'a doğru yol almış iki erkek kardeşiyle. Yolda kireç çukurları kazılmış. Ben de babaanneme "Sen yalan söylüyorsun," dedim hep. İnanamıyorduk. Yolda bir erkek kardeşi rahatsızlanıyor, kireç çukuruna atıyorlar. Biraz gidiyorlar, öbür erkek kardeşi de yolda düşüyor filan, onu da atıyorlar. Babaannem Beyrut'a dek gidiyor. Bir süre kalıyor. Sonra diyorlar ki, "Türkiye düzeldi." Babaannem tekrar geliyor Ereğli'ye. "Gitmişsin, niye geldin?" dedim.

Ani: Sıla, sıla...

Garbis: "Ne yapalım oğlum, burada doğduk, büyüdük," dedi. Dedemle evleniyor, üç çocukları oluyor; amcam, halam, babam... Ben de anne-babamdan dünyaya geliyorum.

Ani: Yani yine çoğalıyoruz, istenmemesine rağmen...

Garbis: Babaanneme inanmazdım, sonra idrak ettim. Böyle bir şey olmuş. Yani herkes mi yalan söylüyordu?

Ani: En sonunda parmaklarını gözümüze batırdılar işte; "Biz senin evladını alırız, bunu da sana öğretiriz," dediler!

Garbis: 24 Nisan soykırımını anma günü. Sevag, 1915'te öldürülen yazar Rupen Sevag denen kişiyle aynı gün ölüyor. Ha bir kişiyi, ha yüz kişiyi öldürmüş. Aynı şey. Vermek istedikleri mesajı verdiler zaten. Bunları baştan hiç düşünmemiştik, sonradan geliyor aklımıza.

Ani: Apolitikken politik olduk... Ben hep korkardım; Sevag, terör var, karakol basıyorlar, diye. Bak işe yaramadı, korkunun ecele faydası yok.

Şunu söylüyorum her yerde: Çocuklarınıza sarılırken Sevag'ı, annenize sarılırken benim gözlerimi unutmayın!¹

1 Diyarbakır 2. Hava Kuvveti Komutanlığı Askerî Mahkemesi'nde geçen yıl biten davada; sanık Kıvanç Ağaoğlu 'bilinçli taksirle adam öldürmek' suçundan 4 yıl 5 ay 10 gün, Astsubay Sadrettin Ersöz ise 'ihmal suretiyle görevi kötüye kullanmak' suçundan 5 ay hapse çarptırıldı.

Askerî Yargıtay Başsavcılığı, 8 Nisan 2014'teki mütalaasında, er Sevag Balıkcı'nın öldürülmesi eyleminin kasıtlı yapıldığına dair yeterli ve ikna edici delil bulunmadığını bildirdi. Ancak Askerî Yargıtay, duruşma tutanaklarının üzerinde mahkeme adının yazılı olmadığı gerekçesiyle kararı bozdu ve dosyayı yeniden yerel mahkemeye gönderdi. Dava hâlâ devam ediyor. Ağaoğlu kaçma olasılığı olmadığı gerekçe gösterilerek serbest bırakılmıştı.

BENİM OĞLUMUN SUÇU NEYDİ?

SONGÜL - AHMET ALICI

Aykut Alıcı, 14 Ağustos 2010'da Küçükçekmece'de dokuz kişinin saldırısına uğradı, öldürüldü. Çünkü saçını uzatıyor, lens takıyordu! Katillerden biri müebbet aldı, diğerleri beraat. Annesi Songül ve babası Ahmet Alıcı hep 19 yaşında kalacak oğulları için adalet arayışındalar.

Ahmet: Vallaha, yıl 1972, İstanbul'a geldim.

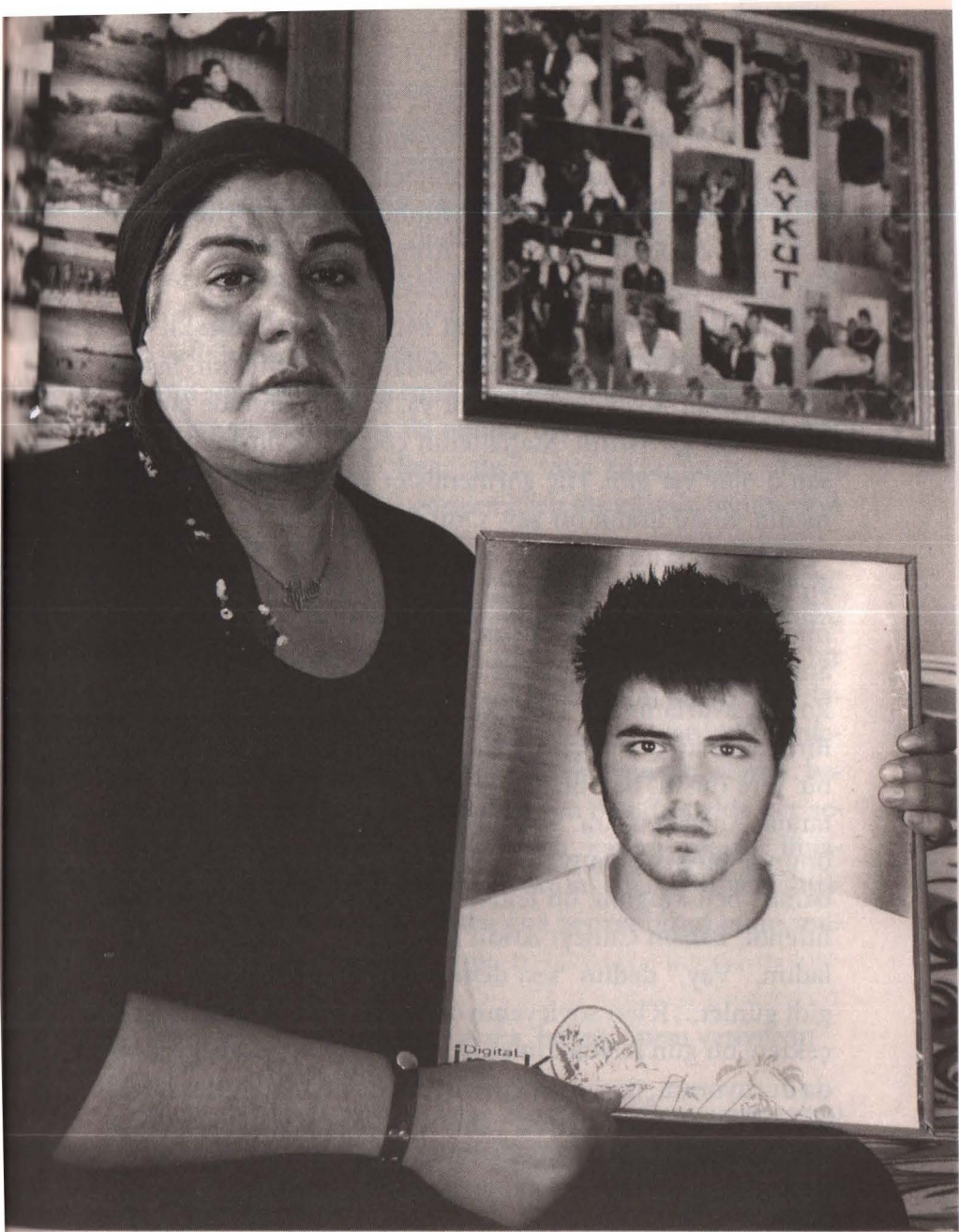
Songül: Gelmez olaydık.

Ahmet: Garip garip şeylerle karşılaştım, onları anlatmaya kalkarsam günlerce bitmez. 84'te evlenmiş oldum. Yedi yıl sonra ilk çocuğumuz oldu. 89 doğumlu Aytaç. Aykut, 90 doğumlu. Aykut'un doğumunda ben yurtdışındaydım. Geldiğimde Aykut 1,5 yaşındaydı. Benim mesleğim garsonluk. Garsonluktan emekliyim. Askerde bile orduevinde garsonluk yapmıştım. 84'ten beri bu evdeyiz, 30 yıldır, adres hiç

değişmedi. Biz açık fikirliyiz, bizi burada herkes kabullendi. Kim olduğumuz ortada. Bu mahallenin eskisiyiz. Ama eski komşularımız kalmadı. Çok şey değişti burada.

Aykut... Vallaha iki evladım vardı, ikisi aynı okulda başlamışlardı. Öğretmenlerin yanına giderken Aykut'un öğretmenleri öve öve bitiremiyorlardı. "Okut," diye tavsiyelerde bulundular. Çok zekidir, çalışkandır. Gerçekten Aykut, başarılıydı, hatta orada belgeleri var. Her yıl takdir, teşekkür belgesi filan, boş geçmemiş genelde yılları. Pamukkale Üniversitesi'ni kazanmıştı, keşke götürüp verseydik, uzak olduğu için ayrılmak istemedi bizden. Bilmiyorum, acaba Pamukkale Üniversitesi'nde okumuş olsaydı bir şey değişirmiydi? Bilmiyorum... Daha sonra İstanbul Üniversitesi'ni kazandı. İki yıllığı bitirdi kazasız belasız. Maalesef kapımızın önünde çocuğu koruyamadık. Gaflete geldi. Ansızın gelip öldürmeleri, beş saat önce kavga etmeleri...

Songül: Burada kimseyle tartışması yoktu, komşular arasında sevilen, sayılan biriydi. Babanın dediği gibi eski komşuların hepsi taşındı. İnanır mısın, Aykut'un olayını duyan komşularım bana başsağlığına gelmediler. Sizin çocuğunuz cinayete kurban gitti, yani nasıl olur, diye. Telefonla aradılar beni, gelmediler, yürekleri tutmadı. Zaten şimdi kimse de gelmiyor. Dayısı "Ben o sokağa gelmem," diyor. Hala sı yurtdışından gelmiş, buraya gelmek istemiyor. Çoğu akrabalar İkitelli'ye girmek istemiyor, daha doğrusu bu Mehmet Akif'e. Gelişte Aykut'a denk geldikleri için. Aykut, saygılı bir çocuktuk yavrum. Hayatı dolu dolu yaşırdı. Denizi se-verdi. Espriliydi. Geçen gün hatta arkadaşı askere giderken yanıma geldi, vedalaşmaya, o anlattı. Birinin annesi ölünce diyormuş, "Allah'ım benim annem ölmesin, annem ölürse ben dayanmam, sokaklara düşerim." Maalesef annesi dayanıyor ama bak...



Songül ve Aykut Alıcı.

Ahmet: K         onları çok ge  dirirdim, ikisini. Biri bu dizimde, diğeri diğer dizimde belediye otobüsüne binerdim. D      n  n ki buradan Sarıyer'deki Büyük Liman'a gidiyorduk denize. Riva'ya götürüyordum. Carousel, Galleria gibi yerlerden ba  lamı  tık, sonra açılan Cevahir filan. Modern yerlerde bunları ge  diriyordum. Çok şey gördüler. Bir gün koca delikanlı bana dedi, "Ahmet amca, senin çocukların da biz yaşamadık derlerse haksızlık etmiş olurlar." İki-telli'de park yokken, ben bizim evin önüne –müstakil ev-iki direk g  mm    t  m, betona sallanga   yapmıştım. Şişme havuz vardı, suyla dolduruluyor ya, kapının önünde çocuklar havuza giriyordu. Mahallenin çocukları birikiyorlardı, sanki olay var gibi. Hiç görmemişler ya. Basit bir şey. Bilemedin 40-50 liralık bir şey. Onu da bu   ocuk söyledi yine, "Gerçekten sizin kapınızın önünde ben," dedi "  i  me havuzu gördüm," filan. Ben bunları fark etmemişim, ilginç gelmiş başkalarına. Yani d     n Aykut buralardan geldi. Çok anılarımız var Aykut'la. Bir gün fırına gittik, Aykut   nde, koltuk ayarlamı  ım, ekmekleri de böyle boynuza taktım. Birden bisiklet fren yaptı,   n teker kitlendi, biz u  tuk, Aykut bir yere düştü, ben bir tarafa, cüzdan bir tarafa, ekmek bir tarafa. Anlayamadım. Sonra baktım, bir arkadaşına kapının önünde bir şey anlatıyor. "Yav," diyor, "biz fırına gittik babamla, ben ayağımı,   n tekere terlikle şey yaptım, teker kitlendi. Babam Cüneyt Arkın gibi u  tu." Kula  ından yakaladım, "Vay," dedim "sen demek suikast d  zenledin." Hey gidi günler... R'leri söyleyemiyordu. Ses tonu da tuhaftı gerçekten, bir gün Büyük Liman'a gitmişiz, ben eşyaların yanında duruyorum, ikisi suya giriyor, dedim ki, "Siz durun biraz, ben de dola  ayım." Ben de yalın ayak plajda geçiyorum, faydalı ya. Eve geldik. "Anneee, babam kayılaya bakıyoo." R'leri söyleyemiyor ya. "Seni" dedim, "denize bir daha nah götürürüm," falan.   yle bir çocuktu.

Songül: İki senelik işletme okudu. Sonradan, diyordu, belki kafam değişirse, hani iki yılı bitirdi ya, başka şeye gideyim. Dikey Geçiş Sınavı'na girmişti zaten. Kâğıdını bekliyordu. Gömüldükten sonraki ikinci gün mü, üçüncü gün mü, geldi kâğıdı. Tercihini yapacaktı...

Bir gün okuluna gittim. Kız arkadaşı vardı okulda, herhal. Geldi yanıma, "Anne," dedi, "o kız senin elini öptü mü?" "Niye" dedim, "anne kurban, ben yaşlı mıyım benim elimi öpsün? Ben gencecik bayanım. Hem elimi öperse ben kendimi yaşlı hissederim." "Ben," dedi "şimdi ondan ayrılacağım. Bugün sana saygı göstermeyen, yarın hiç göstermez." Tesadüf, durağa çıktık, kız da orada. "Aykut," dedim, "bak kız arkadaşın da orada." "Ben," dedi "ona mesaj attım, ondan ayrıldım. Anneme saygı göstermeyen bir insanla benim işim olmaz." Bana çok düşkündü.

Çevresinde kızlar çoktu, yavrum. Arkadaşları da çoktu. İnan, o kadar. Bilmiyorum, her zaman oturuyorum, şunu düşünüyorum. Bütün anneler mi benim gibi, bende mi bir şeylik vardı. Sefaköy otobüsünün geldiği anı bilirdim. Telefon açardım, "Oğlum Sefaköy'desin?" "He," derdi. O bunların yedikleri yemekleri de yemezdi pek, babanın, abinin, benim yediklerimizi. Hep ayrı yapardım ona. Genelde her şeyi ayırırdı onun evin içinde. Oturuşu, kalkışı, gezişi... Bulamıyorum, çok sokaklarda gözlüyorum, ama... Bir yere gittiğimiz zaman bakıyorum, acaba ona benzer birini bulur muyum diye. Ama mümkünü yok.

Ahmet: Kılık kıyafetine, saçına, bayağı önem veriyordu.

Songül: Lisede normal tıraş olurdu, liseden sonra saçını uzatmaya başladı. Lisedeki arkadaşları daha farklıydı. Geçen gün bir arkadaşı askere gitti, sürekli kendisine sprey getirirdi. Dedi, "Hakkını helal et." Dedim, "oğlum, sen de helal et,

onun dili dönmüyor. Sana para verirdi, sen ta Eminönü'nden ona spreyle sırtlayıp sırtlayıp getiriyordun toplu halde.”

“Ben,” dedi “onu yapmaktan hoşlanıyordum, keyifle alıyordum, sonuçta arkadaşımıdır.”

Aykut'un gözleri kahverengiydi. Mavi lens istedi de, abisinin düğününde resim çektiirdikten sonra, –bak orada fark edersin– “Ben daha lens takmayacağım,” dedi. “Niye,” dedim, “anne kurban?” “Gözlerim baygın baygın çıkmış,” dedi. “Tamam, anne kurban takma...”

Kendine çok bakımlıydı. Dedim ya, bakımı severdi, yemesi içmesi farklıydı. Onun her şeyi farklıydı ya, her şeyiyle çok farklı bir insandı.

Aykut'umun saızı da var. Odasında asılı. İsmi de babası üstüne yazmış, ama saızı artık çalmıyor, küsmüş...

Böyle olacak diye mi, diyorum, bu kadar hayatı dolu dolu yaşadı. Yaşamadı mı? Ah... Arkadaşları hep askere gidiyor. Kimi evlenecek. Geliyorlar, görüyorum, üzülüyorum. Hepsi mezun oldu... Hayallerimi yıktılar. Geleceğimi körlettiler. Keşke o bıçak bana gelseydi, bir anne olarak. O benim acımı görseydi. Bir anneye-babaya yakışmayan bir acı bu. Suçu neydi? Suçunu sormak istiyorum. Yani bu ölüme götürecek suçu neydi oğlumun? İki buçuk senedir adliye koridorlarında hep bunu sordum. Taksim'de yirmi dört saat durdum. Bakırköy Adliyesi'nde aynı şekilde durdum yirmi dört saat. Soruyorum, suçu neydi benim oğlumun? Yani bunu öğrenmek istiyorum ölmeden. Suçu neydi? Yaşadığım sürece o sekizi bulunana kadar, böyle mücadelemi vereceğim.

“Ben ülkemin adaletine bağırdım, bağırdım, bağırdım, yoruldum artık...”

Songül: Aykut sağken bu kadar çevresini, bu kadar sevildiğini, tamam geliyor, gidiyordu arkadaşları ama bu kadar

olduğunu bilmiyordum. Bu kadar arkadaşları tarafından sevileceğini, sayılacağını. Hani derler ya ben gittim, unutul-
dum. Ama benim oğlum unutulmamış. Sürekli derdi, “Ben
giderim, adım kalır, dostlar beni...” Mesela arkadaşıyla de-
nize gitmiş. Ona da demiş, “Volkan, ben bu sene öleceğim.”
“Git,” demiş arkadaşı, “saçmala, öyle şey mi olur.”

“Vallaha” demiş, “içime doğuyor, ben bu sene öleceğim,
ama annem benle birlikte ölür.”

Ama anne ölmedi, daha bak ayakta. Anne daha ölmedi,
görecek günleri var. Anne ölürse onun davasını kim süre-
cek? Ama işte şu da var, eğer Aykut Alıcı –isim vererek de-
meyeyim– işte zengin bir ailenin çocuğu olsaydı, bu olay
çoktan çözülmüştü. Ben ülkemin adaletine bağırdım, bağır-
dım, bağırdım, yoruldum artık...

Aşağı yukarı bir sene çıplak ayakla gezdim İstanbul kaldı-
rımalarında. Sebebine gelince, oğlum çıplak ayakla hastaneye
gitmişti, terlikleri burada ayağından çıkmıştı. Düşündüm, o
ayaklarıyla kaldırımlara basmış, anneninkiler bassa ne ola-
cak? Acaba nasıl yürüdü? Nasıl koştu? Nasıl bindi arabaya?

Gittiği hastaneden CD’leri talep ettim. Bana vermediler?
Niye vermediler? O da kafamda bir soru işareti. Bu ülke-
de parası olana adalet var. Derler ya, Ankara’da dayım yok.
Ama zalimin zulmü varsa, mazlumun Allah’ı vardır. İnani-
yorum, inşallah ki Ankara’dan iyi bir sonuç gelecek. Gel-
mezse de iyice yıkılırım.

**“Çılgılık attım; ‘Yetişin Aykut’u bıçaklıyorlar!’ diyeşte
böyle döndüler, –bilhassa o katilin gözlerini
hiç unutamıyorum– bana baktılar.”**

Songül: Her şey, cuma ile cumartesi günü oldu. Ondan
öncesi varmışsa da ben bilmiyordum. Öyle bir şey olsaydı,
bana bahsederdi. Farkındaysan ben iki buçuk senedir, gaze-

telere çıkıyorum, televizyonlara çıkıyorum. Basın çabuk buluyor, biliyorsunuz böyle mevzuları. Öyle bir şey olmadı, bilmiyordum da. Dediğim gibi cuma günü o motor olayı olmuş. Cuma günü arkadaşlarının orada oturmuşlar, bir şeyler, işte muhabbet ediyorlar diyelim. Getiriyor motoru ayağına çarpıyor. Haliyle canı acıyınca kalkıyor, tepki veriyor. Orada da bir kalabalık grup oluşuyor. Araya giriyorlar. Eve geldi ama hiçbir şey anlatmadı. Anlatsaydı... Ertesi sabah oldu, cumartesi abisi işten gelmişti. Aykut'u sordu. Dedim, "Oğlum aşağıda. Hayırdır?" "Ben maaş aldım," dedi, "gideyim loto yatırayım."

"Aytaç gitmişken taksitim var, onu da ver, beraber eve gelin," dedim. "Tamam," dedi. Gitti ama fazla bir ara girmede—saate vurduğun zaman 15 dakika mı, 20 dakika mı, öyle bir zaman girdi araya, yahut yarım saat—bana telefon geldi. Bayanın biri aradı, dedi; "Songül abla, çocuklar kavga etti burada." Ben de hızla aşağıya indim, baktım karşıdan polis otosu geliyor ama büyük oğlumu görmedim tam içinde. O bana böyle yapınca, ben binanın önünde durdum. Aşağıya indiler kardeşler. "Hayırdır", dedim, "çocuklar ne oldu, ne oldu anne kurban?" Ama rahmetlik böyle nefes nefese... Diğeri de öyle. "Tartıştık," dedi, "vuruştuk," dedi, "bizi kovaladılar karakola sığındık."

"Peki," dedim, "cuma günü böyle olduysa sen ne diye abinle o tarafa gittin?" "Sonuçta," dedi, "mahallemizin caddesi, sokağı."

Ben dedim "Siz eve çıkın, ben bir bakayım, geleyim." Yürüdüm, teyzesi de geldi peşimden. Gittik, karakolun önünde insanlar var, bayağı kalabalık. Dört kişi ayrıldı gruptan. Bu Cuma Pazarı'ndan böyle aşağıya geldiler. İki sokak artlarından yürüdüm. Sonra sokağı değiştirdim, ben bu köşeye döndüm, bu tarafa geldim. İlerde karşılaştık ama öfkeli oldukları belli. "Hayırdır", dedim, "gençler, çok öfkeli geziyorsunuz?"

“Birilerini arıyoruz,” dedi böyle sert şekilde. “Ayıptır,” dedim, “ikiye iki kavga etmişsiniz. Dört kişi daha almışsın ya-nına. Hâlâ, amacın ne?”

“Görüşürüz,” dedi yine sert bir şekilde. O konuşunca kafamı kaldırdım, yukarı baktım, Aykut orada, onu gösteriyor. Orada gençler vardı, “Sen anneyle ne biçim konuşuyorsun,” dediler, “herkes, mahallesine çeksin gitsin.” Onlar gitti. Ben de tekrar eve geldim. “Anne,” dedi, “o gösterdiğim motorlu, cuma günü ayağıma çarptı oturduğumuz yerde, onla tartıştık. Abimle gidince, yanındaki çocuk, ismini bilmiyorum, o geldi karıştı.” Büyük oğlum, “Sen arkadaşını al git, ben de kardeşimi alayım, gideyim,” diyor. Dikleniyorlar. Vuruşuyorlar. Rahmetlik Aykut’un yumruğu sağlamdı. Ben bunu televizyonda da söyledim, basında da söyledim. Yumruğuna güvenmeyen kavgaya girmesin. Ağır ağabeydi, tespihi düştü o gün, Aykut’tan dayak yedi...

Neyse... Aykut evde, şortunu filan giydi, balkonda oturuyoruz, baba da dışarıdaydı. Yaz. Sıcak. 14 Ağustos. Ben de üstüm başım artık uyuma şeyimi giymişim... Aykut fırladı odasına, pantolonunu aldı. Dedim, “Aykut nereye gidiyorsun?”

“Aşağıya gideceğim.”

“Niye?” dedim.

“Okey oynayacağız.”

Kahve de hemen burada, gözüküyor. Kahve gözüküyor, ama içeri girdikleri gözüküyor. Bu karşıda da alakart vardı, şimdi ne alırsan bir milyon yeri var ya öyle oldu.

Dedim ki, “Oğlum inme aşağıya.”

“Aman,” dedi, “sokağa da mı gelirler,” böyle elini salladı, “kimse gelmez. Rahat ol.”

Abisi dedi ki, “Para vereyim, dondurma getir eve.” O gitti, ben kalktım, peşine baktım balkondan, işte iki arkadaşı, bir de Aykut –diğeri de kahvede bekliyormuş, dört arkadaş okey oynuyorlar ya– gittiler ama fazla oynadılar, oynamadı-

lar bilmiyorum. Geldiler. Önce Zeynel geldi. Dedim, “Zeynel, Aykut nerede?”

“Alakartın orada Yavuz’la konuşuyor, gelecekler,” dedi. Girdim içeri, balkona çıktım, baktım, dedim, “Anne kurban, de hadi eve çık.” İşaret ettim, beni görüyor köşede. Elini kaldırdı “İki dakikaya,” dedi. Gitti, terzi dükkânının önüne oturdu. O oturunca, ben içeri geçtim. O zaman bu askerden gelen oğlumda telefon yoktu, telefonumu verdim, “Aytaç,” dedim, “Aykut’u ara, eve çıksın oğlum, ben yatacağım, rahatsızım.” Düşün bak, balkon burası, mutfak ilerde. Telefonu Aytaç’a verdim ama başka bir şeyle oyalanmadım, emimim. Balkona hızlı bir şekilde geliste grup Aykut’un üstündeydi. Bakınca bıçak göğsünde. Demirlere hızlı bir şekilde vurdum, hani bıçağı görmesem derim ki, kavga var. Çığlık attım; “Yetişin Aykut’u bıçaklıyorlar!” deyişte döndüler, –bilhassa o katilin gözlerini hiç unutamıyorum– bana baktılar. Zaten ben oradan koştum, şuraya yetiştim, aha şuraya, oğlumun sesini duydum, çığlık attı; “Anne beni vurdular!” İndik aşağıya, sağa sola baktık, eve yönelmiş önce, komşular da görmüş zaten, terliğinin biri tam kapının önünde, biri de ilerde düşmüş. Köşede taksiye binmiş. Taksiye göğsünü tutarak koşmuş ama komşular diyor ki, öyle hızlı bir şekilde koşuyordu ki yani bıçaklandığını bile anlayamazdın, kaç adımda sokağın başına yetişti. Orada yeğenimin arkadaşı varmış tesadüfen, o atıyor taksiye. Diyor, “Teyze taksiye biner binmez zaten gözleri gitti üstünden.” Götürüyor aşağı, hastaneye. Direkt hastaneden geliyor karakola haber veriyor işte, “Ayyıldız sokağı içinde bir yaralı götürdüm.”

Düşün; annesin, koşuyorsun, “Taksi!” diye bağıriyorum, taksi yok. Aşağıda hastane. Gittim hastaneye, yalvarıyorum doktorlara, beni içeri alın. Diyorlar, ameliyathanede. Habire kan istiyorlar. Kanlar geldi, sonra saat kaçtı, açıklama yaptılar bize: “Oğlunuz vefat etti.”

Peki, hastanenin kabahati de var, burada bir bıçaklama var. Hastanenin elbiselerini bize mi vermesi gerekiyor, adli tıpa mı? Babaya vermişler. Baba da bilmemiş, kan revan içinde her şey, gitmiş suya basmış, deterjanlı suya. Emniyetin haberi var, ne gelip bir şerit çektiler, ne olay yeri incelemesi yaptılar. Olay yerinde bozuk paralar varmış da gençler, arkadaşları almış. Belki katillerden birinindi o bozuk paralar. Belki orada bir kıl döküldü, belki bir şey döküldü. O gelenlerin üstünü başını alsalardı, oğlumun kanları hep oralara sıçramıştı, dükkana sıçramıştı. Dükkan önceden bordo rengiydi, şimdi maviye çevirdiler. Aylarca o kanlar oralarda belki kaldı da. Başından beri ihmalkârlık var. Hastane elbiseleri bize teslim ediyor. Emniyet şeridi gelip çekmiyor. İlla orada mı ölseydi? Sonuçta orada bıçaklanmış. Bu bir cinayet, normal bir ölüm değil. Sonra oğlum kavga etmemiş, oturduğu yerde bıçağı vurup gitmişler. Polisler çok iyi biliyor ki, gündüz karakolun etrafındakiler kimlerdi, karakola kimler girdi?

O gece olaydan sonra, oğlum vurulduktan sonra, motorcuyu almışlar. Ben orada vay efendim, “katiller” dememişim, “katil” demişim. Olabilir. O anda annenin psikolojisi, ha katiller, ha katil, o anda onu gösterip katil diye saldırmaya çalışmışım, onu bahane ediyorlar. Ben her zaman şunu diyorum, ben gördüğüm bir şahsı hiçbir zaman unutmam. Celal’in kıyafetiyle, şeyiyle böyle, Celal’in o bakışını... Beni götürseler darağacına, zindana atsalar, deseler ki artık ölüyorsun, Celal değil de, bu de deseler... Hayır, Celal’di bıçağı vuran oğluma. O gözleri, o bakışı, o duruşu, o eğiliş şekli... Ben o çığlığı atınca nasıl dönüp... Belki ben çıglık atmasaydım daha eylemine devam edecekti, görmeseydim... Bakkal vardı, kadınlar çay içiyordu. Yani orada bir çıglık atsalılar... Veyahut yetişip tutsalardı kan kaybı olmazdı. Ama kimi diyor, bükmüş, kimi diyor çekmiş, bilmiyorum ki, atar damara gelmiş.

Bıçak da bulunmadı. Ama eminim, eninde sonunda gün gelecek, inşallah ki göreceğim, kaç kişi olduğunu onlar itiraf edecek. Bu umutla yaşıyorum, yoksa yaşayacak şeyim kalmamış artık.

Altı kişi yargılandı. Beşi beraat etti. Biri işte, Celal Toprak müebbet aldı. Katilin babası diyor ya, anne benim oğlum yaktı. Bir annenin dediğiyle oldu madem, anne diğerlerini de teşhis etti, niye diğerlerini saldı bu devlet? Sanki savcı yanımdaymış gibi mi karar veriyor?

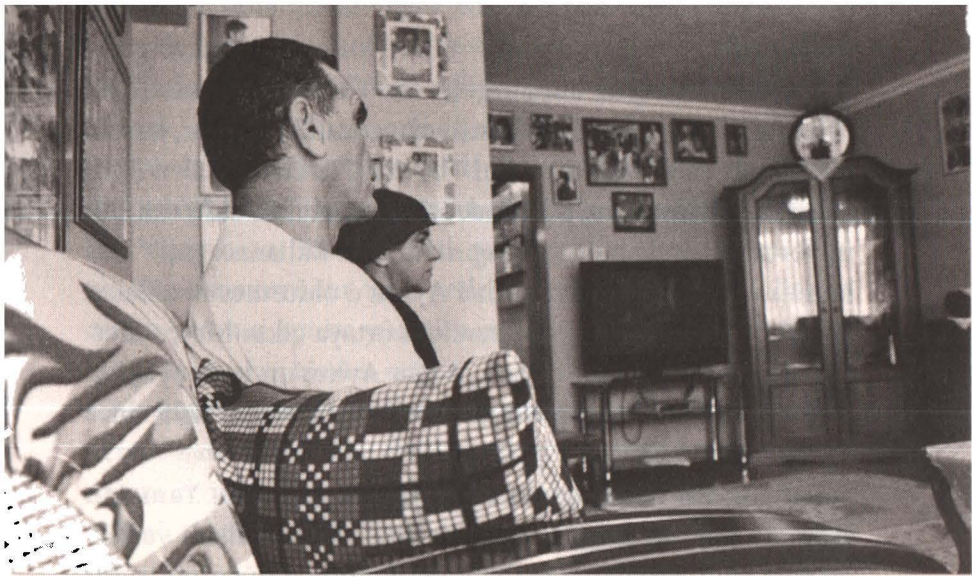
Ahmet: Üç tanesi on ay yattı. Bırakıldılar.

Songül: Adliyede bir sefer saldırdım onlara. Mahallede de görüyorum.

Ahmet: Buradan geçiyorlar iki tanesi devamlı. Üç gün önce şurada gördüm birini gene. Köşelerde dikiliyor, yanında iki, üç kişi, dört kişi bazen.

Bir gün geldim, oğlum Aytaç isyan ediyor. “Ne oldu oğlum?” “Az önce omuz attılar bana,” diyor. “Üç kişiydiler, biri o tutuksuz yargılanan.” Biz hemen durmadık, avukatı aradık. “Karakola gidin,” dedi. Karakola gittik. Üç gün sonra yine geçti. Songül aşağıdaydı, torun kucağında. Zile basıyor, telefon üstüne telefon, “Çabuk gel,” dedi. Gittim aşağıya, elinden telefonu aldım, sekiz defa 155’i aramış. Buna demişler, 155’i arayacaksın, ihbarda bulunacaksın her geçişte. Daha önce kaç sefer 155 arandı, geldiler, “Ne tarafa?” “İşte böyle gitti,” peşine gidiyorlar.

Songül: O zaman mahkeme süreci devam ediyordu onlar için, buraya gelenler için. Daha beraat etmemişlerdi. Ben de aradım, yani rahatsız oldum, sonuçta oğlunun katilleriyle göz göze geliyorsun. Torun kucağымda, bir şey yapma-



Ahmet ve Songül Alıcı.

dım. 155'i aradım, sonra gittik karakola, aldılar onu, getirdiler. Böyle böyle tişört üstünde, dedim, böyle kıyafet giymişti. Aynısı geldi. İnkâr ediyorlar. Neden Celal Toprak konuşmuyor? Yandaşlarını niye söylemiyor? Çünkü yanındakiler akrabaları. Duyuyorum, ama duyduğunu devlete söylüyorsun, devlet diyor ki, bana şahit getir, kanıt getir. Mesela be-
raat edenler, diyormuş, o Celal'se bizi yakmaz. Ben ne yapayım? Kimse de çıkıp şahitlik yapmıyor Allah rızası için.

“Bazen öyle bir şey oluyor ki, oğlumu görmüyorum, kimseyi görmüyorum, en fazla o katili görüyorum, o anı yaşıyorum...”

Ahmet: Motosikletli direkt Celal Toprak'ı ifadesinde ele veriyor... “Ben”, diyor, “kavgada vardım, fakat cinayet yerine gitmedim. Kavgadan sonra Celal Toprak yanıma 7-8 kişiyle

geldi. Bunlar kim? Akrafa, amca çocukları, teyze çocukları, filan, dedi. Ne yapıyorsunuz? Biz Aykut'u öldürmeye gideceğiz, dedi." İfadede bunlar geçiyor. "Cinayetden sonra," diyor, "karakolda beni yakalamışlardı, gözaltına aldılar, benim telefonum çaldı. Açtım, Celal Toprak. Neredesin? Ben Tem Hospital'dayım şu an, iki bıçak salladım, Aykut öldü mü bilmiyorum. Ben de rapor alacağım, raporu kullanacağım." Daha sonra hastane kamerasından Aykut'u öldürmesini anlatırken yaptığı bıçaklama, kol hareketi ortaya çıktı. Motosikletliyi aradığının belgesi de var. Zaten Aykut'un kanı ayakta bısında çıktı adli tıp raporunda. Bu kadar kuvvetli delil var.

Songül: Bir defa mahkemede, cinnet getirdim. Yani son aşamaya geldim. Düşün, bacaklarımı sakat etmişim yerlerde yata yata. Defalarca mahkeme salonunda düştüm, bayıldım. İlaç kullanıyordum. İlaçları da bıraktım. Artık hastaneye de gitmiyorum. Psikiyatriye gidiyordum, onları da bıraktım. Şimdi de uyuyamıyorum, sabah beş oluyor, altı oluyor, ben anca uyuyorum. Sabaha kadar Aykut'un olayını... Bazen öyle bir şey oluyor ki, oğlumu görmüyorum, kimseyi görmüyorum, en fazla o katili görüyorum, o anı yaşıyorum, sanki aşağıda oturuyor, onlar toplaşmış başına, o bıçağı, o hareketi, mümkün değil yani, bunu beynimden çıkarsam belki diyorum ki, kendime gelirim. Bunu hiç gözümün önünden atamıyorum. Hani oturuyorsun bir dizi seyrediyorsun ya, aynen öyle, dizi gibi gözümün önünden geliyor, gidiyor, duvara bakıyorum, o hareketi görüyorum, hiç unutamıyorsun.

Ailesi diyor ki, "Benim oğlumu karanlığa gömdü, anneyi yönlendirdiler." Anne çocuk değil yönlensin. Senin oğlunun elinde bıçak varken, diğerlerini de verebilirdim. Sonuçta dokuz kişi gelmiş. Ama ben bıçak kimin elindeyse onu veririm. Gördüğümde şaşamam, tamam diğerlerini de gördüm de, onlar abanmış bir şekilde böyle böyle bakıyorlar. Ama senin

oğlunun elinde direkt bıçak var. Hadi hastaneyi de bir kenara bırak, oğlumun kanı senin oğlunun ayakkabısında çıkıyor. Şimdi de diyor ki, "Benim oğlumu karanlığa gömdü Songül Hanım." Senin oğlun hangi yüzle bana mektup yazıyor, gönderiyor cezaevinden? Dosyadan alıntılarını bana yazı olarak yazmış, göndermiş; "Ben yapmadım, bu kadar körsünüz..." Bir de kör, diyor bana. Yani, bir acılı anneye. Ulan, sen yaptın. Yaptın, hiç olmazsa biraz iyi niyetle, yumuşatıcı dille yaz. Benim canım yanmış, benim yüreğim yanmış... Senin baban haftada bir geliyor, seni ziyaret ediyor, anan seni kokluyor, kardeşin senle bayramlaşıyor, haftada bir gün telefon hakkın var. Ben nereye gidiyorum? Ben de Hadımköy'e toprağı koklamaya gidiyorum, ya... 20 yaşında fidanımı koyacaksın mezara, bir de o kanlı, katil ellerinle bana mektup yazacaksın, ben de senin mektubunu evde saklayacağım ha, oğlumun katilinin mektubu benim evimde bulunacak! Acaba soruyorum, Aykut onlardan birini vursaydı, ne olurdu burası? İnanın var ya, bir tane canlımızı bırakmazlardı. Çünkü iki yumruğun bedeli, dokuz kişiyle geldi, can aldı. 20 yaşında fidanımı. O da dokuz kişiyle geldi. Niye dövüp gidemedi? Benim oğlum ayakta olsaydı, ah böyle geldiklerini görseydi Aykut'um, o bıçağı almazdı.

"O bir de Aykut'un belki böyle giyim tarzından, kıyafetinden, saçından, dedi ki, vururum nam kazanırım."

Ahmet: Otururken bıçaklıyorlar, bir de o dakikada mesaj yazıyormuş.

Songül: Çocuğum görmemiş bile, üstüne abanınca, ne yapacak?

Dedim ya, ağır ağabey tespihi düşmüş, gündüz Aykut'tan dayak yemiş ya, o caddeye takılıyor ya, ağır ağabeyliği düştü.

O bir de Aykut'un belki böyle giyim tarzından, kıyafetinden, saçından, dedi ki, vururum nam kazanırım. Ben bunu defalarca haykırdım. O dedi ki, vururuz, nam kazanırız, kimse bu olaya sahip çıkmaz. Çıkarım iki gün sonra köşeye, tespihi alırım elime, salların; "Oğlum benim leşim var." Aykut Alıcı'nın adı leş diye geçerdi, ama bilmedi ki Aykut Alıcı'nın öyle bir anası var ki... Oğlumun davasının peşine gideceğim. Şu Ankara'dan, Yargıtay'dan bir gelsin bakayım, diğerleri de ceza almazsa meclise gideceğim.

Bu davadan nasıl bir adalet çıkmasını istiyorum, biliyor musunuz? Kimler geldi Celal'le? Devlet istese bulur. Biz sayısını veriyoruz, bu devlet neden bunları bulmuyor? Düşünce suçlarına işkence de var, zulüm de. Katiller cezaevinde yiyorlar, içiyorlar, yan yatıyorlar. Benim, onun, bunun çocuğunun canını alıyorlar. Yine diyorum, yine diyorum, Ankara'da dayım olsa veyahut da Aykut Alıcı bir iş adamının oğlu olsaydı çoktan bu dava çözülmüştü, yavrum. Bir kişi müebbet almış ne olacak ki? Yanındaki yandaşları gelmeseydi Celal, Aykut'u vuramazdı... Destek aldı. Bir de, kurt kurtken bir kere koyuna atılır, ikinciye atılmaz. Ama bunlar şey gibi, çömeldiler oğlumun üstüne, tuttular, vurdular. Herkes İkitelli'de biliyor, ama yürekli biri yok. O kadar basına çıktım, televizyona çıktım, Ankara'ya gittim, yürekli biri gelsin bana gizli tanıklık yapsın, dedim. Yok, yürekli insan yok. İnsanlık bitmiş. Aykut için değil, a bu benim yanan yüreğim için gelsinler, yanan yüreğim için. Herkes karneyi alıyor, anne ağlıyor. Herkes okula gidiyor, anne ağlıyor. İnşallah ben bu sene doğal gaz yakmadım, iki senedir yakmıyorum. Dedim, Aykut orada soğukta, ben niye sıcakta oturayım? Olmuyor. Olmuyor. Olmuyor. Bekliyorum işte. Ülkemin adaleti, inşallah yerini bulur, başka ülkenin adaletine beni muhtaç etmez. "Adalet Sarayı" yazıyor. İnşallah Adalet Sarayı, saray olarak beni yanıltmaz. Terazî inşallah tam olur, eğrilmez.

Yargıtay'dan dediğim sonuç gelmezse AİHM'e gideceğim.

Bir gece Taksim'de kaldım. İmza topladım. Bir de dedim bu başbakan, cumhurbaşkanı, emniyet müdürleri sesimi duysun. Ama maalesef kimse duymadı sesimi. Soğuktu yavrum. Gece böyle baktım, dedim, Aykut buralarda gezdi, kuzum. Düşün; Taksim'de, o soğukta durdum. Sessiz oldu gece. Orada içmişler kadınlar, çadırdayım, beni zannediyorlar dilenciyim. "Abla," diyor "dilenene kadar git, çalış." Benim acımı bilmiyor ki kadıncağız. Yirmi dört saat kaldım orada. Yirmi dört saat de Bakırköy Adliyesi'nin önünde kaldım, beton üstünde. Bacaklarımı orada sakat ettim, menisküs var. Her şey evlat için.

Ben biliyorum, Aykut geri gelmeyecek. Ondan eminim artık. Eskiden belki gelir, diyordum kendimce. Ama şimdi o bilince vardım artık. Onu beynimden çıkardım. Gelmeyeceğinden eminim. Ama yapanlar da cezasız kalmasın, diyorum. Herkes hak ettiği cezayı alsın. Hiç olmazsa bir nebze içim soğur...

Tabii oğlumu hiç unutamam, o ayrı, gözümün önünde... Ama derim ki, ülkem in adaleti gerçekten de hak edilen cezayı, kararı verdi. Ben bu devletten daha ne isteyim? Ama devlet, devletliğini yapmazsa başka ülkelerin, devletlerin kapısını çalarım.

14 bin kûsur imza topladım. Evdeler. Ankara'dan yanıt gelince, alırım imzalarımı, meclise giderim, meclisin kapısının önünde otururum Ankara'da. Biri orada bana sahip çıkar. Ya derim beni büyük adamlarla görüştürün ya da ben burada oturacağım. Evladım için her yere giderim.

Ben başbakanıma sürekli çağrıda bulunuyorum, ama hiçbir zaman beni kabul etmedi veya beni çağırmadı. Cumhurbaşkanına da mektup gönderdim, olayı anlatacak belge gönderdim, bir sürü mailler atmışım. Ben söylüyorum, cumhurbaşkanına da, başbakana da söylüyorum. Yargılasınlar.

Deri koltukları sıcak, odaları da sıcak, oturuyorlar, bu ÷lke-
de adamcılık olduğu s÷rece cinayetler bitmeyecek.

***“Aykut ayağa bile kalkmamış, mesaj çekerken oluyor
yani bu. Düşün, direkt Celal tutuyor, bir tanesi
kalbine bıçağı indiriyor.”***

Song÷l: Polisler, sözde cuma günü çocuklara sormuşlar; şikâyetçi misiniz? Çocuklar yok, demiş. Rahmetlikte darp filan yoktu, Aykut’umda. Ama bu büyüğünde morartı vardı, kulağının içi yırtılmıştı. Şikâyetçi olmamış çocuklar ama şikâyetçi olmadılar diye... İçeri girip tehdit ediyorlar. O zaman polislerin hatası, kusuru burada var. Tehdit var işin içinde, bir. İkincisi, ben onlardan kötü bir şey istemedim. CD’leri verin, görüntüleri verin, dedim. O karakolun önüne kimler geldi, içeri kimler girdi, çocukları kim tehdit etti? Madem tehdit varsa, alın onları da, benimkileri de, uzlaştırın çocukları, gençleri. Öfkeliiler. Ha, uzlaştıktan sonra bu olay oldu, “Ya,” deriz, “emniyet elinden geleni yaptı, ama ne yapsınlar?” Sen hiç uzlaştırma. Ne tesad÷f, o gün mü kameralar bozukmuş acaba? O gün görevli iki polis yargılandı. Hiçbir zaman karakolun kamerası bozuk olmaz, buna inanmıyorum. Çıkarsınlar. Ben eğer AİHM’e götürürsem Ankara’dan gelen dosyayı, polislerin yargılanmasını da götüreceğim. Onlarınkini de götüreceğim.

Ahmet: Ya inanın ki artık polisin görevini biz üstlendik gibi oldu. Ben gidiyorum, esnafa rica ediyorum, “Bak” diyorum, “şu saatte böyle bir kayıt verir misin bana?” Diyor ki, “Sen git, ben yarına CD hazırlar, veririm.” Gidiyorum. Diyor ki, “Biz kurcalarken silmişiz kaydı, maalesef veremiyorum.” Bu CD’yi benim mi almam lazım, emniyet müdürlüğünün mü bu bilgileri toplaması lazım? Marketin kamerasına el ko-

nulmuyor. Hard disklere el konulmuyor. İnsiyatifine bırakılıyor, isteniyor, yok denmişse, yoktur, bitti. Oysa ben haberlerde izliyorum, falanca yerde cinayet oldu, kamera kayıtlarına el konuldu, cinayet oradan çözüldü, deniyor. Gözüküyor MOBESE’de. Bizimkinde ne olmuş? Kayıtlar istenmiş. “Yok,” demişler, “dokuzdan sonra kayıtlar çalışmamaktadır.” Dokuzdan sonra çalışmayan kamerayı ne diye taktın? Esas kamera gece lazım, belki marketi soyarlar diye. Yoksa o kamera çıksa, dokuzda o tarafa kaçmış. Marketin karşısında oturan bir beyefendi anlattı; “Benim kızım görmüş,” dedi. Yaşı küçük, nasılsa ifade vermez diye bana anlatıyor. Hatta psikolojisi bozulmuş. “En öndekinin” diyor, “elinde bıçak vardı, bıçağı böyle kıvrırmıştı, kolu komple kan içindeydi.” Yani net olarak 8-9’kişiyi görüyor, gözünün önünde oluyor. “Grup ikiye ayrıldı sonra,” diyor. Yani görenler var, çay içerken, sohbet ederken anlatıyorlar ama kimse gelip şahitlik edemiyor maalesef. Korkuyorlar. Komşularla ilişkilerimiz bile bozuldu. Mesela Aykut’un yanındaki çocuğun babasına uzun zaman selam bile vermedik. Alındık çünkü o psikolojiyle. Hani daha düzgün ifade verebilirdi, diye. Çocukluk arkadaşı o, ifade veriyor, “Birden bire çıktılar, ben ayağa fırladım, Aykut kalkmadı, abandılar, onbeş-yirmi saniye bile yapmadı toplamı. Annenin bağırmasıyla kaçması bir oldu,” diyor. Ne güzel, kısa ve öz. Aykut tamamen şey halinde yani korumasız haldeyken saldırmışlar, Aykut ayağa bile kalkmamış, mesaj çekerken oluyor yani bu. Düşün, direkt tutuyorlar, Celal kalbine bıçağı indiriyor!

Onlar beraber gelmeseydi, psikolojik destek vermeseydi, o tek kişi gelip o bıçağı kullanamazdı. O sokaktan belki geçemezdi tek başına olduğu için. Yani bunlar gerçekten dikkat çekici şeyler. O sekiz kişinin beraatı çok ilginç. Çünkü bunlar resmen takviye kuvvet. Yanına alıp gelmiş. Hatta onlar, o gece hazırlanmışlar.

Gerçekten cezalar caydırıcı olsun. Bu dokuzu içerde olmuş olsa, örnektir, yine gelip omuz atmazdı. Biz hâlâ gidip kamera, CD peşinde koşmazdık. İlkide bir karakola gitme, yok 155'i arama durumları ortaya çıkmazdı.

***“...tek oğlum var, ondan korkuyorum.
Keşke imkânım olsa yurtdışına gönderebilsem,
o zaman rahat ederim.”***

Ben kendimden korkmuyorum. Yaşımı başımı almış adamım. Bu saatten sonra... Zaten biz ölürsek bu acı diner ancak, biz ölürsek kurtuluruz. Anne için olsun, kendim için olsun. Gerçekten ölümden korkmuyoruz. Rahmetlinin mezarını yapmışız. İnanır mısın, sol tarafı da satın aldık, böyle bir şey var mı? Bizim yerimiz de hazır. Biz gittik mezarlıklar müdürlüğüne, önce ruhsat alıyorsun mezarlığı yaparken. Yani insanlar gidiyor ruhsat alıyor, villa yapıyor, ev yapıyor. Biz gitmişiz mezar inşaatı ruhsatı almışız. O duruma düştük. Yaşayan bir ölüyüz yani bu anlama geliyor. O yüzden ben tek oğlum var, ondan korkuyorum. Keşke imkânım olsa yurtdışına gönderebilsem, o zaman rahat ederim.

Songül: Niye ben katillerden korkayım? Katiller benden korksun.

Ahmet: Ha, şunu söyleyeyim, bak şimdi onlar iki yumruk yemiş diye didinin didisini toplayıp geliyor, teyze çocuğu, hala çocuğu neyse, geliyorlar, siz tutun ben kalbine yerleştireyim. Peki, tam tersini yapalım. Acaba benim oğlum cinayet işleseydi, acaba onlar oturup da bizim gibi adalet arayışına girer mi adliye koridorlarında? Dört gün sürdü bir dilekçeyi valiliğe ulaştırmak. Dokuz kişiden biri omuz attı dedik ya. Emniyete gittik, dilekçe vereceksin savcılığa. Gittik,

12. Ağır Ceza, dedi, bu belgeyi alırım, dosyaya koyarım, ama burası şikâyet mercii değil, savcılığa gidin. O günümüz orada geçti mi? Gidip gelene kadar bir günün gidiyor. İkinci gün savcılığa gittik, tekrar el yazısıyla bir başlığı değiştiriyorsun, yine dilekçe. Hadi bu da dedi, dilekçeyi alırız, kaymakamlığa gideceksiniz. Üçüncü gün kaymakamlık. Kaymakamlığa yeni dilekçe. Kaymakamlık dedi mi, valiliğe gideceksiniz. Etti mi dört? Dört günde biz dilekçeyi veremedik. Valilikte tekrar yeni bir dilekçe. Aksaray Vatan'a gönderdiler, orada bizim belgeleri elimizden aldılar, gidin oturun dediler evinizde. Geldik yani. Düşünebiliyor musun? O tutuksuz yargılanan dokuz kişi içerde olsa bunlar yaşanır mıydı? Omuz atma cesareti olabilir miydi? Bunlar hep çile ya. Bereket emekliyim. Çalışmış olsaydım, hangi işyeri bana böyle üst üste dört gün izin verecekti? Acayip şeyler yaşadık, ben hangi birini anlatacayım. Anlatırken yine yaşıyorum gerçekten. Psikolojimiz normaldir diyemeyiz ki hiçbirimiz. Mümkünatı yok.

Oğlum, "O bir tanesi yine tutuksuz yargılanan, beraat edenlerden bir tanesi," diyor, "ben eşimle gidiyorum, çocuk var kucağımızda, şarkı söylüyor beni görünce. Şarkı söylüyor, sesini yükseltiyor." Bu da tamamen psikolojik baskı. Böyle anlatmaya kalkarsam daha çok şey çıkacak da, hepsini anlatmak istemiyorum. Hâlâ bizi rahatsız ediyorlar. Kallan tek oğlum var, omuz atıyorlarsa bu ne demek ya? Bu vahşet tamamen. Ama bu kadar anlatmaya, bu kadar mücadeleye rağmen hâlâ bunlar içeri girmiyorsa, rahat rahat hâlâ da dolaşıyorlarsa etrafımızda, bu ne biçim adalet, bu nasıl ülke? İşimiz Allah'a kaldı. Bunlar ülkenin adaletini hâlâ saptırmaya çalışıyorlar, aldatmaya çalışıyorlar, bakalım hakkın adaletinden nasıl kurtulacaklar? Ben şahsen eğer bu tecrübemle, bekâr bir insan olsaydım, yemin ederim kesinlikle evlenmezdim. Evlensem de kesinlikle çocuk yapmayacaksın. Günahına girmeyeceksin. Sokaklar korkunç tehlikeli. Düşünsene

genç kız oluyor, kaçırılıyor, fuhuş çetesinin eline geçiyor, bilmem, uyuşturucu çetesinin eline düşüyor. Erkek olsun, kız olsun, hiç fark etmez. Çocuklara neler yapıyor? İnsanlar artık yoruldu, seyrediyor. Kimse karışmıyor ya. Geçen gün bunu çağırdım, “Balkona gel,” dedim, “koş.” Saat on ikiye geliyor, şu ilerde, inanır mısın, karton, kâğıt toplayan bir garibanı dövüyorlar, 8-10 kişi. Herkes balkonlardan film seyrederek gibi seyrediyor. Ben dayanamadım, bağırdım... Ne yapabilirsin? Başımızda mahkemeler şunlar, bunlar, gidip bulaşsak bir de onla uğraş. Kimse karışmadı, hep seyrettiler. Ölesiye dövdüler. Ne polis geldi ne bir şey, kimse aramadı mı bilmiyorum, çekip gittiler. Bu hale gelmiş memleket yani, gerçekten, Allah sonumuzu hayır etsin, korkunç bir duruma geldik. Dünyanın çivisi çıkmış... Belgesel izliyorum, bu benim oğluma yapıldı, şu an bizim karşı karşıya olduğumuz duruma bakıyorum, belgeselden korkunç. Bazen kendimi av gibi hissediyorum, bazen çıtalar saldırıyor bir tane şeye...

***“...oğlumun mezarı İstanbul’da.
Taşı toprağı o kokuyor.”***

Songül: Oğlumun son gün aldığı bir dondurma vardı. Eve getirecekti. Hâlâ saklıyorum. Baba geçen gün diyor ki, “Bu dondurmayı ne yapacaksın?” dedim, “O dondurmayı elleme-yin. O dondurma ben yaşadığım sürece kalacak, ben öldüğüm gün onu benle birlikte gömsünler.” Babasına öyle rica ediyorum. O’nun son aldığı şeydir. O kalacak. Onu atmaya-cağım. Getirip göstereyim de size. Dolapta duruyor. Atarlar-sa, benle birlikte gömmezlerse gece gelirim onları gırtlakla-rım herhal. Almıştı eve getirsin, aşağıda bulunmuş o da. Verdiler bana, ben de dedim “Bunu kimse yemeyecek.” Son hatı-rası. Ben yaşayana kadar durur. Ben zaten diyorum, ben öle-ne kadar şu resimler dursun, ben öldükten sonra ne yapıyor-

sanız, yapın. Ama atmasınlar, götürsünler bir yerde resimlerini yaksınlar. Belki babadır istemez, kardeştir. Ben saklıyorum, bunlar hep böyle duracak. Ben öldükten sonra... Önceden her gün diyordum, "Allah'ım canımı al," şimdi diyorum ki, "Allah'ım Aykut'un mahkemesi bitene kadar ayakta durayım." Neden? Ben ölürsem, oğlumun davası kalacak. Kalması için yaşamam lazım. Bu ülkenin savcısına soruyorum, onlar evlat sahibi olmayacaklar mı? Benim sesimi niye duymuyorlar? Herkes gider düğüne, her yere gider. Benim oğlum ölmeden saçlarım buradaydı. Hep derdi, "Anne sakın saçını kesme, ben sana fön çekerim." Öldükten sonra kestim. Dişlerim hep döküldü, diş yaptırdım. Koluma adını yazdırdım. Arkadaşı yaptı bana. Onun ismini yazdı. Mezar taşına yazdığım yazı da var, getireyim mi sana? Ne yazdığını hatırlamam şimdi, defterim yok. Siz okuyun, benim okur-yazarlığım yok. Ben söylüyorum, yazıyorlar kuzum. Kimse bilmiyor okur-yazar olmadığımı. Oğlumun davası bitsin, yapabilirsem tabii, gücüm yeterse, oğlumun hayatını kitaba dökeceğim. Başka ailelerle, annelerle görüşüp. Ama tabii gücüm yeterse. Düşünüyorum işte, aklımda. Bir de oğlum hep bana anneler gününde kırmızı gül getirirdi. Bir tanesi vitrinde, küçükken almıştı, odamda da var, kurutmuşum, duruyor. Bahar geldi, herkes geziyor, ediyor, işte, ne bileyim.

Ben hiç böyle tülbent filan takmıyordum, hep ondan sonra... Bak saçlarım bembeyaz oldu. Üç yıl, bu Ağustos'ta dört yıl olacak. Aykut rahmetli olduğundan beri hep siyah giyiyorum. Hiç giyemem başka renk, verdim bütün kıyafetlerimi. Yapamam ben onsuz. Defalarca ötenazi istedim kendime, doktorlara seslenip kaç tane gazetede... Öldürsünler beni. Adalet yerini bulmazsa giderim belki başka ülkeden kendime sığınma hakkı da isterim. Ne yapacağım?

Eskiden belki İstanbul'u sevmiyordum ama şimdi çok seviyorum, çünkü oğlumun mezarı İstanbul'da. Taşı toprağı

o kokuyor. Fırsat buldukça gidiyorum. Uzak, otobüsle zor oluyor. Hadımköy'de. Bayağı uzak, ama bir nefesim var, çıkacaksa oğlum için çıksın. Benim hayatta iki tane oğlum vardı, ikiz gibiydiler, benim ikizlerimi ayırdılar birbirinden. Abisi için de zor tabii. Onla şakalaşırlardı, aynı odayı paylaşırlardı. Çok zor. Yolda yürürken hiç kendinde değil. Düşünsene iki dal, bir dala düşüyor. Düşün 14 Mayıs Aytaç'ımın doğum günü, 10 Haziran Aykut'umunki. Hep gittim, mezarda yaptım doğum gününü öldükten sonra. Bu haziran yine gideceğim. Gideceğim oğlumun yanına. Yaşadığım sürece unutamam, giderim doğum gününe. Doğum gününü seviyordu. Bak anneler günü geliyor, herkes annelerine gidiyor, ben de oğluma gidiyorum. Adaletsizlik... O da yaşasaydı şimdi askere giderdi, okulunu bitirir, belki bir işe girerdi. Onu ne damat edebildim, ne asker. Niye geldi, niye gitti bu hayattan? Bazen diyorum, hiç gündüz olmasın, hep gece olsun, ben hiç uykudan uyanmayayım. İnsanları görmeyim. Yaşam yok benim için. Sade oğlumun davası için ayaktayım. Adalet diyorum adalet; başka bir şey demiyorum. Öbür dünya varsa gerçekten de, hepsi hesap verecek benim oğluma ve bana...

Bazen evde yemek yapıyorum, Aykut'un sevdiği yemekleri zaten yapmıyorum. Oturuyorum sofraya, o da yanımda olsaydı diyorum, sanki yanımda nefes alıyor. Diyorum, o da yese şimdi ne olur. Gece yatağa koyuyorum kafamı, Allah'ım diyorum bu gece gelse yanıma, bir sarılısam böyle, bir koklasam. Kokusunu özlüyorsun, gülüşünü özlüyorsun, bakışını özlüyorsun. Her şeyini özlüyorsun. Mezara gidiyorum. Konuşuyorum, orada da ses yok. Mezarı bile ona yakışacak bir mezar oldu işte. Babası yaptırdı, sağ olsun. Mezar taşına yazılanları ben size veririm, onu da yaz.

BEHİÇ AŞÇI

Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Dayanışma Derneği (TAYAD), cezaevlerindeki tecridi protesto etmek için İstanbul'dan Ankara'ya yürüyordu. 25 Eylül 2010'da Bolu'ya vardıklarında bir grup "hassas vatandaş" tarafından küfürlerle, sopalarla karşılandılar. Avukat Behiç Aşçı da bu linç girişiminden payına düşeni aldı.

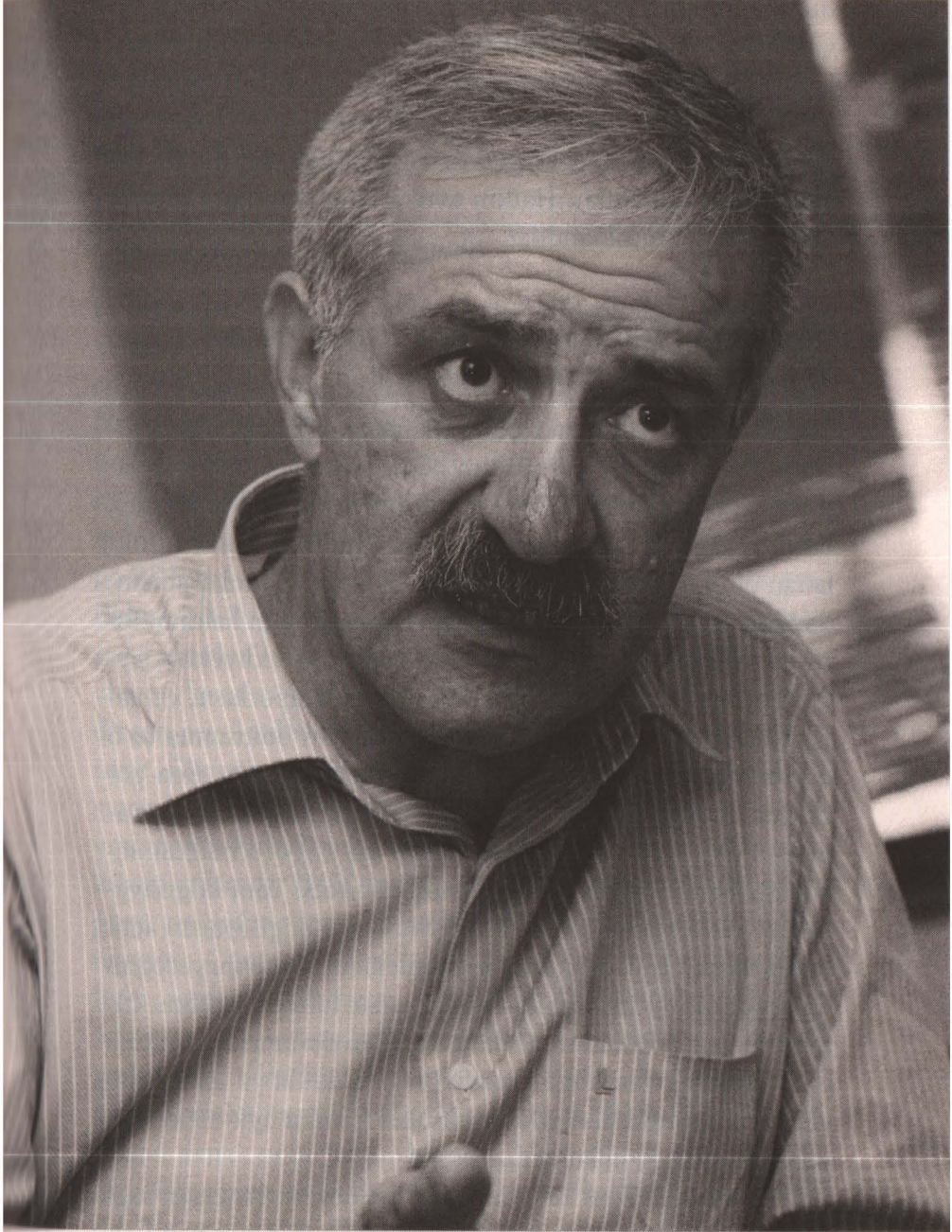
İsmim Behiç Aşçı. 1995 yılından beri avukatlık yapıyorum. Devrimci bir avukatım. TAYAD'ın Yönetim Kurulu Başkanı'yım. Genelde klasik bir özyaşam öyküsü vardır, üniversitede devrimcilerle tanışılır falan. Benimki öyle olmadı. Ben üniversiteyi bitirdikten sonra devrimcilerle tanıştım. Dolayısıyla hem devrimciliğe hem de avukatlığa başlamam aynı anda oldu. Her ikisini de pratik içinde öğrenmeye çalışıyorum. Çünkü hem devrimcilik hem avukatlık öğrenilen bir şeydir. Bir yetenek değildir. Üniversite yaşamımda hak ihlallerini gazeteden okuyordum. Ama hem devrim-

ci olmadığım hem de örgütlü olmadığım için pratikte bir şey söyleyemiyordum. Devrimcilerin direnişini okuyup seviniyordum. Ama onu kendi pratiğimde, yaşamımda uygulamıyordum. Üniversiteyi bitirdikten sonra devrimcilerle tanıştım. Çok da zorlanmadım zaten tercihim yaparken. Hemen devrimciliğe başladım.

Devrimcilik nedeniyle iktidarın hep saldırılarının hedefi olduk. Belki biraz avukat olmanın getirdiği güvenlik ve güvenceler nedeniyle daha az saldırıya uğradık ama her daim saldırı altında olduğumuzu söyleyebilirim. Bu saldırılar büromuzdaki başka bir avukat arkadaşın öldürülmesi noktasına vardı. Avukat arkadaşımız Fuat Erdoğan 1994'te polis tarafından infaz edildi. Bunlar dışında sürekli tehditler, küfürler, hakaretlere maruz kaldık. Çeşitli eylemlerde polisle karşı karşıya geldiğimizde hedef gözetilerek saldırılara uğradık, coplandık, tutuklandık... Duruşmalarda askerin, polisin saldırılarına uğradık. Hâkim ve savcılar tarafından direkt hasım olarak görülüyoruz. Bunun nedeni tabii ki siyasi davalara girmemiz.

Bir yanda iktidarın iradesi ve onu temsil eden savcı ve hâkim var. Diğer yanda halkın adalet anlayışının temsilcisi olan bizler. Bu nedenle yargılamalar yasalar üzerinden yürümez. Hâkim ve savcılar bize hakaret ederler. Biz onlara cevap veririz. Bizi salondan atmaya çalışırlar. Hatta kolları sıvayıp avukatlara saldırmaya çalışan savcılar bile olmuştur. Hakkımızda çok yalan haberler yaptırıldı. Polis tarafından özellikle tutukluların ailelerine yönelik bir propaganda çalışması hep yapılıyor zaten.

“Bunlar örgütün avukatı, tutuklattıkları her insan başına para alıyorlar,” gibi söylemlerle karşılaşıyoruz. Halbuki biz yol parası bile bulamıyoruz. Böyle saldırılar hep devam ediyor, edecek de. En son 18 Ocak 2013'te devrimci avukatlara yönelik gerçekleştirilen büyük operasyon, aslında iktidarın ne kadar sınır tanımadığını bir kez daha göstermiş ol-



Behiç Aşçı.

du. Bir anda ÇHD Genel Merkezi ve İstanbul Şubesi basıldı. ÇHD Genel Başkanı Selçuk Kozagaçlı ve İstanbul Şube Başkanı Taylan Tanay'ın da aralarında yer aldığı 9 devrimci avukatı tutukladılar. Tutuklanmaların tek nedeni de avukatlığı yapış tarzlarıydı. AKP'nin ve Erdoğan'ın istediği tarzda bir avukatlık yapmadılar. Halkın avukatlığını yaptılar. Yaptık. Onun için de tutuklandılar.

“Polis kendi bilgisayarında bir tane Word belgesi açtı. ‘İşte seninle ilgili raporlar bunlar,’ dedi.”

2004 yılının 1 Nisanı'nda çok meşhur bir operasyon gerçekleşti. Türkiye dahil Avrupa'nın beş ülkesinde aynı anda yapılan bir operasyon. Birçok demokratik kitle örgütü, dernek basıldı. 150'ye yakın insan gözaltına alındı. 80 küsur tutuklanan oldu. Ben de gözaltına alınan ve tutuklananlar arasındaydım. Tekirdağ F Tipi hapisanesinde 25 gün kaldım. Bize yönelik iddia şuydu; Yürüyüş Dergisi, Mecidiyeköy'deydi derginin bürosu, basıldığında örgütsel raporların ve yazışmaların bulunduğu bir bilgisayar disketi bulunmuş ve o diskette benim de adımın geçtiği iddia ediliyordu. Ben gözaltına alındığımda Vatan Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldüm. Polis kendi bilgisayarında bir tane Word belgesi açtı. “İşte seninle ilgili raporlar bunlar,” dedi. Yani bilgisayara CD, disket falan takmadı. Direkt kendi bilgisayarını açtı. Bunu da savcıya söyledim ama dinlemedi. Dinlemeyeceğini biliyordum. Tutuklandık. 24 gün kadar tutuklu kaldım. İtirazla serbest bırakıldım. O dava da halen devam ediyor. Ama o davadan hiç tutuklu kalmadı. Bir buçuk, iki yıl içinde davanın tüm tutukluları tahliye oldular. Çünkü öyle bir disket yoktu. O disketi bulamadılar!

Tüm bu saldırılara karşı mücadeleye devam etmemizi sağlayan motivasyonun, adalet düşüncesine sıkı sıkıya bağlı ol-

maktan geçtiğini düşünüyorum. Yani devrimciliğin bizlere kazandırdığı adalet düşüncesinden. Biz tarafımızı, ezilen, baskı gören, hemen hemen hiçbir hakkı olmayan halkın tarafında belirledik. Avukatlığımızı da onun için yapıyoruz. Esas olarak bize bu tercihi yaptıran adalet duygusudur.

“Hassas vatandaşlar” iş başında

Diyorlar ki, “vatandaş hassasiyeti.” Bu çok sık vurgulanır. Derler ki, “Vatandaşlarımız çok hassas, bunlar vatandaş hassasiyetinin üzerine gittiler. Hassas vatandaşları kışkırttılar. Hassas vatandaşlarımız da tepkisini gösterdi.” Şimdi genel olarak yapılan açıklama budur. Ama bu linç saldırılarının hepsini ayrıntılı olarak incelediğinizde, polisin yaptığı bir örgütlemenin varlığını görebilirsiniz. Örneğin, bu se-ne BDP heyeti, Karadeniz turu yapmaya başlamıştı. İlk gittikleri yer Sinop’tu. Orada linç saldırısına uğradılar. “Hassas vatandaş”ların saldırısına uğradılar. Ama ben bir televizyon kanalında şöyle bir görüntü izledim; sivil polis saldırgan gençlerden birini kucaklamış, bahçenin dışına çıkarıyor. Öte yandan diyor ki; “Şu an erken biraz, kalabalıklaşın öyle gelin.” Polisin bunları söylediği televizyonlarda yayınlanıyor. Kabul etmek gerekir ki, polis çok büyük bir güç, askerî anlamda. Hem sayısal olarak hem sahip olduğu silah gücü açısından. Bunu da halka karşı hiç esirgemedен kullanıyorlar. Öğrenci eylemlerinde, işçi eylemlerinde sular sıkılıyor, gazlar boşaltılıyor. Ama hiçbir linç saldırısında, linç saldırısını yapanlara karşı gaz ya da su sıkıldığını görmezsiniz. Peki, ellerinde gaz, su yok, o yüzden mi sıkıyorlar? Hayır, çünkü örgütleyenler kendileri. Bu konuda birkaç da somut örnek verilebilir. Örneğin, 1996 yılında Gazi Katliamı’ndan sonra, katliamı yapan 20 polis hakkında dava açıldı, ikisi ceza aldı. Davayı güvenlik gerekçesiyle Trabzon

Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderdiler. Doğal olarak da aileler izlemeye gitti duruşmayı. Şimdi duruşmaya her gidişte, Trabzon'a yaklaşıldığında, sivil faşistlerin saldırılarına uğradılar. Bir grup ellerinde molotoflar, taşlar hazır bekliyor. Otobüslerin geleceği saatten yarım saat önce orada toplanıp taş, molotof yağdırmaya başlıyor. Şunu biliyoruz ki, bu davaya gidenlerin tamamı daha İstanbul'dan hareket ettikleri andan itibaren polis kontrolünde giderler. Hareket ederken yanlarında polis vardır. Yola çıktığında önlerinde, arkalarında polis vardır. O zaman insan şunu merak ediyor: Bu kadar insan, birbirlerini nasıl bulmuş da, o gün, o saatte, orada ellerinde taşlar, molotoflar hazır bekliyor. Yani o adamlar üç gün orda otobüsleri mi bekliyorlar? Kim onları oraya topluyor? Birilerinin onları toplaması lazım.

Trabzon'da, TAYAD'lılar hapishanedeki tecride ve ölüm orucuna ilişkin bildiri dağıtmak istediler. Bir anda yüzlerce insanın ortasında kaldılar. Tabii saldırganları koruyan polislerle. O saldırıdan kurtulan TAYAD'lılarla görüştük. Çevredeki insanları TAYAD'lılara karşı kışkırtanın polis olduğunu söylediler. "İşte bunlar PKK'li, bunlar askeri öldürüyor, bunlar polisi öldürüyor" falan diye kışkırtıyorlar. TAYAD'lılar alandan çıkmak istemişler, çıkmalarına izin vermemiş polis. Ondan sonra linç saldırısı gerçekleşti. Sonra da polis kurtarıcı oluyor. Yok öyle bir şey. Polis kurtarıcı değil.

***"Bu linç saldırılarından dolayı
linç saldırısı yapanlara dava açılmamıştır."***

Ben kendi gözümle tanık olduğum şeyi anlatayım. 2010 yılında TAYAD'lı aileler olarak, hapishanelerdeki tecride ilişkin İstanbul'dan Ankara'ya bir yürüyüş yaptık. Aynı süreçte Ankara'da bir operasyonda TAYAD'lı aileler tutuklanmıştı. Onların serbest bırakılması talebiyle E-5'ten araç kullan-

madan yürüyerek gittik. 12-13 gün sürdü yürüyüşümüz. Sakarya'yı geçtikten sonra, gittiğimiz her yerde saldırıya uğradık. İşte orada birileri bizi bekliyor. Taşlar yağıyor, küfürler ediliyor. Öte yandan polisler orada toplananların bize saldırması için organizasyon yaptı. Bolu'nun içinden geçiyoruz. Önce çift şeritli gidiş geliş yoldu. Çok büyüktü. Ve polis iki tarafı kesmişti. O nedenle de saldırganlar bize yaklaşmıyorlardı. Sonra polis birdenbire yanımıza geldi. Doğal olarak da saldıranlarla aramızda bir buçuk, iki metre mesafe oldu. Bir tane polis ve jandarma askeri, gaz sıkıttı saldıranlara. İkisini de arabaya bindirdiler. Bize saldıranlara karşı ne cop kullandılar, ne gaz sıkıttılar, ne su sıkıttılar. Baktılar ki biz durmuyoruz, yürüyüşe devam ediyoruz, Bolu'nun çıkışında coplarını çekip direkt bize saldırdılar. Gazları da bize sıkıttılar. Gerede'den Ankara'ya kadar hep saldırı altındaydık. Bize saldıranlar hep aynı ekipti. Arabalarla bizi takip ettiler. Geceleyin yaklaşp küfür ediyorlardı. Polis hiçbir şey yapmıyor, sadece onları izliyordu. Bolu Dağı'nda bir gece konakladık. Sivil faşistlerden beş kişi, arabayla iki metre yanımıza kadar geldi. Polisin yanında bize küfür ediyorlardı. Bizim kortejdeki gençler de onlara doğru hamle yapınca polisler bize gaz sıkıttı. Faşistleri gönderdiler. Cop bize karşı çekildi. Zaten olayın sonuçları da, bu konudaki organizasyonun bir iktidar organizasyonu olduğunu gösteriyor. Bu linç saldırılarından dolayı linç saldırısı yapanlara dava açılmamıştır. Bugüne kadar, "sen linç saldırısı yaptın" diye yargılanan tek bir insan yoktur.

Ankara'ya girişimizde gözaltına alındık. Yürüyüşü bitirmemize 1 km kadar kala, polisin yanında, elleriyle kurt işareti yapan sivil faşistler bize taş yağdırmaya başladılar. Biz yanlarından geçerken de, Çevik Kuvvet polislerinden birisi içimizden bir arkadaşına önce küfür etti, sonra da tekme attı. Yürüyüşte bulunanlar ona cevap verince polislerin hep-

si coplarını çekip, gaz sıkmaya başladılar. Hepimizi gözaltına aldılar. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet ve Polise Mukavemet iddialarıyla ertesi gün adliyeye çıkarıldık. Hâkime şunu anlattık; "Yürüyüş Kanunu'na muhalefetle suçlanıyoruz. Ancak biz İstanbul'dan beri 420 km yürüdük ve bu suçu işledik. Kimse bir şey demedi. Mukavemetse, polisle bizim ne işimiz var? Buraya kadar gelmişiz. Saldırıya uğrayan biziz, kafaları kırılan biziz. Poliste bir şey yok." Serbest bırakıldık, ama yargılanan biz olduk yine. Yani polislere hiçbir şey olmadı.

Türkiye'deki ceza kanunları açısından baktığımızda, linç saldırıları, en hafifinden öldürmeye teşebbüstür. Öldürmeye teşebbüs iddiasıyla yargılanan birinin de tutuklu yargılanması ve en az yirmi yıl civarında ceza alması gerekir. Ama yargılanan ve ceza alan tek bir kişi yoktur. Buna karşın linç saldırısına uğrayanlar yargılanır, ceza alır. Bu da aslında bunun bir iktidar politikası olduğunu gösteriyor. Bu süreci devletin verdiği eğitimin bir sonucu olarak da görebiliriz. Pratiğe bakıyorsanız, bu linç saldırılarından sonra tamamında linçe uğrayanlar suçlanmıştır. Hep şöyle denir; "Vatandaşlarımızın hassasiyetiyle oynandı." Hatta bunu daha da ileri götürüp, "tebrik ediyorum, alnınızdan öpüyorum" şeklinde demeç veren devlet yetkilileri olmuştur. Medya açısından çok fazla bir şey söylemenin anlamı da yok. Medya zaten iktidarın tamamen denetiminde. Yani medya "Sen insanların linç edilmesine nasıl göz yumarsın, linç saldırılarını yapanları nasıl serbest bırakırsın, nasıl yakalamazsın?" diye sormuyor. Şundan da çok eminim, bireysel anlamda bazı insanların siyasi düşünceleri nedeniyle düşmanlık duyguları olabilir ama bunu dile getirmeye, hele hele fiilî olarak uygulamaya korkarlar. Çünkü devlet en büyük ve en korkutucu güçtür. Kimse devleti kolay kolay karşısına almaz. Hele ki devletine bu kadar gönülden bağlı insan, devleti asla karşısına almaz. Bu neden-

le oradaki temel problem, bireysel anlamdaki tepkileri cesa-
retlendiren, yüreklendiren iktidar anlayışıdır. Böyle linç sal-
dırlarından sonra, gerçekten linç saldırısını yapanlar tek tek
yakalansa, yargılansa ve cezalandırılrsa belki bir kez daha bir
saldırı olur, iki kez daha olur, üçüncüsü asla olmaz.

***“...devlet ‘siz buyurun istediğinizi yapın,
ben sopamı göstermeyeceğim,’ derse linç kültürünün
önü de açılmış oluyor.”***

İnsanların kutsal değerleri diyebileceğimiz şeyleri kullanı-
yorlar. Bazen dini kullandılar. İşte bayrak kullanıldı. Ve de
milliyet tabii. Zaten bunun üzerinden insanları linç saldırı-
larına yönlendiriyorlar. Ama devlet “Siz buyurun istediği-
nizi yapın, ben sopamı göstermeyeceğim,” derse linç kültü-
rünün önü de açılmış oluyor. Madımak’ta görüntülerde bi-
le var. Adamlar ellerinde benzin bidonları, otele gidiyorlar.
Yanlarında sivil polisler gidiyor.

Türkiye’de linç saldırıları konusunda daha eski ve daha
çarpıcı örnekler de var. Örneğin 6-7 Eylül olayları. O zaman
“hassas vatandaş”lar galeyana geldi. Bir anda Ermenilere,
Rumlara ait her şeyi yaktılar, yıktılar, yağmaladılar, kadınla-
ra tecavüz ettiler. Aradan otuz yıl geçti. Bir tane emekli su-
bay bunun muhteşem bir kontrgerilla organizasyonu oldu-
ğunu söyledi. Örneğin; 1968’de devrimci gençlik Amerikan
6. filosunu protesto etmek için yürüyüşler, mitingler düzen-
liyor. Dinci gericiler, devrimci gençliğe saldırıyor.

“F Tipi iktidarın en büyük nefret suçlarından biridir.”

F Tipi hapisane sistemi, iktidarın en büyük nefret suçla-
rından biridir. F Tipi hapisane sistemini, idare cephesinde
her türlü keyfilğin sınırsız olduğu, tutsakların kural olarak

hiçbir hakkının olmadığı hapishane tipi olarak tanımlamak mümkün. F Tipi hapishaneler açıldığında tutsakların ayakta sayım vermeleri isteniyordu. F Tipleri bir kişilik ve üç kişilik hücrelerden oluşuyor. Dolayısıyla içerde en fazla üç kişi var, ancak buna rağmen tutsaklara ayağa kalkmaları ve sayım vermeleri noktasında dayatmalar yapılıyor. Bu keyfi bir dayatmaydı. Tutsaklar bunu kabul etmemeye karar verdiler ve direnişe başladılar. Gardiyan geldiğinde herkes yatağına ya da sandalyesine oturuyor. Herkes demek de çok anlamsız. Bir kişi ya da üç kişi var zaten hücrede.

Kandıra F Tipinde gardiyanlar önce tek kişilik bir hücreye girmişler. İçerde bir kişi var. "Sayıma geldik, ayağa kalk," demişler. "Beni gördünüz zaten, saydınız da, buradayım. Eminsiniz benim burada olduğumdan. Niye ayağa kalkayım? Bu keyfi bir şey, kalkmayacağım," demiş hücredeki tutsak. 15-20 tane gardiyan saldırmış çocuğa. Dövmüşler ve kafasını duvara vurmuşlar. Beyin sarsıntısı geçirmiş. Hafıza kaybı yaşadı. Ben de suç duyurusu yaptım savcıya. Aradan 3-4 ay geçtikten sonra savcıdan takipsizlik kararı geldi. Şöyle bir gerekçesi vardı savcının; "Örgütler F Tipi'ni kötü göstermek için karar almışlar. Alınan karar gereği de bu kişi kafasını duvara vurarak kendisinin beyin kanaması geçirmesine ve hafıza kaybı yaşamasına neden olmuş!" O nedenle dava açmaya gerek yokmuş. Çünkü gardiyanlar öyle tutanak tutmuşlar.

19 Aralık Katliamı'ndan sonra tutsakların bir kısmını Kandıra F Tipi Hapishanesi'ne götürdüler. Orada bir erkek tutukluya copla tecavüz ettiler. O da unutmadığımız bir olaydır. Bunlar aslında bireysel ve tekil örnek gibi görünüyor ama hapishanedeki genel mantığı gösteren anlayışlar. Onun dışında yine çokça örneklerden biri amaç dışı kullanım. Adana F Tipinde oldu. Bisküvilerden pasta yapmaya çalıştı tutsaklar. Bisküvileri amaç dışı kullandıkları için di-

siplin cezası aldılar. Ya da meşhur bir mektup okuma komisyonu var. Onların bir karalamasına tanık oldum. Hapishanedeki bir tutsak başka bir tutsağa yazıyor. Tutsağın ismi de, Zafer. İşte mecburen “Merhaba Zafer” diye başlıyor. İşte merhabadan sonrası karalanmış... Tekirdağ'da başka bir olaya tanık oldum. Bu olayı, tecridin her aşamayı, her kurumu kapsadığının kanıtı olması açısından çok önemsiyorum. Hapishanelerdeki işleyişte herhangi bir nedenle disiplin cezası aldığınızda itiraz etme hakkınız var. İnfaz Hâkimine itiraz yaparsınız. İnfaz Hâkimi dosyayı inceler, sizin savunmanızı alır ve ondan sonra bir karar verir. Disiplin cezasını onaylar ya da iptal eder. Ama genel olarak itirazlar reddedilir. Bir gün, Tekirdağ Hapishanesi'nde tutsaklar gerçekte olmayan bir disiplin cezasına itiraz etmişler. Kendileri bir tane disiplin kurulu kararı uydurmuşlar. İnfaz Hâkimine de dilekçeyi göndermişler; işte şu tarihli, şu numaralı infaz disiplin cezasına itiraz ediyoruz, diye. İki hafta sonra cevap gelmiş; “Yaptığınız itiraz üzerine dosya incelendi. İtirazınızın haksız olduğu tespit edildi. O nedenle itirazın reddine karar verildi.” Ama gerçekte böyle bir disiplin cezası yok!

“...hapishanedeki hücresi dört adım genişliğinde. Hayatında hep dört adım olmuş, beşinci adım olmamış. Bu tedirginliği çok uzunca bir süre dışarda yaşamış.”

Tecritle ilgili olarak mesela çıplak arama dayatmasından bahsedebiliriz. Üzerinizdeki tüm giysiler alınır. İç çamaşırlarınız da çıkartılır. Çırılçıplak soyulursunuz. Ama ben tutuklandığımda bana ayrıcalık yaptılar! İçeriye en son beni aldılar. “Soyun,” dediler. “Soyunmam,” dedim. O zaten klasik uygulama. Önce “soyun” diyorlar, soyunmayınca üzerine çullanıyorlar. Benim de üzerime çullandılar. Gömleği, pantolonu yırtıp çıkardılar. Sonra iç çamaşırıyla kalınca, or-

da durdular. “Sen avukatsın, sana ayrıcalık tanıyoruz. İç çamaşırını çıkarmıyoruz,” dediler. Bıraktılar beni. Aynı tarihlerde avukatların üzeri aranıyordu. Ama gardiyanlar arıyordu. Asker aramıyordu. Bir gün Kandıra’ya gittim yine. Bu sefer asker dayattı “Üstünüzü arayacağım,” diye. Üzerimi aratmayacağımı söyleyince, “Geçemezsin,” dedi. İçeri geçmem de gerekiyor. Mecburen askerin aramasını kabul ettim. Ondan sonra 10 metre ilerde gardiyan bekliyor. Bir de ona arattım kendimi. İçeri girdim. Sonra suç duyurusu yaptım savcıya ancak yine takipsizlik kararı geldi. O jandarma benim üstümü aramamış aslında. Ben hapishaneyi kötülemek için öyle bir şey iddia etmişim!

Demokrasilerde bir hak ya da bir düzenleme size yasaklanmadıysa o size tanınmış bir haktır. Siz o hakkın olmadığını tartışmazsınız. Ama hapishanelerde, var olan haklarınız yasada sayılır. Yasada yer almayan her şey size yasaktır. Zaten pratikte de öyle oluyor. Aile görüşü yasak. Çok rahat engelleyebiliyorlar aile görüşünü. Ya da şimdi F Tipi’ne ilişkin çok daha ağır düzenlemeler yaptılar. Örneğin tekli hücrelerde günde yirmi üç saat hücrede kapalı kalıyorsunuz. Günde bir saat havalandırmaya çıkıyorsunuz. Böyle bir düzenleme yaptılar ve uyguluyorlar da bunu. Burada bizim anlatmakta yetersiz kaldığımız, insana ait her türlü değeri yok eden tecritten bahsetmek isterim. İktidarın bilinçli olarak uyguladığı tecritten. Ben bu tecridi anlatmaktaki yetersizliğimizi 2006’da gördüğümüzü düşünüyorum. Ben ölüm orucuna başladıktan sonra sanatçılar “tecride karşı sanatçılar” diye bir araya gelmişlerdi. Kurgusal bir tiyatro oyunu hazırladılar. Yarı doğaçlama, yarı senaryosu olan bir tiyatro oyunu. Tiyatro salonunda yere çizgilerle hücre çiziliyor. Her hücrenin içinde birer tane sandalye var. Oyuna gönüllü katılanlar da hücredeki tutuklular oluyor. Gerçek F Tipi koşulları değil tabii ki. İşte burada sandalyede oturuyorum, yanı-

dakini, karşımdakini görüyorum ama işleyiş, F Tipi işleyiş gibi. Hapishanenin bir müdürü, bir de eli sopalı gardiyanları var. İşleyişin tamamı F Tipi gibi. Mesela, oyundan çıkmak isterseniz dilekçe yazmanız gerekiyor. Müdürün o dilekçeyi onaylaması gerekiyor falan. Bu şartları kabul edenler oyuna giriyor. Ve oyunun devamı da bu şartlara uygun yürütülüyor. Oyunun amacı da, izleyenlerin asgari de olsa bu tecrit duygusunu yaşayıp tecridi anlamalarıydı. İstanbul'daki oyunun, insanlara tecrit duygusunu yaşatabilmek için on iki saat sürmesi planlandı. Altıncı saatte oyunlar tatil edildi, çünkü kavga çıkıyordu. Yani oyundaki insanlar, özellikle müdür ve gardiyanı oynayan arkadaşların gerçekçi etkili oyunlarıyla, çok daha erken tecrit duygusunu yaşamaya başlamışlar. İlk oyun olduğu için daha çok sanatçılar katılmıştı oyuna. Mesela bir sanatçının tuvalete gitmesi gerekiyor. Kural olarak dilekçe yazmalı müdüre. Müdüre tuvalete gitmesi gerektiğini belirten bir dilekçe yazıyor, ancak müdürden keyfi bir ret yanıtı geliyor. Çok sıkıştığını ve gitmesi gerektiğini belirten yeni bir dilekçe yazıyor. Ama yine ret yanıtı alıyor. Bu sefer kalkıyor ve "Ben gideceğim," diyor. Ama başında dört tane coplu gardiyan var. Gerçekten dövüyorlar. Başka bir sanatçı "Önceden saati belirlenmiş bir programım var," diye dilekçe yazıyor. Cevap tabii ki, ret oluyor. Ankara'da Nihat Genç, beş dakika dayanabilmiş. Beş dakika sonra kaçmış, yakalayamamış gardiyanlar. İzmir'de oyunda gerçekten kavga çıkmış ve birinin kolu kırılmış. Biri de sinir krizi geçirip üzerindeki giysileri parçalamış. Biz bu sonuçları görünce şunu anladık; tecrit gerçekten insana ait her şeyi yok eden bir uygulama. Hapishanelerde şu an en temel problem bu.

Deney diye bir film vardı Alman yapımı. 1970'li yıllarda, Alman Ordusu'nun finansmanıya, tecridin insan sağlığı üzerindeki etkilerini, insan düşüncelerini nasıl yönlendire-

bileceğini araştıran deneyleri anlatan bir film. Gerçek bir hapisane mekânı hazırlamışlar. Gerçek hücreler, müdür, gardiyanlar var. Deneklerin bir kısmı gardiyan, bir kısmı da tutuklu oluyor. Deney sonunda iki kişi ölüyor. Çünkü gardiyan, gardiyan rolünü benimsiyor. Tutuklu, tutuklu rolünü benimsiyor. Dünyada şöyle bir örnek vardır, ki; hiç unutmadığımız bir örnektir. Çok uzun süre tek kişilik bir hücrede kalan Latin Amerika ülkesinden bir siyasi tutsak serbest bırakıldığında, günlük yaşamında şunu gözlemlemişler; dört adım atıyor, beşinci adımı atarken duraklıyor, kararsızlık yaşıyor. Bunun nedenini araştırdıklarında anlamışlar ki; hapisanedeki hücresi dört adım genişliğinde. Hayatında hep dört adım olmuş, beşinci adım olmamış. Bu tedirginliği çok uzunca bir süre dışarda yaşamış.

PANZERE ÇIKIŞIM KADIN DÜŞMANLIĞINA ÖFKEMDENDİ

DİLŞAT AKTAŞ

31 Mayıs 2011'de Hopa'daki AKP mitingi protestolarında ölen Metin Lokumcu için ertesi gün Türkiye'nin her yerinde eylemler yapıldı. Ankara'daki eylemdeydi Dilşat Aktaş. Öfkeliydi. Bir hamleyle panzere çıktı. Polis saldırdığında Aktaş'ı ayrı bir ceza bekliyordu, bel kemiği kırıldı. Başbakan'ın konuyla ilgili tek lafı Aktaş'aydı: "Kadın mıdır, kız mıdır bilemem..."

Dilşat Aktaş ben. Halkevleri kadın sekreteriyim. Ankara'da yaşıyorum. Halkevleriyle birlikte on iki yıldır toplumsal mücadele içerisinde yer alıyorum. Siyasetle doğrudan ilişkim üniversite yıllarına dayanıyor. Öncesinde belki 1993 yılını söyleyebiliriz. Sivas olayları, insanların tencere-tavayla sokağa çıktığı, Susurluk olaylarını sorgulamaya başladığı eylemler... İlk özgürleşme mücadelesini, çatışmayı elbette aile ortamında, feodalizmle çatışarak gerçekleştirdim ben de, herkes gibi. O dönem "Öğrenci Koordinasyonu" adında bir örgütlenme vardı üniversitelerde. Onlarla forumlara,

toplantılara katılıyordum. 2000’li yıllardan bahsediyorum. AKP’den önceki dönem diyebiliriz. Katıldığım eylemler nedeniyle, üniversite yönetiminden uyarılar, cezalar, okuldan uzaklaştırmalar aldım. Düşüncelerim yüzünden ilk böylesi bir dışlanma yaşadım.

***“Saldırının kadına yönelik olması
düşmanlığın ikili özelliğini bir kez daha ortaya koydu.”***

Halkevlerinin 80. kuruluş yıldönümünde, Sağlık Bakanlığı’nın organ bağışı kampanyasıyla ortaklaşa bir kampanya yaptık. Biliyorsunuz, Sağlık Bakanlığı’nın içerisinde organ bağışı komisyonu var. Zaten onlardan habersiz yapamıyorsunuz bu çalışmayı. Biz de rica ettik. “Ortaklaşalım, stand açalım,” dedik. Yüksel Caddesi’nde bir stand açmıştık. Daha ilk günde yüzün üzerinde kayıt olmuştu. Hakikaten halkın yoğun ilgisinin olduğu bir kampanyaydı. Ankara Emniyeti’nden sorumlu amir, müdür, o gün ısrarla Yüksel Caddesi’ne gelip standların kapatılacağını söyledi. Siyasi partilerin, derneklerin standları da vardı. Biz de onlardan Çevik Kuvveti buradan uzaklaştırmalarını istedik: “Sizin biraz sonra yapacağınız şeyi biliyoruz, bu sokağa zarar vereceksiniz, o yüzden Çevik Kuvveti çıkartın, ne konuşacaksınız, bizimle konuşun.” Ama onlar, “Valilikten emir var, buradaki bütün standlara müdahale edilecek. Dilşat Hanım, problem sizle alakalı değil, o yüzden lütfen çıkın,” ısrarında bulundular. Ben, birkaç arkadaşım ve Sağlık Bakanlığının görevli bir memur, birlikte standdaydık. Sonra, Çevik Kuvvet bir anda bütün masalara saldırdı. Masaları toplamaya çalıştı. Çevik Kuvvet ve sivil polisler insanları dağıtmaya yönelik bir saldırıda bulundular. Ben de aralarındaydım ve “durun, yapmayın,” dememe kalmadan bir sivil polisin yumruğuyla karşılaştım. İlk yumruk yüzüme temas et-



Dilşat Aktaş.

ti, ikincisi sıyırdı ve orada neye uğradığımı şaşırdım. Yere düşecekken bir arkadaşım kurtardı, hızlıca beni oradan uzaklaştırdı. Şikâyetçi olduğumda da o sivil polisin “Eğer vursaydım ölebilirdi,” gibi bir savunmasıyla karşılaştık. Öldürmek amaçlı vurulmadığı gibi bir gerekçeyle soruşturmaya gerek yok, denildi. Kendini savunmak amacıyla yaptığı ifade edildi. Bir sivil polisin bu cüreti nasıl bulduğu Ankara Emniyeti’nin kendi içinde ayrıca sorgulaması gereken bir konu. Oradaki şiddetin özellikle bir kadına yönelmiş olması açısından baktığımızda; bariz bir şekilde gözü dönmüşlük var. Polisin yaptığı karşısındakini düşmanlaştıran, ötekileştiren bir davranış biçimiydi. Bunun bir kadına karşı gerçekleşmiş olması da, bu düşmanlığın aslında ikili özelliğini bir kez daha ortaya koydu. Tüm bunların sonucunda soruşturmaya gerek yok denildi.

“İktidarın on yıldır gerçekleştirdiği emek düşmanlığı, kadın düşmanlığı politikalarına, bir isyanla tepkimi duyurabileceğim en yüksek yer orasıydı.”

31 Mayıs 2011 tarihinde Hopa’da, Tayyip Erdoğan’ın miting yapmasına halk izin vermedi. Tayyip Erdoğan’ın Hopa’ya girmesini istemediler. Çünkü ortada doğaya yönelik bariz bir saldırı var. Toprağına, suyuna, emeğine yönelik bir saldırı. Bunu yapan bir iktidarın temsilcisini ya da başbakanını halkın alkışlarla karşılamasını bekleyemezdi hiç kimse. Hopa halkı da yapması gerekeni yaptı. Bir protestoyla Tayyip Erdoğan’ı karşıladı. Orada da çok ciddi bir polis saldırısıyla karşılaştı. Bu saldırının boyutu bir inşaatın duvarına asılmış pankartı gaz bombalarıyla indirmeye kadar vardı. Arkasından alanda toplanmaya çalışan insanlara yönelik muazzam bir gaz bombası saldırısı oldu. Polis bire bir yakaladığı herkesi copuyla, tüfeğinin dipçiğiyle dövdü. Şiddet uygulandı. Metin Lokumcu, Hopa’daki Halkevleri üyesi bir arkadaşımız, öğretmenimiz de bu saldırıya maruz kalanlardan birisiydi. Hopa’da yaşayan, doğasına sahip çıkan ve buna karşı canını ortaya koyan bir insan. Onun ölümünün arkasından tüm Türkiye’de, her yerde eylemler gerçekleşti. İstanbul’da, İzmir’de, Eskişehir’de... Ben de Ankara’da bu eylemlere katılanlardan biriyim. Ankara’da AKP il binasının önüne siyah çelenk bırakılarak, hem Metin Lokumcu’nun katledilmesini hem de Hopa halkına yönelik polis şiddetini kınayan bir basın açıklaması örgütlenmişti. Ankara’daki emek ve demokrasi güçlerinin tümünün katıldığı ve onların çağrısıyla gerçekleşen bir eylemlilikti. Henüz AKP il binası önüne varmadan yani basın açıklamasını gerçekleştirmeden polis saldırısına uğradık. “Dağılın” anonsu bile yapmadan, bir anda polisin bulunduğu yerden, yani AKP il binası önünde kurulan barikattan bir gaz bombası atışı başladı. Kimisi ge-

ri çekildi, kimisi saldırının olduğu yere doğru yöneldi. Ben de o saldırının olduğu yere doğru yönelip, bir anda panzere çıktım. İktidarın on yıldır gerçekleştirdiği emek düşmanlığı, kadın düşmanlığı politikalarına, bir isyanla tepkimi duyurabileceğim en yüksek yer orasıydı. AKP demokrasi vaatleriyle iktidara geldi ancak demokrasi namına hiçbir uygulama göstermedi. İktidarın antidemokratik uygulamalarına karşı, haklarımın savunucusu olarak panzerin üzerine çıktım. Orada dikkate değer şey panzerin üzerine çıkmak değil, o panzerlerin neden orada olduğunu sorgulamaktı. Oradan polisin hem Hopa’da hem de Ankara’da uyguladığı şiddette yönelik haklı taleplerimizi ifade etmeye çalıştım. Ve Metin Lokumcu’nun katledilmesinin hesabının sorulacağını bir kez daha dile getirdim.

“Ben açıkçası tecavüze uğrayacağımı düşündüm. Özellikle gözaltında gerçekleşen bir dizi örneğe de tanığız...”

O gün o barikatın arkasına geçilemedi, çelenk bırakılmadı. Polisin dağıttığı kitle Kızılay civarında çeşitli sokaklara dağıldı. Kızılay Meydanı’nda on dakikalık bir toplaşma yaşandı. Arkasından hem sivil faşistler hem de o bölgedeki sivil polisler, çevikleri yoğun bir şekilde Kızılay’a doğru sevk etti. İnsanlar Kızılay’dan Güvenpark ve GMK Bulvarı yönüne doğru kaçışmaya başladılar. Ben de GMK yönündeydim. O tarafa doğru koşarken arkamdaki bot seslerini duydum. Bir kalabalığın, bir polis güruhunun arkamızda olduğunu fark ettim. Bir yere sığınma şansım yoktu. Cadde üzerinde olduğum için, diğer insanlarla birlikte mümkün olduğunca hızlı biçimde koşmaya çalıştım. Ancak panzere çıkmış olmamdan ötürü oradaki sivil polis ve Çevik Kuvvet içerisinde “İşte orada, yakalayın,” diye bir sesi duyunca çok fazla uzağa da

kaçma şansımın olmadığını anladım. Zaten yakaladıkları andan itibaren “Sen misin o panzerin üzerine çıkan orospu?”, “Kasıklarına vurun, gebertin” gibi sözlerle maruz kaldım. İlk söyledikleri sözler bunlar oldu.

“Götürün şunu bilmem ne yapın,” “Ben sana daha yapacağımı biliyorum...” Mesela ben burada şeyi düşünüyorum; “Ben sana daha yapacağımı biliyorum”; hani dövecek mi, taciz mi edecek, tecavüz mü edecek? Aklıma o an bir sürü şey geliyor. Tehditle konuştu en nihayetinde. Bir kadın olarak da ilk önce şiddetle bağlantılıyorsun. Orada zaten dövüyorlar, bunun ötesi daha ne olabilir diye düşündüğünüzde de... Ben açıkçası tecavüze uğrayacağımı düşündüm. Özellikle gözaltında gerçekleşen bir dizi örneğe de tanığız...

Daha sonra avukatlar saymışlar hem Çevik hem de sivil olmak üzere 46 polisin şiddetine maruz kaldım. İlk olarak sivil polisler vurdular. Arkasından o bölgedeki sivil faşistler onlara destek oldular. En son Çevik Kuvvete teslim ettiklerinde baygın haldeydim. O ara, bir polis kameramanı gelip suratıma vurup “Kaldır şu kafanı,” diyerek, çekim yapmaya başladı. “O panzere niye çıktın?”, diye sordu. Afalladım. “Ne yapıyorsunuz siz, dalga mı geçiyorsunuz benimle,” diyerek yere düştüm ve polis işte o sıra kafamı kaldırıp bir tane de vurarak “Biz sana soracağız bunun hesabını,” dedi. Arkasından “Götürün bunu,” dediler. Kalkamıyordum. Polis “Kalk ayağa,” diyor ısrarla. Bacağымda o sıra bir sızı hissettim, “Bir problem var, basamıyorum üzerine”, dedim, “Koluma girin.” “Of,” yaptı, “Bunun bacağında bir sıkıntı var,” dedi yanındakine. Koluma girerek sürüklediler beni. Yolun ortasında bıraktılar. Bir tanesi diğer polise; “Lan, oğlum gel gidelim, başımıza bela alacağız,” dedi, “başımıza bela alacağız, çıkalım buradan. Kızın bacağında bir şey var, üstümüze kalacak.” Ben de “Ambulans çağırın nereye gidiyorsunuz?” dedim. Bir tanesi gitti, geldi, karar veremedi. Sonra, “Nere-

ye gidiyorsunuz, arabaya bindirin bir şey yapın...” falan derken, o sırada bir kadın geldi yanıma. Kadın, polislere “Ambulans çağırın, görmüyor musunuz, kız ölecek, ne halde,” diye feryat figan bağırmaya başladı. Bir yaşlı amca geldi, aynı şekilde, “Yavrum siz ne yaptınız, yazıktır, görmüyor musunuz kızın halini, bari bir ambulans çağırın,” dedi. Sonra polis o an beni gözaltı aracına götürmek istedi. Oradaki insanlar bırakmadılar. “Ne yapıyorsunuz, ambulansa götürmeyecekseniz bırakmayız biz,” dediler. Biri bacağıma sarıldı, biri koluma sarıldı filan. İzin vermediler polisin götürmesine. Zaten polisin de almak gibi bir niyeti yoktu. Çünkü başına bela olacağımı biliyordu, bir anda ortadan kaybolup gittiler. Beni yere yatırdılar oradaki insanlar, sonra bir taksiye bindirdiler. Hızlı bir şekilde Dışkapı Hastanesi’ne gittik. Gider gitmez acildeki doktor muayeneye aldı. Vücudumun hemen hemen her yerinde morluklar vardı. Kafama aldığım darptan ötürü MR’a girmem gerekti.

“Altı ay iş göremez raporu verdi doktor.”

Göğsüme aldığım darptan kaynaklı göğüs hastalıklarına kayıt yapıldı. İlk dört saat içerisinde doktorlar felç tehlikesi geçirdiğimi, o yüzden gözetim altında olmam gerektiğini söylediler. Hastaneye gider gitmez “Ne duruyorsunuz, alçıya alın, bir şey yapın,” demeye başladım. Çünkü orada ciddi bir sızı var. 5-10 defa herhalde iğne vurulmuşumdur sızıdan kaynaklı. Doktorlar hızlı bir biçimde ameliyata alınmam gerektiğini, kalça kemiğinin kırıldığını, bunun en ufak bir hareketten sonra parçalı kırığa dönüşebileceğini söylediler. O sıra zaten doktorların iradesine teslim oldum ve sekiz saat sonra da ameliyata alındım. İşte o iki buçuk-üç saat süren bir ameliyatın arkasından, iki ay süren bir tedavi geçirdim. İlk 15 gün herhangi bir hareket yapamadım. Fizik te-

daviye başlayamadım. Çünkü vücudumda aldığım darplardan ötürü yoğun bir zedelenme vardı. Onların önce iyileştirilmesi gerekiyordu. 15 gün sonra fizik tedavi operasyonu başladı, bir buçuk ay kadar devam etti. Altı ay iş göremez raporu verdi doktor. “Hiçbir şekilde parmak ucuyla dahi basmayacaksın,” dediler. Ve altı ay boyunca hastaneye gidip gelmek zorunda kaldım. Kum torbalarını bileğime bağlayarak yavaş yavaş ağırlık kaldırıp indirmeye başladım. Bir ay sonra ancak koltuk değnekleriyle, iki ay sonra kanatyan denilen o tek değnekle hareket etmeye başladım. Artık en azından, korunaklı mekânda, tek başıma ev içerisinde yürüyebilme kabiliyetim oldu. Altı ay zaten o değneklerle yaşadım. Tabii ondan önce ilk iki ay tekerlekli sandalye... Tek başıma sokağa çıkamıyordum. Yanımda mutlaka bir refakatçi gerekiyordu. Dolmuşa, otobüse binemiyordum. Hastaneye de hani hep yanımda biriyle gitmek zorundaydım. O dönemi de atlattıktan sonra artık sokakta yalnız başıma yürürken kendi kendime önlemler geliştiriyordum. Kalabalık içerisine girmemek, mümkün olduğunca korunaklı bölgelerden, apartman, bina diplerinden yürümek gibi. Şu anda üç tane vida var bacağımda. Sürekli fizik tedavi alıyorum. İki ayda bir doktor kontrolüne gidiyordum. Şimdi bunu altı ayda bire indirdik. Normalde şu günlerde ameliyatta olmam gerekiyordu. Doktor iki yılın sonunda ikinci bir ameliyattan bahsetti. Bacağım ameliyat dolayısıyla bir buçuk santim kadar kıaldı. Egzersizlerle en azından kas gücünü artırıp o kısalığı tolere etmeye çalıştık. Şimdi de yarı aksak bir haldeyim. Ayakkabıma topuk yaptırıyorum ve o topuklarla onu dengelemeye çalışıyorum. Tabii bunun arkasından omurgadaki dengesizlik; mesafenin bir santim kısa olmasının ileri düzeyde bir bel fıtığını tetikleyeceğini söyledi doktorlar. Şu an onun başlangıcı. Omurilikte o anlamda bir arıza belirmeye başladı. Çünkü bir santim kadar, hissedilir bir

boşluk var. Buna bağlı olarak sinirlerde problem olabilir, dediler. Fazla yürüdüğümde uyuşma başlıyor. Örneğin, bir saatten fazla ayakta kalamıyorum. Hemen dinlenme pozisyonuna geçiyorum ya da tersi, bir saat oturduktan sonra bir saat ayakta kalmam gerekiyor. En azından ufak ufak adımlarla. Şimdiki durum böyle.

“Kız mıdır, kadın mıdır bilemem... Beni halk nezdinde düşmanlaştırdığını, cinsiyetimi doğrudan hedef göstererek bir saldırı gerçekleştirdiğini gördük.”

Hastanede yatıyordum o lafı duyduğumda. Zaten ikinci ya da üçüncü gün olması lazım. Referandum sürecinde, Konya mitinginde söylemişti. İlk duyduğumda hastanede televizyondan izliyorum. Hiddetlendim elbette, sinirlendim. Bir insandan, dahası başbakanıdan, ülke yöneticisinden yapılan şiddete dair, polise yönelik görevden alma, vatandaşın özür dileme, “Bir vatandaşımız öldü, başımız sağ olsun,” demesini beklersiniz. Bunları duymayıp aksine beni halk nezdinde düşmanlaştırdığını, cinsiyetimi doğrudan hedef göstererek bir saldırı gerçekleştirdiğini gördük. Bunun amacı bu eylemleri itibarsızlaştırmak, bu eylemlere katılan herkesi eşkıya ilan etmektir ki, zaten hemen Hopa’dan ayrılır ayrılmaz Trabzon’da hepimizi eşkıya ilan etti. Trabzon’da “Eşkıya,” dedi. Konya’ya geldi, “Kız mıdır, kadın mıdır?” dedi. O andan itibaren o eylemlere katılan herkes, eşkıya; bir yandan da kadın olarak böylesi eylemlere katılmaları nedeniyle suçlu ilan edildi. Gerici, muhafazakâr kesimlerin hedefi haline getirilmek istendik. Bunun Konya’da gerçekleşmesi bu anlamda manidar diye de düşünüyorum.

Kısa bir anekdot anlatayım bunla ilgili. Babamın amcası, annemi arıyor, “Ya Nazlı, bu adam bizim namusumuza laf ediyor, ne oluyor orada? Dilşat ne yaptı?” diye soruyor. Me-

sela onların algısıyla düşünürsek hakikaten bir kadının cinselliğini nasıl yaşadığı başbakan tarafından sorgulanır, denetlenir. Başbakan ve onun kurduğu erkle birlikte hesabı sorulur. Ondan habersiz, onun denetiminden bağımsız hiçbir kadının kendi özgürlüğünü, cinselliğini yaşama şansı yoktur ve bunun sınırları vardır. İşte bir kadının cinselliğini yaşamasının sınırları evlilik ve aile içerisinde. O panzere çıkan kadın, ne idüğü belirsizdir dolayısıyla. Bunu insanları kışkırtmak, kendi siyasi erkini yeniden güçlendirmek üzere bir saldırı amacına dönüştürdü. Bu, bugün de devam ediyor. Bugünkü söylemleri de bundan çok farklı değil. Israrla aile, annelik vurgusu, kadının annelikle kutsanması, kutsal aile kavramının yeniden üretilmesi... AKP'nin özellikle 2023 hedefinde, aile ile sınırlı bir sosyal ağ içinde, kadını o sadaka kültürüne hapseden, aile dışında özgürlük şansı tanımayan bir anlayış yatıyor.

“Bir kadının gülüşüne bile tahammülleri yok.”

Polis zaten her toplumsal olayı şiddetle bastırma rolünü bir misyona dönüştürmüş durumda. Kadın eylemlerine baktığınızda da son yıllarda ciddi anlamda bir şiddet olgusuyla karşılaşyoruz. Bu saldırılar sadece eylemleri gaz bombalarıyla dağıtmaya değil, doğrudan kadın bedenini hedef alan saldırılara dönüşmüş durumda. Genel eylemlerin içerisinde de “kadın başına orada ne işin var” söylemiyle karşılaşıyorsun. Yani kendi bedeniyle orada var olan, onu başlı başına bir savunma ve direniş aracı olarak ifade eden bir kadına çok daha sert saldırıyorlar. Bu önce sözlü oluyor. Hani her eylemde kendi kalkanları arkasından işte parmak sallayarak “Sen birazdan görürsün”, “Sana ne yapacağımı biliyorum”, “Orospu” “Si...” gibi kelimelerle karşılaşıyoruz. Yakalandığında da bunu çok daha güçlü bir şekilde



Dilşat Aktaş, Hopa cinayeti protestolarında.

gerçekleştiriyor. Hani cop kullanarak. İşte “Dur, yapma” dediğinde, “Canın çok mu istedi?” söylemlerine maruz kalıyorsunuz. Böyle sanki gerçekten o an, o insanla başka bir mekândasınız. O uzam-mekân algısı, zaman-mekân algısı çıkıyor ve siz bir odada bir erkeğin hakikaten saldırısı altında tecavûze uğruyor gibi hissediyorsunuz. Bunu polisin gerçekleştirmesi, silahı, copu, arkasına devleti almış olması ve bu güçle daha sert şiddeti uygulaması... Ben karşılaştığım her şiddet olayında ölçüsü artarak hep bunu hissettim. Onun açısından benim evde oturmam lazım. Babam veya kocam izin verirse ancak sokağa çıkabilirim ya da zaten onlarla çıkmam gerekiyor, tek başıma çıkamam. Hani sokakta geçerken, yürürken gülerek, kırılarak yürüyemem mesela. Onlar için böyle. Ve beni orada gayet kendinden emin, slogan atarken gördüğünde daha da hınçlanıyor elbette. Hani bir kadının gülüşüne bile tahammülleri yok. Sokakta bir gülüşüne bile tahammülü yok, ki; slogan atmasına, bağırmasına, kendini, talebini o denli ifade etmesine nasıl tahammül edecek?

“Bu memlekette bir vekil çocuğu mu olmak gerekiyor, polisten hesap sormak için”

Dava süreciyle ilgili olarak şunu anlatabilirim; 31 Mayıs’tan sonra, 2 Haziran’da biz bir suç duyurusunda bulunduk polise. Aynı zamanda Tayyip Erdoğan’a da, onun yaptığı hakaretten ötürü suç duyurusunda bulunduk. Olaylardan bir sene sonra cevap geldi. “Tayyip Erdoğan’ın kız mıdır, kadın mıdır, lafı, o dönem referandum mitingleri sürecinde söylendiği için görevi gereği soruşturmaya gerek yoktur,” cevabıyla karşılaştık. Yani başbakan bunu görevi gereği söylemiş!

Polislerle ilgili de herhangi bir gelişme olmadı. Yani biz ısrarla MOBESE’lerin izlenmesini, o kayıtların açığa çıkarılmasını istedik. Az önce söyledim, polis döverken kamera çekimi yaptı. Yani onu ne için yaptılar? İşte panzere çıkan kadını yakaladık ve hesabını da sorduk, diye kendi amirlerine göstermek için. Oradan bir rütbe alacağını, ödüllendirileceğini düşünüyor olabilir. Ama ellerinde bu kayıtlar var ve biz bunları istedik. Ancak olaydan 454 gün sonra MOBESE kayıtları ortaya çıktı. Bu da ancak hatırlarsınız; AKP Hatay Milletvekilinin oğlu tüm polisleri hizaya dizip birine tokat atmıştı, ondan sonra ben de çıkıp, “İlla bu memlekette bir vekil çocuğu mu olmak gerekiyor polisten hesap sormak için,” diye açıklama yaptım. O zaman ortaya çıkartıldı MOBESE kayıtları. Orada da ben polisi teşhis ettim. Zaten hepsinin kasklarındaki numara görünüyor. Sivil polisleri ben her gün sokakta görüyorum. Özellikle kamerasıyla hem çekim yapıp hem de bana vuran polisi pek çok toplumsal eylemde gördüm. Örneğin, Malatya ile ilgili eylemde gördüğümde “İşte burada yakalayın, şikâyetçiyim, bu adam bana vurdu, benim kalça kemiğimi kıranlardan biridir,” dedim polise. Ama onlar oradaki kitleyle beni sakin-

leştirmeye çalıştılar. Biz 155'i aradık o vakit, tutanak tutturduk, polis görevini yapmıyor diye. Uzunca bir vakit eylemlerde görünmedi. Sonra 8 Mart eyleminde gördüm. Yine polise söyledim. Kaçırdılar hemen, uzaklaştırdılar. O kişi kentsel dönüşümden kaynaklı mücadele eden Dikmen Vadisi halkına yönelik Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek'in çetelerle gerçekleştirdiği saldırıda, terörle mücadelenin polisleriyle birlikte yer aldı. Hatta biz avukatlardan ulaştık bu bilgiye. O gün Dikmen Vadisi halkından şikâyetçi olmak üzere karakola gelen ve bunun için ifade veren polisler arasında o polis de vardı. Bizim polisi arayıp bulun dediğimiz kişi, zaten sürekli onların yanında. Ama nedense hiçbir şekilde ne savcılığın karşısına çıkartıldı bu polis, ne de benim karşıma.

"65 tane çevik kuvveti ben yaralamışım..."

Dava sürüyor. Benle ilgili bir dava hâlâ devam ediyor. Benle birlikte 37 kişi, örgüt propagandası ve üyeliğinden 52 yıl la yargılanıyoruz. Artı olarak Hopa olayları içerisinde Ankara'da 100'ün üzerinde insanın 2911 Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri'ne muhalefetten yargılandığı bir dava var.

Ben bir, iki metre dahi yaklaşmadığım halde Ankara Emniyet amirinin ve onun yardımcısının birinin kolunu, birinin parmağını, birinin kafasını kırmışım filan. 65 tane çevik kuvveti ben yaralamışım. Böyle suçlarla da itham edildim. Ama henüz bu polislere dair herhangi bir şey yapılmadı. En son basın savcısı beni çağırdığında, Ankara'da görev yapan 2 bin polisin fotoğrafı içerisinden bana vurana teşhis etmemi istedi benden. Böyle bir şey mümkün değil. Ben onlara kayıtlardan incelemelerini önerdim. "Buradan benim bulmam mümkün değil, kayıtlar zaten elinizin altında, kasklarında, hepsinde numara yazıyor, sicil numaraları ortada, bun-

dan sonra yapılacak şey ortada, benim şudur dememi beklemeyin artık,” dedim. O da hâlâ muallak, bekliyor ortada. En son bana vuran polis kameramanı savcıya gitmiş. Kendi elerindeki görüntüleri teslim ediyor. Ancak işte herhangi bir mukavemetin ortada olmadığı yani benim görüntümün olmadığı söyleniyor. Polis ısrarla saklıyor bu görüntüleri. Ben de ısrarla o görüntüleri istiyorum. Mahkemede bunu özellikle talep ediyorum.

“Gezi Direnişiyle kadın mücadelesi yenilenerek dinamizmi açığa çıkardı.”

Gezi Direnişinde, hepimiz biliyoruz, bir kırmızılı kadınla aslında kadın sorunu ilk defa bu kadar görünürleşti diyebiliriz. Kadınların Gezi Direnişine katılım biçimleri, hem nicel hem nitel olarak yoğunlu. Sokakta, barıkatta, yeri geldiğinde sıhhiye görevini kendi üzerine alarak, balkonlarda tence-tava çalarak, mücadelenin hem en ilerisinde hem de en gerisinde kadının varlığı muazzam bir şekilde ortaya çıktı. Gezi Direnişi kadınların talepleriyle de var olduğunun bir göstergesiydi.

Muazzam bir kadın düşmanlığı ülkemizde yaygınlaştı ve örgütlendi. Bu gerek kadına yönelik şiddet olaylarının oranlarına, gerekse de kadın emeğine yönelik güvencesizleştirme politikalarına bakıldığında açık olarak görülebiliyor. Genel Sağlık Sigortası, güvencesiz istihdam biçimleri... her birine baktığımızda kadınların sokağa çıkmaması için zaten hiçbir neden yok. Siyasi iktidarın onlara biçtiği misyona karşı direnişte kadın simgesi ön plana çıkmaya başladı. Bütün kadınlar bunu en ileri noktaya taşımaya çalıştılar. Bir panzerin karşısında, bir tomanın karşısında durabildiler. Yaralıları taşıırken kadınlar oradaydı. Eylemin öncüsü, başlatanı olarak kadınlar yer aldılar. Siyasi iktidar valisiyle, kadınlara, “An-

neler, çocuklarınızı Gezi Direnişinden çekin,” diye seslendiğinde, anneler iktidarın onlara yüklediği bakım emeğiyle simgeleşmiş annelik rolünü yırtıp, direnişin anneleri olarak polis şiddetine karşı direnişi ilerletmek için zincir kurdular. Bu, AKP’nin gerici, muhafazakâr politikalarına karşı ilerici gücün de bir göstergesiydi. Kadınlar tarafından direniş içerisinde geliştirilen bir gücün. Bu açıdan önemli buluyorum. Hani anneliğin, o kutsal ailedeki rolü Gezi Direnişinde delindi, yırtıldı. Böylesi bir kazanımımız var. İkincisi kürsüler bizim. Parklarda yapılan forumlarda, sokağa her çıktığımızda attığımız sloganlarda taleplerimizi haykırıyoruz.

Kadınlar, Gezi Parkı’na karşı yapılan saldırıya karşı sokağa çıkarken aslında kendi kamusal alanına sahip çıktığını, o kamusal alanı kendi emeğiyle ürettiğini, bedeniyle oralar da var olduğunu ispatladı. Kadınlar açısından kamusal alana yönelik saldırı en başından beri yaşadığımız bir sorun. Yeniden üretim alanının esas öznesi olan kadınlar için özelleştirme politikaları, doğaya yönelik saldırılar, kadın bedenine yönelik saldırılar iç içe geçti. Kadınların direnişte yer almaları, öz savunma biçimleri yaratmaları doğayla çok uyumlu bir biçimde gerçekleşti. Bugün de kadın forumlarıyla parklarda kendi sözlerini söyleme, kendi mücadelelerini yenileme dinamizmi yeniden açığa çıktı. Bu açıdan da Gezi Direnişi bütün kadınlara umut oldu. Bu direnişte kadınların bu derece ileri pozisyon almaları elbette yine polisin dikkatini çekti. Kadınlara yönelik uyguladığı şiddet aynı ölçüde de arttı.

“Kadınların maruz kaldıkları şiddeti mutlaka teşhir etmelerini istiyoruz.”

Gezi Direnişinin ilerleyen günlerinde kadınlar doğrudan hedef alınarak polis şiddetine maruz kaldılar. Kadınlar ciddi bir biçimde yaralanma tehlikesiyle, tehditle karşılaştı. İz-

mir'de bir kadın saçından sürüklendi. Gözaltılarda ciddi oranda kadın sayısıyla karşılaştık. Sokak aralarında kadınlar akreplere, gözaltı araçlarına bindirilerek karakola, emniyete götürüldüler. Birçoğunun tacize maruz kaldığı Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın raporlarına yansdı. Halkevi üyesi Eylem Karadağ arkadaşımız Dikmen'de gözaltına alındıktan sonra dört saat boyunca sistematik bir polis şiddetine ve tacizine maruz kaldı. Dört saat boyunca polis cinsel organına, göğsüne, vücudunun çeşitli yerlerine dokunarak taciz etmiş. Karakola geldiğinde de tecavüz edeceğini söyleyerek devam etmiş tacizine. Arkasından bir suç duyurusunda bulunduk. Bunu da bir eylemle gerçekleştirdik. Bizim suç duyurusu yaptığımız gün Ankara Emniyeti de bir açıklamada bulundu, "Bu kişi daha önce de gözaltına alınmıştı, bu gözaltılarda da aynı şikâyetlerde, karalamalarda bulundu. Gezi Parkı olayları boyunca polisin böylesi bir olayı hiçbir zaman olmamıştır, ilk defa karşılaşıyoruz," diyerek Eylem'in yaptığı suç duyurusunu manidar bulduğunu ifade etti. Biz de "Olayla ilgili herhangi bir araştırma gerçekleşmemişken polisin bir an evvel böylesi bir açıklamayı Ankara Emniyeti'nin internet sitesinden yapmasını manidar buluyoruz," diyerek bir basın açıklaması gerçekleştirdik. Hakikaten hiçbir araştırma yok ortada. Ama polis nedense Eylem'in daha önce yaptığı açıklamalara, verdiği ifadelere yer vererek bir açıklama gerçekleştiriyor. Evet, bir kadın üç defa tacize uğrarsa, bunu üç defa ifade eder, üç bin kişiyle sokağa çıkar, üç bin defa ifade eder. Taciz, tecavüz teşhir edilmek zorundadır. Ankara Emniyeti burada aslında kendini teşhir etmiştir. Bizim daha güçlü yapmaya çalıştığımız şeyi kendi sitesinden ifşa etmiştir. Ankara'da yapılacak kadın forumlarında, biz bütün kadınları, polisin gerçekleştirdiği tacizi, şiddeti teşhir etmeye çağırıyoruz. İnsan Hakları Derneği'ne, Halkevleri'nin hukuk birimlerine başvurabiliriz. Türkiye İnsan

Hakları Vakfı en baştan beri bir çalışma yapıyor bununla ilgili. Yani hiçbir şekilde gizli kalmasın ve mutlaka şikâyetçi olalım. Hatta bundan sonra kadına yönelik şiddetin daha da görünürleşmesi için bunların eylemlere de dönüştürülmesi gerektiğini düşünüyorum.

***“O gün panzere çıkmam kadınların,
o yıllardır yaşadığı kadın düşmanlığına karşı
bir öfkenin de aslında açığa çıkmasıydı.”***

Biz kadınlar için zaten sokağa çıkmak, kendini sokakta ifade etmek aslında özgürleşme talebiyle çok doğru orantılı bir olay. Bunu yapamadığınız zaman, doğal bir sınırı zaten o ataerkillik size çiziyor. Sokağa çıkıp talebini ifade ettikten sonra, özgürleşme pratikleri de gerçekleşiyor. İşte bu bazen eylemlerle oluyor, bazen kadınların çeşitli biçimlerde sokakta yan yana gelişleriyle. Toplumsal mücadele içerisinde kadınların önde olması aslında o hareketin ne denli ilerici, özgürlükçü, eşitlikçi olduğunun da başka bir göstergesi. O gün bu anlamda benim panzere çıkışım bir eşitlik, demokrasi, özgürlük talebinin de bugün kadınlar açısından ne kadar elzem olduğunun ve bunun için yapamayacağımız bir şeyin olmadığını vurgulamak adına, bir duygunun politik bir simgesi idi. Yani o gün panzere çıkmam kadınların, yıllardır yaşadığı kadın düşmanlığına karşı bir öfkenin de aslında açığa çıkmasıydı. O an başka yapacak bir şeyim yoktu. O an slogan atmanın ötesinde yapabileceğim en ileri şey buydu, iktidarın o gücünü, o erkini başka bir biçimde yenebilmek için o an bir hamleyle panzere çıktım. Panzere çıktıktan sonra etrafımdaki polislerin şaşkınlığını unutmuyorum. İki panzerin arasında çevik kuvvet var ve bir an durdular. Ne yapacaklarını bilemediler. Biri bile panzerin üzerine çıkamadı. O andan itibaren aslında önce bir erkek olarak, ikincisi bir

devletin temsilcisi, devletin kolluk gücü olarak, bir kadının karşılarında, devletin aracının üzerinde yer almasını şaşkınlıkla izlemelerine tanık oldum. İktidarın, dolayısıyla o erkeğin iktidarının, kadınlar tarafından ayaklar altına alınmış olması, onlar açısından, panzerden indikten sonra karşılaştığım polis şiddetinin nedenini anlatıyordu.

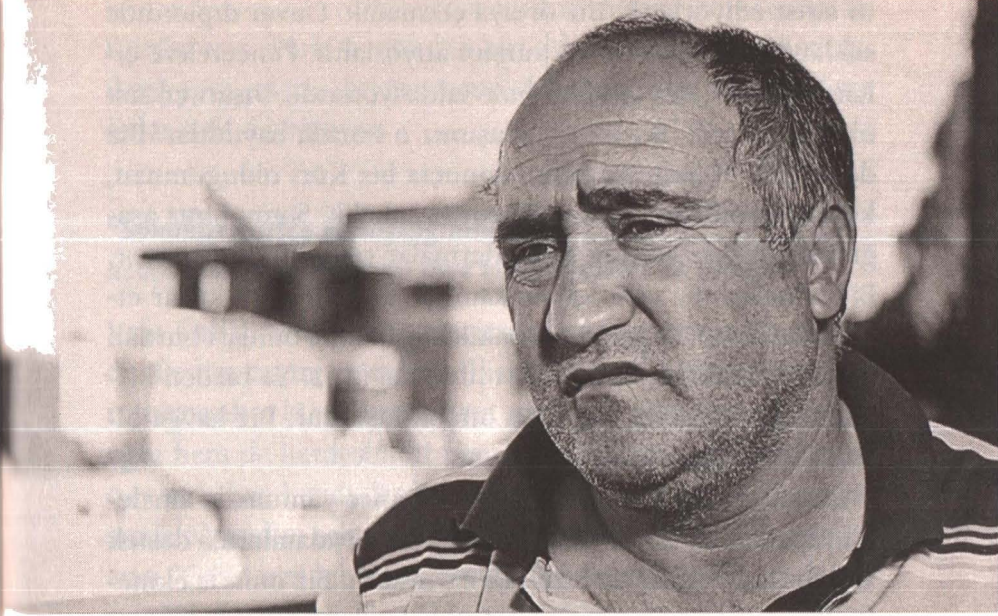
KUZENİ “ŞEHİT” OLDU, O “TERÖRİST” DIYE DÖVÜLDÜ

FEVZİ ÇELİK

Fevzi Çelik, 14.07.2011’de hep yaptığı gibi işe gitti. Birkaç saat geçmemişti ki, onlarca insan silahlar, sopalarla çalıştığı inşaatın çevresini sardı. Çünkü o gün Silvan’da 13 asker öldürülmüştü ve inşaatla çalışanların çoğu Kürttü! “Pis Kürtler”, “PKK dışarı” diye bağırıyorlardı Kürt işçilere, oysa ölen askerlerden biri inşaat işçisi Fevzi Çelik’in amca oğluydu.

1966 yılında, Ağrı’nın Taşlıçay ilcesinde doğdum. Biz iki erkek, altı kız olmak üzere sekiz kardeşiz. Askerlikten sonra 1986 yılında Aydın’a taşındık. O zamandan beri bu memlekette yaşıyoruz. İnşaat işleri yapıyoruz. 2011’de linç saldırısına uğradım. İki aydır bir otel inşaatında çalışıyordum Germencik’te. O gün de işe, otel inşaatına gitmiştim. Herkes işinde gücünde çalışıyordu. İnşaat işi öyledir. Saat on ikiye kadar biz hiçbir gerginlik görmedik. Öğle yemeğinde biri Türk, diğeri Kürt iki arkadaş yemek sırası için tartıştı. Birbirlerine sıra için laf atıyorlardı. Sandalye için yani. Ama

amaç sandalye değilmiş, amaç başkaymış. Biz bilemiyorduk. Bizler Kürt olarak amacı anlamamıştık. Bize bir oyun oynandığını sonradan fark ettik. Olaylar çıktıktan sonra. Onlar biliyordu, biz bilmiyorduk. Haberimiz olsa biz de akrabalarımıza, eşimize, dostumuza telefon açar, en azından gelin bizi kurtarın, derdik... Sen niye benim şapkamı sandalyeden kaldırdın, diye tartışma başlamış. Bir şapka için böyle bir olay çıkartılır mı? O gençler gitti. Bir süre sonra zeytin ağaçlarının arasından gelen insanlar toplanmaya başladılar. Bir baktık ki çevrede bulunan bütün köy ve ilçelerden gelen ülkücü hareketler bizim başımıza toplanmış. Germencik ve Aydın'da ne kadar ülkücü varsa –mesaj mı göndermişler, nasıl yapmışlarsa– bütün köylüleri toplamışlar. Mütteahhit hissetmiş, bize “Çıkın, Söke'ye gidin,” dedi, “olay çıkmasın.” Arkadaşlarımız arabaya bindi. Onlar nizamiye kapısına gidinceye kadar etrafları sarılmış, dayak yemeye başlamışlardı bile. Mesafe vardı, kaçırız diye düşünmüşler. Biz müdahale etmesek –beş, on kişiydiler zaten– hepsini linç edeceklerdi. Yüz, iki yüz kişi onların etrafında toplanmıştı. Kürek ve taşlarla onları linç edilmekten kurtardık. Onlar yüz, iki yüz kişiydiler, bizse kırk, elli kişi. Baktık olacak gibi değil, kaçıp otele sığındık. Beşinci kata çıkıp merdivenleri kapattık. Onların yukarıya çıkmasını böylece engelledik. Polis ve jandarma da vardı ama herhangi bir müdahale edilmiyordu. Gece dokuza kadar sürdü. Dışarı çıkmamıza izin vermediler. Zaten korkuyorduk çıkmaya. Bizi linç edeceklerdi. Çıkmadık. Çocuk ve kadınlarla birlikte ellerinde silahlar, sopalarla otelin etrafını sardılar. Bize ateş ediyorlardı. Bir arkadaşımız yaralandı. Silahla vurdular. Hastaneye götürülmesini engelliyorlardı, “Bırakın gebersin,” diyorlardı, “zaten Kürttür.” Yaralıyı hastanede vururlar korkusuyla Germencik'e değil, Aydın'a gönderdik. Yaralıyı taşıyan arabayı devirmeye çalıştılar. Jandarma da pasifti.



Fevzi Çelik.

***“Amcamın oğlu askerde ölmüş, şehit düşmüş.
Ben onu unutmuş, acaba canımı kurtarabilir miyim,
diye kendi derdime düşmüştüm.”***

Askerlerin öldürülmesinden sonra Kürtlerin halay tuttuğu söylenmiş. O zaman 13 asker öldürülmüştü ama o askerlerden biri benim hem amca, hem teyze oğlumdu. Ben nasıl halay çekerim; zaten ciğerim yanıyor! Bir taraftan amcamın oğlu askerde ölmüş, şehit düşmüş. Ben onu unutmuş, acaba canımı kurtarabilir miyim, diye kendi derdime düşmüştüm.

Ölüm korkusu yaşanmaz mı? Yaşadım elbet! İki bin kişi üzerinize geliyor, siz beşinci kattasınız, güvenlik görevlileri orada, ama hiçbir şey yapmıyorlar. Herhangi bir boşluk bulduklarında sizi linç edecekler... Çok kalabalıktı. Ne diyorlardı? “PKK dışarı”, “pis Kürtler dışarı”, ondan sonra kö-

tü laflar ediyordı. Biz ortaya çıkmadık. Duvar diplerinde saklandık. Çünkü taş ve kurşun atıyorlardı. Pencereleere çıkamıyorduk. Her taraftan bize saldırıyorlardı. Dışarı çıksak öldüreceklerdi. Bir-iki arkadaşımız o esnada bayıldılar. Biz de onlara “Kendinize gelin. Sonuçta biz Kürt olduğumuzu, korkusuz olduğumuzu söylüyoruz,” dedik. Sonra biraz aşağı indiğimizde gördük ki jandarmalar güvenlik sağlamıyor. Bir arkadaşımız vali, kaymakam ve jandarmalara küfür etmeye başlayıp; “Eğer yirmi dakika içerisinde bunları burdan dağıtmazsanız biz kendimiz onları dağıtırız. Ya bizden birçok kişi ölür ya da onlardan birçok kişi ölür. Biz kavga olsun istemiyoruz,” dedi.

Bize saldıranların içerisinde daha önce yanımızda amelelik yapanlar da vardı. Tabii onlar da kendi adamlarına destek veriyorlardı. Onlar da bize saldırıyorlardı. Biz onlarla ekmeğimizi, çayımızı paylaşıyorduk. Çevre dağ köylerinden gelen insanlardı, garibandır diye fazla ezmiyorduk onları. Usta falan da değillerdi. Ekmeğimizi paylaştığımız, garibandır diye ezmeyip yanımızda amele olarak çalıştırdığımız bu insanlar kavga söz konusu olduğunda hepsinden önce bize saldırdılar. Orada toplananlar “Allahu ekber, Allahu ekber” diye bağırıp bize saldırmaya çalışırken, güvenlik görevlileri hiçbir şey yapmıyordu, ne yaparlarsa yapsınlar, diyorlardı. Evet, bize saldıranlar öyle bağırıyordu. Biz zaten beşinci katta mahsur kalmıştık. Aşağı inemiyorduk. İnsanların elinde silah var, bizde bir şey yok, nasıl yapacaktık. Bize devamlı küfür ediyordlardı. “Dışarı çıkın, pis Kürtler, korkak Kürtler”, “PKK dışarı” diye bağırıyordlardı. Ben öfke lenip valiye de söyledim; “Bunlar bize ‘PKK dışarı’ diye bağırı yorlar. Ben keşke PKK’li olsaydım. Ben PKK’li olsaydım eğer, günde kırk milyon için bu sıcağın altında burada çalışmazdım.” Bir yandan amcamoğlu, ciger parçamız Vefa Çelik ölmüş, bunlar da gelmiş bize böyle söylüyor. Acaba on-

lardan kimse askerdeyken ölmüş mü? Askeriyenin içinde de Kürtler var. Türk de olsa biz biri askerde öldüğü zaman ayırım yapıp sevinç duymuyoruz. Biz onlar gibi değiliz. Ama onlar öyle davranıyor.

“Sokakta Kürtçe konuştuğumuzda acaba bize saldırırlar mı diye korktuğumuz da oluyor.”

Vefa Çelik, benim hem amcamın hem teyzemin öz oğluydu. Benim canım ciğerimdi. İlişkimiz kardeş gibiydi. Hiç ayır tutmazdım ki. O benim hem amcamın oğlu hem teyzemin oğlu hem de kardeşimdi! Ben ona nasıl yanmayayım? Ama o esnada ben kendi derdime düşmüştüm. İnşaatta, linç sırasında öğrendim şehit olduğunu. Babam ve kardeşime telefon açıp “Gelin bizi kurtarın, zor durumdayız,” dedim. O da bana “Nasıl yapalım, biz yoldayız. Vefa’nın cenazesine gidiyoruz. Askerde şehit oldu,” dedi. “Nasıl yani?” dedim. Teyzemin oğlunun askerde öldüğünü, şehit olduğunu ben bilmiyordum. Yoksa ben de giderdim. Ona gitmesem, kime gideceğim? Ben kaç saat orada rehin kaldım; nasıl cenazeye yetişeyim? Bizi linç etmek isteyen iki bin kişinin arasında kalmışız, nasıl yapayım? Yoksa ben de memlekete gidip teyzemin oğlunun cenazesine katılmak isterdim.

Nasıl mı kurtulduk? Nazilli, Kuşadası, Didim ve Söke’den gelen Kürtler, olayı duyduktan sonra oraya toplanmışlar ve gelenleri engellemek için yolu kapatmışlar. Bunun üzerine polis ve jandarmalar da yolda güvenlik almışlar. Biz öyle kurtulduk oradan. Gece, karanlık olduktan sonra, saat dokuz-on gibi eve geldik. Bir taraftan Vefa’nın derdi vardı içimde, öbür tarafta kendi derdime düşmüştüm. Eşim falan ağlamış. Hatta karalar bağlamış. Mağdur olmuş. Kadın başına ne yapabilirler ki zaten. Babamlar da iyi olduğumuzu öğrendikten sonra biraz rahatlamış.

Böyle bir şey olabileceğini düşünmedim hiç ama televizyonda görüyorduk, Kürtlerin başına çok defa böyle şeyler geliyordu. Bire bir yaşamadığım için inanmamıştım. Ama bire bir yaşadıktan sonra gerçekten böyle bir şeyin olduğuna inandım. Başınıza gelinceye kadar anlamıyorsunuz. Bu olaydan sonra bir daha o inşaatın oraya gitmedim. Ama Germencik'e gittim, korka korka gittim. Akşama kadar korka korka gidiyordum. Mecburi gidiyordum, iş için. Yolda giderken de acaba gelip arabamızı devirirler mi diye korkuyordum. Etkisi halen var, bitmez ki zaten etkisi. Bir, iki ay doğru düzgün uyuyamadım. Halen gözlerimin önündedir, biz nasıl kurtulduk, diye. Her zaman insanın aklındadır. Bir garajda ya da çarşıda bir şey olsa, siz Kürtsünüz diye bir şey olsa... O korkuyu her zaman yaşıyorsunuz. Sadece inşaat- ta yok ki... Çocuklarımız çarşıya gittiklerinde acaba bir baskı ile karşılaşır mı; başlarına bir şey gelir mi, diye tedirgin oluyoruz. Sokakta Kürtçe konuştuğumuzda acaba bize saldırırlar mı, diye korktuğumuz da oluyor. Baskı hiç aklımızdan çıkmıyor.

Dava açılıp açılmadığını bilmiyorum. Ama kimse tutuklanmadı. Arkadaşımızı kimin vurduğu belli değil yani. Hiçbir suçluyu yakalamadılar. Ciddiye alsaydılar tutuklardı, neden tutuklamasınlar ki. Biz Kürtlerin bir sözü var, "Adam iğne deliğinde de olsa devlet yakalar" diye. Ama yakalamadılar. İşlerine gelmedi. Çocuk kim vurduya gitti. Bütün arabaların camları kırılmış, kaportaları haşat edilmişti. Hepsi bizim cebimizden gitti. Arkadaşlarımız adliyeye başvurdular, ama orada bizim arkadaşlarımız suçlandı. "Siz olay çıkarmışsınız, asker ölmüş, halay çekmişsiniz," dediler. Biz de öyle olunca suçlu biziz deyip, sessiz kaldık. İnşaatın müteahhitine de bayağı baskı yaptılar, Kürt'tü o da, ona da çok baskı oldu.

**“Oğlum pidecide çalışıyordu.
Üzerine Ahmet Kaya tişörtü giymişti.
Onu işten çıkardılar.”**

Bizim Kürtler genellikle inşaat işleri yapıyorlar. Bütün inşaat işlerini biz yapıyoruz. Kürtler neden inşaatlarda çalışıyor? Çünkü fabrika işlerini onlara vermiyorlar. Fabrika işleri Türklerin elinde olduğu müddetçe de bize iş vermezler. Adamın yoksa vermezler. Bir, iki kişi çalışıyorsa da ya torpili vardır, ya da CHP, MHP veya AKP’de adamları vardır. Mecbur kalmasalar inşaat işlerini de vermezler zaten. Ağır işleri kimse yapmıyor. Rusya’dan, Bulgaristan’dan mı adam getirecekler, mecburi bize veriyorlar. Sonuçta bir şey değişmiyor, eziliyorsunuz. Ha Türkiye’de ha Arabistan’da çalışmışsınız farkı yok, inşaat inşaattır. Mecburi seni çalıştırıyorlar. Zaten iş olduğunda çalışıyoruz, olmadığında çalışmıyoruz. Ben 50 yaşındayım. Mecbur, çocuklarımıza bakmak için bu işi yapıyoruz. Kim bakacak? Kim çocuklarımıza ekmek verecek? Biz gidip günlük çalışıyoruz. Doğru dürüst sigorta da yok. Üç gün orada, dört gün burada çalışıyoruz. Sosyal güvencemiz de yok. Müteahhitten dolayı bazen sigorta gösteriyorlar. O da iki gün gösteriyorlar, sonra göstermiyorlar. Babam 75 yaşında, halen sigorta girişi yok. Bu nasıl olacak? Onun yaşlıları emekli olmuş, keyif yapıyorlar. O, çocuklarının eline bakıyor.

Benim üç çocuğum var, beş nüfusuz yani. Bazen maaş çıkıyor ama sürekli değil. Zaten insan belli bir yaşa geldikten sonra artık çalıştırmıyorlar. İş ağırdır. Bugün benle genç biri aynı değildir ki. Bir gencin yaptığı işi ben yapamıyorum. Dolayısıyla mecbur kalmadıkça bana iş vermiyorlar. Ben çocukları okutuyorum. Ben okumamışım, cahil kalmışım. Çok zorluk çektim. Onlar okusun istedim. Ama biri liseyi terk etti. Biri 8. sınıfı bitirdi, artık okumadı. Biri de şimdi liseye gi-

diyor. Okusunlar. Okumaktan zarar gelmez. Bir yere gittiklerinde serbest bir şekilde konuşabilirler. Tabii okulda onlara da zorluk çıkarılıyor. Onların hakkı okullarda da yeniyor. Müdürler falan onları dışlıyor. Ne kadar cahil olsak da biliyoruz. Boşuna bu yaşı geçirmemişiz. Gençlerin hakkını başkalarına veriyorlar.

Oğlum pidecide çalışıyordu. Üzerine Ahmet Kaya tişörtü giymişti. Onu işten çıkardılar. Ben işyerine gidip sordum. İşyeri sahibi, bana esnafların ona telefon açıp “Ahmet Kaya tişörtü giymesin,” dediklerini söyledi. Ben de onlara, “Ahmet Kaya’nın size ne zararı dokunmuş ki böyle yapıyorsunuz?” dedim, “Çocuktur, daha on beş yaşındadır, ne olmuş yani, kalbini kırıp çalışmasına izin vermiyorsunuz.”

“Doğu da bizim, batı da bizim.

Hiçbir yere gitmiyorum.”

Biz neler görmedik ki? Benim dedem 80 yaşında ve engelli idi. Askerler o engelli ayağına rağmen onu yatağından çıkarıp köy meydanında dövmüşlerdi. Bunları da gözlerimizle gördük. Dedemi ve bütün köylüleri meydanda toplayıp dövdüler. Senin atın falan yere gitmiş, orada ne işi var, diye dövüyorlardı. Burada ne işin var, diye dövüyorlardı. 12 Eylül zamanında kim önlerine gelse dövüyorlardı. Bir Kürtçe kaset dinleyemiyordun. Kürtçe konuşamıyordun. Zaten biz de Türkçe konuşamıyorduk. “Sen niye Türkçe konuşmuyorsun?” diyorlardı. “Ee, bilmiyoruz, nasıl konuşalım?” Bundan dolayı dayak yiyorduk...

Gittikçe insanın öfkesi büyüyor. Çünkü biz gerçekten ayırım yapmıyoruz. Bu Türk’tür, bu Kürt’tür diye ayırım yapmıyoruz. Yine de bu baskıya maruz kalıyoruz. Her şey insanın aklına geliyor. Sen gerilla hareketinin içinde olmasan bile bu şekilde kendini orada, onların içinde görüyorsun, çünkü sen

o zorluğu görüyorsun. Belki o hareketten hoşlanmıyorsun, kendim için söylemiyorum tabii, ama baskı görüyorsun yine de Kürt'sün diye. Asker de bizim askerimiz. Bir kardeşim askerde öldürülüyor, biri dağda. Fark etmiyor. O da benim kardeşimdir. Ama onlar öyle yapmıyor. Bugün bir polis de öldüğünde üzülüyoruz, bir asker de. Onlar öyle yapmıyor. Bizim bir insanımız öldüğünde, onlar mutlu oluyor. Dile getiremediğim muamele yapıyorlar. Barış süreci inşallah olur. Ben de askerlik yapmışım; babam, babamın babası, onun da babası askerlik yapmış. Üç oğlum var, onlar da askerlik yapacak. Bugün sen evinde baskı görüyorsun. Neden görüyorsun? Memleket senin, sen kurmuşsun, Çanakkale'de, bilmem doğuda, şehitler tamamen Kürt kentlerinden olanlar; Türkiye için ölmüşler. Ama bugün adam sana başka bir gözle bakıyor. Sanki sen bir şey yapmamışsın. Zaten en fazla barışı isteyen de biziz. Ezilen de biziz. Göçmen-möçmenler başka yerlerden gelmişler. En güzel yerleri onlara vermişler. Şimdi bunlar buraların yerlileri olmuş. Biz de buraların göçmenleri. Ama biz de diyoruz ki; buraların gerçek yerlileri biziz! Ondan böyle sahip çıkıyoruz. Ondan olaylardan sonra göçmedim. Çünkü bu memleketin hepsi bizim. Hem nereye gideceğiz? Oraya gitsek de aynıdır. Orada da asker, polis var, burada da. Nereye gideceğiz? Adam bugün Yugoslavya'dan gelmiş, burası benim memleketimdir, diyor. Ben niye benim memleketimdir, demeyeyim? Doğu da bizim, batı da bizim. Hiçbir yere gitmiyorum.

İHSAN ÖZBEK

İhsan Özbek, Türkiye Protestan Kiliseler Birliği eski başkanı. Malatya'da 18 Nisan 2007'de Zirve Yayınları'nda öldürülen Necati Aydın, Uğur Yüksel ve Tilman Ekkehart Geske'nin dinî lideri ve arkadaşıydı. O da ölüm tehditleri aldı, çünkü "Müslüman" değildi!

Ben İhsan Özbek. Evliyim, iki kızım var. Ankara'daki bir Protestan cemaatinin önderiydim. Aynı zamanda bu cemaatle bağlantılı olan, sekiz ayrı topluluğun Türkiye'deki önderiydim. Bir Türk kilise grubu diyebiliriz. Yaptığım bir sürü şey var ama kendimi böyle tanımlamayı tercih ediyorum.

Hristiyan olarak Türkiye'de sürekli önyargılarla karşılaşıyoruz zaten. Yani bizim hayatımızın bir parçası önyargılar. Türkiye'de hem yaşadığınız sosyal çevrede hem iş ilişkilerinizde, eğer öğrenciyseniz okulda, ailenizde sürekli önyargılarla ve baskıyla karşılaşırsınız. Bizim gündelik hayatımızın bir parçası oluyor bu. Türkiye'deki Protestanlar çoğunlukla

Hristiyanlığı sonradan seçen insanlardan oluşuyor. Cemaatimiz içinde, ailelerinde Hristiyan olanlar bulunsa da, onlar da Hristiyanlığı daha sonradan seçmiş kişiler. Dolayısıyla bir bilinçli tercih söz konusu bizim kilise üyelerimizde. Bu tercih diğerleri; Hristiyan olmayanlar, yakınlar, aile çevreleri, değişik ilişkiler tarafından bir tür reddedilme olarak algılanıyor. Psikolojik, sosyal boyutu var bunun. İnsanlar ihanete uğradıklarını düşünüyorlar. Çünkü Türkiye’de ister Türk olun, ister Kürt sizin kimliğinizin bir parçası olarak görülüyor Müslümanlık; İslâm’ı gündelik hayatınızda yaşamıyor olsanız bile. Ve birden biri, sizin ailenizden birisi, Hristiyan olduğunu açıkladığında, kendinizi reddedilmiş hissediyorsunuz ve bu reddedilmeye uygun tepkiler veriyorsunuz. İnsanlar sanki onuru zedelenmiş, namusuna dokunulmuş gibi, dinini değiştirmiş ya da bir din seçmiş kişiye tepki gösteriyor. Eğer elinizde bir iktidar varsa –ailede babaysanız; okulda müdür, öğretmen; işyerinde patron– bu kişiler üzerinde yaptırım uyguluyorsunuz.

Ben, dindar olmayan bir Müslüman ailenin çocuğu olarak doğdum. Babam sadece ramazanda rakı içmezdi. Annemse kendi ibadetini eder, ama çok sosyal, hayatın içerisinde, kendi mesleği olan, çalışan bir kadındı. Çeşitli sıkıntılar sırasında ayrıldılar ve ben küçük yaşta çalışmak zorunda kaldım kendi yaşamımı devam ettirmek için. Patronum dinî bilgiler verdi bana. Namaz kılmaya başladım, üç yıl kadar sürdü bu. Ashında bir aidiyet ihtiyacı vardı belki; küçük bir çocuk olarak yalnız kalma endişesi. Ama üç yıl kadar sonra İslâm’dan vazgeçtim. Çünkü çok mutsuzdum, yani çok yalnız, çok karanlık. Allah’ın olmadığını düşünmeye başladım. O zaman zaten 1980 öncesiydi. Çok hareketli günlerdi. Siyasi olaylar içerisinde yer aldım. Sol bir örgütün sempatzanıydım, birçok kez gözaltına alındım. Mahkûm oldum birkaç kere, cezaevinde yattım. Cezaevinden çıktıktan sonra üniversiteye



İhsan Özbek.

girdim 1980 yılında. Ankara'ya taşındım o zaman. ODTÜ'de Kimya Mühendisliği okuyordum. Ateist bir dönemim oldu. ODTÜ'de okurken ilk yıl zaten 1980 darbesi sonrasıydı, çok zor bir zamandı. Ve ben Ankara'da, yabancı bir şehirde zor bir zaman geçiriyordum. İlk bir yıl öyle çok anlamlı geçmedi. İkinci yıl kişisel bir deneyim yaşadım. Bir otobüste giderken ister halüsinasyon deyin, ister bir hayal; neyse birden bir ışık gördüm ve bir ses işittim; Tanrı'nın var olduğunu söylüyordu. Ondan sonra bu Tanrı'nın kim olduğunu aramaya başladım. Tabii ki İslâm'la başladım. Kuran okudum, namaz kıldım tekrar. Tanrı var ama kim bu Tanrı diye arıyorum. Sonra Kuran, o zamanki anlayışımla çok bana hitap etmedi. Sonra New Age'le ilgilendim. New Age belki aradığım Tanrı'yı bana buldururdu ama bulamadım, onu da bıraktım.

Değişik gruplar vardı ODTÜ'de. Transandantal Meditasyon diye bir grup vardı o zamanlar ama Tanrı'yı bulamadım. Hristiyanlığı hiç düşünmüyordum açıkçası. Yani hiç hoşlandığım bir şey değildi. Çok ciddi önyargılarım vardı Hristiyanlık için. İşte İncil değiştirilmişti. Ortaçağda engizisyon vardı. Haçlı seferleri vardı. Yani bütün Türklerin Hristiyanlıktan nefret etmesi için geçerli olan sebepler benim için de vardı. Sonra bir kitap fuarına gittim. Ve sırf okumuş olmak için – çok okuyan biri olarak okumuş olmak için– bir Kitabı Mukaddes aldım. Yahudilerin kitabını okumak istiyordum. Eski Osmanlıca bir çeviriydi, o zaman yoktu çağdaş Türkçe çevirisi. Çok zorlandım ve bana çok ağır, dinî kurallarla dolu bir metin olarak geldi ve dedim ki, “Bu benim aradığım Tanrı'yı yansıtmıyor.” Sonra İncil okudum, çok değişik bir histi. İncil'i çok sevdim, İsa'yı sevdim. Sevdiğim bir adamdı. Birkaç ay sonra tekrar okudum. Bütün o yalnızlığım, mutsuzluğum, suçluluk duygum içerisinde İsa'nın gösterdiği sevgi ve bağışlayıcı eylemleri, beni önce kitaba inanmaya yönlendirdi. Sonra o kitap aracılığıyla Kitabı Mukaddes şirketiyle ilişki kurdum. Oradan bazı arkadaşlar buldum ve “Hristiyan'ım” demeye başladım. Sene 1982'iydi.

Ben inandığını açıkça söyleyen ve bunun için mücadele eden biriyim. Her zaman öyle oldum. Ama Hristiyan olduğumda mücadele etmem gerektiğini bile bilmiyordum. Yani benim için her şey normaldi ama sonra öyle olmadığını fark ettim. Ailemden bir tepki gelmedi, çünkü ilk başta onlarla paylaşmamı gerektirecek bir ortam yoktu. Yalnız yaşıyordum, ODTÜ'de yurtlarda kalıyordum. Pek ailemle ilişkim yoktu. Sorun da yoktu. Annem zaten saygı gösteriyordu genel olarak seçimlerime; ne kadar başımı belaya soksa da... Babamla bu konuyu hiç konuşmadık. Bana tepki arkadaşlarımdan geldi. Arkadaşlarım, solcu arkadaşlarım, pek liberal davranmadılar bu konuda. Dediler ki, “Ya ne saçmalık, yani

niye Hristiyan oluyorsun, olacaksan Müslüman ol, herkes Müslüman burada. Bu kadar döneceksen, o kadar dön.” Ve biraz sıkıntı yaşadım ama o dönemden kalan arkadaşlarım çok hâlâ. Bazılarıyla bu konuda sohbet ediyorum, bazılarıyla etmiyorum. Yine de benim açımdan çok büyük bir sorun olmadı, kişisel hayatımda. Sadece biraz terk edildim. Biraz gururum kırıldı bir dönem ama devam ettim.

Benim Türk, Müslüman ve erkek olma üçlemesinin getirdiği iktidarlarla aram hiç çok hoş olmadı. Küçük yaştan itibaren kendimi Türk olarak adlandırmamaya başladım. Ben Çerkez kökenliyim. Onun getirdiği bir azınlık bilinci vardı. Çok anlamıyordum belki ama babam 1960’larda, Çerkez kimliğini açıkça ifade eden ilk örgütlenmelerin içindeki kişilerdendi. O yüzden onun mücadelesinin getirdiği bir şey var herhalde. Yine de düzen karşıtı bir yapı hiç çevremde olmadı. Çok uyumlu, beyaz Türk bir ailenin içerisinde yaşadım. Ama milliyetçi duygum hiç olmadı... Erkek olmaya gelince; aslında kendimi “erkek” olarak ifade ettiğim hiçbir ortamın içinde bulunmadım. Çevremde hep kadınlar vardı. En yakın yoldaşlarım hep kadınlardı. Müslümanlıksa... Evet, belki Müslüman olduğum dönemde ifade ettim. Annemle beraber kuaföre giderdik ve ben kuaförde namaz zamanı seccade açar namaz kılardım. Yani öyle bir ifade vardı, hoş oluyordu herhalde o zaman çocuk olarak. Belki benim özgür davranmamın arkasında yatan şey bu. Yani ben hep olduğum gibi oldum, hep aykırı ama rahattım. Nefret duygusuna varacak kadar önyargılarım yoktu. Klasik klişelerden ibaretti. Zaten –özellikle insanlarla konuştuğumda görüyorum– Hristiyanlık karşıtı klişelerin çoğunun içi dolu değil. Yanlış bilgiler, yanlış tanımlarla dolu. Benimkiler de kolaylıkla yıkıldı o yüzden. Biraz haçlı seferleri üzerine okuyunca, aslında Haçlı seferlerinin bizim bildiğimiz gibi olmadığını gördüm. Evet, Haçlılar gelmiş, Müslümanları öldürmüşler ama aslında

Müslümanlardan çok Hristiyanları öldürmüşler bu insanlar. Bunun arkasında yatan iktisadi ilişkiler hakkında biraz bilgi sahibi olunca, dinden ziyade Avrupa'nın içinde bulunduğu ekonomik, sosyal durumun getirdiği bir savaş olduğunu öğreniyorsunuz. O zaman Hristiyanlığı suçlamak yerine aslında bir sosyal sistemi, ekonomik anlayışı suçluyorsunuz.

"Bizi satıyorsun! Bize ihanet ediyorsun!

Orada 'biz' önemli. Ve sen 'biz'e aykırı davrandığın için tepkiyi hak ediyorsun."

Uzun yıllar tek başıma kaldım Ankara'da. Ben Hristiyan olduğum zaman Ankara'da bir kilise yoktu. İstanbul'daki bir topluluğa gidiyordum önce. Süryani kökenli Protestanların olduğu bir kilise vardı İstanbul'da. Bir süre Ankara'dan İstanbul'a, oraya gittim ama ben orada da ayrıksı kaldım. Yani uzun saçlı, uzun sakallı, böyle bir acayip adam. Onlar daha muhafazakâr abilerdi. Gitmemeyi tercih ettim bir süre sonra. Ama onlar beni buldular daha sonra, –sekiz yıl sonra, biraz da benim katkımla buluştuk– Ankara'da bir topluluk kurulmuş olduğunu öğrendim. 1986'da bu topluluk başladı ve ben 1990'da, Temmuz ayıydı, ilk kez bu toplantıya katıldım. Ondan sonra bu topluluğun bir parçası oldum. 1992 yılında kilisenin ihtiyarlarından biri oldum. 1995'te Türkiye'deki Protestanları temsil etmeye başladım. Protestan Kiliseler Birliği'nin başkanı oldum.

Kimliğimdeki din hanesinden Müslümanlığı çıkarttırdığım tam tarihi hatırlamıyorum. Bir gün değiştirme ihtiyacı hissettim. Çankaya Nüfus Müdürlüğü'ne gittim. Dilekçe verdim. Biraz acayip acayip bakıyorlar tabii ama onun dışında bir şey olmadı. Yalnız eşim bir yıl sonra din hanesini değiştirdiğinde o dönemin Çankaya Kaymakamı eşimin akıl sağlığının yerinde olduğunu anlamaya çalıştı. Son de-

rece aşığlayıcı bir şekilde dinini değiştiriyorsan deli olman lazım, şeklinde bir sürü sorular sordu eşime. Bir sürü insan vardı odasında. Kocaman odası, kocaman masası, bir sürü misafiri ve karşısına geçiyorsunuz. Dilekçeyi onun imzalaması gerek ve son derece buyurgan, muktedir bir şekilde, oradan size akıl sağlığınızın yerinde olup olmadığına ilişkin sorular soruyor. Açıkça taciz. Ama eşim imzayı almak için sorduğu bütün sorulara cevap verdi. Dışarı çıktık ve din hanesini değiştirdi.

Türkiye’de yaygın bir inanış var; “Türkler, Müslümandır” diye. Ki, doğru değil. Türkler Müslüman olmadan önce Hristiyan oldular. Süreç içerisinde bir kısmı Müslümanlaştı. Yahudi Türkler vardı. Hristiyan Türkler hâlâ var Türkiye dışında. Türkler uzun yıllar boyunca İslâmîyet’in lideri pozisyonundaydı. İslâm kimliğiyle Türkler başka uluslara egemen olmuşlar. Osmanlı Devleti dönemindeki o liderliğin getirdiği bir sahip çıkma, kimliğinin bir parçası haline getirme durumu olmuş. Bu davranış alışkanlıkları Türkiye Cumhuriyeti döneminde de devam ettirilmek isteniyor. Biraz bilinçaltı var, biraz bilinçli, siyasi uygulamalar var. Yani şimdi birisi Hristiyan oldum deyince, “Estağfurullah” diyorlar. İlk Hristiyan olduğumda insanlar bana “Hee, demek artık Ermeni oldun,” dediler. İyi de ne ilgisi var? Ama insanlar dışlıyorlar. “Türkler, Müslüman. Hristiyanlar, Ermeni!” Milliyetimizi değiştiremiyoruz yani ait olduğumuz milli kimlik değişmiyor. Ashında yapay bir etiket milli kimlik de, ama kanla alakalı olduğu konusunda bir iddia var. Dinî seçim yaptığınızda insanlar milli kimlikten vazgeçtiğinizi düşünüyorlar, o yüzden de tepki gösteriyorlar. “Bizi satıyorsun!”, “Bize ihanet ediyorsun!..” Orada “biz” önemli. Ve sen “biz”e aykırı davrandığın için tepkiyi hak ediyorsun.

Protestanların acayip bir şanssızlığı var. Protestanlığı seçen insanlar Türkiye’de ilk önce egemen sınıfın içerisinde

çıktılar. Beyaz Türkler dediğimiz insanlardı ve kesinlikle azınlığın bir parçası olmak istemediler. Bizim savımız şuydu: “Biz Hristiyanlığı seçtik ama biz Türk’üz ve Türkiyeli yani Türkiye Cumhuriyeti’nin vatandaşı olarak azınlık değiliz. Biz birinci sınıf vatandaşız.” Ve bunu kanıtlamak için her şeyi yapıyorduk. “Hayır,” diyorlardı, “artık siz azınlıksınız.” İlk başta anlamadık bunu. Şimdi kabul ediyoruz. Evet, biz Hristiyanlığı seçerek azınlık durumuna düştük. İlk başta Türklük vurgusu vardı. Hatta ilk kiliselerin adlarında Türk sözcüğü var, bizim kilisemizin ilk adı –daha doğrusu ben önder olana kadarki adı– “Ankara Bağımsız Türk Protestan Kilisesi”ydi. Bağımsız; biz Amerika, Avrupa Birliği ile ya da herhangi bir kiliseyle bağlantı içerisinde değiliz demek içindi. Türk’üz lafıysa biraz kendimizi korumak içindi. Kendimize sürekli şunu telkin ediyorduk; “Biz ayrılmıyoruz, biz büyük bizden; Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan ve yöneten kesimden ayrılmıyoruz, biz hâlâ onun bir parçasıyız. Hristiyan’ız ama inancımız öyle, biz hâlâ muktedirlerin arasındayız.” Türkiye’deki politik meselelere bakışımızın onlardan farklı olmadığını gösteren bildiriler yayınlıyordu arkadaşlarımız. Azınlık psikolojisi aslında bizi derinden etkiliyordu ama biz azınlık olduğumuzun farkında değildik. Korkuyorduk. Kendimizi ifade etmekten korkuyorduk ama sonuçta sizi konuşmaya zorluyorlar.

Türkiye’de kiliselere devam eden 4500 civarında Protestan var. Toplam 5000 civarında olduğunu varsayabiliyoruz. Çünkü her kentte kilise yok. Bizim cemaatimiz bütün Türkiye’de 350 kişi kadar. Sekiz topluluğumuz var. İstanbul’da 2, Ankara’da, Mersin’de, Adana’da 1, Malatya’da 2. Bizim istatistiklerimiz genel olarak Türkiye ortalamasını yansıtıyor. Kadınlar biraz daha fazla. Türkiye’de de öyle. Yoksul-zengin oranı Türkiye durumunu andırıyor. Belki orta sınıf bizde biraz daha fazla. Öğrencileri orta sınıfın içerisine alırsak eğer.

Biz genç bir topluluğuz. Dünyanın 136 ülkesinde etkinlik gösteren Uluslararası Foursquare Kilisesi diye bir kilise grubunun parçasıyız 1999 yılından beri. Ben onun Dünya Yürütme Komite Kurulu üyesiyim. Aslında, bizde Katolik Kilisesindeki gibi metropolit, kardinal ya da piskopos gibi rütbeler yok. Ama bir Dünya Yürütme Kurulu var, ben onun üyesiyim. Beş kişiden oluşuyor. Benim sorumluluk alanım bütûn Kuzey Afrika, Orta Doğu-Orta Asya. Aslında pastör olmayı hiç istemedim yani ben son derece sivil bir vatandaşım. Ama ihtiyaç vardı. Çok sorumluluk duygusu olan biriymişimdir. İhtiyaç görünce oldum. Ondan sonra ilahiyat okudum. Bir Amerikalı gibi ilahiyat fakültesi mezunuyum. Sonra Almanya'da bir okulda master yaptım, teoloji üzerine. O sıra, 2006 yılında, Türkiye Protestan Kiliseleri'ni temsil etmeye başladıktan beş ay sonra, bu kilisenin pastörü oldum.

“Polisler, Hristiyanlığı seçen üniversite öğrencilerinin anne-babalarına haber veriyorlar; ‘Sizin oğlunuz, kızınız gâvur oldu, onu kurtarın, kötü yola düştü,’ şeklinde.”

Genel problemimiz; misyonerlik faaliyetleriyle ilgili. Çok ciddi bir önyargı var buna karşı. Bizim inancımızda açık bir buyruk, inancımızı paylaşmak gerekliliği. Biz kendimizi ifade etmek, inancımızı anlatmak zorundayız. İsa'nın yüzünden ayrılmadan önce verdiği son buyruk bu. O yüzden biz bunu yapıyoruz. Ama bizim inancımızı açıklamamız herhangi bir siyasal faaliyetle birlikte olmuyor. Herhangi bir başka gündemimiz yok. Bizim tek gündemimiz inancımızı paylaşmak. İnsanların Hristiyan olmasına yardımcı olmak ve bundan dolayı da sevinmek. Ama Türkiye'de Hristiyanlıkla ilgili faaliyetlerin hepsini misyonerlik faaliyeti ya da Hristiyan propagandası başlığı altına yerleştirdiler ve Hristiyanlık propagandasının yasak olduğu izlenimini edindi in-

sanlar. Oysa Türkiye tarihinin hiçbir zamanında Hristiyanlık propagandası –belki Atatürk döneminde bir süre– yasak olmadı. Nasıl Müslümanlık propagandası yasak değilse, Hristiyanlık propagandası da serbest. O ne demek; onu da bilmiyoruz aslında, Hristiyanlığın nasıl propagandasını yaparsınız? Toplantı zamanı kiliseye gel, şeklinde günde beş ke-re söyleyebiliriz. Ya da sokaklara çıkıp insanları kiliseye davet edebiliriz. İnancımızı anlatabiliriz. İncil verebiliriz. Bunlar hiçbir zaman yasak olmadı ama insanlarda böyle bir algılama vardı. Ve ne zaman inancımızı paylaştıysak 1990'ların ortasına kadar, sürekli gözaltına alındık, dayak yedik gözaltında. Terörle mücadele masaları bizimle ilgileniyorlardı. Örgüt şemaları olur terörle mücadele şubelerinin duvarlarında. Arkadaşlarımız gittiğinde gördüler, orada misyonerlik faaliyeti yürütenlerin örgüt şeması da vardı. Komplo teorisi uzmanı kişiler gibi çalışıyordu o zaman terörle mücadele masaları. Bizim arkamızda birlikte çalışan bir örgüt olduğu zannı vardı. O yüzden çok sıkıntı çektik. Ama Protestanların öyle bir birlikteliği söz konusu değildi. Protestanlar çok bağımsız, inançları birbirinden çok farklı gruplardan oluşuyor. Ama saygı duyarız birbirimize. Büyük baskı görüyorduk. İnancımızı her açıkladığımız yerde insanların tepkileri sert oluyordu. Politik görüşlerine göre bu sertliğin şiddeti değişiyordu sadece. 1989 yılında bütün Türkiye'deki Hristiyan erkekler gözaltına alındı. Ben kiliseye bir sene sonra başladığımdan, o zaman kiliseye devam etmediğimden alınmadım. Gözaltına alınan herkes, yerlisi-yabancıyı dayak yediler. Sanki dayak atılarak Hristiyanlıktan vazgeçirilebilirlermiş gibi. Ama bu son büyük şiddet uygulaması oldu. Ondan sonrakiler daha yerelleşti. Kiliselere gelip insanları bulmak, insanları evlerinde ziyaret etmek gibi polis uygulamaları oldu. Hâlâ oluyor bu. Bazı şehirlerde polisler, gençlerin, Hristiyanlığı seçen üniversite öğrencilerinin anne babaları-

na haber veriyorlar; “Sizin oğlunuz, kızınız gâvur oldu, onu kurtarın, kötü yola düştü,” şeklinde. Bazen bunun sonucu aile içi şiddete bile varabiliyor. Örneğin, şimdi bizim kilisemize devam eden üniversite öğrencisi bir kız arkadaşımız, İstanbul’daki ailesine gitti, inancını açıkladı. Babası güzelce bir dövdü. Ondan sonra bütün kitaplarını aldı. Üniversiteye devam etmesini yasakladı. Sömestr tatilinde söylemişti. Bu dönem okula devam edemedi, şimdi İstanbul’da. Yani İstanbul kozmopolit bir kent diye düşünüyorsunuz ama orta sınıf Türk ailesinin verdiği tepki İstanbul’da da bu...

Jandarma, küçük şehirlerde İncil dağıttığı zaman gözaltına alıyordu arkadaşlarımızı. Ve bazen İslâmîyet’e hakaret, Hz. Muhammed’e hakaret ettiler, gibi ilginç suçlamalara maruz kalıyoruz. Kendi inancımızı açıkladığımızda sanki hakaret ediyormuşuz gibi düşünüyorlar. Biz hiçbir inanca hakaret etmiyoruz. Sadece kendi inancımızı söylüyoruz. İnsanların farklı inançtan olmalarını da anlıyoruz, kabul ediyoruz. Benim annem Müslüman. Annemi çok seviyorum. Birlikte yaşıyoruz, ben ona hiç namaz kılma demiyorum. Ya da işte sen şöyle yanlış bir inanca sahipsin, demiyorum. Birlikte yaşıyoruz ve gayet saygılı bir ilişkimiz var ama insanlar bunu görmüyorlar. Dediğim gibi kendilerini reddettiğimiz, onları küçük gördüğümüz kanısına kapılıyorlar. Aslında reddettiğimiz şey, sadece onların inançları. Her insanın politik ya da dinî inancına katılmak zorunda değilsiniz. İnsanların farklılıklarını tolere etmek değil ama onların varlıklarını kabul etmek gerekir.

“Defol gâvur, bu ülke Türklerin, diyen sınıf arkadaşları, ilkokul 4. sınıftaki çocuklar, kızımı dövdüler.”

Kilisemize bir üniversite öğrencisi gelmişti, Eskişehir’den. İnançla ilgili bir anket yapmak istemiş dersiyle alakalı. İzin

verdim, tabii gelsin, ne öğrenecekse öğrensin, diye. Ama kilisemizdeki görevli polisler o dönem hemen bunu rapor etmişler. Anket yapmak için Devlet İstatistik Enstitüsü'nden izin almak gerekiyormuş. Ama pratikte o yasa kullanılmıyor belli ki, yani o hafta başbakan da anket yapmıştı, sanmıyorum ki izin alsın. Mahkemeye çıkarttılar beni. Ve mahkemeye gelen nüfus kaydında, bu adam Hristiyan olmuştur, diye yazıyor. Bu her davada olabilir. Sonra ben nüfus müdürlüğüne yazıp, benim kişisel bilgilerimi başkalarıyla paylaşmasına izin vermediğimi söyledim. Artık hiçbir yere gönderemiyorlar bu bilgiyi. Çünkü biliyorlar ki, gönderirlerse onları dava edeceğim. Aslında nüfus cüzdanlarından din hanesinin kaldırılması için uğraşmak istedim ama o kadar çok davalayla uğraşıyorum ki ona sıra gelmedi. Nüfus cüzdanlarında din hanesinin bulunması bizatihi baskı sebebidir. Bir öğretmen boş bıraktı, hiçbir dine inanmıyordu. İnanmama özgürlüğü olması lazım ama internette onun ahlâkı ve kişiliği hakkında bir sürü şey yazıldı. Tehditler aldı. Ve öğretmen olarak görev yaptığı şehri değiştirmek zorunda kaldı. Benzer bir sürü hikâye var. Yalnızca Hristiyanlar için değil, inanmayanlar ya da başka herhangi dine inananlar için aynı özgürlük olması lazım. Bahailer bu konuda çok sıkıntı yaşıyorlar. Bizim devletimiz Bahailerin Müslüman olduğunu düşünüyor ve siz Bahai olamazsınız, siz Müslümansınız diyor; adamların başka dini, başka peygamberi, başka kitabı var. Ama siz Müslümansınız, diye karar vermiş devlet, onlar Müslüman olarak yaşamak zorundalar kimliklerinde. Bu çok daha farklı sorunlara yol açıyor. Ben kızlarımın inanç özgürlüğü olduğunu düşündüğüm için doğdukları zaman din hanelerini boş bıraktırdım. Ama bir zaman sonra, nüfus cüzdanını yenilememiz gerekti, o zaman baktım ki devlet kızlarımın Hristiyan olduğuna karar vermiş! Devlet bizim için her şeyi düşünmüş yani. Oysa büyük kızım Hris-

tiyan olduğunu ifade ediyor. Küçük kızım bilmiyor henüz. Daha karar verecek durumda değil herhalde. Biz baskı yapmıyoruz ona. Başka bir din de seçebilir ya da dinsiz olabilir. Önemli değil... Ama din dersleri yüzünden sorun yaşıyoruz. Din dersleri çok ciddi bir problem. Yalnızca din dersi değil, dersler zaten ciddi bir problem. Şöyle ki; kızlarım, –kendi hayatımdan bahsedeyim– ikisi de din dersinden muaf olsunlar diye dilekçe verdik. Okulları çok anlayışlı davrandı. Özel okul olduğu için herhalde. Din dersinden muaf tutuldular ama din dersi sırasında sınıftan çıkmak zorundalar. Çünkü din dersinde anlatılan şeyler Sünni, Müslüman. Ve Hristiyanlık karşıtı. Bir sürü gerçek dışı bilgiyle dolu. Büyük kızım benim gibidir. Orada o gerçek dışı ders bilgilerini işittiğinde susmamayı tercih etti. O yüzden derste sınıfta durmaması gerektiğine karar verildi, kütüphanede okuyacak. Ama bu sınıfta büyük bir tepkiye yol açtı. Allahtan başka bir Hristiyan vardı, bir Amerikalı, o yüzden çok şiddetle karşılaşmadı. Ama bir süre dışlandı. Küçük kızım aynı okulda, büyüğünden üç yaş küçük ama o şiddetle karşılaştı. “Defol gâvur, bu ülke Türklerin,” diyen sınıf arkadaşları, ilkokul 4. sınıftaki çocuklar, kızımı dövdüler. Okul, durumu öğrendikten sonra çok yardımcı olmaya çalıştı. Dediğim gibi özel okul olduğu için. Ama sorun sistemde. Çünkü 1999’la 2008 arasında Türkiye’de Hristiyanlık karşıtı yayınlar her yerde vardı. Televizyon ana haberlerinden gazetelerin manşetlerine kadar, bütün ana akım medyada Hristiyanlık karşıtı haberler vardı. Cumhuriyet gazetesinde o zaman Milli Güvenli Kurulu’nun 2003 yılında yaptığı bir toplantıdan bir rapor vardı. Milli Güvenli Kurulu’nun üç tehdidi vardı: Bölücü terör, şeriatçı yapılanma ve misyonerlik faaliyetleri. Milli Güvenlik Kurulu’nca –2003 müydü, 1998 miydi; 21.yy’ın ilk yılları diyelim– misyonerlik faaliyeti ülke için tehdit olarak algılanıyordu. Ve bütün devletimiz bizim-

le savaştı. Yalnızca devlet değil, medya bizimle savaştı, halk bizimle savaştı. Linç ediyorlardı insanlarımızı sokakta. Biz inancımızı yine de paylaşmaya çalışıyorduk. Orta yaşlı sıradan kadınlar Ankara Kızılay Meydanı'nda bizim arkadaşlarımızın suratına tükürüyorlardı. Böyle bir tepki vardı toplumda. Bu toplumda bu tepkiyi hazırlayan bizzat devletin kendisiydi. Orduydu. Özellikle Jandarma Genel Komutanlığı çok kararlı bir şekilde Hristiyanlık karşıtı faaliyetleri örgüt-lüyordu. Hristiyanları gözaltına alıyorlardı. Haklarında yalan davalar düzenliyorlardı. Bu yüzden birçok kez suç duyurusunda bulunduk ama yargılama izni vermedi hükümetler.

2005'te camilerde okutulmuş bir hutbe var; "Misyonerler devleti bölmeye çalışır. Öldürülmeleri müstahaktır." şeklinde... Diyanet İşleri Başkanlığı da çok yaygın olarak "Müslümanların kendisini savunması" başlığı altında Hristiyanlık karşıtı, misyonerlik faaliyeti karşıtı toplantılar düzenliyorlardı. Türkiye'nin her yerinde yaptılar bu toplantıları. Çok büyük toplantılar oldu. Bunların içerisinde bazı ilginç isimler yer alıyordu. Neyse, o isimlere gerek yok şimdi. Ama Diyanet ya da askerî kişiler ne zaman o toplantıları yaptılarsa, orada şiddetle karşılaştık. 2007 yılında Malatya'da cinayet işlendiği zaman da o şehirde bu faaliyetler vardı!

Kiliselerin içerisinde askerî kişilerin ajan olarak bulunduklarını zaten biliyorduk. Mesela Mersin'deki kilisede 20 kişi vardı, üçü polismiş; biri askerî polis, ikisi normal. Gençlik grubumuzun üyelerinden birinin sivil polis olduğunu öğrendik. Öğrendiğimiz gün, son günü oldu, bir daha gelmedi. Aslında biz polislere de açığız ya, neyse... Çok kaba takibe maruz kaldık. En ciddi suçlamalardan biri İncil'in içerisine 100 dolar koymamızdı. Herkes bilir bu efsaneyi; İncil'in içerisinde 100 dolar bulursunuz! Bizim İncil'lere 100 dolar koymamız demek, 10 bin İncil dağıtıyor olsak 1 milyon dolar eder, bu çok ciddi para. Yani benim bu kadar büyük eko-

nomik sıkıntılar çekip çalışmama gerek yok öyleyse. Malatya'daki cinayetten sonra gazeteci arkadaşlarla konuşuyorduk. İki arkadaşın kurbanlardan birinin evine girmesine izin verdik, çünkü orada toplanıyorduk, orada yas tutuyorduk, onlar da bizim tanıgımızdı. Bize bir-iki gün sonra "Ya insanların 3 bin dolar maaş aldıklarına inanmak mümkün değil," dediler. O kadar maaş almıyorlar ki, çalıştıkları şirketten yani Zirve Yayınları'ndan ne aldıklarını ben biliyorum. Ama öyle bir intiba var. Bunlar büyük paralar karşılığı çalışıyorlar. Bu nefret ortamı yaratmanın bir yöntemi. Bizi kötülüyorlar. Kiliselerde ne yapılır? "Para verilir, insanlar parayla satın alınır, yabancı ülkelere gitmelerini sağlarlar, bekâr erkeklere kız, bekâr hanımlara erkek ayarlanır." Tabii biz, evlilik şirketi, iş ve işçi bulma kurumu gibi çalışıyoruz! Bu beklentiyle geliyor insanlar. Etiketliyorlar, lekelemeye çalışıyorlar ve tepkiler de buna uygun oluyor... Bakın, benim koruma polisim, benle çalışmaya başladıktan birkaç ay sonra "İhsan Bey," dedi, "ben İncil'in içinde 100 dolar görmüyorum." "Yok ki," dedim, "bulsan da keşke bize de versen."

"Üç silahlı kişi bu kilisenin kapısına geldi beni öldürmek için."

Hiç fiziksel şiddete maruz kalmadım ama televizyon programlarının çok yoğun olduğu yıllarda, sokakta beni parmaklarıyla gösteriyordu insanlar; "İşte televizyondaki papaz," diye. Birkaç yıl devam etti bu ama şimdi unuttular. Biraz da kilo aldım daha iyi oldu...

2008 yılı Mart ayında üç silahlı kişi bu kilisenin kapısına geldi beni öldürmek için. Burada değildim. İçeride bir arkadaşım vardı, yabancı. O kapıyı kilitlemiş, içeride duruyordu. Bir arkadaş dışarda arabasını yıkıyordu kapının önünde. Kapının önündeki arkadaşta geldiler. Onun Hristiyan ol-

duğunu biliyorlardı, beni sordu iki kişi, üçüncüsü arabadaydı. Arkadaş, olmadığımı söyledi. Silahlarını çıkardılar. “Biz onu vuracağız, o içeride olmalı,” deyip içeri girmeye çalıştılar, ama giremediler, kapılar kilitliydi. Ondan sonra, arkadaş telefonunu kaldırdı ve onlar kaçıp gittiler. Hemen herkesin gözünün önünde oldu bunlar. Arabayı teşhis ettik. Karakola getirilenleri arkadaşımız teşhis edemedi, etmek istemedi. Ve onlar serbest kaldılar. Çünkü büyük bir korku vardı. Yani iki tane silah burnunuzun dibinde olunca zor. O arkadaş artık gelmiyor. Başka bir şehre taşındı... Bu olaydan sonra galiba, altı ay kadar koruma vermediler. Sonra işte 2009 başından beri herhalde korunuyorum. Şimdi çalıştığım adam harika biri. Muhafazakâr bir Müslüman ama gayet iyi anlaşıyoruz. İkimiz açısından da ilginç oldu. Birisiyle beraber yaşamak... Eşimden daha çok görüyorum onu. Aramızda bir sevgi ilişkisi doğdu zaten, yani birbirimize değer veriyoruz.

“Bizim en önemli problemimiz kilise mekânı, ibadethane bulmak.”

Bizim kiliseye polis baskını olmadı. Polislerin geldiği oluyor da, öyle baskın şeklinde olmadı. İlk başlarda kapatmak istediler ama çok net bir tepki verdik. İzmir’de kiliseyi kapatmışlardı, bizi de kapatacaklarını söylediler. Ben de, “Aynı gün, biz Kızılay’da ibadet yapacağız,” dedim. Ondan sonra vazgeçtiler. Pencerelerimiz çok kırıldı. Şimdi Amerikan siding var, camları yok kilisenin. Onun sebebi o; sürekli camlarımız kırılıyordu. Buraya çok yakın bir lise var, milliyetçi unsurlarla dolu. Mahallenin gençleri diyeyim, yani o arkadaşlar geçerken Kurtuluş Kilisesi’nin camlarını kırmayı alışkanlık haline getirmişler. Bize zararı yoktu aslında, sigorta şirketine zararı vardı. Ama can sıkıcı oluyor. İnsanların kilisenin camının kırıldığını görmeleri bunu doğallaştırıyor.

Şiddetin uygulandığını insanlar görünce şiddet normalleştiriyor. O yüzden rahatsız oluyoruz sadece. Amerikan siding yaptırdık, kapattık. Çirkin bir görüntü, ama cam kırılmasından daha iyi. Ondan sonra bir sorunla karşılaşmadık, kapıda bir polis kulübesi var. Aslında polisler orada oturuyorlardı, ama emniyet müdürü ya da vali değiştiğinde o konuda politikaları değişiyor. Şimdi gelmiyorlar.

Bizim en önemli problemimiz kilise mekânı, ibadethane bulmak. Türkiye’de ibadethane sorunu yaşıyoruz. O da karalamanın bir başka yolu. “Apartman altlarında, apartman dairelerinde toplanıyorlar”, şeklinde bir karalama var. Ama bizim başka bir yer bulma şansımız yok. Çünkü 2005 yılına kadar imar yasasında ibadethane olarak her yer camiydi. Sadece camiye yerleri vardı. O değişti. Artık bir kilise açabilmenin koşulu var. Eskiden müftülükten izin almak gerekliyordu, şimdi valilikten izin almalısınız. İzin verirlerse açarsınız. Kâğıt üzerinde öyle bir izin var, ama bu izin de şimdiye kadar kimseye verilmedi. Biz o hakkımızı kullanmak için Ankara Valiliği’ne 2006 yılında başvurduk. Çankaya Belediyesi’ne gönderdiler. Çankaya Belediyesi’nin o zaman bize verdiği cevap “Çankaya İlçesi sınırları içerisinde ibadethane olabilecek bir yer yoktur”du. Mahkemeye gittik tabii. Kaybettik. Üst mahkemeye gittik, kaybettik. AİHM’e gidecektik bu yıl, dosyasını hazırladık, belki avukatımız vermiştir bile. Ama belediye başkanı değişti. O yüzden bir gidelim yanına dedik. Belediye başkanıyla görüşemedik, ama ilgili kişilerle görüştük, onlar bize bazı yerler olduğunu söylediler. Ve o yerlerden biri için Ankara Valiliği’ne başvurduk, orayı bize versinler diye. O süreç çok karmaşık. O yüzden hükümetle görüşmeye çalışıyoruz. Yani başbakanımızın “olur,” demesi durumunda oluyormuş. “Olmaz” derse olmuyormuş. O yüzden kendisiyle görüşmek istiyoruz.

***“Devlet bize şiddet uyguluyordu
ve insanları da nefrete yönlendiriyordu.”***

Malatya’da ilk olay olduğunda “Zirve Katliamı” olarak adlandırılmıyordu. Daha sonra herhalde ifade etmek daha kolay oldu. Bütün Malatya’ya uygulanacak katliam ifadesi çok da doğru olmayabilir. Neyse... Orası bizim kilisemizdi. O ofisi biz kullanıyorduk. Yani Zirve’yle ortak kullanıyorduk. Kirasının yarısını biz ödüyorduk. Tilman, Alman arkadaş, orayı kullanıyordu.

Necati’yi olaydan altı ay önce ben o kilisenin önderi olarak görevlendirdim. Onların önderiyim. Malatya’daki kilise benim önderliğimin altındaydı. Necati’yle çok yakın kişisel ilişkimiz vardı. Bizim Kurtuluş Kilisesi’nin ülke çapındaki önderliğinin bir parçasıydı. Üç kişilik bir yönetim kurulumuz vardı. Onlardan biri ben, biri de Necati’ydi. Öldüğün zaman; öldürüldüğün zaman tabii çok sarsıldık. Altı ay bu kilisede her pazar günü insanlar ağladılar. Çok zordu. Yani şeyin çok doğal sonucu; bu kadar çok insanların üzerine yüklenirseniz bir şekilde toplum tepki gösteriyor. Nefret birikiyor.

Ulusal olarak gurur bizim en önemli günahlarımızdan biri ve ciddi bir aşağılık kompleksimiz var batıya karşı, bizden farklı olana karşı. Kendimizi tek olduğumuz zaman yetersiz, iktidarsız hissediyoruz. Ve bu durumdan kurtulmanın yolu olarak şiddet uyguluyoruz. Bir de örgütlü terör var bunun içerisinde. Malatya sıradan bir öfke patlaması değil aslında, o zaman bilemiyorduk, bir yıl kadar sonra görmeye başladık, bizim kafamız da daha aydınlandı. Aradaki bağları gördük. Şimdi Malatya davası tamamıyla çözülmüş durumda. Bütün arka planı biliyoruz ve yüzde 80’inin de ispatlanabileceğini görüyoruz. Ancak bir iki şey karanlıkta kalabilir. Bu da oradaki terör örgütünün kendi içindeki çatışmaların-

dan kaynaklanıyor. Malatya davası biraz da tabii savcılarının da katkısıyla, biraz da diyeyim, ortaya çıktı. Ama Hrant Dink davasında özellikle daha derine inilmesine çok izin verilmedi. Şimdi tekrar yeni bilgilere ulaşıldığını biliyoruz Hrant Dink davasıyla ilgili. O bilgilerin ne kadar mahkeme tarafından kullanılacağını bilmiyoruz ama. Mahkemelerin de ilginç bir adalet sistemi olduğu için bizde mahkemeler değişik şeyler yapıyorlar. Ne yazık ki, Trabzon'daki ve Antakya'daki rahibin, metropolitin öldürülmesi olaylarında Katolik Kilisesi'nin ortalığı çok karıştırmama tutumu var. O yüzden daha derine inilmesi çok mümkün olmadı. Ama Malatya'da dediğim gibi olay çözüldü¹. Ergenekon Terör Örgütünün şimdi Türkiye'de bulunduğu durum çok karışık. Terör örgütlerinin şemalarını çizip duvarlara koyuyorlardı ya, bunun şemasını çizmek mümkün değil. Çünkü kim gerçekten bu örgütün bir parçası, kim değil, hukuk süreci çok acayip geliştiği için bilemiyoruz.

Cinayetten sonra sıradan vatandaşlar bizim Hristiyan olduğumuzu anladıklarında Ankara'da, Malatya'da, Adana'da bıçakla gırtlaklarını keser gibi bize işaretler yapıyorlardı. Bu bize olayın Malatya'yla sınırlı olmadığını gösteriyor. Malatya'daki vahşet üzerine birçok söz söylendi. Basında hükümet görevlileri tarafından vahşet, katliam, insanlık dışı, nefret gibi söylemler vardı. Ama bizim hayatımıza baktığınızda, biz bunu Türkiye'nin her yerinde, her sosyal kesimden

1 Malatya'da, 18 Nisan 2007'de, Zirve Yayınevi'nde çalışan Alman uyruklu Tilman Ekkehart Geske ile Necati Aydın ve Ugur Yüksel, boğazı kesilerek ve bıçaklanarak öldürülmüştü. Olayın ardından Emre Günaydın, Abuzer Yıldırım, Salih Gürler, Hamit Çeker ve Cuma Özdemir olay yerinde yakalanmışlardı. Tutuklu yargılanan sanıklar Günaydın, Yıldırım, Gürler, Çeker ve Özdemir, "Özelyetkili mahkemelerin kaldırılması hakkında Terörle Mücadele Kanunun ve Ceza Muhakemeleri Kanunu'nda değişiklikler yapan 6526 sayılı Yasa" uyarınca 7 yıl sonra, 8 Mart 2014'te tahliye edildiler. 24 Haziran 2014'te ise davanın tutuklu sanıklarından Astsubaylar Abdullah Atılğan; Murat Göktürk, uzman çavuş Mehmet Çolak ile Levent Ercan Gelegen tahliye edildiler. Böylece 21 sanıklı davada tutuklu sanık sayısı 4'e düştü.

yaşıyorduk. Bu devletin bilinçli politikasının bir sonucudur. Devlet bize şiddet uyguluyordu ve insanları da nefrete yönlendiriyordu.

Hâlâ Türk halkının çoğunluğu Ermenilerle aynı binada oturmak istemezler. Anketleri okumuşsunuzdur. Hristiyanlarla aynı yerde bulunmak istemezler. Komşularımız bize selam vermezler. Hristiyan olduğumuzu öğrendiklerinde çocuklarımızın sınıf arkadaşlarının evimize gelmesine izin vermezler. Benim çocuklarım bir dönem akşamları okul arkadaşlarının evine gitmek ya da onların bizim evimize gelmesi gibi bir sosyal etkinliğin içinde olamadılar. Çünkü aileler izin vermiyorlardı. “Gâvurun evine gidilmez!” Niçin endişeleniyorlardı, bilmiyorum. Pis miyiz diye mi düşünüyorlardı, nedir, dinî açıdan tabii kirli hissediyorlardır ama çocuklarım için çok yıpratıcıydı. O, nefret ortamını gösteriyor. Dayak yediği zamanlardan daha ağır etkilendi küçük kızım bu olaydan.

Kızım –küçüğü– Malatya katliamından sonra, hâlâ bugüne kadar, benim her an öldürüleceğim duygusunu taşımakta. Ben bunun olmayacağını söylesem de, “O zaman niye koruma polisin var,” diye soruyor. Tabii hiçbir garantim yok, öldürülebilirim. Öyle bir tehdit hissetmiyorum aslında, onu da söylemeliyim. İlk iki yıl vardı. Adamlar silahla öldürmeye geldikleri için. Ondan bir yıl sonra filan o duygum gitti. Ama ailem üzerinde çok yıkıcı bir etkisi oldu. Hayatımız sürekli takip altında. Telefonlarımız sürekli dinleniyor. Resmî bir şekilde dinleniyor. Yani ben karımı çok seviyorum ve karınla telefonla konuştuğum zaman karı-koca gibi konuşmıyoruz. Bu çok üzücü. Ama yani bir şekilde de anlayabiliyorum. Güvenlik kaygısı çeken bir ülkenin yurttaşı olduğum ve ayrıksı yurttaşı olduğumun farkındayım. Tabii dinliyorlar, dinleyecekler, her yerde dinliyorlar, ama bir gün insanları dinlemeden, güvenilebileceğimiz bir ortamın olmasını diliyorum hep.

Malatya'daki olaylardan sonra kilisemizin üçte birini kaybettik. Hristiyanlıkla ilgilenen insanlar 3-4 yıl gelmediler. İki farklı şehirde, iki küçük topluluğumuzu kapattık. Kapatmak zorunda kaldık. Ama acı güçlendiriyor. Kalanlar eskiden olduklarından daha sağlam oldular. Ve şimdi eskisinden daha büyüğüz. Bu tür şiddet uygulamaları kısa dönemli kayıplara yol açıyor. Hristiyanlar arasında çok yaygındır zaten; kilise şehitlerin kanıyla sulanıyor ve büyüyor. İran'da aynı şey oldu. İran'da İslâm Devrimi'nden önce 50 tane Fars Hristiyan vardı. Şimdi 1 milyondan fazla. Şiddet, baskı Hristiyanlığın büyümesine yol açıyor.

"İnsanların Türkiye'de kahramanca yaşaması gerekiyor özgür olmaları için. Oysa biz sıradan, basit hayatlar yaşayarak mutlu olabilmeliyiz. Ama bu ülke bizi kahraman olmaya mecbur kılıyor. O çok zor..."

Malatya'daki cinayetlerden sonra yaptığım basın açıklamasının başbakan, "kinci, tahrik edici olduğunu" söyledi... Yani o zaman aslında üzüldüm. İki sebepten dolayı üzüldüm. Kendimi iyi ifade edemediğimi düşündüm. Keşke ben orada hissettiklerimi, duyduğum acıdan bağımsız şekilde ifade edebilecek kadar yetkin olsaydım da, sayın başbakan tahrik edici bulmasaydı beni. Keşke her bilgiye sahip olsaydım da, daha dolu bir açıklama yapabilseydim. Ama o zaman bilgimiz çok kısıtlıydı olaya ilişkin. Ben Necati'nin morgdaki cesedini gördükten sonra o basın toplantısına çıktım. Ve orada hâlâ bizi suçlayan sorularla karşılaşınca da dik başlılığım ortaya çıktı diyeyim. Başbakanda da kusur bulmuyorum aslında. Çünkü Türkiye'de çok yaygın duygular, algılayışlar var. Ama yalnız o değil, başka insanlarda aynı şeyi düşünüldüler. Aynı şeyi hissettiler. Mazlumun, bilge olması bekleniyor. İnsanların Türkiye'de kahramanca yaşaması gerekiyor

özgür olmaları için. Oysa biz sıradan, basit hayatlar yaşayarak mutlu olabilmeliyiz. Ama bu ülke bizi kahraman olmaya mecbur kılıyor. O çok zor. Her zaman bunu taşıyamıyoruz. O gün taşıyamadım ben.

“Her sabah arabama bindiğimde dua ediyordum; ‘Eğer yanımda çocuklarım varsa, bomba varsa şimdi patlamasın,’ diye.”

Kadıköy’de 2009’da misyonerlik yapıyor diye bir kişinin kafasına Türk bayrağı geçirilip, eline de Türk bayrağı tutturulmuştu. Vatandaş, o bıçağı dayayan kişi, “Ben misyonerlerin aslında çok kötü olduğunu düşünüyordum, ondan yaptım,” dedi. Kafasına Türk bayrağı geçirilen yani Türk bayrağıyla saldırıya uğrayan Türk vatandaşı arkadaş birkaç ay travma yaşadı. Çok yakından tanıdığım biri değil, şimdi adını da hatırlamıyorum. Ama tanıyorum kendisini. Konuştuk kendisiyle olaydan sonra. Sıkıntı yaşıyordu hâlâ... Korkuyoruz. Mesela ben Malatya’dan sonra, otoparktan her girişimde, çıkışımda korkuyordum. Her sabah arabama bindiğimde dua ediyordum; “Eğer yanımda çocuklarım varsa, bomba varsa şimdi patlamasın,” diye. Kafasına bayrak geçirilen arkadaş da böyle bir şeyle karşılaştıktan sonra, kim bilir nasıl sokağa çıkıyordur, nasıl çevresine bakıyordur. Türk bayrağı gördüğünde ne hissediyordur? Yani biz seviyoruz, Türk bayrağı aslında güzel bir bayrak. Bizim için bir şey ifade ediyor, ama onun yerine düşmanca bir şekilde kullanılması, bayrağın da içini boşaltıyor. Anlatabiliyor muyum? Çok acayip bir durum.

Kiliselere yönelik taşlama, yangın bombası atılması gibi şeyler yapılıyor. İki ya da üç tane hatırlıyorum ben. En son İzmit’te pastöre yönelik bir saldırı planlaması vardı. Yakaladılar o grubu, ama bir şey yapmadılar. Sürekli bir yerlerde

bir tepki var. Bizim İstanbul Ataşehir'deki kilisemize açıldıktan birkaç gün sonra otuz kişilik bir grup tarafından saldırıldı. Saksıları, camı kırdılar. İçerde Finlandiyalı bir hanım vardı, en çok zarar gören o oldu. Çünkü çok korktu. Saksıları kırarsınız, yenisi alınır, bir şey olmaz. Ama içerideki kadın ciddi bir travmaya uğradı. Böyle bir şey beklemiyordu. Finlandiya gibi bir esenlik ülkesinden Türkiye'ye gelip dışarda insanların bağırıp çağırdığı... Zor... Sürekli bir tepki var. Mahallenin çocukları Ermeni Patrikhanesi'nin kapısında silah attılar. Çocuklardan biri Ermeni asıllıymış. Sanki o zaman bir olay olmuyor. Kurbanların yakınlarını zalimler kullanıyor. O kurban yakını aslında kendisinin kurban olmaması için zalimle işbirliği yapıyor; "Ben onlardan değilim, ben farklıyım, ben sizdenim," demek için. Ama işte, "Ermeni yaptı," oluyor. Ne kadar sevindi insanlar Samatya'daki katil Ermeni çıkınca, değil mi? Ama tesadüf değil bunlar. Eğer ülkede baskı varsa, sistemli bir taciz politikası varsa, nefret sıradanlaşmışsa, o zaman kurban olanlar o nefrete karşı bir reaksiyon geliştiriyorlar ve çoğu zaman sağlıklı olmuyor bu tepkiler. Yani bağışlayıcı, barıştırıcı, özgürleştirici bir şekilde tepki vermiyorlar. Silahlı tepki veriyorlar, milliyetçi tepki veriyorlar. En büyük endişem Kürtlerin mesela Türklere karşı milliyetçi bir tepki vermesidir. O zaman daha büyük bir sorun gelişecek.

***"Ben burada yaşamayı tercih ediyorum.
Bizi öldürmeye gelirlerse öldürecekler,
ben kaçmayacağım, kaçamam."***

Ben yaşamı seviyorum ve kendimi ifade etmek istiyorum. Hayatımın her döneminde sinir bozucu olmayı göze alarak, kendimi ifade ettim. Çok zorluklarla karşılaştım. Dedğim gibi hapis yattım, işkence gördüm. Ama hayatı olduğu gibi yaşa-

mak istiyorum. Bunun için de bedel ödemem gerekirse, öderim. İnandığım şey gerçek benim için, çok gerçek. Dindar biri değilim. Zayıflıklarım var. Tanrı'yla ilişkiimi insanlara ifade etmek benim için önemli. Edeceğim, onun yollarını bulacağım. Dedğim gibi seviyorum inancımı, Tanrı'yı, insanları, hayatı... Burası benim ülkem. Ben en son twitter'da sordum "vatan nedir" diye. Bilmiyorum, vatan nedir, vatan ifadesi bir şey ifade etmiyor benim için, ama benim toprağım burası. Aslında iş teklifleri alıyorum, en son Hollanda'da çalışmayı teklif ettiler. Ama eşime söylemedim bile "Hollanda'ya gidelim mi?" diye. Çünkü o hiç istemez. İzmir var, biz İzmir'i seviyoruz. Ben İstanbulluyum, ama İstanbul çok kalabalık benim için...

İsa'nın çarmıhta bir sözü var, öldürülürken tam, "Baba onları bağışla, ne yaptıklarını bilmiyorlar," der. Aslında bu insanlar ne yaptıklarını bilmiyorlar. Bizim kim olduğumuzu bilmiyorlar. Yaptıklarının sonucunun ne olacağını bilmiyorlar. Ben Malatya'daki cinayetten sonra basın toplantısı yaptığımızda o canlı yayında söyledim; bizi öldürebilirsiniz, gitmeyeceğiz. Benim yaşamım burada, ben burada yaşamayı tercih ediyorum. Bizi öldürmeye gelirlerse öldürecekler, ben kaçmayacağım, kaçamam. Eğer devlet beni savunmuyorsa bir şekilde, ben kendimi savunmak için beni öldürmek isteyeneye hiçbir şey yapamam. Şiddeti reddediyorum. Silah almak çok kolay ama anlamı yok benim için. Ama korkuyorum. Biz burada yaşayacağız, korkarak yaşayacağız belki, saklanarak yaşayacağız belki, belki Hristiyanlar Hristiyan olduklarını söyleyemeyecekler, ama bazı Hristiyanlar çıkacaklar, yine de kiliseye gelecekler. Burayı kapatırlarsa Kızılay Meydanı'nda ibadet ederim, ama mutlaka ederim. Üç kişi gelir benle, ilginç bir deneyim yaşarsınız orada. Ama birlikte, beraberce, özgür bir şekilde yaşama fırsatını da kaçırmış oluruz.

ÖYKÜ

Ailesi Öykü'nün cinsel kimliğini öğrendiğinde kabul etmedi, dövdü, zincirledi. Bir gün abisi silahla çıktı karşısına, sıkacak-ken eniştesi kurtardı. Altı yıldır ailesinden uzak Öykü. Sadece "olduğu gibi yaşamak" istiyor. Sesini duyurmak ve başkalarına yardımcı olabilmek için Hebun LGBTİ Derneği'nin başkanlığını yapıyor.

28 yaşındayım. Diyarbakırlıyım. Kürt bir ailenin çocuğuyum. Daha doğrusu sekiz çocuklu bir ailenin yedi numarasıyım.

Aslında çocukluğum biraz şey gibi geçti, Pollyanna gibi. Yani şöyle söyleyeyim. Biraz komik gelecek ama ben çocukken kendimi hep bir kız çocuğu sanırdım. Ben sürekli ablalarımın, mahalledeki kız çocuklarının arasındaydım, tamam, erkek arkadaşlarım da vardı mahallede ama hep kız çocuklarına yakınlık duyuyordum. Bebeklerle evcilik oynardık.

Mickey Mouse'lu bir eteğim vardı, onu çok seviyordum. Bazen eteğimi giyip Diyarbakır'ın en eski çarşısı Balıkçılar Çarşısı'na çıkıyordum. Düşün, beş yaşlarında falanım. Eteğimle dolanıyordum diye o kadar kaptırıyordum ki kendimi, hayallere dalıyordum o yaşta. Bir süre sonra kafama dank ediyordu. Yönümü bulamadığım için oturup ağlamaya başlıyordum. Esnaflar, elimden tutar, "Kayıp mı oldun, annenin, babanın adı ne?" derdi. Ben de şoktan, korkudan bildiğim şeyi söyleyemiyordum. Ay, ondan sonra beni elimden tutup çarşı karakoluna bırakırlardı. Annemler de gelip beni oradan alırlardı. Artık polisler de, annemler de alışmıştı.

Ağlayınca her istediğim yapılırdı annem tarafından. Mesela eskiden hatırlarsınız, kadınların kıyafetleri parça kumaş alınıp evde dikilirdi, annem de hep ablaamlara kıyafet dikerdi. Ay, ben de çok özenirdim, ağlamaya, zırlamaya başlayınca bana da hemen dikerdi. Ağlayarak her istediğimi yaptırıdığım için biraz rahat bir çocukluk geçirdim (gülüyor). Hani bebekler alınırdı, kıyafetler dikilirdi, saçım uzatılırdı, tamamen bir kız çocuğu gibiydim yani. Ne zaman ki, ilkokula başladım, bu rahatlığım, o kız çocukluğum bitmeye başladı.

Okulun ilk gününü hiç unutmuyorum. Annem bana önlük giydirmek istedi. O pantolonu falan, ay giymek istemedim. Ağladım, zırladım. Annem de "Neyse," dedi, "okulun ilk günü, herhalde hoca böyle kabul eder." Altımda o çok sevdiğim Mickey Mouse'lu eteğim, üzerimde bir tişörtle okula gittim. Ama kabul etmediler. Annem beni geri götürdü. Bu defa dayak ata ata giydirdi pantolonu. Hayatımın ilk dayağını böylece yedim. Feci bir şeydi, dayağı yiyince o saçlar kesildi, o pantolon giyildi, o mavi önlük üzerime geçirildi. Daha okulun ilk gününden o erk zihniyetle karşılaştım yani, daha sonra da devam etti bu zihniyetin eziyetleri. Arkadaşlıklar arasında da. İşte "Neden böyle kibar konuşuyorsun, sen kız mısın?" diyorlardı. Ben de "Kızım," diyor-



Öykü.

dum. Bilmiyorum cinsiyet rollerini, kafamda oturtmamışım, altı yaşındayım daha; bir yıl erken başladım da ben ilkokula. Okulda bu cinsiyet belasıyla karşılaştım işte. Ama sen gelişim çağındasın, daha çocuksun ve karşına böyle bir sorun çıkıyor. Onu nasıl aşabilirsin ki? Aşamazsın, büyük, derin bir yara açar ruhunda, baş edemezsin. Çünkü bütün insanlar karşında senin ve sen yalnızsın! Düşünebiliyor musun, altı-yedi yaşında bir çocuksun, o kadar sorunla karşı karşıyasın ve mücadele etmek zorundasın. Bu çok kötü bir şey ve bunun da bilincindesin bir nebze.

Şiddet de gördüm mesela arkadaşlarımdan, taciz de. Sözlü ve fiziksel şiddetler oldu. İşte birilerine yakıştırıyorlar; “Sen şunun karısısın”, “Yok bilmem, sen kızsın”, “Sen şöylesin”, “Niye kibar konuşuyorsun, niye kız gibi konuşuyor-

sun, niye öyle hareket ediyorsun?.." Ay bir sürü soru! Sen oturup artık sinirinden ağlıyorsun, yani yapabileceğin hiçbir şey yok. Hiçbiriyle mücadele edemiyorsun. Kendi kendini yiyip bitiriyorsun.

Sürekli çocuklar gelip saçımı çekerlerdi, kafama vururlardı. Teneffüs aralarında filan cimciklerlerdi. Bu tarz şeyler... Ya onlar, o fiziksel şiddet çok yıkmıyor aslında. Sözlü şiddet senin ruhunda daha çok yaralar açıyor. Yani bir de hani ben kendimi o kadar inandırmışım ki kız çocuğu olduğuma, onların aksini söylemesi benim çok zoruma gidiyordu. "Neden böyle diyorlar," diyordum. Köşeme çekilip bazen saatlerce ağladığımı hâlâ dün gibi hatırlıyorum. Düşünsene, kimseye de söyleyemiyorsun. Aslında bir nebze içten içe bunun ayıp olduğunu biliyorsun, farkındasın, çünkü sürekli dalga geçiyor, bu yüzden kimseye anlatamıyorsun. Tuhaf yani. Anlayacağın evde olmasa da dış dünyada, özellikle eğitim hayatımda korkunç bir çocukluk geçirdim. Aslında mahalledeki çocuklar, onlarla büyüdüğüm için beni benimsemişlerdi, bir nebze koruyorlardı. Ama okulda öyle olmadı. Yani düşünsene bir yandan onlarla cebelleşiyorsun, bir yandan eğitim görmeye çalışıyorsun, bir yandan da kendini keşfetmeye çalışıyorsun. LGBTİ bireyler zoru başarıyorlar. Daha önce bunu düşünmemiştim; bak, şimdi sizle konuşurken fark ettim. Neyse...

"...ben hakkında infaz kararı verilmiş bir bireyim!"

Size ben kendimi keşfetmemi anlatayım. Komik gelecek ama, ben ergenliğe girene kadar hiç durumun vahametinin farkında değildim. Daha cinsellikle hiç tanışmadığım için, genç kız edalarındaydım. Kendi halinde, dışa kapalı bir dünya yaratmıştım. Hatta liseye kadar Barbie bebeklerimi odamda sakladım, annem bile bilmezdi onları sakladım.

ğımı. Ara ara kapıyı kilitler, onlarla oynardım. Hiç arkadaşım yoktu, sokakta fazla diyaloga girdiğim kimse yoktu. Evde de zaten çok fazla diyalog kurmuyordum. Sadece annemle arada bir dedikodu yapardık (gülüyor). Kadın gelir bana akrabaların neler yaptığını anlatırdı. Misafirler eve geldiği zaman rahatsız olur, odama kapanırdım. “Beni görmesinler,” derdim. Çünkü şöyle yorumlar gelirdi; “Niye senin çocuğun böyle?”, “Niye senin oğlun böyle kibar oldu?” Zaten o “oğlu” kelimesi başlı başına yıkıyordu beni. Onu hiç duymak istemiyordum. İşkence gibiydi, küfrediyorlar gibi geliyordu. Sen kendini kadın olarak kabullenmişsin, kadınsın, ruhun kadın. Farklı bedende olabilirsin, ama kesinlikle bedenle hiçbir bağın yok. O bedende yaşamak zaten her gün ölmek gibi bir şey. Ergenliğe girdikten, cinsellik hayatıma girdikten sonra ciddi bunalımlar yaşadım. İntihara teşebbüs edecek kadar ileri düzeyde bir bunalım. 13 yaşım çok korkunç geçti. Geceleri yatağa uzandığım zaman hıçkırığa hıçkırığa ağlardım. Nedir bu, ne oluyor, diye. Bilmiyorsun, çünkü etrafında hiç model yok. Korkunç bir şey, düşünsene, hiç değiştiremeyeceğin bir şeyle karşı karşıyasın. Değiştirebilsen, aslında elinden gelen her şeyi yaparsın, çünkü herkes sana karşı, korkuyorsun... Üstelik dinin verdiği öğretiler, çocukluğumdan beri aile yapısının öğrettiği şeyler, gerçekten çok etkiliyor. “Günahtır”, “Bunun katli vaciptir.”

Ben bunlarla çok yaşadım çünkü ben hakkında infaz kararı verilmiş bir bireyim!

Neyse, oraya geleceğim daha sonra... Ben başa döneyim, 13 yaşımdan bahsedeyim. Dediğim gibi geceleri mesela hıçkırığa hıçkırığa ağlıyordum. Her gece yatağa başımı koyduğum yastık ıslanırdı gözyaşlarımdan. Tanrı'ya “Ne olursun,” diyordum, yalvarıyordum ama öyle bir yalvarış ki yakarış yani, “sabah uyandığımda hepsi bir rüya olsun, geçsin, bitsin. Ama erkek olmayayım, kadın olarak uyanayım... Ve ailem,

her zaman ben bir kadınmışım gibi bilsin. O eski hatıralar, her şey silinsin.”

Bir yıl bunları düşünmem, her gece yalvarmam ve bunun karşılığında hiçbir şeyin olmaması beni ciddi anlamda soğuttu. Ben neden bunu yaşıyorum; benim ne günahım olabilir ki? Kendi halimde yaşayan bir insanım. Öyle kesin yargılar var ki dinde, kendini çok kötü, günahkârmış, yaratılmış gibi hissetmene neden oluyor. Ama ben yaratık değilim, gayet normal bir bireyim. Yani bir hata varsa ortada eğer, o zaman bu benim hatam değil. Bunlara kafa yordukça, artık en azından kendimi günah olarak görmemeye başladım. 14’ümde kendimi kabullendim. Hayatım biraz daha çekilir hale geldi. Ne kadar çekilebilir, gerçi orası da tartışılır. Ama en azından ben yavaş yavaş kendimi kabullenmeye başladım. Gerçi o zamanlar kendime eşcinsel diyordum, pek bilgim yoktu. Dünyada tek olmadığımı biliyordum. Sokakta benim gibi insanların olduğunu görüyordum. Anlıyorsun LGBTİ birey olduğunu bir şekilde, kendinden dolayı. Onlarla nasıl temasa geçeceğimi bilmiyordum, ama can atıyorum bir eşcinsel ya da trans arkadaşım olsun, onunla her şeyi paylaşabileyim diye. Kimseyle bir şey paylaşamamak insanı çökertebiliyor. Herkesin ailesinde bir sırdaşı olur ama benim yoktu, çünkü ablamlar bile kadın olmalarına, ataerkil zihniyetin bütün olumsuz getirilerini yaşamalarına rağmen çok katıydılar bu duruma karşı. Ablam bir kere bana, “Eğer görünüşünü değiştirirsen abine bırakmam, ben seni öldürürüm,” dedi. Dolayısıyla yapayalnızdım. Öyle ki benim hayatımda ilk defa bir arkadaşım, lisedeyken oldu!

Kendimi kabullendikten sonra platonik aşklar yaşıyorum; okul arkadaşıma, öğretmenime âşık oluyorum. 17’lik genç kız havalarında dolanıyorum ortalıkta. Lise ikide aynı sırada oturduğum bir kızla sırdaş olduk, sonunda her şeyimi anlatacağım biri var. Ben de anlatıyorum. Çok dar kalıplara sıkış-

mamış biriydi. Ona açıldım; “Ben kendimi böyle böyle hissediyorum.” Ama hayatımın hatasını yapmışım, sonradan anladım. Birbirimizin evine gidip gelmeye başladık, ailelerimizle tanıştık. Ablamla çok sıkı fıkı oldular. Ben bir ara şüphelenip, “Umarım benim bu durumumu söylememişsindir,” dedim, “söylersen ailem beni kabullenmez.” Bana “Aa, manyak mısın, hiç söyler miyim,” dedi. Ben de saf, hemen inandım. Meğer ablama anlatmış, o ablam da büyüğüne. Annem duymuş. Zincirleme gitmiş. Benim hiçbir şeyden haberim yok. Bir gün başka şehirde yaşayan en büyük ablam, abimi arayıp, “Kardeşin kaşını, vücudundaki tüyleri alıyor. Sen nasıl bir abisin? Niye bunlara izin veriyorsun?” diyor. Biraz da haklı yani, ben de Adile Naşit gibi incecik alıyordum o zamanlar kaşımı, daha beceremiyordum iyi yapmayı (gülüyor)... Bir gece abim geldi, direkt “Tişörtünü kaldır, göğsünü aç,” dedi. Ben de almışım, yeni yeni çıkıyorlar, alındığı çok belli. Açmasam dayak yiyeceğim, açsam yine dayak yiyeceğim. Ay, yani yukarı tükürsen bıyık, aşağı tükürsen sakal. Mecbur açtım. Açmamla zaten yumruğu yemem bir oldu. Büyük bir şiddet, dayak... O sırada annem sesleri duydu, ayırmaya çalıştı. Ablam geldi odaya, o da bana bağırdı çağırdı. “Ben okuluna gideceğim, o öğretmenin başına yıkacağım okulu,” dedi. O zaman bir öğretmene âşıktım ben platonik olarak. Ay, adamın da hiçbir şeyden haberi yok. Arkadaşım, ablamlara benim durumumu anlatmış ama bunu söylemeyi unutmuş herhalde! Ben şok oldum. Bu olay okula taşınırsa ne yapacağım? Okul hayatım bitebilir. Üstelik son senem.

“Hayatta artık güvenebileceğim hiç kimsenin olmadığına kadar verip o gece intihara kalkıştım.”

Neyse... O gece abim bayağı tehdit savurdu: “Ya sen kendi kendine halledeceksin bu işi ya da bana bırakma.” Ben de ha-

yatta artık güvenebileceğim hiç kimsenin olmadığına karar verip o gece intihara kalkıştım. Herkes uyuduktan sonra ne kadar ilaç bulduysam içtim. Bir de mektup yazdım, Türk filmi gibi. Bayağı döktürdüm; “Vay efendim, sizin hayatınız benimkinden kıymetli”, “elâlem ne der” laflarını filan yüzlerine vurdum. Yattım... Okula kalkmak için hep kurulu olan bir saatim vardı –beş buçuk-altı gibi erken çalardı, süslenip çıkmam uzun sürdüğünden (gülüyor)– sabah o çalınca annem uyanıyor. Benim odama geliyor, bu çocuk niye saati kapatmıyor diye. İlaç kutularını görüyor. Beni dürtüyor, ben uyanmıyorum. Çığlığı basıyor kadın. Bağırıyor, çağırıyor. Abimi, babamı uyandırmaya çalışıyor. Hiç kimse kalkmıyor. Herhalde bir şey yaptı, sonunu getirsin hesabındalar. Bilmiyorum. Annem kendi çabalarıyla kolumdan tutup beni kapıya kadar sürüklüyor. Bunları daha sonra annem ablama anlatırken gizlice dinledim. Ben kendimde değildim zaten bunlar olurken. Sadece bir ara gözümü açtım, abim kalkmış, karnımı tekmeliyordu. Onu hatırlıyorum. Herhalde tekmenin etkisiyle bir ara kendime gelir gibi oldum. Sonra yine karardı her şey. Hiçbir şey hatırlamıyorum. Neyse... Sanırım annemin çılgınlıklarına kapıcı uyanıyor. Taksi çağırıyorlar. Annemle kapıcı beni hastaneye kaldırıyor. Midem yıkıyor filan, bir gece hastanede kaldım. Doktorlar, “1,5 dakika daha geç kalsaymışsınız, kana karışıyornuş,” demiş. Hâlâ da şüpheliyim, kurtarmasalar mıydı?

Ya o kadar kötü şeyler yaşıyorsun ki, gerçekten iyiliği unutuyorsun artık hayattaki. İnsanın ailesinin nasıl bu kadar kötü olabileceği aklının ucundan geçmiyor. Ben evde herkese koşan biriydim, ablamın işi olurdu, koşardım; aneme yetişirdim; abimin ütülerini yapardım. Sevilen biriydim, o güne kadar. Böyle bir durumun bir anda her şeyi yıkması şok etti beni.

Hastanede gözümü açtığımda, bir yandan şey dedim, neden beceremedim, nerede hata yaptım, diye düşündüm. Keş-

ke, hazır cesaret etmişken bir defada bitseymiş. Çünkü cehenneme uyandım tekrar. Bitmemiştii. Üç yıl sürdü o cehennem, o günden sonra. Ama önce size hastanedeki bir olayı daha anlatayım. Polis ifade almaya geldi. Annem, polis dış kapıda beklerken yalvarıyor, ağlıyor, kendini yerlere atıyor; “Ne olursun, abinin adını verine, dün akşamki olaylardan bahsetme.” Ama polisin anlamaması imkânsız, o kadar dayak yedim ki o gece suratım şişmiş, göz gitmiş, kafam davul büyüklüğünde... “Anne,” diyorum, “bak, bu beni öldürecek, abim beni öldürecek, bir şekilde önünü kesmem lazım. Siz de bir şey yapmıyorsunuz. Gücünüz yetmiyor. En azından şikâyetçi olayım, aklı başına gelir belki.” Annemse, “Sütümü helal etmem,” diyor. Ay, o ne sütse artık, ömür boyu başıma bela, sanki ben istedim! Yok işte sütümü helal etmem, yok işte hapse mi yollayacaksın abini, o senin kardeşin... İyi de ben de onun kardeşiyim, niye onu düşünmüyorsun? Çünkü sen kabahatlisin onların gözünde, bir suç işlemişsin, cezayı hak ediyorsun. O öğretilmiş bilgiler; kahretsın!..

Peki ben polise ne mi, dedim. Sen benim yerimde olsan ne yapardın? Şikâyet etsen aile tarafından dışlanacaksın, ee gidecek bir yerin yok. Daha 16 yaşındasın. Reşit de değilsin. Ee, etmesen bu şiddet böyle devam edecek, belki daha da yükselecek. Sonuçta ben annemin yalvarmalarına daha fazla dayanamadım. Polis geldi, neyse, “Olayı anlatabilir misiniz,” diye sorunca, ben işte anlattım: “Bir arkadaşımın kavga ettim, yüzümün halinin sebebi o, psikolojim bozuktuk, intihar ettim.” Polis gittikten sonra tabii abim geldi, –ben hani şey bekliyorum, hâlâ içimde bir umut, belki beni, kardeşini kaybetme duygusu yaşamıştır da bir nebze olsun yumuşamıştır– bana dedi ki, “Beceremedin, eline gözüne bulaştırdın.” E, orada her şeyin bittiğini anladım artık. Ama elden gelen bir şey yok, tabii. Neyse okulumu okuyayım bari dedim, bir kurtuluş yolu olarak. Dershaneye yazıldım. Orada

bir eşcinsel arkadaşım oldu, nihayet! İlk eşcinsel arkadaşım. Onun yanında kendimi çok rahat hissediyordum. Her şeyimi hiç saklamadan, hiç hesap yapmadan ona anlatabiliyordum. Beni anlayabiliyordu. Çünkü aynı duyguları o da yaşıyordu. Ondan hiç ayrılmak istemiyordum, yirmi dört saat onunla yaşamak istiyordum. Anlatacak o kadar çok şeyin var ki, o kadar çok şey yaşamışsın, o kadar çok acı görmüşsün ki... Bir de bunları çok kısa bir sürede yaşamışsın. Üstelik de kimseye anlatamamışsın. Onla paylaştıkça sanki yüküm hafifliyordu, meditasyon gibi geliyordu. Dinliyordu beni, hiç yargılamıyordu. Neden bunu yaptın, neden böylesin, sorusu yoktu. Benim gibi birinin varlığına o kadar hasret yaşamışım ki o yaşıma kadar, ki yaşım daha kaç düşün, hani 16, normalde ne derdi olur denilecek yaştayım ama farklısan oluyor işte...

Böyle mutlu anlattığıma bakmayın o zamanları, aslında aile içinde sürekli bir fiziksel, sözlü, psikolojik şiddet de sürüyor. Sürekli ağlamalar, zırlamalar, odaya kapanmalar, sürekli bir bunalım... Artık, evsiz, barksız olayım ama o şiddet bitsin, yani ailem olmasın diye düşünmeye başlamıştım. Tuhaf tarafı seni bırakmıyorlar da... Bu işkence böyle devam ediyor. Hani bir öldüreceğim kelimesi geçiyor o şiddetin içerisinde ama uzunca bir süre onu faaliyete dökmedi. Bilmiyorum, neyi bekledi? Düzelmemi bekledi gerçi. Çünkü arada onu söylüyordu: "Düzeleceksin! Başka yolu yok." Neyimi düzelteceksin ayol, kolum mu yamuk? Çok saçma bir laftı. Yaşamadığı için belki bilmiyor düzelmeyecek bir şey olduğunu, gayet normal bir durum olduğunu. Ama işte gel de anlat o zihniyete. Ya belki de ben anlatamadım. Bilmiyorum. Hangi sözcüklerle, hangi cümleleri kurmalıydım anlayabilmeleri için, bilmiyorum... Abim tarafından gördüğüm şiddet gün geçtikçe arttı. Ablalarım, kardeşlerim de zaten karşı. Ee, ben de örtbas edeyim, düzelmiş gibi yapayım üniversi-

teyi kazanana kadar dedim. Ama bir yere kadar yapabiliyorsun, bir yerden sonra tıkanıyorsun. Onların istediği kumaş pantolonu giymek, saç kısacık kestirmek, sakalı uzatmak, bunların hepsi beni öldüren şeyler. Konuşmanı değiştiriyor, kaba saba konuş, diyor. El hareketlerini değiştir... Ama o el bir süre sonra, bir yerde ister istemez kalkıyor. Bu senin doğan, özünde var çünkü. Bir kadın kalkıp yirmi dört saat erkek taklidi yapsa bir yerde illaki falso verir. Ben de sıkıyorum ama bir yere kadar. Arada bir “Ay” kaçıyor ağzımdan. Neyse, dershanede arkadaşım ile çok güzel vakit geçiriyoruz, gece gündüz sokaklarda dolaşıyoruz. O bana anlatıyor, ben ona anlatıyorum. Tabii onun benden önce tanıştığı eşcinsel arkadaşları da var. “Ay,” diyorum “beni lütfen tanıştırmı mısın?” Çünkü bu yeni bir dünya benim için. Rahat olabileceğim bir yer. İnsanlar; benim gibi insanlar. Bana hep bir hayal gibi gelmişti ve o hayale sonunda ulaştım, LGBTİ camiasına girdim. Bu benim için büyük bir lütuf, altın tepside sunulmuş bir hediye gibiydi. Onun heyecanı ile katlanıyordum evdeki işkencelere. Evde onu çekeceğim, ama dışarıya çıkınca bitecek. Biraz Pollyannacılık yapıyordum. Yoksa kaldırmazsın çünkü. Abim her gün geliyordu, yok işte anneye yardım etmiyorsun. Ya, ikiyüzlülüğe bakar mısın? Hem kabul etmiyor hem de mesela temizlik yapılacak evde, annem temizlik yapıyor, –annemin bir sürü hastalığı vardı– ona yardım etmiyorum diye dövüyordu beni. Oysa söylemesine gerek yok, ben zaten yapıyorum ama arada dışarıya çıkıp arkadaşlarımı görmek istiyordum. Çünkü bütün gün evde bunalıyorsun. Annem de, abimin huyunu bilmiyormuş gibi, beni ona şikâyet ediyor ya da arada o tesadüfen duyuyor. Al sana bir bahane, dayak... İşte niye benim elbisem ütülenmemiş, diyor, al sana bir bahane, dayak. Dışarıda birine kızıyor, geliyor, sen niye bana öyle baktın, çat. Üç yıl böyle geçti. Ya, dayak yiyorum ama neden olduğunu anlamıyordum artık,

yani bana de ki, “Ben seni böyle olduğun için dövüyorum.” Öyle eften püften bahanelerle gelip beni dövme. Suratım üç yıl boyunca bir sönüyor, bir şişiyor, bir sönüyor, bir şişiyor. Bazen arkadaşlar, yeni tanıştığım insanlar, “Ay, çok güzelsin,” deyince, “Abime borçluyum,” diyorum, “estetik uzmanım o.” Ay neyse, her şeye rağmen acılarla dalga geçmek de güzel oluyor. Bizim özelliğimiz o. Acılara, her şeye rağmen gülebilmek önemli. Evet, belki birçok insanın yaşayamayacağı şeyleri yaşadım. Ama bilmiyorum, hâlâ gülebiliyorum. İçimden geliyor. Hani unutmak istiyorum belki de, dalga geçmek istiyorum hayatla belki de, bilmiyorum.

***“O gün söylediği lafcanımı çok acıttı;
‘Ben elâleme ne diyeceğim?’”***

Annem ilk duyduğunda tepkisi şey oldu, “Ay, ben ele güne ne diyeceğim?” Ay, kadın kendini yerlere attı psikoloğın bürosunda. Var mı böyle bir şey? Ha, evet, beni düzelirim diye psikoloğa götürdüler. Oraya geleyim. Beni öğrendikten sonra ailem, belki iyileşir diye, bir kadın psikoloğa götürdü. Kadın bana diyor ki, anlat. Ay, neyi, nasıl anlatayım? “Ya,” dedim, “ailem beni trans olduğum için –gerçi o zaman trans ne bilmiyorum, kendimi kadın gibi hissediyorum, bedenimle ruhum bir değil, diyerek ifade ediyorum kendimi– size getirdi.” Kadın dedi ki, “Ee, bu gayet normal bir durum, ne var şimdi, niye seni bana getirdiler?” Ay, anlat şimdi! Şey diyorum; “Ailem bunu anlayabilecek yapıda değil benim, bunun bir hastalık olduğunu düşünüyorlar ve benim düzelebileceğime inanıyorlar. En azından belki siz uygun bir dille anlatırsanız anlarlar, çünkü abim tarafından şiddet yaşıyorum.” Aslında onu bir yandan da bir kurtarıcı olarak da gördüm. Kadına orada yalvarıyorum resmen, siz uygun bir dille anlatırsanız belki şiddet olmaz, şiddet yaşatmazlar diye. Ka-

din "Tamam," dedi, "sen dışarı çık." Annemi, babamı çağır-
dı odaya. Beş dakika filan geçti, içerden bir feryat koptu, an-
nem çılgık çılgığa, kapı açıldı, bir baktım yerde. Kendini ye-
re atmış kadın. Mahsustan, biliyorum. Aslında benim hep
farkındaydı bence. Düşünsene, sen çocuğuna etek giydiri-
yorsun, saçını uzatıyorsun, bebekler alıyorsun. Senin farkın-
da olmaman, ne kadar cahil, eğitimsiz olursan ol mümkün
değil, sen o çocuğun gelişimini gördün. Psikoloğa mağdu-
ru oynuyor. Kolonyalar, sakinleştirmeler... Ben bir an önce
o sahnenin bitmesi için içimden dua ediyorum. İşkence gi-
bi çünkü. Annemi o duruma düşürmüşüm ya, kendimi öy-
le suçlu hissediyorum ki, yer yarılrsa yerin dibine girsem, bir
daha hiç çıkmasam derler ya işte tam öyle hissettim. O gün
söylediği laf canımı çok acıttı; "Ben elâleme ne diyeceğim?"
Algılayamadım orada; elâlem mi benim ailem acaba, diye.
Ne oluyoruz, bu kadın ne diyor acaba, onu anlamaya çalışı-
yorum. "Sen benim yavrumsun, her ne olursa olsun kabu-
lûmsûn," deyip bağrına basacağına, diyor ki "Elâleme ne di-
yeceğim?" Elâlemden bize ne? Elâlem mi bizi doğurttu? Elâ-
lem mi senin ekmeğini, suyunu verdi? Ha, bir de dedi ki,
"Bu çocuk bizim başımızı öne eğdirdi. Artık elâlemin önün-
de tek kelime edemeyeceğiz." Ben birini mi öldürdüm, hır-
sızlık mı yaptım? Ne yaptım acaba? Kendi kendime soruyo-
rum. O kadar suçluyor ki beni. Kendimi çok suçlu hissediy-
yorum ama elimde olan bir şey de yok. Olsa, yemin ediyor-
um, yapacağım.

Neyse, çıktık ama ben öyle bir yürüyorum ki yolda, tah-
min bile edemezsin. O yol var ya, bitmedi. Annem yolda ağ-
lıyor, babam başını öne eğmiş. Ya, benim kafam var ya, yer-
den kalkmadı. Hani bir suç işlersin, hani acayip suçluluk
duygusu duyarsın ya, o duygu uyandı içimde. Şey dedim,
ben çok büyük bir şey yaptım, dünyada yapılabilecek en bü-
yük kabahati işledim.

Biraz da Şeye benzettim aslında, hani bir kadın tecavûze uğrar fakat suçlu kadındır. Tecavûz eden kesinlikle sorgulanmaz. O erkektir, o istediğini yapabilir ama kadın kendini korumalıdır. Tecavûz ettirmemelidir. Ve onu başaramayan kadın eninde sonunda infaz edilir ya, aç, susuz bırakılır, asılır, kesilir, gömülür. Kendimi bir an öyle, o durumda hissettim. Hani sanki tecavûze uğramışım fakat suçlu benim.

Sanki ben artık dünyada olmamalıydım, fazlalıkmişim, bir kabahatmişim, bir suçmuşum gibi hissettim. Ki nitekim öyleydim de, aileme göre. Ve o gün orada gerçekten, kafam hiç kalkmadı... Oysa ailenin gözdesiydim bir nevi, herkes çok seviyordu, herkes bir şeyler yapıyordu benim için. Ama cinsel kimliğimi öğrendikten sonra her şey değişti, o kadar kötü oldum ki, inanamadım buna.

Babam... Babam, biraz etkisiz elemandır. Aslında iyi biri diyeceğim, olmayacak. Kötü desem, kötü de değil adam. Bugüne kadar bana bir fiske vurmuşluğu yok. Öğrendiği gün sadece dedi ki, "Ben bu gece ölmezsem hiçbir zaman ölmem." Sanırım o da abimden korkuyordu, öyle tahmin ediyorum. Abim şiddet uyguladığı zaman, abimle yüz yüze gelmekten çekiniyordu. Abime bir şey söylerse babama karşılık verecekti, o kesindi. Sanırım babam, o sahneyi yaratmak için sürekli kaçtı. Yani biliyorum, beni seviyordu. Onu hissediyordum. Beni hiçbir zaman yadırgamadı. Hiç kötü bir şey söylemedi. Bence ben onun için hep evladı olarak kaldım. Ben öyle hissettim. Bilmiyorum. Ama olması gereken de oydu zaten. Sen onun canının bir parçasısın, ne olduğunun ne önemi var ki? Engelli bir çocuk doğurduğunda ona ayrımcılık mı uygulayacaksın? Ya da ne bileyim çocuğun katil, hırsız olduğunda onu atıyor musun? Üstelik benim bir hatam da yoktu. Benim dışımda gelişen bir olay yani yaşadığım ama ben mesul tutuldum yıllarca. Abimin dayaklarına babam da belki içten içe kızılıyordu, karşı çıkmak isti-

yordu. Ama o gücü kendinde bulamadı hiçbir zaman bence. Babama hiçbir zaman kızmadım, niye gelip de beni kurtarmadı, neden karşı durmadı diye. O karşı dursaydı belki bir nebze her şey kolaylaşırdı. Ama o gücü kendinde bulamadı. Ona da bir nebze hak veriyorum. Çünkü düşünsene, evladın belki de sana vuracak o an, sen karşı çıktın diye. Bilemezsin. Çünkü abim çok otoriterdi. Hiçbir şeyi, hiç kimseyi tanımazdı. Ben ona cani diyordum zaten, celladım diyordum.

Ablamlar da mesela şey yapardı, laf arasında gelir otururdu, “Kız”, derdi “geçen gün ne oldu biliyor musun?” “Kız” diye hitap ediyor bana işin komik tarafı ama bazen o konu açılınca hemen; “Değişme gibi bir isteğin var mı? Sakın öyle bir şey yapma!” Ben de konuyu kapatmaya çalışıyorum, çünkü her konuşulduğunda üzerime gelineceğini biliyorum. Hem kabullenmiyorsun hem de niye sürekli sürekli konuyu açıyorsun ki?

“...sırf cinsel kimliğimden dolayı okutmadılar.”

Dedim ya ben LGBTİ ortamına girdim, eşcinsel arkadaşlarımla tanıştım, onlar her buluştuğumuzda bir şeyler anlatıyorlar. İstanbul’da bir hayat var; çok büyülü bir hayat. Bir de hep televizyonlardan İstanbul’u izlersin ya böyle, her genç kızın hayalidir, özellikle her eşcinsel genç kızın hayalidir. Böyle hani şey dersin, ay İstanbul’a gideceğim, kadın olacağım, şu olacak, bu olacak, işte her istediğimi yapacağım, her istediğimi giyeceğim... Bir hayaller ülkesi. Öyle anlatıyorlar... Dinlerken içim gidiyor. Ay, ben de gitmeliyim, diyorum oraya, kurtulmalıyım bu cehennemden ve orada kendime bir hayat kurmalıyım. Onlar anlatırlarken, kafama ufaktan ufaktan bu düşünce giriyordu. Yapabilirsin, evden kaçabilirsin, gidebilirsin, izini kaybettirebilirsen başarısın. Bir yandan da abimin peşime düşme durumu var, onu da

hesaplıyorum tabii. Peşime düşüp bulursa, kesin öldürür. “Aman”, dedim en sonunda, “her gün ölmektense bir defa ölürüm daha iyi. Korkma, bu kadar şeye katlandıysan buna da katlanırsın.” Bir cesaretlendim. Tabii arkadaşların verdiği cesaret de var. Ama 18 yaşımı doldurmayı bekledim ki, reşit olayım, karakola başvurdıklarında üzerimde bir hak iddia edemesinler. Neyse, 18 yaşımı doldurdum, ha, bu arada şunu da atlamayayım da, dershaneyi okudum, işte okul kazanmıştım o zaman, turizm işletmeciliğini, sırf cinsel kimliğimden dolayı okutmadılar. Annem-babam okutmayı çok istedi fakat abim karşı çıktı. Bu gidip orada orospu mu olacak, bilmem işte şunu bunu mu yapacak –ağızma almak istemiyorum da o lafları neyse– onu söyleye söyleye beni göndermedi. Oysa bir kurtuluşum okumaktır diyordum, başka bir şehir tercih eder, gider, kurtulurum, diyordum. En azından ailemle de bağımlı koparmamış olurum. Ben annemi, babamı seviyordum, sadece orada yaşadıklarım bana çok kötü geldi. Çünkü annem de, abim her şiddet uyguladığında kendini önüme atardı. Kadın da az çekmedi, onu da anlıyorum, düşünsene sen doğduğundan beri sana bir şeyler öğretiyorlar ve bir anda senin evladın çıkıp diyor ki, “Hayır, senin bu öğrendiklerin yanlış, ben varım, böyle bir şey de var ve buna katlanacaksın.” O kadını da anlıyorum yani, o bütün bildiklerini bir anda bir tarafa bırakamaz. Çok zor. Ama işte onun da beni anlamasını bekliyorum ve orada tıkanıyoruz maalesef. Velhasıl okutmadılar. Ona da engel oldular. Neyse, ben şimdi bu yıl yine girdim, kazandım, okuyacağım, kesin kafama koydum. İki yıllık dışarıdan okurum, dedim. Neyse yani baktım okul da okuyamıyorum. O yolu da kapattılar. Artık dedim, mecbur sen evden kaçacaksın, başka yolun yok. Çünkü bu adam seni öldürecek eninde sonunda dayaklarla ya da sen bir gün pes edeceksin, intihar edeceksin, canına kıyacaksın. Olacak olan bu yani. “Bu işkenceyi çekmekten-

se her şeyi göze alacaksın kızım,” dedim, “gideceksin, başka yolun yok. Sen de o hayatı bir göreceksin, o dünyaya bir gireceksin.” Ama şimdi arkadaşlar iyi tarafını öyle bir anlatıyorlar ki ballandıra ballandıra, bire bin katıyorlar, o tarafı seni acayip cezbediyor. Kötü tarafını da anlatıyorlar ama üstten geçiyorlar. Ben doğuştan Pollyanna olduğum için o dönemler –tabii sonrasında hayatın gerçekleriyle yüzleşince o tarafım gitti artık– sanıyorum ki çok muhteşem bir hayat beni bekliyor. Kadın olacağım yani bunun ötesi mi var? Her zaman, sürekli, hayatımda en çok istediğim şey olacağım. Kadın elbisesi giymek bile beni kadın yapıyor, o zaman; tabii insanoğlu aç gözlü, onu giydikten sonra daha fazlasını istiyorsun. Neyse, İstanbul’dan ailelerini görmeye gelen arkadaşlar geri dönecekler, dershanedeki arkadaşım la biz de onlarla kaçalım, ne olacaksa olsun artık, bu halimizle Diyarbakır’da ne işimiz var dedik. Param da yok, bir Nokia telefonum vardı, onu sattım, yol parası yaptım. Cebimde üç-beş kuruş kaldı, o da yolda bir şeyler yememe yetecek kadar. Oraya varınca ne yapacağım? Orası meçhul. Gözümüzü karartıp böyle balıklama daldık yani. Otobüse bindik; her şeyi geride bırakıyorum, o cehennem bitiyor, yepyeni bir hayat, yepyeni bir sayfa, her şey çok güzel olacak –tabii öyle sanıyorum–, ben orada başaracağım, ayakta kalacağım, kadın olacağım. En önemlisi abim olmayacak hayatımda. Bir yandan da geride bıraktıklarımı düşünüyorum; acaba annem ne haldedir? Kadın kesin şimdi yine krizlere girmiştir. Babanı düşünüyorsun, sonuçta yaşlı insanlar. Bir şey olur mu acaba benim yüzümden diyorsun. Bir suçluluk duygusu geliyor arada. Bir yandan, “Ay, hayatımı onların istediği gibi yaşayamam,” diyorsun. İçinde karşı koyamadığın bir kadın dışarıya çıkmak istiyor, yeter diyor, yırtacak bedenimi. O anne-baba sevgisinden daha ağır basıyor bir yerde. Çünkü o sensin. Bir de, bir gün anlarlar, “Evet, her şeyi denedik olma-

dı, demek ki sen busun, bunun çaresi yok, böyle kabul edeceğiz,” diyecekler diye hayal ediyorum. O hâlâ olmadı gerçi de... Sonra otobüste akşamı devirdik, sabahı getirdik, ay, o yol bitmiyor, yirmi dört saat anacım, o tekerlek dön dön ömründen ömür gitti, bu İstanbul nerede kaldı, ay, diyorum, dünyanın öbür ucuna mı kurmuşlar şehri? Öğlene doğru arkadaşlar, “İstanbul’a giriyoruz,” dediler. Heyecanla, etrafı izliyorum otobüste, nerede o televizyondan gördüğüm Boğaz Köprüsü, boğaz diye. Fal taşı gibi açılmış gözlerim, pür dikkat bakıyorum. Sonra bir yokuştan çıktı o otobüs, –dün gibi hatırlıyorum, hiç unutmam o anı, o an benim için çok dehşet bir andı– tam tepeye geldi, bir baktım ucu bucağı olmayan bir şehir. Kalbim zaten hızlı atıyordu, bu defa korkudan daha da hızlandı. Nefesim kesildi, koltuğa yapıştım. İçimden şey dedim, “Sen bu şehirde eriyip yok olacaksın. Sen yapamazsın. Evet, bunca şeyi yaşadın, bunca şeye göğüs gerdin ama sen bu şehre göğüs geremezsin.” Ama artık geri dönüşü yoktu. Yani ya biteceksin ya çıkacaksın... İstanbul’dan nefret etmem işte böyle başladı. Neyse, deneyimli arkadaşlar bizi Beyoğlu’na getirdiler.

***“...herkes birbiriyle vedalaşıyor işe çıkarken.
O kadar korkunçtu ki...”***

Ben Taksim’e girmişim, bekliyorum ki bir lubunya, bir travesti çıksın göreyim, etrafa böyle bakıyorum, hani nerde travestiler diye. Arkadaşlara soruyorum: “Nereye saklandılar kız bunlar, hani Beyoğlu’nda cirit atıyorlardı?” “Ay, dur, dur akşam çıkıyor onlar,” dediler. Bir tane görmek için can atıyorum. Hayatımda ilk defa travesti göreceğim, nasıl bir şey acaba? Uzaylı mı bunlar filan diye, böyle, merakla bekliyorum, kadın kılığındaki bir erkek görmek istiyorum ben; uzun saçlı. Acaba yakışmış mı, yakışmamış mı? Hep televiz-

yondan şey gösteriyorlar ya caniler, dehşet yaratıyorlar, bilmem ne. Bir yandan da korkuyorum. O kadar içime işlemiş ki o homofobik, transfobik haberler, hani sürekli elinde satırla adam doğrayan bir karakter görüyorsun karşında. Ay, ama ilk travesti gördüğümde nasılım biliyor musun, yanlış bir şey söylemeyeyim, beni de doğrarlar diye tetikteyim. Çünkü medyanın homofobik, transfobik haberleri dışında bilmediğin insanlar... Neyse, Beyoğlu'nda bir travestiler oteli var, lubunyalılar hep orada kalıyor. Biz de orada kalacağız, akşam da işe çıkacağız, iş dediğim tabii ki seks işçiliği. Çok korkuyorum, düşünsene hiç bilmediğin, tanımadığın biriyle özelini yaşayacaksın, bedenini ona açacaksın, korkunç bir şey. Bir yandan da kendi kendimi gaza getirmeye çalışıyorum, herkes yapıyor sen de yaparsın, ayakta kalmak için mecbursun, cehennemden çıktın, başka yolun yok. Öyle diye diye otele vardık... Tabii otel dökülüyor. Neyse, girişlerimizi yaptık, Allahtan para istemediler, akşam işe çıkacağız, getirip oteli ödeyeceğiz. Bir anda etrafımızı translar sardı, "Ay, yeni kızlar gelmiş," diye. Ben şoktayım, onlara bakıyorum, onlar bana bakıyor. İlk defa trans gördüm, çok heyecanlıyım, benim gibi insanlarla tanıştığım için. Onlar da bana bakıyor, "Ay, ne güzel kızsın sen," diyorlar. Biri "Gel benim kızım ol," diyor, başka biri atlıyor, "Gel benim kızım ol," diye. Ay, ne kızı ayol, diyorum içimden. Burada bir sistem olduğu için ortama girenleri deneyimli kişiler alıp yetiştirirler. Çünkü onlar seks işçiliği yapacaklar, caddede birçok tehlike var, dışarıda pek çok tehlike seni bekliyor ve seni o tehlikelere karşı eğitecekler ama eğitirken de paranı yiyecekler. Ay, ben de diyorum ki, ne kadar iyi insanlar, bak, annemin yapmadığını onlar bana yapıyor. Annem beni dışladı, onlar kabulleniyor, bağrına basıyor, bana sahip çıkıyor. Ben de, kim kızım ol dese, "Tamam," diyorum. Neyse, aldılar, bir baktım bir anda etrafımda üç tane trans. Anacım biri

kaşımı alıyor, biri peruk takıyor hangisi daha çok yakışır diye, biri etek, elbise getiriyor, biri kaç numara ayakkabı giyiyorsun diye ayakkabıları denetiyor. Herkes üzerime yumuldu. Ben de uzanmışım, bir yandan giydiriliyorum, bir yandan kaşım alınıyor, bir yandan makyajım yapılıyor. Bir hazırlık, bir telaş, akşama yetiştirecekler beni, işe çıkacağım. Ay, diyorum kadın oluyorum. O kaşımı çekiyor, ay, kadın oluyorum. Bu şunu yapıyor, kadın oluyorum... Bir adım daha yaklaşıyorum her defasında kadınlığa. Neyse, sonra bir ara hepsi üzerimden kalktı, hazırlık bitti. Etrafımı boşalttılar ama oda kalabalık, herkes hazırlanıyor, aynaya bir baktım, “Ay,” dedim “bu kız ne kadar güzel.” Ay, bir baktım o kız benim! İlk defa kendimi öyle gördüm. O an duyduğum mutluluğu anlatamam, ruhunla bedenin bir olmuş gibi hissediyorsun, hep hayalin olan kadın kıyafetlerini giyiyorsun. Beni bıraksalardı günlerce o aynanın karşısında kendimi izleyebilirdim. Ama daha sonra saat oldu on bir, iş vakti, işte kızlar yavaş yavaş çıkıyorlar. Fakat öyle bir şey ki, herkes birbiriyle vedalaşıyor işe çıkarken. O kadar korkunçtu ki... Birine, “Daha gelmeyecekler mi, ayol, niye vedalaşıyorsunuz?” dedim. “Zamanla anlarsın,” dedi. Ben oraya gittikten 2-3 gün sonra tuhaf oldum. Her gün işe çıkan bir kızın ölüm haberi geliyordu. Tavuk doğrar gibi insan öldürüyorlarmış, onu gördüm ve korkmaya başladım. Bir yandan da ne oldu biliyor musun? Evdeki cehenneme geri dönmek istedim, ben ne yaptım, diye. Ama tabii artık dönemiyorsun. Neyse, o ilk geceye döneyim yine. Üvey annem kuaföre giderken beni de götürdü. Şurada trans kuaför var, burası Tarlabası, şurası bilmem ne. Bana etrafı gezdiriyor. Bana, “İlk gece caddeye çıkma”, dedi, “deneyimsizsin, barda takıl.” Bara bıraktı beni. Hayatımda ilk defa kadın gibi giyinmişim, bir de o halimle dışarıya çıkmışım. Benden mutlusu yok o an. O topuklularla bir yürüyorum, sanki kırk yıldır onların üzerindeyim. Hiç

mi insan sendelemez? Şimdi giysem sendelerim, yürüyemem, o zaman öyle bir hevesle yürümüşüm ki, anlatamam.

Ben bara girdim, işi mişi unuttum. Ne işi ayol? Kendi kendime ben bir kadını, erkeklerin ilgisini çekiyorum bir kadın olarak, diyorum. Sanki dersin prensesim, o kadar komik yani. Dünya umurumda değil. Cebimde beş kuruş para yok, o da umurumda değil. Neyse, o gece ben öyle kendimi kaptırmışım ki bir baktım sabah oldu. Sen kaldın mı aç! Sen kaldın mı parasız! Düşün yani, o kadar kendimi kaptırmışım ki açlığımın farkında bile değilim. Otel para bekliyor. Yavaş yavaş kızlar işten dönmeye başladı, 20-50-100 kazanıp gelmişler. Ben çalışacaktım, diye bana dank etmeye başladı. Birlikte kaçtığım arkadaşım biraz para kazanmış. O ödedi otelin parasını ama bana da şey diyor, “Ben senin gibi güzel olacaktım ki, çok para kazanmıştım.” Haklı, sonuçta o da kendine göre para kazanmış. Ben o gece sabaha kadar ağladım. Sabah oldu, Gezi Parkı’na gittik. O parkın LGBTİ bireyler için önemi büyüktür, o yüzden mücadele ettiler ya o kadar Gezi Direnişi’nde. Her LGBTİ bireyin orada bir anısı vardır. Gittik, oturduk. Bir baktım her geçenden sigara istiyorlar, hepsi de veriyor. Ben de milletten sigara istemeye başladım. Çok komik. Bunu da ilk defa orada gördüm. Demek ki yemek de istesem verecekler diye düşünüyorum kendi kendime. Sonra otele döndük. Bu defa, dedim, yapacağım artık. Akşam oldu, yine hazırlandım, bara gittim. Barın hemen alt tarafında, bir trans evini kullandırtıyormuş. Şey diyorlardı, bardan müşteri alırsın, direkt çıkarsın, vakit kaybetmemek için de oraya götürürsün, zaten mekânın parasını da müşteriye ödetirsin. Böyle vızır vızır çalışırsın. Gecenin sonunda da son müşteri yi otelde kalmaya ikna edersin, otel parayı da o öder, kazandığın para da sana kalır, diye akıl veriyorlardı. Neyse, sonra işte, o gece artık... O gece... müşteri götürmüştüm eve... Çok kötüydü...

***“abim geldi, bir zincir çıkardı. Ayağıma bağladı...
O zincirle sekiz buçuk ay yaşadım evin içinde.”***

Neyse, böyle böyle derken günler geçti. Ben tam, tamam, ailem artık beni unuttu, bulamayacak diye düşünmeye başladım ama hâlâ içimde korku var. Birlikte kaçtığım arkadaşşıma hattını kır demiştim –sinyalden filan bulabilirler diye, çok film izlediğim için her şeyi hesaplıyorum– meğerssem yapmamış, ailesiyle diyalogdaymış. Ben evden kaçınca; ailem arkadaşımı tanıyorlardı, ara sıra yanımda gördükleri için, onun kızkardeşi de benim annemlerin evini biliyordu, bu da ortadan kaybolunca kız kardeşi geliyor bizimkilere soruyor, bizimkiler diyor ki, bizimki de ortada yok. Anlıyorlar ki, birlikte kaçtık. O da telefonu açık bırakınca aile yakını bir polisin yardımıyla elleriyle koymuş gibi buldular on gün sonra. Otel görevlisi “Polisler geldi, seni çağırıyorlar,” dedi. Ay, ben ama nasılım? Kapıları çalışıyorum, abimin aşağıda olduğunu sanıyorum çünkü, kapıları nasıl yumrukluyorum. “Beni kurtarın,” diyorum, “öldürecekler beni.” Biliyorum ya abim durmaz artık. Ödüm kopuyor. Kızlar şey diyor, ne yapabiliriz ki, arka kapı da yok seni kaçıralım, mecbur ineceksin. Bir ara camdan karşiki çatıya mı atlasam diye bile düşündüm. Hani kurtuluş yolu arıyorsun o an. Bitti diyorsun, sonuna geldim. Baktım çare yok, bütün cesaretimi topladım. İneceğim, dedim. Makyajlı bir şekilde, o takıllarla, ayakkabılarla, kıyafetlerle indim. Polisler adımı söyledi, –telaffuz etmek istemiyorum eski adımı– sen misin dediler. Evet, dedim, benim. Sen ne yapıyorsun burada, annen perişan olmuş, hiç mi düşünmüyorsun aileni diye nutuk çekmeye başladılar. Direkt eniştemi aradılar. Eniştemin sesini duydum, bir yandan şey diyorum biliyor musun, her gün bir kızın ölüm haberi geldiğinden, oh çok şükür kurtuldum, diyorum. Ama tabii gidince başıma neler geleceğini bilmiyorum,

ondan da korkuyorum. Eniştem, “Annen çok perişan oldu,” dedi, “sen gittiğinden beri hiç yemek yemedi, ona vereyim konuş.” Annemin sesini duydum, artık ağlamaya başladım. Ertesi gün eniştem beni annemin yanına götürdü. Annemle karşılaştık, böyle tuhaf oldu, sarıldık. O ağlıyor, ben ağlıyorum. Sonra tabii abim geldi, bir zincir çıkardı. Ayağıma bağladı. Kalorifer borusuna bağladı. “Bundan sonra hiçbir yere gidemezsin,” dedi. O zincirle sekiz buçuk ay yaşadım evin içinde. Sonra kurtuldum mu sanıyorsunuz? Yok. Sekiz buçuk ayın sonunda abimin Hizbullah arkadaşları benim evden kaçtığımı, trans olduğumu, her şeyi bir şekilde öğrenmişler, nereden öğrenmişler, bilmiyorum. Tam yavaş yavaş her şey düzeliyor, zincirler çıktı. Bunlar meğer toplanıp infaz kararımı vermişler. Ben de her şey iyileşiyor diye düşünüyorum. Abim, evlenip yurtdışına gidecek çünkü, kurtulacağım sanıyorum. Meğer gitmeden beni halledip öyle gidecekmiş. Bir gün annem odama girdi, “Kalk, kalk, kalk, çabuk eşyalarını topla gidiyorsun,” dedi. Şok oldum.

“Ne oluyor, nereye gidiyorum?”

“Çabuk kalk, nereye gideceğini kimseye söyleme, anneannene gideceksin, anneanneni aramışım, seni bekliyor.”

“Niye gidiyorum?” dedim.

“İki abin de sabahtan beri bir şeyler çeviriyorlar, seninle ilgili konuşuyorlar telefonda, gideceksin.”

Annem de dinliyormuş. Neyse, annemin zoruyla kalktım, alalacele hiç valize de koymadım elbiselerimi, bulduğum bir poşete tıktırdım. Tam çıkacağım, büyük abim karşımıza dikildi. “Hop, hop nereye gidiyorsunuz, nereye götürüyorsun anne,” dedi. Annemin orada bir yırtıcılığı vardı, anlatamam, ayağını yere vurdu, abimle aramıza geçti, dedi ki, “Ulan, sen benim evladına mı karışacaksın, onu ben doğurdum. Hiçbiriniz hiçbir şey yapamazsınız, kılına dahi zarar veremezsiniz.” Abimi bir itti kenara, beni kolumdan tu-

tup götürdü. Ben seni bırakırsam bunlar peşinden de gelir, diyerek, durağa kadar götürüp minibüse de bindirdi. Ben şoktayım, neye uğradığımı şaşırdım. Ev hapsi bitecek, abim gidecek, sürekli işkenceden kurtulacağım diye seviniyordum. Büyük abim de bana pek karışmazdı. Hatta ilk öğrendiği gün, montumu yüzüme fırlattı, “Siktir git,” dedi, “nereye gideceksen git. Bu evde senin yerin yok, yiyecek lokman kalmadı.” Ama diğ er abim geldi, “Hop, hop nereye gidiyor?” dedi, “ l s  çıkar ancak onun bu evden. Ya düzelecek ya ölecek.” İşte abim, b y ğ n  de fitneledi, onu da kendine benzetti en sonunda. Neyse, ben dolmuştayken meğersem takip ediliyormuşum. Evin önüne gözcü koymuşlar. Takip edeni de daha önce abimin yanında görmüştüm, tanıyorum, arabadan inince kalabalık yerlerden gitmeye gayret ettim. Koştura koştura, nefes nefese nasıl gidiyorum, görme-sin nereye gittiğimi diye. Eve geldim. Anneannem beni gördü, direkt kolumdan tuttu, kapıyı çarptı a tığı gibi. Işıkları kapattı, perdeleri çekti. Beni kucağına aldı, oturdu. “Senin günahın neydi, suçun neydi bunları yaşıydın...” dedi. Sarıldı. Kucağına aldı. Işıklar kapalı, perdeler  ekili... “Niye böyle oldu,” dedi. Bir şey de diyemiyorsun kadına, yaşlı kadın ne anlayacak? Türkçe bile bilmiyor. Zaten onun sayesinde K rt em ilerledi. O olaydan sonra onla iki yıl yaşadım çünkü... Neyse, biz sarmaş dolaş saatlerce bekledik. Kucağında oturdum.

Oturdum, bekledim yani. Daha sonra telefon çaldı. Anneannem, “A ma,” dedi, “evde olduğumuzu bilmesin kimse.” Saklıyorlar beni abimden, arkadaşlarından. O arada da annemlerin evinde meclis kurulmuş. Bir dolu Hizbullah adam bizim eve gelmiş, meclis kurmuş. Her yer onların, her şey onların, biz de onların malıymışız gibi. Çok sinirlerimi bozdu o olay duyduğumda. Toplanmışlar, infaz kararımı vermişler,  ld r lecekmişim o gece. Bir yandan, Allah’ın verdi-

gi canı Allah alır, diyorsunuz, bir yandan da kalkıp bir insanı, elinde olmayan sebeplerden dolayı yaşadıkları için öldürmeye kalkıyorsunuz. O kadar ikiyüzlüler ki. Daha sonraları annem anlattı bana, adamlar gelmişler, her kafadan bir ses çıkmış, biri demiş sakatlayalım, şehir dışına götürüp dövelim. Biri demiş, yok, bilmem şunu yapalım; biri demiş, yok, bilmem bunu yapalım. En son öldürölme kararı çıkmış. Annem tabii kendini ortaya atmış, o benim evladımdır, siz nasıl onun hakkında böyle karar veriyorsunuz diye. Ağlamış, zırlamış kadın onca adamın önünde. Onun o duruma gelmesine de çok sinir oldum. Sen niye onu yaptın? En azından polisi arayabilirdin. Her ne kadar polisleri sevmesem de. Denize düşen yılanı sarılıyor bir yerde. Gerçi onların arasında da iyisi-kötüsü var da neyse... En son annem kendini ortaya atmış, yalvarmış, yakarmış, anneme demişler ki, “Biz sadece onu alacağız, biraz kulağını çekeceğiz, öğüt vereceğiz, daha sonra bırakacağız.” Yalan! Annem de yemiş ama. Kadın da zavallı ne yapsın? Neyse, ben yine şu telefona döneyim; ben dayanamadım açtım. Annem arıyormuş, bana dedi ki, “Abinler oraya geliyorlar. Hiçbir şey yapmayacaklarını söylediler bana ama yine de kapıyı açıp açmamak sana kalmış. İstiyorsanız açın, istemiyorsanız açmayın.” Telefonu kapattıktan 10-15 dakika sonra –ben pencereden gözetliyordum– baktım dört araba peş peşe geldi. Dördü de tıka basa adam dolu. Bana karşı, dört araba dolusu adam! Elinsaf yani. Baktım, bir arabadan abim indi. Apartmana girdi, yukarıya çıktı. Anneannem, “Boş ver sesimizi çıkarmayalım, çalar çalar gider,” dedi, “kapıyı kıracak halleri yok herhalde.” Abim kapıyı çalmaya başladı, önce zili çaldı. Evden ses çıkmayınca kapıyı yumruklamaya, tekmeleyeme başladı; “İçerde olduğunu biliyorum, çık dışarıya, kapıyı aç,” dedi. Önce iyilikle konuşuyor tabii. Sonra tekmeler hızlandı. Anneanneme “Ben polisi arıyorum,” dedim, “bu işin sonu belli.” Annean-

nem de diyor ki, –annem gibi aynen– “Biriniz mezara gidecek, biriniz cezaevine.” Diyorum, “Sen manyak mısın? Bu çocuk beni öldürecek, bir şey yapmak lazım, duracak mıyız yerimizde?” Neyse, dinlemedim onu. Aradım polisi. Dedim ki, “Kardeşim kapıya dayanmış, aşağıda da bir sürü cemaatçı arkadaşı var, beni öldürecekler.” Polis bana ne dese beğenirsin? Kadın zannetmiş sesimden; “Hanımefendi olay vuku bulmadan biz ekip yollayamıyoruz!” Çıldırdım. Sen öl, biz daha sonra gelip kayda geçelim, diyor. Bir şok da orada yaşadım o gece. Neyse, abim fazla kalmadı, gitti; arabadaki arkadaşları da.

“Direkt silahı çıkardı, alnıma tuttu...”

Daha sonra yine telefon çaldı, beni İstanbul’da bulan eniştemin eşi olan ablam, “Biz geleceğiz, kapıyı bize açarsınız,” dedi. Annem, ablam, eniştem filan geldiler. “Sen eve gelme artık,” dedi annem bana. Ablam, “İstiyorsan gel bir süre bende kal. En azından olaylar yatışana kadar. Kendine artık bir çekidüzen ver,” dedi. Ben anlamadım şimdi, okutmuyorsunuz ki bir hayat kurayım. Her biriniz başka bir şeye sinirlense bile hırsını benden mi çıkaracak bu ailede? Ne görevi görüyorum?

Ha, pardon, o gece ablamlar, eniştemler oradayken gece yarısı kapı çaldı; abim! Eniştem, annem, ablam, orada diye açtılar kapıyı. Beni arka odaya aldılar. Onu diğer odaya aldılar. Orada bir süre konuştular, bilmiyorum ne konuştular, daha sonra birden benim olduğum odaya girdi. Direkt silahı çıkardı, alnıma tuttu; boş gelmemiş, kandırmış herhalde içerdekileri. O anda “Her şey bitti şu an,” dedim. Ama o kadar nefretle gözlerimin içine bakıyordu ki, bir an “Bu, benim abim değil,” diye düşündüm, “bu çok başka biri.” Çok şey geldi bana, yabancı geldi, çok soğuk geldi. Hani beni çocuk-

ken sinemaya götüren, bana işte ne bileyim abur cubur alan,  eker alan o kişi yoktu. Çok farklıydı. Yani o an gözünde o kadar kini, nefreti hissettim ki, zaten o kurşunu sıkıp sıkımması benim için hiç önemli değildi o bakışı gördükten sonra. Tam sıkacakken eniştem içeriye girdi, bir çığlık attı böyle, elini tuttu, kaldırdı silahı, almaya çalıştı. Ben orada tabii dondum kaldım. Ne yapacağımı  a ırdım. Bir yandan da şey dedim, bitsin artık. Gerek yok bu kadar şeye, bir g nahsam onların gözünde temizlesinler bari. Ne diyeyim? Çünkü bir süre sonra artık mücadele edecek gücün de kalmıyor, hele bir de aileden o tepkiyi alınca yaşamın hiçbir anlamı kalmıyor. Bir yandan da aslında sen de istiyorsun, yapsın diyorsun, hani sen cesaret edemiyorsun, o yapsın öldürsün, bitsin gitsin. Nedir bu kavga? Ne için? Sonra işte elinden silahı aldı eniştem, onu odadan çıkardılar. O geceden sonra ba a ı uzun süre onu görmedim. Sonra yurtdışına gitti nihayet. Gittikten sonra bile hâlâ telefonla arayıp taciz ediyordu, tehditler savuruyordu; "Sen burada olduğuma güvenme, en ufak bir şeyini duyarsam ilk u akla atlar gelirim." Her akşam saat sekizde evde miyim, diye kontrol ediyordu. Oradan da huzurumu bozmayı becerebiliyordu. Giderken zaten kuzenime, "Gözünüz üzerinde olsun, en ufak bir hatasını görürseniz, ne yapılması gerekiyorsa yapın," gibi tembihlerde bulunmuş. Neyse ki kuzenim de, "Sen böyle diyorsun da, koskoca bir birey, ben ona ne yapabilirim ki, o onun hayatı istediği gibi yaşar," demiş. Keşke hepsi böyle düşünse...

Neyse, ben artık eve gitmemeye alışmıştım; anneannemde, ablamlarda kalıyordum. Evden tamamen çıkışım, abimin gitmesinden bir buçuk-iki yıl sonra oldu. Bir arkadaşla Bodrum'da bir gey kulüpte iş ilanı gördük internette, başvurduk. Aklımda hiç kaçmak yok. Diyorum ki, gidelim hem gey barda çalışırız hem paramızı kazanırız hem tatilimizi yaparız, koskoca bir yazı öyle geçirir, biraz para biriktirir, d ne-

riz. Öyle düşünerek Bodrum'a gittik. Orada bir on gün filan çalıştık. Daha sonra bazı söylentiler geldi kulağımıza, patron çalışanlarının parasını vermiyormuş, üzerine yatıyormuş. Eski çalışanları da bunu doğrulayınca, ürktük, bu adam bizi kullanacak paramızı vermeyecek diye. Bu arada da *Gay Pride* – Onur Yürüyüşü olacak İstanbul'da. Arkadaş da *Gay Pride*'i bahane edelim, geri döneceğiz deriz, paramızı da alırız dedi. Atladık otobüse, İstanbul'a geldik; dönüm noktama!

Ailem beni çalışıyor biliyor, onlara arada ufak ufak para yolluyorum. Karışmıyorlar. Onlara nereye gittiğimi de söylemedim, Ankara'da bir dernekte iş buldum dedim. Diyarbakır'da iş bulamıyorum, bari burada çalışayım diye bir yalan uydurmuştum. Ama işin aslı öyle değil tabii. Eskiden tanıdığım trans bir arkadaşım İstanbul'da yaşıyordu. Onun yanına gittim. Orada kaldım. Onun da canı sıkılıyor, tek başına yaşıyor, seks işçiliği yapıyordu. Orada bir yıla yakın kaldım. Yani bir transla kalıyorsun, ister istemez o içindeki kadın hortluyor, gerçi hiç ölmüyor ki zaten. Hormon kullanmaya başladım. Yavaş yavaş görünüşüm değişmeye başladı. Saçım uzamaya, göğüsler çıkmaya, kadınsı hatlar oturmaya başladı. Derken geri dönüşü olmayan bir yola yine girdim. Tabii ben hâlâ şey diyorum, arkadaşımın evinde kalıyorum, arada ben de seks işçiliği yapıyorum, tam olarak yapmıyorum ama arada yapıyorum, zaten kira filan ödemiyorum, sağ olsun hiçbir şey talep etmedi benden, hatta aksine o bana baktı, sigarama kadar alıyordu. Arada yaptığım işlerden para biriktiriyor, kenara atıyordum, aileme de aylık bir miktar para gönderiyordum, sussunlar, gerçekten bu çalışıyor deyip çağırmasınlar diye. Bu durum bir süre devam etti, sonra ben dayanamadım İstanbul'da. Ne bileyim Diyarbakır çekiyor demek, memleket bir yerden sonra. İstanbul'da nefes alamadığımı hissettim, belki o ilk gelişimde yaşadıklarımın da etkisi vardı. Çok rahattım arkadaşımın evinde ama memleketime döndüm.

Çok tuhaftır, ben Diyarbakır'a dönerken hâlâ aileme dönemeğim diye düşünüyorum. Biraz hevesimi alayım, saçımı keserim, bir süre hormon almam göğüslerim de söner, geniş kıyafetler giyer giderim, diye düşünüyorum. Nerdeee? Kadınlık ruhuma işlemiş artık, geri dönüşü yok. Neyse, geldim Diyarbakır'a. İşte biraz para biriktirmiştım, ev tuttum. O dönem Hevjin diye bir oluşum vardı, oradan bir miktar gelir elde ettim. Ev arkadaşı aradım. Diyorum ki, aileme dönünce ev de bekâr evi olarak kalır, arada gelir, kadın kıyafetlerimi giyer, hevesimi alırım. Ama öyle olmadı tabii. Gidemedim. Saçımı kesemedim. O hormonları bırakmadım. Bir defa artık kadın halimle sokağa çıkmaya alıştım. Daha önce üzerimde eğreti duran erkek kıyafetleriyle dışarıya her çıktığımda hep laf yiyordum, hep aşağılanıyordum, fark ediyorlardı; "top", "oğlan kız", "oğlan"... Sokağa çıkmak bir işkence gibiydi o zamanlar benim için. Arkadaşlarım benimle yürümezlerdi, "Sen çok efeminesin," derlerdi, "önden yürü, biz arkandan geliriz." Öyle ayrımcılıklara çok maruz kaldım mesela, bu da beni çok acıttı ama bir şey söyleyemezdim. Onlar da haklıydı bir yandan. Neyse... Kadın olarak sokağa çıkmaya başlayınca, kendimi buldum. Kadın olarak evime gidiyorum, alışverişimi yapıyorum. En fazla sesimden anlıyorlar, bakıyorlar. Ama hayatın her alanında kadın olarak yaşamak vazgeçilmez geldi... Ameliyat olmak istiyorum. Günümüzde trans geçiş ameliyatları yapılıyor ama ne kadar sağlıklı yapılıyor, bu tartışılır tabii. Ben mesela çok korkuyorum o ameliyatı olmaktan, bir yandan da olmak için can atıyorum ama başıma neler geleceğinden haberim yok. Sürekli takip ediyorum, internette araştırıyorum, okuyorum. Bu hayati bir şey. Geri dönüşü olmayan bir yol. Yani o yola bir saptın mı bir daha dönmeyeceksin ve bu çok ciddi bir karar. Ama ne pahasına olursa olsun olmak da istiyorum...

Ailemle hâlâ telefonda görüşüyor, ufak da olsa bir para yolluyordum. Ama zamanla ablamlar, annem, “Niye gelmiyorsun, yeter artık en azından bayramlarda gel, bir gün de olsa yüzünü görelim, abin sürekli seni soruyor,” gibi şeyler söyleyip beni sıkıştırmaya başladılar. Bir gün ablam, telefonda “Sen görünüşünü mü değiştirdin?” dedi,” artık niye gelmiyorsun?” Ben saçmalama filan dedim. Kaçamak cevaplar veriyorum. Ama sinirlendim artık, o son damla oldu. Görüşme bitince hattı kırdım, yeni bir hat aldım, tamamen bağımlı kopardım. Beşinci yıl oluyor...

“...ev arkadaşım; komşular evi bastı, sakın eve gelme, seni arıyorlar, dedi.”

Ya, sanırım, insanların algısında şu var; bir birey, trans ya da eşcinselse sürekli birileriyle yatma, ilişki yaşama halindedir! Seks objesi olarak görüyorlar. Mesela biriyle tanışıyorsun, direkt, “Sen travesti misin?” diyor. Niye bunu sorma gereksinimi duyuyorsun ki, ben sana sen heteroseksüel misin diye soruyor muyum? Ben senin yatak odanı merak ediyor muyum? Yooo. Sen de bana sorma! Karşında ne görüyorsan odur. Sen karşında bir kadın mı görüyorsun? Evet, olay bitmiştir, translığımı niye takılıyorsun ki? Yani o kinin, nefretin nedeni bence, bu algı. Benim aklıma o geliyor, başka bir şey gelmiyor. Millet işte, senin oğlun, kardeşin milletin altına yatıyor diyecek.

Halbuki, istihdam alanları yaratılsa, aileler gerçekten çocuklarına sahip çıksa, arkasında dursa elâleme karşı böyle olmayacak. Zorunlu olarak seks işçiliğine itiliyorsun. Ailen tarafından dışlanıyorsun. Sokakta kalıyorsun. Açsın. İş de vermiyorlar. Ne yapacaksın? Hırsızlık mı yapacaksın? Birini mi öldüreceksin? Bunları yapmayı reddettiğimiz için, yapmadığımız için geriye ne kalıyor kendi bedenini pazar-

lamaktan başka... Ki; ben gerçekten seks işçilerine çok saygı duyuyorum, dünyanın en zor mesleğini icra ediyorlar. Yani herkesin harcı değil seks işçiliği yapmak. Çok eleştiriyorlar da, bugün kadın kurumları bile kolay kolay ağızlarına alamıyor seks işçilerini. Siz devlet olarak bir istihdam alanı yaratın, bakalım, kaç kişi seks işçiliği yapacak? Bakın, LİS-TAG'da (LGBTİ Aileleri İstanbul Grubu) Pınar anne var, çocuğuna sahip çıkmış bir kadın, çocuğunun ameliyatını yaptırdı ve şimdi çocuğu üniversiteyi bitirdi, mesleğini eline aldı. Onu ben de annem olarak görüyorum, o da bana "Kızım," diyor. Benim gözümde o kadar yüce, kutsal ki o; bütün annelere örnek olmalı. Onu ilk duyduğumda tutamadım kendimi, ağladım benim annem neden elâlemi tercih etti diye, bana çok koymuştu.

Neyse, anlayacağınız ailemle koptum. Gelelim sonrasında... Daha sonra işte bir ara maddi durumum çok kötü oldu, arkadaşların evinde kalmaya başladım. Yine bu Hevjin oluşumundan deşifre işleri, farklı işler geliyordu STK'lardan. O paraları biriktirip yine ev tuttum. O evde sekiz ay kaldım. Sonra biri gidip komşulara "Şu katta, şu numarada bir travesti oturuyor, siz ailesiniz, böyle şeyleri nasıl kaldırıyorsunuz?" gibi şeyler söylemiş. O gece –Allah'tan evde değildim, bir arkadaşım yemeğe çağırmıştı– bir telefon geldi. Ev arkadaşım, "Komşular evi bastı, sakın eve gelme, seni arıyorlar," dedi. Orada dayak yiyebilirdim, linç edilebilirdim. Adamlar girip odaları aramışlar. Ben on gün üstümdeki kıyafetlerle sokakta kaldım, arkadaşlarımdan evinde. Yani öyle bir şey ki, kimliğin açığa çıkınca ev tutamıyorsun; sokakta öğrenilirse linç edilebilirsin. Nereye gideceksin? Allah aşkına ne yapacaksın? Ben anlamadım gerçekten. Ne sana ev tutturuyorlar ne seni yaşıyorlar ne seninle muhatap oluyorlar, sana ucubeymişsin gibi bakıyorlar. Bazen gerçekten hayattan öyle sıkılıyorsun ki, aman yaşama be, diyorsun. Daha sonra,

işte, neyse, acil eylem fonu diye bir fon vardı. Ona başvurdum. Kabul edip de para yollandı yeni ev tutmam için. Ev buldum. Ev sahibiyle kendim görüştüm hatta, çünkü hiçbir arkadaşım o riski almak istemedi. Sonuçta bir travesti evde oturacak, ev sahibi duyarsa onun başı belaya girecek. Kimseye de teklif etmedim zaten. Benim yüzümden kimse sorun yaşamasin dedim. Tutabilirsem tutarım, tutamazsam da ne yapayım? Neyse, ev sahibi anlamadı Allah'tan. Sözleşme de istemedi, "Al kızım, ben sana güveniyorum," dedi. Ben hâlâ o evde oturuyorum üç yıldır. Hiçbir sorun yaşamadım. Ama komşuluk ilişkileri yaşamıyorum artık. Allah'tan şu an oturduğum evde komşuluk ilişkileri yok, hiç kimse birbirinden haberdar değil.

Bir de İrlanda merkezli bir fon kuruluşu var, özel risk altındaki aktivistlerin güvenliği ve sağlıklarıyla ilgileniyorlar. Ona başvurdum, güvenliği yok evimin diye. Evime kamera taktırdılar. Şu an rahatım. Gelen kişiyi önceden kameradan görüyorum. Ona göre kapıyı açıyorum ya da açmıyorum. Ama o olaydan sonra çok şükür bir olay yaşamadım.

"R. Ç. 17 yaşında bir eşcinsel, babası ve amcaları tarafından başından vurularak öldürülüyor."

2007'den beri sivil toplum alanında faaliyet gösteriyorum, LGBTİ camiasının içerisindeyim. İlk Piramit adında bir oluşum kurduk, ama bir buçuk yıl sonra arkadaşlarla yaprak dökümünü yaşadık, herkes bir tarafa dağıldı. Daha sonra birkaç arkadaş toplanıp Hevjin'i kurduk. Gayet başarılı bir işe imza atıp Hevjin dergiyi çıkardık dört sayı boyunca. İlk sayının konusu açılmaktı. İkincisinin göç. Üçüncünün milliyetçilik. Dördüncünün de transfobiydi. Üç yıl sürdü Hevjin. Hizbullahçıların cezaevlerinden serbest bırakılmasıyla birkaç arkadaş biraz tırstı, geri adım attı. Tek başıma kal-

dım. Çok yakın bir arkadaşımınla mücadeleye devam karar aldık ve 2011'in Mart ayında Hebun'u kurduk. Hebun'da daha çok internet üzerinden sosyalleşmeye, LGBTİ bireylere ulaşmaya karar verdik.

Bir sürü şey yaptık aslında, bir sürü toplantılar ya da diğer STK'ların yaptığı toplantıları ortak organize etmeler, basın açıklamaları... Açık Toplum Vakfı'yla, Kamer Vakfı'nın desteklediği "Biz de Varız" isimli bir alan çalışması gerçekleştirdik. Anketler hazırlayarak Güneydoğu'daki dokuz ili dolaştık ve LGBTİ bireylerle görüşüp sorun ve ihtiyaçlarını analiz etmek üzerine bir proje yaptık. Proje gayet başarılı oldu, bu yıl devamını yapıyoruz. Bu anket çalışmasını yürütürken geçen yıl, R.Ç. cinayetiyle karşılaştık. R. Ç. 17 yaşında bir eşcinsel. Babası ve amcaları tarafından başından vurularak öldürülüyor. Belki o çalışma olmasa biz duymayacaktık bu cinayeti. Çünkü aile üzerine kapatmış, kolluk kuvvetleri de aileye yardımcı olmuştu. Ama biz medyaya sızdırınca olay açığa çıktı ve vicdanı olan insanlarla kamuoyu oluşturduk. Bu kadar ses getireceğini ilk başlarda bilmiyorduk. Şu an toplumun en gözde sanatçıları bile R. Ç. ile ilgili insanları takibe çağırıyorlar. Bu bizim için çok mutluluk verici. Umarız, hak ettikleri cezayı alırlar ve bu bir ilk olur Türkiye için ve bir emsal teşkil eder.

Ha, bir de LGBTİ bireylere yönelik hukuki danışmanlık eğitimlerini çok önemsiyoruz. Çünkü doğuda, trans bireylerin evi çok sık basılıyor kolluk kuvvetleri tarafından. Mesela benim evim iki defa kolluk kuvvetleri tarafından keyfi olarak basıldı. Hiçbir izin filan çıkarılmamıştı. Apartmanım karanlık olduğundan, kendi katıma ışık taktım ki, geleni göreyim. Ama bunlar lambayı sökmüşler. Kapı çalınca dürbünden baktım, karanlık. Zar zor polis olduğunu anladım. Al-lahtan ben önceden bazı eğitimlere katılmışım da haklarımın bilincindeydim. Sevgilim ve iki arkadaşım daha var,

oturuyoruz. Biri de grip hatta, yatıyor. Açtım kapıyı, gayet soğukkanlıyım. “Buyrun”, dememe kalmadan, ayakkabıyla daldı içeri. “Hop, hop nereye gidiyorsun?” dedim, “Dingo’nun ahırını mı burası?”

“Evinizi arayacağım, şikâyet var,” dedi.

“Arama iznini görebilir miyiz?”

“Arama izni aşağıda, arabada.”

Ben dedim ki, “Arama izninizi görmeden sizi evime alamam, kusura bakmayın memur bey.”

Dedi ki, “Apartmandaki komşulardan şikâyet gelmiş, çok gürültü yapıyormuşsunuz.”

“Kim şikâyet etmiş, çok pardon, biz evde oturup müzik dinliyoruz şu an, evde de bir tane hasta var.” Bir de arkadaşımı da yataktan kaldırmışlar, kim varsa evde kapıya toplamışlar. İçeriye giremiyorlar ya... Sonra arama iznini göstermek için sevgilimle, bir arkadaşımı aşağıya götürdüler, iki, üç polis. Diğerleri kapıda, bizi sorguya çekiyor. Bir de yüksek sesle konuşuyorlar apartmandakilere ifşa olalım, diye. Önce, apartmandan şikâyet var, çok gürültü yapıyorsunuz, dedi. Sonra değiştirdi lafı, burada travesti oturuyormuş diye. “Peki,” dedim “sizce bu bir suç mu? Bir travestinin bir evde oturması suç mu? Travestilerin yaşadıkları ayrı bir mekân mı var?” Bayağı bir atıştık. Bana diyor ki, “Biz, sizi korumak için buradayız! Size de iyilik yaramıyor, lan.” Ağzını bozmaya, belden aşağı vurmaya başladı, ben de sinirlendim iyice, “Bana bak,” dedim, “sen benimle bu şekilde konuşamazsın, sesini bile rek yükseltiyorsun, komşularım duysun diye. Beni ifşa etmek için, bunu fark etmedim sanma ama şunu da bil, ben de aktivistim, seninle uğraşmasını çok iyi bilirim.” Ben dermekten filan girince, diğeri bunun kulağına eğildi, “Bunlar dişli çıktı amirim gidelim,” dedi. Zaten bu kolluk kuvvetlerinin amaçları, seks işçiliği yapanların evlerini izinsiz basıp onlardan para koparmak. Birkaç arkadaşımızın daha evi basıldı, üstü kapa-

lı bir şekilde, bizi görün, size dokunmayalım demişler. Keyfi olarak karakola götürölüp nezarethanede bekletilen arkadaşlarımız oluyor. Bu konularla ilgilendiğimden her alınan arkadaşım beni arıyor. Ben de, "Barodan avukat çağırın, böyle bir hakkınız var, sakın konuşmayın avukat gelene kadar. Eğer size zorla ifade imzalatıyorlarsa, kullandığınız elinizin tersiyle imza atın ki tehdit, baskı altında imzamı attım diyebilemeniz. Bazen polisler, barodan avukat çağırmayıp, hiç tanımadığınız bir polisi avukat gibi getirebiliyorlar. Barodan gelen avukatların kimliğini isteyin," diye uyarılarda bulunuyorum. Birçok arkadaşımıza da fuhuş yaptığı için Kabahatler Kanunu adı altında yüksek para cezaları kesildi. Çoğu da ödediler. Ödememek gibi bir hakları olduğunu, itiraz edince kabul edildiğini anlattuk ama işte arkadaşlar biraz korktukları için, biraz da trans görünümünde oldukları için uğraşmak istemediler. Gündüz çık, adli mercilere git o bakışlar altında, onu yaşamak istemedikleri için direkt ödeyip kurtulmayı tercih ettiler. Ben en fazla sokakta bakıp fısır fısır konuşmalara ya da kıkır kıkır gülmelere maruz kaldım. Özellikle kimliğimi çıkardığım zaman... Çok çekiniyordum, neyse ki ehliyetimi aldım, onda cinsiyet de, cinsiyetçi renkler de yok, kurtuldum.

Ama mesela yolda yürürken anlayıp da laf atan olursa kesinlikle üç maymunu oynamak zorundasın; görmedim, duymadım, bilmiyorum. Eğer karşılık verirsen olay daha farklı bir boyuta taşınıyor. Ama bunun dışında benim çok dikkat ettiğim bir şey yok, günlük hayatıma devam ediyorum. Ama evinden dışarı çıkmayan trans arkadaşlarımız var. Dört duvar arasında hayatlarını yaşıyorlar. Ekmek almak için bile sokağa çıkamıyorlar. Bekliyorlar ki bir arkadaşları getirsin. Görünüm itibariyle trans olduğu çok anlaşılır olduğundan sağlık hizmetlerinden faydalanamıyorlar doğru dürüst. Çıkmaları gerekirse gece gidiyorlar, ya taksi tutuyor ya da araba kiralayıp çıkıyorlar.

Kadının bu kadar ezildiği bir toplumda, ezilen, aşağılanan olmayı istemek, daha çok aşağılanmana neden oluyor. İnsanların şöyle düşünmesi lazım; kolay yol var, peki bu insanlar niye zoru seçiyor? Ailemi kaybetmeden okuyup, mesleğimi elime alıp, hayatımın rahatlık içinde geçme ihtimali varken, ben niye kadınlık uğruna hayatımı mahvedeyim, ölümü bile göze alayım? Buradan bile anlayabilirler ki, bu hastalık değil, tercih değil, doğuştan gelen bir şey ve değiştirilemiyor.

Bende bir kaygı, bir korku hep var. Özellikle akşam, gece olduğu zaman. Çünkü ben sonuçta ailemle aynı şehirde yaşıyorum. Her an öğrenebilirler orada olduğumu ve neyle karşılaşacağımı da bilmiyorum. Sadece ailemden de değil, mümkün merteye muhabbetlerde yeni tanıştığım insanlara Diyarbakırlı olduğumu söylemiyorum mesela, “Yav, bir Kürt nasıl olur da ‘böyle’ olur” deyip tepki gösterebiliyorlar çünkü. Ama her şeye rağmen ben başka şehirde yapamayacağımı anladım, burada kendimi evimde hissediyorum.

SÜMBÜL - CEMAL KOCA

5 Ocak 2010'da Manisa Selendi'de linç girişimine uğradı Süm-bül - Cemal Koca ile Gülizar Özer ve eşi Sevittin Uçkun. Çünkü onlar "Roman"dı. Oysa hepsi çocukluktan beri orada yaşıyorlardı. Sürüldüler. Şimdi, Kula'da sıfırdan bir hayat kurmaya çalışıyorlar ama hep tedirgin ve hep tetikte...

Sümbül: 7-8 yaşından beri Selendi'de yaşıyordum. Yani aklım erdiğinden beri. Hiç kimseyle hiçbir sorunumuz yoktu. Aşağıda barakada yaşıyorduk. Olaylar olduğunda evimizin üzerine bir araba gelip ateş etti. Eşim mumu söndürüp üzerimize kapandı. Çocuk vardı, –küçük çocuk, 7-8 yaşında– onu ve eşimi alıp kayınvalidemgilin evine gittik. Orada bayağı bir taşladılar, camı, pencereyi kırdılar. Evin önünde arabamız vardı, onu parçalayıp aşağıya attılar. Üzerine de eniştemin arabasını parçalayıp attılar. Sonra yaktılar. İçinde zücadeye malımız, alışveriş yaptığımız bozuk paralar vardı, onlar filan hepsi orada kaldı. Oradan karakola sığınıp daha

sonra Gördes'e gönderildik. Oradan Manisa Salihli'ye. Daha sonra bir düzen tutmadık.

Bize hiçbir tazminat  denmedi. Giden arabamız, e yamız, malımız, hepsi gitti iyle kaldı, hiçbir şey olmadı, hiçbir sonuç alamadık. Gördüğünüz gibi fena buradaki durumumuz. Tamam, Manisa'dan bize ev verdiler ama onları da  deyemiyoruz zaten. Onun aidatını bile zor çıkartıyoruz buralardan. Hurda topluyoruz, hurda satıyoruz, onunla geçinmeye çalışıyoruz. İki tane çocukla. Çoluk  ocuk her gün hasta. Toz, toprak, pislik,  ar  amur... Su yok, elektrik yok, güneş... Yani hiçbir düzenimiz yok. Selendi'de yine z caciye i i yapıyorduk, kiraya ev tutuyorduk. Çoluk  ocu a bakabiliyorduk bir şekilde. Çalıştığımız memleket o taraftı, Selen-di köylerinde çalışıyorduk, köylülerle alışveriş yapıyorduk. Şimdi korkudan köylere de gidemiyoruz, aynı olay ba ımızıza gelir diye.

İsmen bilmiyorum ama birçoğu tanıdığımız kişilerdi linç yapanların, sürekli alışveriş ettiğimiz esnaflar, sürekli gördüğümüz insanlardı, bunlar vardı.

O anki hissettiğim mi? Ne bileyim; tanıdığın insanın öldürmek için seni ta ladı ını hissetmek, bir de kucağında 1,5 yaşında bir çocukla, tahta bir kapının arkasında durmak kadar kötü bir duygu yok. Şu an hatırladığım zaman içerim ürperiyor. Konuşulduğu gün zaten uyuyamıyorum. Bayağı psikolojimiz bozuldu. Bir sene kalabalık diye pazara çıkmadım. Çarşıya gidemedim. Sürekli evde, kapalı böyle... En ufacık, bir araba freninden dahi, aklımız sı ırıyordu. Hâlâ da  yle. Geçen gün  obanlar bu taraflarda silah mı attılar, öyle bir şey oldu,    gün uyuyamadım korkudan. Aklımıza geldiği an psikolojimiz bozuluyor. Hissettiğimiz kötü bir şey, normal bir şey değil, hâlâ da etkisinden çıkabilmiş değiliz. Küçük  ocuk dahi üç senede unutmadı. Ömür boyu unutamayacağımız bir korku yaşadık.



Sümbül Koca.

Cemal: Lincin olduğu gün bir taksi vardı, onu tamir etmeye çalışıyordum. Akşamüstüydü. Olaylar çıkmış. Kavga etmişler. Yukarı gittik bizimkileri ayırmaya. Sonra eve geldik. Ben tekrardan arabamı tamir etmeye çalıştığım sıra akşam karanlığı çöktü. Aniden ışıkları kapattılar. Şehrin ışıklarını kesiverdiler. Sonra birkaç el silah sesi duyduk. Zaten naylondan barakada duruyorduk. Turluk derler diğer adıyla bizim dilimizde. Baktım etraf bayağı kalabalık, sesler geliyor. Üst yanımızda Aşkın'ın evi vardı. “Öldürün, vurun,” diye silah sesleri geliyordu. Saldıranların yüzde seksenini tanıyorduk. Bayağı kalabalıktılar, 3-5 bin kişi vardı aşağı yukarı. Ben çocukları alıp eve kapandım. “Evlerini yıkın”, “Aralarını parçalayın”, “Sürün bunları, sürgün edin”, “Selen-di bizimdir, bizim kalacak”, “Linç edin bunları” diye hakaretler yağıyor. Baktım ki olmuyor. Küçük çocuğu aldık, an-



Cemal Koca.

nem şehrin içinde kirada oturuyordu, onun evine giderken bir taksi önümü kesti. Beni tanıyorlar tabii, küçük çocuktan beri, iki yaşımızda gelmişiz oraya, hepsi de tanıyor. Beni tanıyınca bırakıverdiler. Annemin evine girdim, sonra benim bir taksi vardı, onu dereye attılar, eniştemin bir taksi vardı, onu da attılar yağmalayıp. Yüz-iki yüz metre ilerde bir ev vardı, ateşe verdiler. Sonra Selendi jandarması geldi, bizi alıp karakola hapsedtiler. Gece yaralarına kadar devam etti olay, on iki-bire kadar. Ondan sonra jandarmalar, konvoylar, Çevik Kuvvet geldi, bu Kula'nın jandarması sağ olsun, onlar geldi. Bizi otobüslerle alıp Gördes ilçesi vardır Manisa'nın, Gördes'e naklettiler. Biraz orada kalıp ondan sonra Salihli'ye yerleştik. Salihli'den sonra hayatımız böyle devam ediyor...

Vallaha kendimiz için korkmadık, küçük çocuklara bir zarar verirler, diye korktuk. İki tane çocuğum var. Bir tane de olaylardan sonra oldu. Küçük çocukları çok etkiledi. Nursuma var burada, küçük bir kızımız, benim yeğenimin kızı, o daha çok etkilendi. Dün biz Selendi'deydik, benim küçük çocuk "Baba bizim arabamızı da taşlarlar şimdi bunlar," diyordu. Unutamamış daha olayları, "Bizim bu arabamızı da taşlarlar, kaçalım buradan," diyordu, "yakarlar arabamızı."

Bir sorunumuz işte Roman... Ne bileyim bu Türk milletinden mi, neden geliyorsa illaki bir ayrımcılık, ırkçılık illaki oluyor. Nereye gidersen git; Roman ve Kürt, bu ikisi ırkçılığın daima baş tutarı... Ya, biz insan yemiyoruz ki. Biz insan yemiyoruz! Yani ikinci sınıf vatandaş görölüyoruz illaki. Adımız Roman'a çıkmış. Biz de Türk'üz. Sonuçta biz de aynı bayrak altında yaşıyoruz. Bizim dinimiz de İslâm, ama adımız Roman. İllaki Roman. Adın Romansa, her yerde Romansın.

Selendi'ye geldiğimizde iki yaşımdaydım ben ya... Kovuluyorsun işte. Kötü bir şey. Küçükten büyüyorsun, aşağı yukarı, 28-30 sene bir yerde duruyorsun, küçük çocukken "Merhaba," diyorsun, her birini küçükten büyüğe tanıyorsun ama dışlanıyorsun, kovuluyorsun. Üzücü bir şey. Güven kalmıyor. Selendi'ye gidiyoruz bazen, hepsi de hoş geldin, beş geldin, sizinle bir sorunumuz yok diyor. Ama ne kadar dese de insan gördü mü ürperiyor.

“BİZ DE İNSANIZ YAVRUM YA”

Gülizar Özer: Kütahya, Tavşanlı kazasında doğup büyüdüm. 56 doğumluyum. İki oğlan çocuğum, yedi tane de torunum var.

Sevittin Uçkun: Kütahya, Simav doğumluyum. 1960 doğumluyum. Şu anda Kula'da oturuyorum. Sürülmeden önce Manisa Selendi'de yaşıyorduk. Selendi'ye 1973'te göç ettik, orada işlerimiz güzeldi, kaldık.

Gülizar: Selendi'de insan haşhaş çapasına, tütüne, mısıra gidiyor. İş ortamı güzeldi. Kişileri de iyiydi. Araba alıp, araba satıyorduk. Mesela bir tane araba alıyoruz, bunu satıp tekrardan alıyoruz. Selendi'de galeri dükkânımız vardı.

Sevittin: 95'te açmıştık galeriyi. Ondan sonra gittikçe işlerimiz güzelleşti. İyiydi. Olaylar çıktığında galeride 20 arabamız vardı.

Gülizar: Bir ırk ayrımı yüzünden hepsi kaldı yani. O akşam oğlum Aşkın'ın evine baskına geldiler. Bizim ev Aşkın'ın evine biraz uzak. 4-5 bin kişi baskına gelmişler. Biz sokulamıyoruz. Silah kullanmışlar... Olayların başlangıcı sırasında kaynım kalp krizinden öldü. Bu çay davası var ya. Olayı yaşayan zaten kaynımın oğluydu. Olaylar kahvecinin, kaynımın oğluna "Siz Çingenesiniz, size çay yok," demesiyle başlıyor. Bizimkiler "Nasıl olmaz bize çay, parasıyla değil mi?" diyorlar. O zaman halkın hepsi toplanmışlar bu çocuğun başına. Bir karış dikiş vardı oğlanda. Bunu da öyle görünce kaynım kalp krizi geçirip ölüyor... Belediye başkanı "Romanlara çay verilmeyecek," demiş. Fırıncılara bile "Ekmek vermeyeceksiniz," demiş... Şimdi kahvede sigara içmiş, diye oldu olay deniliyor da, kahvede bir kişi sigara içince halkın hepsi mi saldırır? O uydurmaca, mantıksız. Zaten öyle bir şey olsa kahvecinin önünde kavga olur. Halkın komple gelmesi mi gerekiyor?

Sevittin: MHP'li Belediye başkanı, insanları toplayıp kışkırttı. 1999'dan 2009'a kadar hiç böyle bir şey yaşamadık. O ne zaman başkan oldu... İnsanları her cumartesi, pazar toplar, konuşurmuş; "Bunları sürelim," diye. Bizi seven arkadaşlar, gizli saklı bir şekilde bize anlatıyorlardı durumu.

Gülizar: Hiç ummazdık. Ummazdık... Sadece bir Aşkın'ın evinin üzerine 4 bin, 5 bin kişi salındı. Bir kişinin üzerine... Hatta iki-üç tane Roman'ın evini yaktilar. Oğlum Aşkın'ın iki katlı evini yakmaya çalıştilar.

Sevittin: Kahvede kendisi anons yaptı, herkes belediye toplansın diye. Sonra anonsu, insanları sakinleştirmek için yaptığını açıkladı ama yalan. Belediye başkanı ifadesinde bir ben yoktum olayda diyor. Ama başka bir ifadesinde ben halkı susturmak için topladım diyor. Sen yoksun da nasıl topladın halkı? Sonra kepçeyle arabaları ezdiler. Belediye kepçesinin arabalara vururken, ezerken görüntüleri var. Bir araba değil ki, 11-12 arabayı yaktılar. Taşla, çomakla, belediyenin kepçesiyle darp ettiler. Belediye başkanının haberi olmadan bir işçi gelip de onu yapabilir mi?

Gülizar: Lincin olduğu gün kendi evimizdeydik biz. Herkes evdeydi. Benim büyük oğlan da benim evdeydi. Tam akşam yemeği aralarıydı. Mutfağa geçtim işte, bir şeyler hazırlıyordum bebekler gelecek diye. Aşkın'ı aradım, "Anne yemeyeceğiz biz," dedi, "bugün hiçbir yere gitmiyoruz, evimizdeyiz." Bir saat sonra bu sefer Aşkın aradı. "Benim eve, en aşağı 3-4 bin kişi baskın yaptı," dedi, "arabaları kırıyorlar, sakın sokulmayın buraya." Zaten sokulacak bir yanı yok ki. Her birinin elinde tabanca, tüfek, saplık, taş, çomak. Babası gitti, ama iş halolduktan keri gitti. Arabalar kırıldıktan sonra.

Sevittin: Topluluğu görünce Aşkın'ın evine gittim. Ondan sonra Aşkın'ın evine saldırdılar. O topluluğun yanından geçtim ben, beni fark edemedi onlar. Arabayla geçtim. Ondan sonra o olay başladı zaten. Allahım... Ne yaşayacağım orada? İşte, bir sürü bir şeyler... Hiçbir şey aklıma gelmiyor. Torunlar, çocuklar... En çok torunlar için kaygı duydum.

Gülizar: Gelinler telefonda bas bas bağıryorlar, duyuyorum. İnanır mısın, çekyatların altına saklanmışlar. Bu bebekler ufaktı. Şimdi bu Namık, Muhammet iki buçuk, üç yaşında bile yoktular. Ufacık bebekleri çekyatların altına saklamış gelinler.

Sevittin: Onlar geliyorlar, Aşkın'da da silah var, giremiyorlar. Girmeye çalışıyorlar, giremiyorlar.

Gülizar: Merdivene iki adım kala Aşkın önlerine çıkıyor. Vurmak kaygısıyla değil, korkutmak kaygısıyla. Aşkın'ın mesela içinde vurmak kaygısı olsa, yüz tanesini yatırırdu evin önüne. Ama istemedi. Biz de yani yaptırtmadık daha Türkçesi. Yaptırtmadık...

O an ne hissettim biliyor musun; telefon ediyorum, çocuk kulağına koyuyor telefonu, "Anne gelme, anne gelme." "Aman oğlum," diyorum telefonda, "sakın sen silah kullanma. Sakın kullanma..."

Oturdum evde, dua yaptım. "Allahım," dedim, "kendi damarlarını kır. Çoluğuma çocuğuma bir şey olmasın," dedim. "El ger," dedim "Cenabı Allah'ım, el ger, perde ger bunların gözlerine." Ne diyim başka kızım?

Bir yandan da olayların bizim eve sıçrayacağı korkusunu yaşıyoruz tabii. Büyük gelin, "Bize de şimdi bunlar baskın ederse, ne yaparız?" dedi. Zaten geziyorlar grup halinde. Seslerini duyuyoruz biz yani. Ben de ışığı söndürdüm, tülleri çektim. Evde büyük gelin, oğlan ve üç tane torun vardı. Kız vardı en büyükleri. Kız zaten sesleri duyar duymaz, kendini yere attı. Torun da yere attı kendini. Şimdi hâlâ hasarı kalıyor kızda. 15 yaşında. Korkar. Şuradan bir yere gönderemezsin. İçerden mut-

faa geçsin korkar. Çocukların hep psikolojisi bozuldu. Aha, bak Aşkın'ın bebekleri; şu ufak oğlanın durumunu görüyorsunuz. Onun, öbürkünün, hepsinin bozuk psikolojileri. Sağlam kişi değil bunlar. Anla. Ama sebebi onlar. Allah büyüktür, kurban olduğum Allah büyüktür, Allah herkesin yaptığını ektirsin yani, başka bir şey demeyeceğim.

“ingenelere ölüm” diye bağııyorlardı

Gülizar: Sonra Manisa'yı aradım. Saniye geçmeden polisler benim evin önüne geldiler. Zaten oradaymış polisler. “Yenge ık,” dediler. Bindik her neyse, “Yenge sizi nereye götürelim?” dediler. “Jandarmaya götüreceksiniz, nereye götüreceksiniz başka,” dedim. Arkamızdan da hâlâ “Yuh” diyorlar böyle.

Sevittin: Polis onlardan zaten.

Gülizar: Jandarmaya gittik. Allah razı olsun karşıladı bizi jandarmalar. Onlar olmasa bayağı bir kişi hepimizi halledecekti yani. Her biri korumaya aldı. Kimisi silahlı bir şekilde dışarı ıktı. Jandarmaya, eğer orayı da basacak olurlarsa vur emri verildi yani.

Sevittin: Çünkü bir yandan da; jandarma karakolunun etrafında “Burası Selendi, buradan çıkış yok” diye bağııyorlardı. Sabaha kadar bağırdılar. “ingenelere ölüm” diye bağııyorlardı.

Gülizar: Oturup çay içtiğimiz insanlar vardı içlerinde. Herkes vardı...

Sevittin: Selendi'de olup da gelmeyen yoktu. Çok az.

Gülizar: Affedersin, öğretmenlere varasıya bu toplumun içindeydi. Ayrıldıktan sonra iki-üç defa Alper'in öğretmeni aradı bizi. Gamze'nin, Seyfettin'in öğretmenleri olayın içinde olduğu için aramadı... Mahkemede yüz yüze geldik çoğuyla. Her biri geliyor, "Biz yoktuk," diyor. Sen desen de biz biliyoruz. Mesela kameralarda çıkıyor, gazetede çıkıyor. Biz sizi tanımıyor muyuz? Tanıyoruz ama seslenmiyoruz. Mahkeme onaylasın...

Sevittin: Bizim arabaları yağmalarken, "Durun," diyor birisi orada. Onlar duruyor. İçlerinden birisi arabanın içinden teybi alıp gösteriyor kameraya. Televizyonda gösterdi. Ona takipsizlik kararı veriyor mahkeme.

Gülizar: Hâkim bunları izledi yani.

Sevittin: Kamera çekmiş böyle...

Gülizar: Keşke yüz tane teybi alsalardı içinden, isteselerdi, ben verirdim onlara... Saldırı sonrası sabah çok kötüydü. Çok. Polislerle eve gittim ben şafak sökerken, saat beş buçuk-altı gibi. Eve bir geldim, demir kapılara taş vurarak açmışlar. Camlar kırık. İçeri bir girdim -inan bendeki eşya hiç kimsede yoktu- darmadağın. Benim, inanır mısın, kasamı dahi kesmişler oksijen tüpüyle. Yağmalamışlar. Şoka uğradık.

Sevittin: Bir de biz Salihli'ye gidince işte belediye başkanı "Sizin eşyalarınızı göndereceğim," demişti. Eşyalarımızın hepsi, paramparça kırık bir haldeydi. Buzdolabını kaldırıp kepçeyle atmışlar kamyonun içine. Her şey paramparça olmuştu. Kullanılmaz halde.

Gülizar: Ondan sonra belediye başkanı televizyona çıktı. "Gülizar teyzeyle, Sevittin abiyle otuz beş-kırk seneden beri bir aradayız, yemeklerini yedim, çaylarımı içtim, onlar geri dönsün, niye gittiler?" dedi. Madem bu kelimeleri kullanacaktı da, belediyeyle bizim ev arası en fazla yüz-yüz elli metreydi, gelip neden bunları anlatmadı?

"Elbiselerimizle çıktık yani, elbiseyle, sırf elbiseyle çıktık."

Sevittin: Bize vali iki araba tuttu, bizi sabah ezanı okunurken Gördes'e gönderdi. Gördes'e gitmeye mecbur kıldılar. "Gitmek ister misiniz?" dediler. Çoklarımız "Biz gitmeyeceğiz," filan dediler. "Ben sabaha kadar sizi koruyabilirim ama sabahtan sonra ne olur, onu bilemem. Burada sonunuz yok," dedi. "Ama gidin de demem, gitmeniz gerekiyor," dedi. Apar topar hiçbir şeyimizi alamadan otobüse bindirip götürdüler.

Gülizar: Elbiselerimizle çıktık yani, elbiseyle, sırf elbiseyle çıktık. Eve uğrasan, uğramasan... Çocuğum, ne yapacaksın ki zaten evde...

Sevittin: Giderken de içinde “Kendi isteğimle gidiyorum” yazan bir kâğıt imzalatmaya çalıştılar. Çoğu imzalamak istemedi o kâğıdı ama... Kalmak istiyorsan kal ama can güvenliğini sağlayamam, diyor. Ne demek bu? Ya burada kalıp öl ya da git demek istiyor. Mecbur bırakmış gibi. Can güvenliğinizi sağlarım dese, o başka olur. Ama can güvenliğinizi sağlayamam diyor. Hiç kimse kalamadı tabii.

Gülizar: Çoluk çocuk 76 kişi gitmek zorunda kaldık. Daha öncesinde Gördes’e hiç gitmemiştik.

Daha Türkçesi sudan çıkmış, sersemlemiş bir balığa döndük. Anlatabiliyor muyum? Tanımadığımız, bilmediğimiz bir yer tabii. Ortada kaldık. İşte bir, iki gün birkaç tanıdığın evinde yattık. Emniyet müdürü, kaymakam filan geldi. Oradan Salihli’ye gönderdiler. Orada kiralık ev bulundu. Altı ay orada kaldık. Altı ay sonra buraya, Manisa Kula’ya geldik. Burayı tanıyorduk öncelerden biz. Yine Allah razı olsun komşular yardımcı oldular bize. Buranın insanları çok iyidir. İlk şu aşağıda bir tane ev var, orada kiraya girdim ben. Bir sene kirada durdum. Zaten bizim paramız pulumuz yani hep Selendi’de kaldı. Şimdi de işte iyi kötü idare ediyoruz kızım.

***“Şimdi yeniden ev, ocak olmaya çalışıyoruz,
ama orada yılların evi, ocağı kaldı.”***

Araba galerisi de kapandı tabii. Galeride bir şey kalmadı ki zaten. Selendi’de mesela, sen benden araba alıyorsun ama tütün dönüşünde parasını vereceksin. Vadeli

yani. 200-300 paramız gitti orada. Hiçbir tanesi de geri gelmedi. İşte burada bir tane araba aldık. Yine satıyoruz, alıyoruz. Dediğim gibi. Konudan komşudan koyun, kuzu alıyoruz. Çoluk çocuk alıp satıyoruz. Şükürler olsun yine de. Yani acından ölen bir kişi yok.

Ama önceki yaşam başka, şimdiki yaşam başka. Şimdi yeniden ev, ocak olmaya çalışıyoruz ama orada yılların evi, ocağı kaldı. Bizim bir gecekondu vardı ama yeni yaptıydım. Kolum sakat şimdi, o evi yaparken sakatlanmıştı. Sürgün edilince, 50 milyarlık evi, 17 milyara sattım. Mecbur olarak sattım. Evi yakmaya kalktılar. Bütün emeklerimiz kaldı yani. Eşyalar gitti zaten. Benim dört göz oda, bir mutfak, bir salon, eşyalarım hep çiftti. Şimdi ne var ki bende... Hiçbir şey yok. Zaten kimi eşyayı bıçakla kesmişler. Arabaya doldurmuşlar. Öyle geldi Salihli'ye. Hep çöpe attık onları biz. Ne varsa ezmişler o buzdolabı, çamaşır makinesi, o fırınlar...

Sevittin: Resmen her şeyimiz yağmalandı.

Gülizar: Bizim korkumuz, bunları yapanların ceza almaması. Bizlerin moralini bozan bu işte. Yani bir eziyet yapıyorlar işte. Çoluğumuz çocuğumuz var. İnsan mesela yüz yüze geliyor. Sen bana bir kere her hareketi yapmışın. Bir de ceza alma! Benim ne yapmam gerekiyor? Yani korkum bu. Daha başka bir şeyden korkum yok benim.

Mahkemeye devamlı gidiyoruz. Ama öbür taraftan gelen yok. 80 kişi, 150 seneden yargılanıyor, dediler. Ama şimdi kaç kişinin yargılandığını bilmiyorum. Yani suçlular mahkemeye girmiyor. Gelirlerse dahi dış-

tan takip ediyorlar. Hepsine tutuksuz yargılama çıkı. Ama adalete güveniyorum. Şimdi adalete güvenmesek, 3-4 seneden beri mahkemeyi devam ettirmezdik. Yani ne demek istediğimi anla. Ama adaletin kestiği parmak acımaz. Hepimiz ifade verdik. Ne duyduysak, ne gördüysek. Şimdi Cenabı Allah yukardan bakıyor. Birin yanına bin katmamıza gerek yok. Doğruyu konuşacaksınız. Allah görüyor kişilerin üzerinden kızım.

Üç sene oluyor bu olay olalı. Ben de nasıl bir iz bıraktı biliyor musunuz? İşte bir ceza almazlarsa, bu çok kötü olur. Çünkü o çoluk çocuğun psikolojisi çok bozuldu. Kendim, affedersin kalp hastalığına yakalandım. Anlatabiliyor muyum? Yani çoluğu çocuğu gördük, kahroluyorsun kendi kendine. Ama devletimize güveniyorum. Biz adalete güveniyoruz, kanuna güveniyoruz. Bir de Cenabül Allah'a...

“Çocuklar gündüz dahi kapıyı kilitler, diyorlar.”

Torunların okulları değişti. İki buçuk-üç ay okula gidemedi bunlar. Salihli’de okula yazdırdık. Kız, korkusundan okula gidemiyor. Sürekli yarı yoldan geri geliyor. Korkuyor yani bebekler. Gündüz dahi kapıyı kilitler diyorlar bize.

Dönmeyiz bir daha. Mümkün değil. Bizim de kendimize göre, Roman’ın da, bir gururu var. Anlatabiliyor muyum? Herkesin kendine göre bir gururu var. Eğer onlar dokuz aylıksa, bizler de dokuz aylıyız. Elimiz ayağımız aynı. Yani fazlamız, eksikimiz yok. Onlar bunu düşünmedi. Ama şimdi altmış sene geriledi Selen. Biz de insanız yavrum ya. Bizde ayrım yok. Onlar

ayrım yapıyor. Yetmiş iki buçuk millet varsa şu Türkiye’de, biz hiçbirini ayırmayız daha Türkçesi. Yani Kürt ilen Kürt, Türk ilen Türk... Biz de ayrım yoktur çocuğum. Ama onlar ayırdı. Aslında hepimiz bir Allah’ın yarattığı kuluz. Hep Cenabül Allah yaratıyor kişileri. Bir Roman nasıl yaşar? Sizin nasıl bir yaşantınız varsa biz de aynısıyız. Sen mesela okula gidiyorsan, biz de aynımız. Askere gidiyorsan, biz de aynısıyız. Hep biriz yani. İç içe bir kardeş gibi, bir kan, bir ciğer gibiyiz aslında. Kan, aynı kan yani. Kaç kişiye burda kanımız bir, canımız bir bizim. İşte bunu bilen yok.

SEVİM POLAT

Maraş Katliamı, Türkiye tarihindeki en vahşi katliamlardan biri. 19-26 Aralık 1978 tarihleri arasında, resmî rakamlara göre 111, araştırmacılara göre çok daha fazla insan sadece Alevi oldukları için öldürüldü Maraş'ta. Sevim Polat da bir Alevi olarak bu katliama tanıklık etti. Yakalanan katillerden birine, neden diye sorduğunda aldığı yanıt netti:

“Gâvurları öldürüyoruz dediler, öldürdük.”

Bana nerelisin, diye sorulduğunda, Maraşlıyım diyemiyorum artık, Elbistanlıyım, diyorum. Haa, nefret ediyor muyum? Hayır. Çünkü çok cahillerdi. Onların bu işi nasıl yaptıklarını çok iyi bildiğim için kızamıyorum da. Kızamayacağım kadar cahil insanlardı. “Bilddiğiniz gâvurların evini yakın, yıkın, öldürün, mallarını alın, size helaldir. Öldürdüğünüz kadar cennette sevap göreceksiniz” laflarına inanacak kadar cahillerdi. Kullanıldılar... Ama yanıtı bir türlü bulamadığım çok sorum var. 70-80 yaşında Alevileri doğradılar. Hamile kadınların karnını yardılar, bebekleri hatta ceninle-

ri duvarlara çivilediler, Ecevit'i öldürdük, diye de kanla yazı yazdılar duvarlara... 80 yaşında, çocuklarını otellerde çamaşır yıkayarak büyüten bir insan tanıyorum. Onun da evini yaktılar. O kime, ne yapmış olabilir? Yanıtını bulamıyorsunuz. Bilsem... Hep aynı şeyi tekrar ediyorum ama aklıma da başka yanıt gelmiyor. Çok cahillerdi, ondan. Düşünebiliyor musunuz, öldürdüğü insanın evinin kendisinin olabileceğine inanıyor. Bu insana ne anlatabilirsin? Ben sordum yolda yakaladığımız katile; "Neden," dedim ya, "neden?"

"Gâvurları öldürüyoruz, dediler, ben de gittim, öldürdüm," diyor adam. Buyur! Bir daha bir şey sorma gereği duyar mısınız? Buydu yani cevabı... Komşularımız vardı bizim, bize yapacaklarını hiç düşünemedik, Rumlara yapmışlardı, onları bize anlatırlardı; "Benim dedem ahırda bir Rumu kesmiş, anneannemle annem de onun eline su dökmüş, yıkamış, o da cennetlik olmuş, o da cennetlik olmuş." Yani böyle bir neslin devamı. Ben bunların neyine kızayım? Kızamıyorum ki. İşte sen akıllı olacaksın, onların tuzağına düşmeyeceksin...

Benim adım mı? Pardon... Benim adım Sevim Polat. 1958, Sivas doğumluyum. Annemle babam Elbistanlı, kaçıp, Sivas'a halamın yanına gidiyor, orada evleniyorlar. Ben orada doğuyorum, ama nüfus kâğıdına göre doğum yerim Maraş. Sekiz-dokuz aylıkken ailem Maraş'a yerleşiyor. Ailem, ben on yaşıma basıncaya kadar hep Maraş'ta yaşadı. Sonra annemle babam Almanya'ya gittiler. Hani şu insanların, çalışmak için Almanya'ya gittiği zamanlardı. İşte altı sene orada yaşadılar. Onlar gidince ben de Sivas'a, halamın yanına döndüm. İlkokulu orada bitirdim. İlkokuldan sonra öğretmen okulunu kazanmıştım ama babam göndermedi. Almanya'ya götürdü beni. İki sene orada okudum, sevemedim Almanya'yı. Türkiye'de okuyacağım diye tutturunca, döndüm. Ortaokula Maraş'ta başladım, babamın akrabalarının yanın-



Sevim Polat.

da. Babam para gönderince, bir bize, bir de o akrabalarımıza birbirine bitişik iki ev yapıldı. Komşu olduk. Sonra babam temelli döndü, 73'te. Ondan bir sene önce de bitişikteki akrabamız evini satıp İzmir'e yerleşti. Çünkü onu tehdit ediyorlardı. Aynı mahallede lise öğretmeniydi. Çok aydın görüşlü bir insandı. Hazmedemediler, kabullenemediler. Maraş'a çok emeği olan biri olduğu halde istemediler. Otobüsten inerken gençler itip düşürüyorlardı. Kiloluydu biraz. O İzmir'e yerleşti, ancak kızı ve damadı Maraş'ta kaldı. Damadı Hacı Çolak, evlendikten sonra yerleşti Maraş'a, onu pek tanıyan yoktu aslında Maraş'ta ama öldürüldü, çünkü onun damadıydı...

Maraş olayları olmadan birkaç ay evvel babam evin üzerine satılık yazısı asmıştı. Almanya'dan dönünce ne iş yapacağına karar veremedi. İstanbul'a, Mersin'e ya da İzmir'e ta-

şınmayı düşünüyordu. Ben elimde fırça, satılık yazısını sil-
dim... Çok mutluyduk, çok rahattık. O semtte bizden baş-
ka Alevi yoktu ama komşularımız bizi çok seviyordu. Hiçbir
rahatsızlık hissetmedik. Rahatsız olsaydık kendimiz olayı
yaşamadan düşünürdük. Çünkü çok gizli yapılmış her şey.
Hiçbir şey anlamadık, kimse anlamadı...

Öldürülen öğretmenlerden biri Alevi, diğeri Maraş'ın yer-
lisiydi, Sünniydi ama sol görüşlüydü. Ortaokula giderken
akrabamın evinde kalıyordum dedim ya, işte Hacı Çolak o
evdeki öğretmenin kızıyla nişanlıyken bizi sinemaya, pasta-
neye götürürdü. Şimdi Türk toplumunda, ölen insanın ar-
kasından kötü söylenmez ama yanlış. Ben ölen insan kötü-
se kötü derim. Ancak Hacı Çolak gerçekten bu dünyada sa-
yabileceğim iyi insanlardan birisiydi. Çok iyi biriydi. Kötü
de olsa öldürülmeyi hak etmez tabii de, melek gibi bir in-
sandı...

Ben İstanbul'da dil kursuna gitmiştim o sene, üç ay bir
akrabamın yanında kursa gittim. Bitince de Maraş'a dön-
düm. Döndüğümün ikinci günüydü, kıştı, çok soğuktu.
Annemin kuzeni geldi. Hava da karanlık. Hiç unutmuyor-
um; ben divana uzanmıştım. Gelen de çok takıntılı, temiz-
lik hastası bir kadındı. Eve ayakkabısıyla girince benim dik-
katimi çekti. Hemen kalktım. Bir haber verecek, acı bir ha-
ber verecek, belli... Anneme işaret etti; "Hacı yaralanmış.
Onu ziyarete gideceğiz," dedi. Sonra bana belli etmeden
"Ölmüş," dedi. Ben de fırladım. Annem, ben, o teyzemiz;
üçümüz çıktık evden. Evde de beş kardeşim, benim küçük-
lerim, yalnız kaldılar. Biz cenazeye gittik, Alevilerin yoğun
olduğu Yörükselim Mahallesi'ne. Hastane zaten o semtte-
dir. Akrabalar toplanmış, solcular toplanmış. Hastanenin
önünde ateş yakmışlar. Ertesi gün cenaze kaldırılacak, Ulu
Cami'den, Mersin'e ailesinin yanına yollanacak. Biz camiye
indik. Olay patladı.

“Alevi, Kızılbaş'ın çocuklarını ver; keseceğiz, doğrayacağız. Vermezsen senin evini yakarız...”

Eski Maraş Belediyesi'nin olduğu yerdeydi insanlar, hiçbir yere kımıldayamadılar. Yukarılardan tüpler atılıyor. Hazırlanmışlar, ellerine ne geçerse atıyorlar. Sokak aralarından “Allah Allah” nidalarıyla sopalar, kürekler, baltalar, kazmalarla kalabalığın üstüne geliyorlar. O arada benim küçüğüm olan kardeşimi gördüm. Aklımıza bu kadar acı bir şey yaşayacağımız gelmediği için “Çabuk eve git,” dedim ona. “Gidiyorum,” dedi, gözden kayboldu. Cenazeyi düşürmemek için insanlar uğraşılar. O arada cenazeyi camiye sokmadılar. Tekrar eve götürüldü cenaze. Askeriye cemselerle geldi. Bizleri koyun sürüsü gibi doldurup Yörükselim Mahallesi'ne taşıdılar. Yürüyerek gitmek mümkün değil. Her sokaktan sürüyle çıkıyorlar. Bağırıyorlar; “Gâvurlar Maraş'ı istila etti, öldürün, mallarına el koyun, cennete gideceksiniz”, “Alevi Kızılbaş öldürmek sevaptır”, “Biz Maraş'ta Kızılbaş istemiyoruz”, “Komünistler Moskova'ya...” Acaba komünistliğin ne olduğunu biliyorlar mıydı? Neyse, biz Yörükselim Mahallesi'nde çok sevdiğimiz bir ahababımızın evine sığındık. Bir hafta kadar çıkmadık. Eve gidip çocuklarına bile annem-babam bakamıyorlar; hayattalar mı, değil mi, evi yaktılar mı, haberimiz yok. Sokağa çıkma yasağı da var. Sonra tabii babam dayanamadı. “Ben ara sokaklardan gidip bakacağım,” dedi ve çıktı olayın patladığının beşinci günü...

Bu arada şunu da anlatmadan geçmeyeyim; şehre ilk gelen askeriye anlamadık biz. Askeriye miydi onlar, asker kıyafeti giymiş başkaları mıydı? Çünkü saldırganlarla beraber çalışıyorlardı. Kendi gözlerimle gördüm. Tankların, arabaların üzerinde üç hilalle evlere, insanlara saldırdılar. Hatta babam eve bakmaya gittiğinde çok meraklandım, sokağa

çıkma yasağı var ama kapının önüne bir adım atılamaz diye bir şey yoktur herhalde diye düşünüp kapıya çıktım, kafamı bir o tarafa, bir diğer tarafa çeviriyorum; babam hangi taraftan gelecek diye bekliyorum. Bu sırada bizim sokakta nöbet tutan askerlerden biri silahını doğrultmuş bana, ateş edecek. Sonra da “Yasağa uymadı, vurdum,” diyecek. Annem fark etmiş, beni içeri çekti, “Ne yapıyorsun! Seni vuracak, görmüyor musun?” dedi. Sabah akşam, gece vakti evlerimize girip arama yapıyorlardı üstelik, sanki topu, tüfeği olan bizmişiz gibi. Haberimiz olsaydı, tabii ki bizim de elimiz armut toplamazdı. Son anda gençler birleşti de, katiller bizim mahalleye giremediler. Tüm Aleviler Yörükselim’e doluşmuştuk zaten. Her evde en az 50 kişi vardı. Yiyecek yoktu. Mahalledeki küçük bakkalda ne varsa hepsi tükendi. Undan çorba yapıyorduk... Dışarıdan da yardım gelemiyordu. Elbistan’daki amcamla, annemin dayısı olayları duyunca yola çıkmışlar. Elbistan-Maraş arasında çevirmişler bunları, sorguya çekmişler, Kuran’dan ayetler, dinî şeyler sormuşlar. Bilemeyenleri kireç kuyusuna atıyorlarmış, atılmış insanlar var. Annemin dayısı da Kuran’ı çok kez hatim etmiş, çok iyi bir hocaydı. Onları çevirince, o diyor ki “Ben size sorayım, siz cevap verin bana. Kuran’ın hangi tarafından soru istiyorsunuz?” O zaman “Seni affettik, geri dön,” diyorlar. Elbistan’a geri dönüyorlar. Yani dışarıdan kimse gelemedi yardıma...

Neyse, babamın yaşadıklarını bir bitireyim: Yaklaştığında babam evi görüyor. Evde bir şey yok, fakat bir grup babamın üzerine yürüyor. Bir asker silahını kalabalığa doğrultup “Eğer yaklaşırsanız hepinizi tararım,” diyor. “Bizim askere saygımız var, ellemeyiz ama biz yapacağımızı biliriz,” diyorlar. Babam da askerle geri dönüp geliyor. Babam döner dönmez, o kalabalık eve saldırıyor, yakıyor. Neyse ki, onlar gelirken yandaki komşu iki küçük kardeşimi alıyor. Onları

sandığa saklıyor. Üstüne yatakları diziyor. Kız kardeşimi de bir ara jandarmaya teslim ediyor. İşte onun kapısına gidiyorlar; “Alevi, Kızılbaş’ın çocuklarını ver. Keseceğiz, doğrayacağız. Vermezsen senin evini yakarız,” diye. O da onları ikna ediyor; “Bende yok, jandarmaya verdim. Demin geldi jandarma, görmediniz mi?” deyince gidiyorlar. Ama bizim daha o zamanlar bunlardan da haberimiz yok. Ne zaman mı oldu? İstanbul’dan astsubay bir akrabamız geldi. Askerî kıyafetle gelince rahat dolaşabiliyor. Ona rica ettim. “Gidip eve bakalım,” dedim. Bir askerî cip aldı. Onla beraber eve geldik. Evi mühürlemişler, zincir bağlı. Ama ev denecek hali yok zaten. Baltalarla musluklar kökünden kesilmiş. Elektrik kabloları parçalanmış. Kapı diye hiçbir şey kalmamış... Ve ben o evde kardeşlerimi arıyorum! Artık nasıl öldürüldüklerini hayal etmeye başladım; doğradılar mı, kestiler mi, ne yaptılar? Çünkü evde öyle bir vahşet var ki, hayal edemezsiniz. Sonra zar zor aklıma komşuya sormak geldi. Kapısını çaldım, “Nerede çocuklar, öldürüldüler mi?” diyebildim ancak. “Korkma, çocuklar bendeydi, ben askeriye teslim ettim,” dedi. Ama siz ona inanamıyorsunuz o arada. Nereye götürdüler, bilmiyorum, diyor. Sonra öğrendik. Benim okuduğum öğretmen okulu askerî karargâh olmuş. Evi yananları, ailesini kaybedenleri, çocukları, ortada kalanları oraya götürüyorlarmış. Yıllarca okuduğum okuluma korkuyla gittim, misafir salonuna girdim, köşede bir koltuğa oturtulmuş iki kardeşimi gördüm. Çok sevindim, çok ama bir de kız kardeşim olmalıydı. Neyse, onu da yukarda buldum. Çocukları aldık. Hepimiz cipe bindik, ama biz cipte yere oturuyoruz, gözükmemek için. Sadece askerî kıyafetli akrabamız dik durabiliyor. Ailemiz böylece toplandı. Sağ olsun, o ahabamız bize bir ay kendi evinde baktı.

“O evden dokuz ölü çıktı. ...aralarında dokuz aylık hamile bir kadın da var.”

Bu arada dayımın kızını biz büyütüyorduk. Dayım ölmüştü, bizimle yaşıyordu. 17-18 yaşlarındaydı. O gün, o da başka bir akrabaya kitap almak için gidiyor. O kargaşada haberi-miz yok nereye gittiğinden, nerede kaldığından. O gittiği ev-den dokuz ölü çıktı. Bu, o evden kaçarken vücuduna saçma-lar sıcıyor. Ama kendini kurtarıyor. Sokağın bir köşesine saklanıyor. Bir Maraşlı görüyor bunu. Biraz daha sarışın ol-duğu için pek benzetemiyor Alevilere. Ama tahmin ediyor. Onun üzerindeki paltoyu çarşafını değiştirmek istiyor; “Ben sana çarşaf vereyim, sen o paltoyu bana ver, git buradan,” di-yor. Çarşafı giyip Yörükselim’e geliyor. Orada sora sora bizi buldu. Psikolojisi bozuldu. Şimdi evli, Almanya’da yaşıyor...

O gün gittiği ev de, annemin bir kuzeninin. Henüz bir bu-çuk senelik evliydi, beş aylık bir kızı vardı. Kayınpederi, ka-yınvalidesi, eltisi, iki-üç kayını, yani kalabalık bir aile, hep-sini sayamayacağım, aralarında dokuz aylık hamile bir ka-dın da var. Kadını da, karnındaki bebeğini de çirkin şekil-de öldürüyorlar. Annemin kuzeni, bebeğiyle kurtulmayı ba-şarıyor. Kayınvalidesini de öldü diye ölülerin arasına atmış-lar. Sonra helikopterde canlı olduğu ortaya çıktı. Tedavi et-tiler. Olaydan sonra Londra’ya iltica ettiler, hâlâ oradalar... Bak şimdi size anlatırken hatırlıyorum bazı şeyleri. Bu aile bizi ziyarete geldiği zaman hep şey derdi; “Aklımız sizde, siz burada çok yalnızsınız. Biz bitişik komşumuzla bir yumur-tanın yarısını yiyoruz. Her derdimizi paylaşıyoruz. Keşke siz de bizim mahalleye taşınırsınız.” Kuzenim o günü daha son-ra anlattı; sabah kahvaltı yapıyorlar, onların cenazeden ha-beri bile yok. “Kahvaltımızı yaparken, bir asker taburunun sesi gibi sesler duyduk,” diyor, “Yalnız Allah Allah, nidaları vardı. Birden kapı açıldı; kürekler, kazmalar ellerinde, içeri

daldılar. Ne yapacağımızı şaşırdık. Sofra ortada kaldı.” İşte o çok güvendikleri, sevdikleri komşularına sığınıyorlar, bi-zi saklar diye. Onlar da evi terk edip kalabalığa “Bizim eve sığındılar. Gidin öldürün onları,” diyorlar! Hatta evdekilerden biri, yazık, ekmek sandığına saklanıyor –siz bilmezsiniz, yufka ekmeklerin saklandığı sandıklar olurdu eskiden evlerde– oraya saklananın bile yerini söylüyor komşuları. Orada tesadüfen bir iki çocuk, bir de bu kuzenim bebeğiyle kaçabiliyor. Diğerlerini de çok feci şekilde öldürüyorlar... Sonrasında o kuzenimiz bebeğiyle bizde yaşadı bir süre.

“Ben daha çok gâvur öldürdüm, üst kat benim...”

Neyse, sokağa çıkma yasağı yavaş yavaş çözüldü. Ondan sonra insanlar dağılmaya başladı. Birazdan kocası öldürülen annemin kuzeniyle ilgili anlatacaklarım da, tam bir komedi gibi. Sokağa çıkılmaya başlanınca, bebeğin ihtiyaçlarını alalım dedik. Açık dükkânlardan bebek kıyafeti alacağız. Tam Ulu Cami’ye, olayın patladığı yere geldik, insan da yok sokaklarda, iki-üç kişi ancak var. Önümüzden biri yürüyor. Akrabamın tavırları değişti. Hareketleri birden garipleşti. “Ne oldu?” dedim. “Kocamı öldüren adam önümden gidiyor,” dedi. “Bak bu iş çok ciddi, çocuk oynacağı değil. Yanlış bir şey yapmayalım. Önce emin ol, ondan sonra ne gerekiyorsa yapalım,” dedim. “Benim komşum, biliyorum. Baltayla kocamı öldürdü,” dedi. “Sen,” dedim, “onu takip et, kaybolmasın.” Sağda solda askerler var sıkıyönetim olduğu için, postanenin önündeki jandarmaya durumu anlattım. Önce pek önemsemediler. “O adam bir katil ve burada kaybolursa, sonra ben seni yakalarım,” dedim. Neyse. Telsizle birilerini aradı. Bir cip geldi. Adam da ilerde şalgam içiyor. Yakaladı bunu komutan. “Eve gitmem lazım, çocuğum kapıda, karım işte, anahtarı yok,” dedi. Düşünebiliyor musu-

nuz; adam neler yapmış, orada eve gitmesi gerektiğini söylüyor! Komutan rica etti bizden; “Sinirlenmeyin, bir şey söylemeyin, biz gereğini yapacağız ama sizi aynı cipe bindirmek zorundayız.” Bindik, geldik benim eski okula. Benim sınıfım komutan odası olmuş. Komutan adama, okuma yazma bilip bilmediğini sordu. Aileyi nereden tanıdığını sordu. Tabii hepsini reddediyor. Onu tutukladılar...

O arada iki kişi geldi yine katillerden. Tek tek tutukluyorlar. Komutan, “Bakın size kimi getirdim,” dedi, “bunlar kim biliyor musunuz?” Yörükselimde iki kardeşi öldürmüşler. Biri demiş ki “Ben daha çok Alevi öldürdüm, üst kat benim.” Diğeri “Yok, alt kat senin olacak.” Alt kat - üst kat kavgası yapmışlar. Birbirlerini öldürecek konuma gelince komşular bunların kavgasına askeri çağırıyor. Komutan “Ne oluyor?” diye sorunca, “Ben daha çok gâvur öldürdüm üst kat benim, abim bana alt katı veriyor,” diyor içlerinden biri. “Ben size tapusunu vereceğim,” diyor komutan, getirip tutukluyor. Onları da gördük...

Ben sordum yolda yakaladığımız katile; “Neden,” dedim ya, “neden?” “Gâvurları öldürüyoruz, dediler, ben de gittim öldürdüm,” diyor adam. Buyur! Bir daha bir şey sormak gereği duyar mısınız? Buydu yani cevabı...

Sonra komutan akrabama “Başka yerini bildiğin katil var mı?” diye sordu. O da, “Sümerbank’ta çalışan biri var,” deyince, oraya yollandık. Beni içeri almadılar, kuzenimi aldılar. İşçilerin hepsini sıraya dizmişler, tanıyamamış. Dedim, “Bıyığı kesilmiş olabilir. Saçını farklı kesmiştir. İş önlüğünü çıkarttır.” Adresi aldık, evine gittik. Bir aynanın önünde resmini gördü, tanıdı. Tekrar fabrikaya gittik. Bulduk...

Ölüsü olan o kadar çok aile vardı ki. Onların davaları oldu. Tabii davalardan da adalet çıkmadı ya, katillerin birçoğu çıktı, geziyorlar sokakta... Biz bir kere evimizin yakılmasından dolayı mahkemeye girdik. Olaydan sonra hemen şehri

terk etmedik. Bir ev kiraladık Alevilerin yoğun olduğu semtte. İşte zarar ziyan tespiti yapılacak, devlet biraz para verecek, herkes dağılacak. Biz o evde yaşarken her gün bir komşu kadın kucağında torunuyla geliyor, hiç konuşmadan oturup gidiyordu. Kadının adı, Adanalı. Sonra bir gün geldi, kapıyı kapattı. “Ben size bir şey söyleyeceğim ve gideceğim, bir daha gelmeyeceğim,” dedi, “Sizin akrabanızın evini basıp –demin bahsettiğim akrabamı diyor– öldürenlerden biri benim damadım.” Kadın Alevi, kızı Sünni’ye kaçmış. İkna edememiş. Bir gün kızını merak ediyor, gidiyor, kızının evinde yüzlerce insan var. Evin banyosu, mutfacı, odaları, bahçesi, her tarafı insan dolu diye anlatıyor. Damadına, “Kızım nerede?” diye sormuş. “Köye gitti, anneme gönderdim,” demiş. “Bu kalabalık ne?” diye sormuş. “İşçi getirdim, pamukta, çıırçırdı çalışacaklar, ben de onların başında duracağım,” demiş. Meğerse adam toplamış köylerden, onlarla insan öldürmüşler... Kadın haber verdi ve gitti. Bir daha da bize gelmedi. Kucağındaki de o adamın çocuğuydu...

Şehirde bir kalabalıklaşmanın olduğunun, Milli Piyango-
cuların çoğaldığının birkaç kişi farkına varmış da, kimse nedenini anlayamamış ki... Çok gizli, büyük organizasyon yapılmış. Kapılar işaretlenmiş. Bizim kapının işaretlendiğini annem fark etmiş. Postacı işaretlemiş diye düşünmüş. Bizim kapının işareti de çarpı gibi değil, çarpı olsa insanın aklına bir şey gelebilir de, rakam gibiymiş. Yalnız bizim evin işaret olayının dışında, Maraş olayının başında olan lider beni takip edermiş. O belirlemiş evimizi. Biz daha sağlam belirlenmişiz. Hem işaretle hem takiple. Bir de okulda öğrenciler, zannediyorum, o zaman tespit ediliyordu. Öğretmenimiz sınıfta Alevi olup`olmadığını anlamak için ders aralarında hususi bir şekilde Alevi sohbetleri açıyordu. İşte “Bu memlekette Ermenisi var, Yahudisi var,” sayıyor, sayıyor, “Alevisi var,” diyor. İnsanın aklına bir şey gelmiyor. “Evet, ben de

Aleviyim ve Aleviliğimle gurur duyuyorum,” diyorum. Ama onun niyeti başkaymış. Bazen diyorum ki, acaba ben saklasaydım, bunları yaşamaz mıydım? Ama saklayan arkadaşlarımda başına aynı şeyler geldi. Hatta ben yıllar sonra, Maraş katliamının yıldönümünde interneti karıştırırken bazı sınıf arkadaşlarımda isimlerini gördüm, hayret ettim. Aynı sınıfta olduğum halde ben o arkadaşımın Alevi olduğunu bilmiyordum. Ama onlar da katledildi. Tek tek bütün Alevileri tespit etmişler, kimseyi atlamamışlar...

“Aaa, Sevim Polat ölmemiş!”

Ben o sene liseyi bitirmiş, diplomamı almıştım. Olaylar patlak verince, tekrar diplomayı almak için okula gittim. Belediye otobüsüyle dönerken, Kıbrıs Meydanı diye bir semt var Maraş'ta, orada otobüsün arka kapısı açıldı. Ben de arka kapıdayım. Maraş olaylarını hazırlayan, liderlerinden birisi beni görmüş durakta. Bana bağırdığını duydum; “Aa Sevim Polat ölmemiş!” Kapı kapandı, otobüs hareket etti. Eve geldim. İyi, kötü bir şey düşünemiyorum. Bir, iki gün sonra, çarşaf-
lı birkaç kişinin beni aradığını öğrendim. Bir akrabamızın evinde otururken birileri geldi. “Çarşaf-
lı üç, beş kişi seni arıyor, sakın çıkma,” dedi. Orada komşudan bir çarşaf alarak eve geldim. Bir iki gün dışarı çıkmadım. Hem Alevilerin, hem de Sünni'lerin köyünde öğretmenlik yapan, iki tarafı da çok iyi tanıyan bir öğretmen, bu Maraşlı liderin beni öldürtmek için aradığını duyup babama haber göndermiş. Babam geldi; “Hemen Elbistan'a gidiyorsun,” dedi. İşte bir özel arabayla Elbistan'a gittim. Oradan da İstanbul'a... Geliş o geliş...

Katliam, bu olaylar yaşanmamış olsaydı biz Maraş'ı terk etmezdik. Çünkü çocukluğumuz, çevremiz oradaydı. Annem-babam Maraş'ı çok seviyorlardı. Biz hâlâ alışamadık. Neden? Bir dram yaşayarak gelip, İstanbul'a yerleştik. Kar-

deşlerimin okulları, çevreleri değişti. Anne-baba gereği kadar çocuklarıyla ilgilenemedi, psikolojileri bozuldu, ortamları bozuldu, okuyamadılar. İşlerinde başarılı olamadılar. Kişiliklerimiz bozuldu. Ne kadar toplamaya çalışırsanız çalışın, bir taraf çürük kalıyor.

Maraş'a bundan sonra ilk ve tek gidişim 1995'te oldu, nüfus cüzdanım için gitmiştim. Babam evimizi satmıştı ama bir göreyim istedim. Komşuları da ziyaret ettim. "Ay, siz bizi kovdunuz, siz bize bunu yaptınız" diye düşünmedim hiç. Arkadaşlarımın evini buldum. Onları ziyaret ettim. Bizim dönemimizde vesikalık çektilirip "Sakin beni unutma" diye imzalanıp arkadaşlara hediye edilirdi. Maraş'a gittiğimde ziyaret ettiğim arkadaşlarımdan o fotoğraflarımı rica ettim ya da beraber çektiğimiz karelerden aldım. Çünkü ev yanıncaya hiç fotoğraf kalmamıştı geçmişle alakalı. Oysa gençken fotoğraf çekmeye çok meraklıyım. Üstelik karanlık odada kendim yapıyordum. Beş-altı koli fotoğrafım vardı. Şimdi sadece beş-altı fotoğrafım var. Tüm geçmişim beş-altı resmim... Bir de şal kaldı o günlerden. Annem Almanya'dan bir elbise getirmişti. Saldırının olduğu cenazede onu giymiştim, üzerimde kaldı. Günlerce giyindiğim o elbiseyi çıkarınca, hatıra olarak saklamak için şala dönüştürdüm. Arada kullanıyorum... Bir daha da gitmek istemedim Maraş'a. Arkadaşlarım, çok davet ediyorlar ama istemiyorum. Gerek görmüyorum.

Maraş Katliamı her yıl, yıldönümünde çok gündeme geliyor ama ben her gün hatırlıyorum. Yıldönümlerinde de gazetelerde, haberlerde çok eksik, yanlış anlatılıyor. Ona kızıyorum. Destek oluyoruz derken köstek olunuyor, ona kızıyorum. İstemeyerek kırıncı oluyorlar, ona kızıyorum...

Olaydan sonra hiçbir zaman Alevi olduğumu saklamadım, saklamam da. Ben insanların sınıflandırılmasını istemiyorum. Yani mezhebi, dini, kimliği hiç önemli değil. İnsan

olsun, insan... Bu ÷lkede yaşıadığım için huzursuz değilim, öyle kendimi dışlanmış hissetmiyorum. Hiçbir yerde de ezik kalmam. Herkes kadar hakkımı alırım... Tekrar Maraş'a benzer olaylar yaşanabileceğine dair bir korkum yok. Evet, Kartal'da, Maltepe'de kapılar işaretileniyor ama artık öyle bir şey yaşanamaz. Çok demokratikleştiiğimizden, iyi yönetildiğimizden değil, sadece artık hiçbir şeyin gizli kalması, duyulmadan yapılması mümkün olmadığından. Korkmuyorum.

EN BÜYÜK ENGEL, TOPLUMSAL ÖNYARGILAR

ŞAFAK PAVEY

Şafak Pavey, Beyoğlu'nda arkadaşlarıyla gezerken saldırıya uğradı, protez kolu ve bacağı kırıldı. Neredeyse dayak yediği için suçlu çıkacaktı, karakolda, hastanede, hatta mahkemede hep aynı lafları duydu: "Sakat bir kadının gece vakti sokakta ne işi var?"

Bir insanın bir kazazede olarak tanınmış olması hâlâ bana garip gelir. Sizce de garip değil mi? 19 yaşında Zûrih'te sanat öğrencisiyken bir tren kazası geçirdim; medeniyetin mekanik bir hatası yüzünden diyelim. Tren kapıları açık kalktı, ben o sırada, kanserli bir arkadaşımı yürüyemediği için, kollarımda taşıyordum. Arkadaşlarla organize etmiştik, onu kemoterapi olması için Cenevre'ye gönderecektik. Tren kapıları açık kalkınca ya ben arkaya düşecektim ya da Miros Lav'ı (Çek orijinli arkadaşım) içeri koyacaktım. Onu içeri koymayı tercih ettim. O anda yaptığınız bir seçim... Medeniyet hatası sonucu kendimi raylarda buldum. Bu hayatı-

mı değiştiren anlardan biri oldu. Sol kolumu ve sol bacağımı kaybettim.

Uzun süren bir nekahetten sonra tekrar ayağa kalkma dönemim oldu. Direncim, hayatla barışık olmam, Zürih'teki hastanedeki doktorlarımla araştırmalarına, bir teze konu oldu. Bundan sonra da bu hikâye devam etti.

Türkiye'ye döndüğümde ve yeni hayatıma adapte olmaya çalıştığımda, genel olarak mutluluğum kabul görse de bunun numara olduğunu düşünenler ve yazarlar oldu. Bu numara bile olsa, yani kendi kendime Pollyannacılık oynuyor bile olsam, bunun kime, ne zararı olabilir? Mutlu olduğum için gösterilen bu önyargılarla da savaşmak zorunda kaldım. Tolstoy'un şu sözüne inanıyorum: "Bütün mutsuz aileler birbirine benzer." İnsanın daha ileriye adım atabilmesi için şimdiye kadar modern buluşlar hep mutsuzluk üzerinden çözümler aradı, bunu biliyorum. Ama insan mutluluğu üzerinden de bir çıta yakalanabileceğine inanmak istiyorum. Evet, düştüğünüzde kendinizi kötü bir yerde bulabilirsiniz, ama ben düşmenin de o kadar kötü bir şey olmadığını düşünüyorum. Çünkü hayatlarında hiç düşmeyen insanlardan farkınız var, bir kere daha düştüğünüzde ayağa nasıl kalkacağınızı artık siz biliyorsunuz. Hayata böyle bakmayı tercih ettim. Bu bir tercih. Devam etmeyi, mutlu olarak da yapabilirsiniz, mutsuz kalarak da...

Aslında tekrar ayağa kalkmamda ve şimdiki siyasi hayatımda da mizah çok önemli bir rol oynuyor. Çoğu zaman mizahın, modern tıptaki ilaçlar kadar güçlü olduğunu düşünüyorum. Size seçtiğim yola dair ilk adımımı anlatmak isterim: Hastanede direncim çok yüksek olduğu için, doktorlarımla da büyük desteğini kazanan bir hasta olarak (gülüyor) –daha sonra başlarına ne belalar açacağımı bilmiyorlardı o zaman; iğne saatlerinden, hastaneden kaçmak gibi– ya-tıyordum. Kaza geçirdiğimi duyan annem Türkiye'den yola

HEPİMİZ HRANT'I Z
HEPİMİZ ERMENİ'YİZ!

Բոլոր
Բոլոր

նի են
ենք

çıkıyor ve yirmi dört saat içinde hastanede oluyor, ben komayla uyanıklık arasında bir yerlerde geziniyorum o sırada. Doktorlar, annem gibi çok yakınım olan birini görmenin direncimi kıracağını ve hayata bağlılığımı zorlayacağını düşündükleri için odama sokmak istemiyorlar. Annem diyor ki, “Lütfen bir kere test edin. Eğer sizin düşündüğünüz gibi direncini kıracak, zayıflığına yol açarsam beni sonsuza kadar odadan atabilirsiniz.” Ve annemi odaya alıyorlar. Bu noktada biraz geriye gitmek gerekiyor. Benim küçüklükten beri en sorunlu yanımdır, solumdur. Daha sonrasında bunu ailemin solcu olmasına bağladık (gülüyor). Mesela sol kulağım –annem ne kadar ben bebekken bantladıysa da– kepçe kaldı. Hatta size göstereyim. Dolayısıyla bu sol kulağım ailenin en büyük şakasındır. İşte annem beni ilk gördüğünde dedi ki; –tabii her tarafım bandajlı, kaybettiğim sol kolum, sol bacağım, kafam– “Hay Allah, Şafak ya, bu kadar ameliyatlar oluyorsun madem, keşke değerlendirseydin bunu, arada sol kulağını da estetik yaptırsaydın.” Bu ilk cümlesiydi ve ben buna, annemin daha sonra “dev mavi bandajlar içinde gülümsemesini ilk kez gördüm” diye açıklayacağı şekilde gülmeye başladım. O sırada benim gözlerim de annemin ayaklarına takıldı. Maalesef annemle vücudumuz aynı ölçüde değildir ama ayak numaralarımız aynıdır. Annemi hep ayakkabılarımı çalmakla suçlardım. Bir baktım o gün de en sevdiğim botlarımı giymiş hiç vakit kaybetmeden, hastanede olmamdan faydalanarak. Ben de ona bu cümlesi karşılığında şunu armağan ettim: “Bundan sonra herhalde çok fırsatın olacak anne, ayakkabılarımı çalmakta hiç vakit kaybetmemişsin.” Böylelikle gülererek başladık bu hikâyeye. Sonrası da öyle devam etti. Mesela erkek kardeşim sekiz yaşındaydı o sırada ve bana “Ya abla, iyi ki kaza geçirdin, öğretmenim bana o kadar iyi davranıyor ki ödev yapmak zorunda bile kalmıyorum,” derdi (gülüyor). Bazen, bazı gerçekle-

ri konuşmak yerine mizah yaparak o duyguları yaşayabilirsiniz. Dolayısıyla ailem tarafından bana hediye edilen bu mizahın gerçekten iyileştirici etkisi oldu.

Elbette, fiziksel hasarları tekrar toparlamak zaman aldı. Ben sol kolumu kullanan biriydim. Sağ elimle tekrar kalem tutmak, yazmak, iskelet halinde kurulmuş protezlerle tekrar ayağa kalkıp adım atabilmek, tekrar dengede durabilmek, hayatımın yarısını geçirdiğim tekerlekli sandalyeli bir yaşamı öğrenmek... Bunlar elbette zaman ve emek gerektiriyor. Ben hayatı başkalarının yaralarını sarmaktan geçen insanların bunu çok iyi bildiğini düşünüyorum. Bir başkasının yarasını sarmaya çalışırken aslında kendi çözümlerinizi de buluyorsunuz. Ben de daha sonra bu yolu seçtim kendime. Kendim için bulmaya çalıştığım çözümleri aynı zamanda başkalarıyla paylaşmayı; mülteciler, kadınlar, tacize uğramış çocuklar, işkence mağdurları, engelli hakları alanlarında çalışmayı seçtim. İnsan haklarının değdiği bütün alanlara ilgi duydum. Dolayısıyla onların hayatlarına birlikte bulmaya çalıştığımız çözümler beni daha da geliştirdi.

“Engelli olduğunuz için mutsuz olmanız bekleniyor sizden.”

Benim erken gençliğimde (gülüyor) diyeyim, Türkiye’de sokakta engelli insan yoktu. Mesela Bilgi Üniversitesi’ndeki ilk rampa, engelli bir öğrenci olarak üniversiteye gitmemle yapıldı. Ya da havaalanı yakınındaki Kaşibeyaz restoranına ilk rampanın konulması da öyle. Çünkü bir lokantada başkaları kadar yemek yeme hakkım olduğunu düşündüm. Dünyanın tepelerini keşfetmek ya da bütün dünyayı değiştirmek değil, minik adımlar atmak da çok değerli. Toplumda engelli haklarına bakışta sadaka kültürü çok hâkim ve mümkünse toplum gözünden uzakta tutulmak isteniyorsunuz... Çünkü bir

acıma, merhamet hissi var. Bunların hepsini elinizin tersiyle itmeniz gerekiyor. O zor bir savaş. Ben bunu milyonlarca insanın her gün yaptığını biliyorum. O kazayla, ben de dünya nüfusunun yüzde 10-12'sini oluşturan, –trafik kazalarında dünya ikincisi, sosyal-siyasal şiddetin çok fazla olduğu ülkemizde de engelli sayısının gösterilen rakamlardan yani 12,5 milyondan çok daha fazla olduğunu düşünüyorum; bence toplumun yüzde 20-25'ini oluşturuyor engelliler– dünyadaki en sessiz çoğunluk dediğim engellilerin her gün yaşadığı önyargılarla karşılaşma dönemine girdim. Tabii, önyargılarla savaşma yolcuğuma da!

Aslında fiziksel her şeye bir çare buluyorsunuz ve zamanla hayat yoluna giriyor. Tekrar ayağa kalkabiliyorsunuz ya da teknoloji sizi ayağa kaldıracak tekerlekli sandalyeyi çözüm olarak sunabiliyor. Ama en zor iş toplumsal önyargılarla savaşmak. Bir kadın olarak, engelli bir kadın olarak, insanların o anlamda her gün binlerce kere çarptığı duvarları görüyorsunuz. Bu sadece fiziksel rampalar yaptırmak meselesi değil, bu bir bakış açısı. Dediğim gibi engelli olduğunuz için mutsuz olmanız bekleniyor sizden. En büyük önyargılardan biri bence yıkılması gereken... Acıma hissiyle her gün savaşıyorsunuz. Bir yandan da fiziksel olarak bir savaş vermeniz gerekiyor hayata katılabilmek için. Görmek istemiyorlar... Bunu sadece kendim için değil milyonlarca insan için söyleyebilirim; gözden ırak gönülden ırak...

O yüzden sokakta karşılaştığınız önyargı, fiziksel her türlü acıdan daha ağır bir hasar bırakır insanda diye düşünüyorum. Onunla ancak, merhamet ve acıma duygularını baştan reddederek baş edebilirsiniz. Ben dediğim gibi mizahı çok kuvvetli bir silah olarak kullandım kendimi korumak ve iyileştirmek için. Toplumsal önyargılarla mücadelede de böyle oldu. Mesela Türk Hava Yolları, benim çok ciddi çatışmalara girdiğim bir şirket, çünkü şu andaki Türkiye hükü-

metnin politikalarıyla 2003'te birdenbire engellilik tanımı değişti. Ben o sıralar Birleşmiş Milletler'de Mülteciler Yüksek Komiserliği'nde çalışıyordum. Bir gün bir telefon geldi. O zamanki cumhurbaşkanı tarafından bana "engelli birey olarak hayat başarısı" ödülü verileceği söylendi. Ben de o gün Cenevre'den, BM merkezinden, hemen ertesi gün beklediğim ödül törenine katılmak için havaalanına gittim ve tekerlekli sandalye istedim. THY bana, ertesi günü alacağım engelli birey hayat başarısı ödülüne rağmen dedi ki: "Yeni yönetmeliğe göre siz engelli değilsiniz!" "Nasıl?" dedim.

"Çünkü sizin sadece bir kolunuz ve bir bacağınız yok."

"Peki" dedim, "engelli olmak için ne lazım?"

"Maliye Bakanlığı'nın kamu ve özel şirketlere empoze ettiği yönetmeliğe göre ya iki kolunuz ya iki bacağınız, ya da iki gözünüz olmayacak."

Her şeyi simetrik yapmışlar; engellilik tanımı değişsin ki, sosyal bütçeden kısabilsinler diye! İnsanlar eğer engelleri simetrik değilse, hayatının, vücudunun ve işlevlerinin yarısını, hatta yüzde yüzünü kaybetmiş bile olsa engelli olduklarını kanıtlayamıyorlardı. Bu tabii kurnaz bir yönetmelik, nereden keselim, nereden keselim diye düşünüp, en iyisi engellilerden keselim, demişler. Tanımı değiştirirsek böylelikle çok daha az engelli sosyal haklarından faydalanabilir!

Velhasıl, bana tekerlekli sandalye vermediler. Ben gidip Swiss Air'den sandalye aldım. Ironinin kendisi ertesi gün cumhurbaşkanlığı ödül törenine katılıyor olmamdı. Zaten ben törende de söyledim, beni artık bu hükümet engelli saymıyor, neden ödül aldığımı bilmiyorum, diye. Ben o dönem, bir diplomat olarak, oldukça ayrıcalıklı ve korunaklı olan hayatımda sorun yaşıyorsam, kim bilir toplumun en korunmasız tabanındaki insanlar hangi sarsıntıyla yaşıyordu bütün sosyal haklarının elinden alınmasını. Sonra büyük bir kampanya başlattık. THY'ye mektup yazdım; sizin hiçbir

hakkanıyete sığmayan bu politikanızı açıklamanızı istiyoruz, diye. Sezen Aksu bir günlük yayın yönetmenliği yaptığı bir gazetede bunu başlık yaptı. Kampanya  ığ gibi büyüdü, çünkü tabanda inanılmaz bir karşılığı vardı. Neredeyse bir yıl sonra, bir Afgan mülteci kampında canhıraş bir şekilde çalışırken, “Sizi THY genel müdürü Temel Kotil’le konuşturmak istiyoruz,” diye canlı yayına bağladılar. Temel Kotil dedi ki; “şafak hanım, şafak hanım, siz bize haksızlık yapıyorsunuz, biz engellileri çok seviyoruz, yanıma bir k r bile aldım, benden akıllı  ıktı.” Bu cümle tek başına önyargının ta kendisi. Ben de dedim ki, “Temel bey, Temel bey, lütfen bizi sevmeyin, haklarımızı verin.” Sevgisi  ld r yor çünkü. Sadece o mu? Bu  lkenin Sağlık Bakanı bile Türkiye’de, görmeyen bir işçi haklarını istediği zaman “K rs n biz sana iş verdik, hâlâ fazlasını istiyorsun,” diyebiliyor. Çünkü bunu sadaka gibi görüyor. “Bunu sana bahşediyorum,” diye düşünüyor. O kadar acıklı ki... Devlet bir engelli çalışan kotası a mış, ama bundan nefret ediyor. Mesela Halkbank, devletin bankası, yedi yıldır yüzde 4’l k kotayı doldurmak yerine – bu 1200-1300 engelli bireyi işe almalı anlamına geliyor– bunun cezasını ödemeyi tercih ediyor. Yani devlet kendi koyduğu kotaya uymuyor. Çünkü kültür dönüşmemiş. O kültürü d n şt rmezseniz, koyduğunuz hiçbir kota, yaptığınız hiçbir yasa yerini bulmaz. Siz engelliler kanunu çerçevesinde verdiğiniz hakları başka bir kurnaz yönetmelikle, kepçeyle geri almayı planlıyorsanız, zaten o kanunu insanlar için yapmamışsınız, demektir. Ben bunda derin kültürün etkisi olduğunu düşünüyorum. Derin kültür ne mi?

Bakın size bir örnek vereyim. AKP’nin, hükümetin Gençlik Kolları Yönetim  yesi ve o zamana kadar da yazdığı bütün tweetler sosyal olarak birçok AKP milletvekili tarafından da retweet edilmiş, demek ki görüşlerine çok değer verilen bir genç yöneticisi, bana şöyle bir mesaj gönderdi: “Allah bir ba-

cağını almış ve hâlâ küfürden uyanmazsın, bu ne inatçılık.” Ve bunu kendi titri ile AKP Malatya Gençlik Kolları MYK Üyesi olarak bana gönderdi. Ben de bu ne cüret diye merak ettim. Çünkü bunu her gün duyuyoruz biz, her gün hakarete uğruyorum, milyonlarca engelli insanın uğradığı bir hakaret bu, sadece benim değil. Hani demin derin kültürden bahsediyorduk ya derin kültürdeki inanış bu; cezalandırılmışsın, hâlâ neden dine gelmiyorsun?! Beni dine küfür eden bir insan olarak damgalıyor. Ben on gün boyunca uğraştım; AKP Malatya’ya telefon açtım, yönetimlerine, AKP milletvekillerine rica ettim; dilini düzeltmeli bu genç yöneticiniz diye. Çünkü daha çok genç, 19 yaşında, kim bilir hangi beyin yıkamalarından geçti. Ama kimse bana geri dönmedi. Madem partisinde en çok saygı duyulan kişi başbakan, o zaman ona mektup yazayım dedim ve bir açık mektup kaleme aldım; “Siz bütün dünyada İslâmofobiye karşı Birleşmiş Milletler’e gitmeyi, İslâma nefret suçuyla ilgilenmeyi seçerken kendi içinizdeki, kendi hanenizdeki nefret suçunu temizlemeniz gerekir. Bu ayrımcı fanatiğin en doğru ve hakka uygun şekilde cezalandırılmasını rica ediyorum.” En azından bir örnek teşkil etsin istedim, yoksa bunun üstünden siyaset yapmak değildi derdim. On gün boyunca bana hiç dönmeyenler, aramayanlar, bu mektupla bana dönmeye ve ne kadar üzgün olduklarını söylemeye başladılar. Bana attığı tweetin retweett edilmesini açıklayamıyorlar tabii. Çünkü o zamana kadar hiç düşünmemişler, bu düşünce biçimi doğru mu, değil mi diye. Her türlü hakaret makbul sayılıyor çünkü. AKP ve bence toplum kendisini cezalandırdı ve görevinden alındı. Benim derdim 19 yaşındaki gencecik bir insanın ceza alması değil. Ama bir şeyi kamuoyu önünde yapıyorsanız ve bunun, bu ayrımcı kafanın çok haklı olduğunu düşünüyorsanız, o zaman ona kamuoyunda bir karşılık verilmesi gerekir. Bence böyle adımlarla bu işi yapabileceğiz, herkes kendisinin çarpıştığı gerçeği

ve önyargıyı öne çıkarmakla yükümlü bence. Uzun bir yolculuk ama gerekli de. Çok samimiyetle kültürümüzde karanlıkta bıraktığımız, saklamaya çalıştığımız gerçekleri çıkarıp onlarla yüzleşerek, gerçek çözümleri bulabiliriz.

“Doğrusu siyasete atılmadan önce, bacağımın bu kadar ünlü olacağını tahmin etmezdim.”

Aslında siyasete girmeden önce kendimce çok sevdiğim bir mesleğim vardı. Bir süre BM insan hakları sekreteryasının başındaydım. Daha öncede mülteci hakları için uzun seneler sahada, Ortadoğu ülkelerinde çalıştım. Ama ülkesinin gittiği yönden çok endişe duyan bir genç olarak –umarım genç kabul ediliyordumdur hâlâ (gülüyor)– CHP’den gelen bu sürpriz teklifle ülkeme dönmeye karar verdim. Belki on beş senelik insan hakları mücadelesinde, yaşadıklarım, gördüklerim, bulduğum çözümler ülkemin de işine yarar diye düşündüm. Katkı sağlayabilirim. Politika dünyanın her yerinde elbette bir boks ya da bir futbol maçı gibi geçiyor. Herkes gol atmakla ilgileniyor. Benim hedeflerim daha uzun vadeli; kültürel dönüşümler. O anlamda elbette çalışma kültürümle ya da hedeflerimle çok bağlantı kuramadığım zamanlar oluyor ama zaten dünyanın her yerinde siyasete yumruk yemek için giriyorsunuz. Ülkemizin geleceğinin daha iyi olmasında bir katkısı olacaksa her türlü çabaya değer diye düşünüyorum. Evet, yumruk yiyorsunuz politikada ama ülkenizin geleceğinde de daha iyiye doğru bir değişim yapma fırsatı veriyor size. O yüzden bu fırsatı iyi değerlendirmek için elimden geleni yapmaya çalışıyorum. Gençler, inanamıyorlar bana, çoğu sorular şunla alakalı oluyor; “BM’de çok yüksek bir görevden, özellikle herkesin övmeye doyamadığı iktidar partisine değil, herkesin aşağılamaya doyamadığı muhalefet partisine neden geldiniz?”



S. PAVEY

Şafak Pavey.

Ben muhalefetin güçlü olmadığı bir ülkede demokrasi olmayacağına inanıyorum. Ayrıca kendimi sosyal demokrasi olmayan hiçbir yerde göremem, kendimce böyle inançlarım, ilkelerim doğrultusunda ilerlemeye çalışıyorum, yani beni tutan ilkelerimden başka hiçbir şey yok.

Doğrusu siyasete atılmadan önce, bacağımanın bu kadar ünlü olacağını tahmin etmezdim. Son iki senedir siyasi hayatın, meclis hayatının içindeyim. Ben dünyanın hiçbir parlamentosunda bir bacak üstünden konu başlığı olacağımı hiç düşünmemiştim. İsmim var, bacağıam var ama ben yokum. Kimse benden izin almadı konuşmak için. Diğer yandan Türkiye’de özgürlüklerin sıkışmasını gösteren bir ör-

nekti bu. Benden önceki dönemlerde kadın milletvekilleri pantolon giymek için uğraştı, ama başörtüsü özgürlüğüyle ilişkilendirildiği için büyük sıkışmışlıkların yaşandığı ve özgürce konuşulamadığı bir alanda yaşandı bu ve benim protez bacağım bir özgürlük meselesi için bir mecburiyet olarak kullanıldı. Ben bunu ahlâka sığar bulmuyorum açıkçası. Başka birisine yapmayacağım bir şeyin kendime de yapılmasını istemem. Bir ülke, protez bir bacağın meclise girmesini dört ay konuşmamalı. Ama bu aynı zamanda da şimdiye kadar hiç olmadığıнын kanıtıdır bizim için. Dört ay sonra her şey normalleştiğinde şunları da görmeye başladım; protez bacaklı, tekerlekli sandalyeli insanların daha rahat sokakta olmasını sağladığını. En azından böyle tepkiler aldım insanlardan. Bu kamuoyunda bazı önyargıları yıkmaya yarıyor, birçok insanın sokağa çıkmasını sağlıyorsa tekerlekli sandalyeleriyle, protez bacaklarıyla ve olmayan uzuvlarıyla; o zaman yapalım bunu. Bu bir özgürlüğe, pantolon, kıyafet özgürlüğüne yol açacaksa, elbette buyurun. Ama özgürlükleri mecburiyetler üstünden konuşmak zorunda mıyız? Bu kadar mı kaçak konuşmalıyız her şeyi? Ben de bundan rahatsız oldum, en çok da bunu siyasi malzeme olarak kullanan meclisteki dostlardan. Bugüne kadar bunu kendine siyasi malzeme yapmış hiçbir parti, milletvekili özür dilemedi.

“Sakat bir kadın bu saatte ne arar sokakta?”

Size yaşadığım başka örnekler de vereyim. Kendimden anlatacağım yine, çünkü başka insanları yaralamaktan korkuyorum. Türkiye’de hakların ve özgürlüklerin savunuculuğunu yaparken bile kendi örneklerim üzerinden gitmeyi tercih ediyorum, en azından kamuoyu konuşmalarımda, çünkü o insanın başına sizden sonra ne geleceğini bilemiyorsu-

nuz. Mümkün olduğu kadar isim, yer, mekân kullanmadan gitmeye çalışıyorum. Neyse...

BM'de çalıştığım bir dönemde Agos'ta yazıyordum, başlangıcından itibaren Agos yazarıydım. Ve beni yazar kimliğimle İsveçlilerle ortaklaşa yapılan, bir hafta sürecek, Türkiye'de medyanın kadına karşı şiddetle ilgilenmesi konulu bir toplantıya davet ettiler. Şu anda birçoğu işten atılan kadın gazetecilerimizleydim. İsveç'ten de onların muadilleri gelmişti. Konuşmama, ana akım gazetelerde kadına karşı şiddet olaylarının her türünün yer aldığı, kadın kimliğinin ayaklar altına alındığı 3. sayfayı gösterip, "Umarım kimse bu sayfaya düşmez," diye başladım. Büyük konuşmanın başıma ne getireceğini hiçbir zaman öğrenememiş biri olarak, ertesi gün o sayfada buldum kendimi! Çünkü o akşam kadın grubuyla Beyoğlu'na yemeğe çıktık. Otelimize dönerken, Beyoğlu'nda hiç önceden planlanmış olduğunu düşünmediğim bir saldırıya uğradım. O sırada hedef alınmam belki diğerlerinden daha güçsüz olduğum içindi, bilmiyorum, bir otopark çete üyesi olduğunu düşündüğüm birisi –hiçbir zaman tam kimliğini öğrenemedim– bana saldırıda bulundu. Yere düştüm. Protez bacağım kırıldı. Ayağa kalkamaz haldeydim. Sonra oradan hiçbir şey olmamış gibi ayrıldı. Ekibimizdeki bütün yabancı ve yerli gazeteciler şok ve şaşkınlıkla bakıp etraftan yardım ararken 400 metre ötemizdeki polis karakolundan kimse gelmedi. Biz bir-bir buçuk saat süren çabalarla, bir tanıdık polisin olduğu bambaşka bir karakoldan polis ekibi getirtebildik. Geldiklerinde bana ilk soruları "Sakat bir kadın olarak, bu saatte ne işin vardı, ne yapıyordun?" oldu. Sonra acile götürüldüğümde tıbbi ekipten, hasta bakıcıdan gelen ilk soru; "Sakat bir kadın bu saatte ne arar sokakta?" oldu. Daha sonra hâkim karşısına çıktığımda da ilk soru buydu! Hatta beni darp eden kişi, benim onun üstüne düştüğümü ve hatta şiddeti uygulayanın ben olduğumu söyledi.

Dava düştü, kendisi suçsuz bulundu, protez bacağının v -
cudumun bir parçası sayılmadığı o yüzden hiçbir hasar ol-
madığı kayda geçildi. Biz kendi çabamızla tekrar bütün v -
cudumu toparladık. Neyse ki ona şiddet uygulamaktan suç-
lu olmadığıma çok sevindim! Bir sene sonra başka bir ülke-
de yaşarken bir gün kapımız  alındı,    adam belirdi kapıda.
Bıyıklarından kendi  lkemden gelmiş olduklarını düşün-
d m, Türkiye bıyık ülkesi malum (gülüyor). Ne istedikleri-
ni sordum. İyi bir amaçla geldiklerini, beni d ven çete  ye-
sini kamu önünde affetmemi söylediler. Ben de “Allah Al-
lah, zaten suçsuz bulundu. Serbest bırakıldı,” dedim. Onlar
da “Yok” dediler, “sokak onu cezalandırdı, bir senedir dışarı
 ıkmıyor utancından, sakat bir kadını niye d vd n diye iş
bile yaptırmıyorlar. Onu affetmeniz karşılığında da bu  an-
tadaki parayı teklif ediyoruz.” Tabii ben parayı da, teklifi de
geri çevirdim. Madem adalet Türkiye’de yerini bulmasa bile,
toplum kültürüne, değerine göre cezalandırmayı seçmiş, bu
şekilde öğreneceğiz bu yolculuğu diye düşündüm...

şu anki kanun yapıcılık görevimde bana çok büyük ışık
tuttu bu  rnek. Biz kanunlar üretiyoruz ama sokak kültü-
r yle buluşturamıyoruz. Halbuki bu hik yede sokakta da
bir değer olduğunu görüyoruz; polisin, hâkimin, hastabaki-
cının, kanunların yapmadığını sokak yapmış ve sakat bir ka-
dını, en güçsüz kademede olan birini dövmeyi bir utanç say-
mış ve bunu kendince ama şiddete başvurmadan cezalandır-
mayı seçmiş. Biz bu değer sokaktan alıp onu kanunla bir-
leştirebilmeliyiz. Mesela, sadece batıya göstermek için kadı-
na karşı şiddet kanunları  retmemeliyiz. Ahl ksızlığu batı-
dan aldınız deyip ondan sonra batıya göstermek için kanun-
larımızı düzeltiyoruz. Son yedi senedir 1400 katı artan kadı-
na şiddeti bu uçurum açıklayabilir. Biz sokaktaki o değerin
 st nden kültürel bir kampanya yapıp, onun kanunla bağ-
lantısını kurarak bu yolda ilerlersek başarılı olabiliriz. Ger-

çekten samimiyetle sosyal politikalar uygulasak çok kısa zamanda bunu dönüştürebiliriz ama tam tersi politikaları uygulandığında elbette toplumda bu direnç devam ediyor. Mesela engelliler için yapılan merkezler, ayrıştırılmış ve bebek bezi dağıtılan yerlere dönüşmüş durumda. Siz, devlet, hükümet olarak, engelli bir çocuğun, normal ölçülerdeki çocukla aynı sınıfta, yan yana oturmasının mümkün olmadığını sosyal politikalarınızda gösterirseniz, o zaman toplum da, o yönde yol alamaz.

Mesela işitme engelliler için okullar çok kısıtlı, iki-üç tane var üç ana şehirde, onun dışında normal okullara gitmek durumundalar ve orada da özel olarak bu konuda eğitilmiş, kaynaştırıcı eğitim yapabilecek öğretmen sayısı çok az. Dolayısıyla gittikleri okullarda kendi çabalarıyla, dudak okuyarak, başka öğrencilerden ya da öğretmenlerden not alarak hayatlarını devam ettirmeye çalışıyorlar. Peki bu çabayı, emeği göze almış çocukların ve ailelerinin okulda en çok karşılaştığı engel ne, biliyor musunuz? Okuldaki din hocaları! Daha ilkokul birinci sınıftan itibaren, bu çocuk zaten günah, hiç yazdırmaya değmez okula, denilerek din öğretmenleri tarafından reddediliyorlar. Bana bu konuda yazan binlerce insanı kendi anketim olarak gösterebilirim. Ben ayda yaklaşık sekiz bin telefon, mektup, e-mail alıyorum, hem İstanbul'daki seçmenlerimden hem de tüm Türkiye'den. Çünkü engelliler kendilerini anlayabilecek birisini arıyorlar mecliste. Van Erciş'ten de yazan var, Trabzon'dan da, Antalya'nın dağlarından da. Bu sekiz bin talepten yaklaşık yüzde 80'i bana toplumda gerçekten bu konuda ne olduğunu anlatıyor. Yani benim anketim her ay tazeleniyor ve bu ayrımcılığın her gün, her gün devam ettiğini biliyorum. Gene işitme engellilerden gidelim; çünkü onlar asla konuşamayacağımız ve görmek istemediğimiz bir grup, kendi aralarında konuşurken bakmıyoruz bile. Mesela en son memur iş alımların-

da işitme engelli çocukların çoğu ortalamayı çok çalışarak tutturdular. Burada, demin bahsettiğim yoğun çaba, emek verilen bir eğitimin sonucu olarak üniversiteden mezun olabilmiş çocuklardan bahsediyorum. Sosyal Politikalar Aile Bakanlığı ve Çalışma Bakanlığı'nın söz verdiği bir kota karşılığı alınacak engelli memur sayısına girebilmek için çok iyi puan aldılar ama onlardan çok daha düşük puanlı, imam hatip mezunu çocuklar kabul edildi. İşitme engelli çocukların neredeyse hiçbiri yerleştirilmedi. Çünkü bir işitme engellinin zaten imam hatibe gidemeyeceği ortada. Engelliler arasında bile imam hatibe gidenler, gitmeyenler diye ayırıyorsunuz. Politikalar açısından o kadar ayrımcı bir kafayla devlet hareket ediyor ki; benden olmayan yaşamasın. İnanılmaz bir kadrolaşma, gözü dönmüş bir ayrımcılık...

Oyunu yükseltmek için inanılmaz bir fanatikliği yükseltip kendi hayatını onlardan ayırabiliyor. Gelir dağılımındaki uçurum Türkiye'de korkunç yükseldi. İşçi ölümleri, bençe yaşatılan en büyük ayrımcılık. Günde üç işçimiz ölüyor, Çin'den sonra ikinci ülkeyiz işçi ölümlerinde ve Çin 1 milyar nüfuslu bir ülke, bizse 80 milyon. Her gün üç insanımızı beton yığınları altında kaybediyoruz. Ekonomiyi döndüren de bu beton yığınları. Ben beton partisi diyorum zaten AKP'ye. Ama o ekonomiyi döndüren insanlara bile saygısı yok. Onu yapan işçiyi taşeronlaştırıp, en ağır koşullarda 16 saat çalıştırıp sonra da birçok uluslararası toplantıda dinlediğim şu böbürlenmeyi –anlatmaya bazen kalbim yetmiyor– yapabiliyor: “Sizin ekonominiz, finansal durumunuz çok kötü çünkü sizin işçiniz bizimki gibi 50 derece sıcak altında çalışmıyor.”

50 derecede insan çalıştırmaktan övünen bir hükümetimiz var! İşte dünyanın 16. ekonomisi! Günde üç işçimizin ölmesi rekorunun yanı sıra, bir de beş işçimiz bir daha hiçbir zaman iş göremeyecek halde engelli kalıyor.

Oysa sadece on sene kendimizi gerçek, samimi sosyal ve kültürel çalışmalara versek tüm sorunu çözebiliriz. Dünyanın en büyük 16. ekonomisiyiz, diye böbürlenmek yerine; “Neden kadınlarımız, fırsat eşitliğinde ve ekonomiden pay almada en son seviyede?” diye konuşabilmeliyiz. Sadece ef-sanelerimizle değil, gerçekten olan bitenle ve insanın acısını hissederek yola çıkarsak, birçok nefret suçuna da çözüm bulabiliriz; LGBTİ haklarından engelli haklarına, kadın haklarına, çocuk haklarına kadar. Çünkü bütün bu haklar siyasi ve medeni hakların özü zaten.

“...birçok evin arka bahçesindeki kilitli kulübelerde engelli çocuklar buluyorum...”

Kendi seçmen bölgemde, İstanbul’un 1. Bölgesi’nde, arka sokaklarda, bir sürü gecekondu mahallesinde, ben, birçok evin arka bahçesindeki kilitli kulübelerde engelli çocuklar buluyorum. Biliyorum ki isimleri bile verilmemiş. Şimdi şöyle; bu kölelikle mücadele gibi bir şey, daha iyi bir örnek düşünemedim şu anda. Bu hikâye çok bilinen bir şeydir ama ben yine de dillendireyim bir kere daha: Bir siyahi, bir beyaz yan yana savaşıyorlar köleliğe karşı mücadelede, en sonunda kazanıyorlar. O zaman beyaz adam dönüyor siyahi adama ve diyor ki; “İşte şimdi özgürsün, ne yapmak istiyorsun?”

“Bir köle edinmek istiyorum,” diyor siyahi adam da. Mazlumun zalimliği diye adlandırıyorum ben bunu. Bunu ezilmiş pek çok insanda görebiliyorum. Kendisinden daha güçsüz olanı ezme kültürü. İşte gecekondu mahallerinde de sabah-akşam eşi tarafından dövülen, sıkışmış şehir hayatlarında sadece bir odada ütü yaparak hayatını geçiren ve evinin ekmeğini kazanan kadınlar, bir süre sonra zalimleşmeye başlıyor. Mesela engelli çocuğunu hiçbir “değer”i olmadığı, “günah” olduğu için –hayatındaki tek değerli bulundu-

ğu alan belki mahallesi– kulübeye saklıyor, ismini bile koymayarak... O “günah”tan, aşağılanmadan kurtulmaya çalışıyor. Çünkü siz o “günah”ı dünyaya getirdiyseniz, onun cezasını ve aşağılamasını siz de hak ediyorsunuz gibi bakıyor bütün mahalleniz. Bütün toplum size öyle baktığında, siz de onu gizleyip saklamaya çalışıyorsunuz. Bir de onun cezasını yaşamayasınız diye... Biz de onu oradan çıkarıp birlikte isim koyarak ilk adımı atıyoruz. Böyle birçok çocuğum oldu. Ve anneleriyle birlikte tekrar sokağın onları aşağılamasını da engellemeye çalışarak, çalışmalar yapıyoruz. Bunlar uzun vadede çok iyi meyveleri olan, kısa vadede de çocuğun gülümsemesine yansıyan çalışmalar. O kadar da zor değil. Mazlumun zalimliğiyle baş edebilmek için onu onunla yüzleştirebilmek gerekiyor. Ama aynı zamanda da koruma ağlarını kurabilmek lazım.

“Ben bütün bu sorunların çözümünü eşit onur hakkında görüyorum.”

Ben Agos’ta başından beri yer aldım. İlk Türk yazarıyım hatta. Çok gençtim, yeni kaza geçirmiştım. Hrant, Agos’ta yazı yazmanın benim için iyi bir tedavi yolu olacağını düşündü. Her Çarşamba Agos’a yazı yetiştirmeye çalışmak iyileşmemde çok etkili olmuştur. Bizim küçük evimiz derdik oraya. Karin Karakaşlı o zamanki editörümdü. Hrant’ın çocuklarıyla birlikte büyüme şansım oldu. Annem, Hrant’ın üniversiteden arkadaşı. Erken gençliğimden bu yana Hrant hayat düşüncemi, felsefemi oluşturmamda yardımcı olan yegâne insandır.

Toplum önünde yıllarca bizi uyardı Hrant. Devletin en yüksek yerlerindeki ve hâlâ mevkilerinde oldukça yükselecek siyasi yaşamlarına devam eden insanlar tarafından Türklüğe hakaret etmekle hedef gösterildi. Ve Türklüğe haka-

ret etmediğini bize anlatmak için, çılgınlıklarıyla bizi bulmak için çok uğraştı senelerce. Öldürülene kadar... Hiç kimse o zaman onu duymak istemedi. Çok büyük bir gerçeği, çok ağır bir bedel ödeyerek gösterdi bize. Hrant için söyleyebileceğim tek şey kendi sözleridir; “Biz bu cehennemi cennete çevirmeye talip olanlardandık.” Ben de o talip olanlar listesinde üstüme düşeni, en azından Hrant’ın üstümüze bıraktığı payı yapmaya çalışıyorum kendimce... Hrant’ın korkunç cinayetinin ardından pek çok insanın beni Agos’a gitme, Agos’la ilişkin olmasın, geleceğin için çok tehlikeli diye uyardığını bilirim. Oldukça yalnızdı Hrant. Pek ziyaretçisi olduğunu düşünmüyorum ama organize cinayetinin uyardığı vicdani tepki çok büyük oldu. Çünkü her zaman sade ve sokakta bir insandı. Anadolu’nun her yerinden gelenler oldu; Malatya’dan, Zonguldak’tan, Ordu’dan, İç Anadolu’dan... Ama bu sahip çıkışa, toplumun adalet isteğine rağmen, sen cinayetle ilgisi olan herkesi ödüllendiriyor, devlet kademesine yükseltiyorsun. Bu toplumun vicdanıyla dalga geçiyorsun. Ve o zaman nefret suçuyla hiç ilgilenmemiş, hiç ilgilenmeyecek oluyorsunuz. Sadece organize suçu reddeder ve üstünü örterek değil, aynı zamanda kültürel bir değeri dönüştürmekle de ilgilenmiyorsunuz. Biz bu nefret suçlarıyla gerçekten kültürel dönüşüm anlamında derinden uğraşacaksak, ödül-ceza sistemi bu ülkede değişmeli. Neden katilleri ve organize bir suçu kapatıp katilleri ödüllendiriyoruz; neden? O zaman topluma yanlış mesaj veriyorsunuz. Aynı kadın meselesinde olduğu gibi kanunları düzelttik de-yip, hepsini kâğıt üstünde bırakıp, sokağa diyorsunuz ki “batıdan aldığınız ahlâksızlıkla hareket ediyorlar.” O zaman kanunun sokakta hiçbir değeri kalmıyor, istediğiniz kadar cezaları ağırlaştırın.

Ben bütün bu sorunların çözümünü eşit onur hakkında görüyorum. Hepimiz insanız. Hepimiz akşam yastığa başı-

mızı koyduğumuzda aynı dertlerle üzülmüyoruz ya da benzer sevinçler yaşıyoruz. Hepimiz gözlerimizi kapattığımızda hayaller görüyoruz, –hiçbirimizin hayalleri belki aynı değil, ama bu da güzel– hepimize şans doğuran bir şey dünyada sadece insan olduğumuzu ve sadece yataktaki halimizi hatırlamak. Eşit insanlar olduğumuzu hatırlamak çıkış noktasıdır. Farklılıklarımızla zenginleştiğimizi her gün kendimize hatırlatmak zorundayız.

Ben ölüme mahkûm edilen işçilerin, taciz edilen çocukların, şiddet gören kadınların, her gün ayrımcılık duvarıyla ve fiziksel duvarlarla çarpışan engellilerin, aynı dinden, etnik gruptan olmayan herkesin haklarının birbirine bir tıg gibi bağlı olduğunu düşünüyorum. Asıl merkez düşüncenin o olması gerektiğini düşünüyorum. Acilen kafalarımızı bir sallayıp kendimize gelmemiz gerekiyor daha fazla birbirimizi incitmeden, çünkü ortak olarak bir arada yaşama hayalimiz gerçekten tehdit altında diye düşünüyorum.

"Biz de insanınız yavrum ya! (...) 72 buçuk millet varsa şu Türkiye'de, biz hiçbirini ayırmayız daha Türkçesi. (...) Bizde ayırım yoktur çocuğum. Ama onlar ayırdı. (...) Bir Roman nasıl yaşar? Sizin nasıl bir yaşantınız varsa biz de aynısıyız. Sen mesela okula gidiyorsan, biz de aynınız. Askere gidiyorsan, biz de aynısıyız. Hep biriz yani. (...) Kaç kişiye sek burada kanımız bir, canımız bir bizim. İşte bunu bilen yok."

Kimliklerine veya insani bir özelliklerine karşı nefret duyulan, bu nefretle seferber olan grupların ayrımcılığına hatta saldırısına maruz kalan insanların hikâyeleri, azapları, bu nefretle baş etme mücadeleleri... Esra Açıkgöz ve Hakan Alp'in çalışması, bunun tipik ve acı örneklerini anlatıyor.

Askerde öldürülen Ermeni genç Sevag Balıkcı... "Saçı uzun, lens takıyor" diye saldırıya uğrayıp öldürülen Aykut Alıcı... Cezaevlerindeki "teröristlerin" haklarını savunuyor diye linç saldırısına uğrayan avukat Behiç Aşçı... Bir protestoda panzere çıktığı için başbakanın "Kadın mıdır, kız mıdır" sözlü tacizine ve sonrasında polis şiddetine maruz kalan Dilşat Aktaş... Kuzeni askerde öldürüldüğü gün, sırf Kürt olduğu için "terörist" denilerek linç girişimine maruz kalan inşaat işçisi Fevzi Çelik... "Roman" olduğu için linç güruhlarına hedef olan Koca ailesi... Hristiyanlığı seçtiği için ölüm tehditleri alan İhsan Özbek... Cinsel kimliğinden dolayı ağabeyi tarafından işkenceye uğrayan, öldürülmek istenen Öykü... Maraş katliamını yaşayan Sevim Polat... Bedensel engelinden ötürü ayrımcılığa uğrayan Şafak Pavey...

Yasemin İnceoğlu ve Melek Göregenli'nin nefret suçu kavramı üzerine aydınlatıcı makaleleriyle...

